

20983

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Yeni Mecmua'nın Tahlili

(Yüksek Lisans Tezi)

Tez Danışmanı

Yard.Doç.Dr. Hülya ARGUNŞAH

Hazırlayan

Ahmet SELVİ

KAYSERİ 1992

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
KISALTMALAR	3
GİRİŞ	4
YENİ MECMUA 'NIN ÖZELLİKLERİ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

A- YENİ MECMUA'DA YER ALAN YAZI TÜRLERİ	
1- Sohbet (Musahabe)	20
2- Şiir/	28
3- Hikâye-Roman	47
4- Hitâbet-Mülakat	54
5- Hatıra-Seyahat	58
6- Mektup	61
7- Folklor	63
8- Tercüme	65
9- Kitap Tanıtım ve Tenkiti	70

İKİNCİ BÖLÜM

B- YENİ MECMUA'DA ELE ALINAN KONULAR	
1- Edebiyat	76
a) Batı Edebiyatı	76
b) Millî Edebiyat	80
c) Edebiyat Tarihi	88
II. Dil	94
a) Umumî Türkçe	95
b) Dil Tartışmaları	99
c) Dilbilgisi	103
1- Morfoloji	104
2- İmlâ	105
3- Alfâbe	108

C- Diğer Konular	
a) Tarih	113
b) Siyaset	121
c) İktisat	129
d) Sosyoloji (İçtimâiyat)	133
e) Ahlâk	137
f) Din	142
g) Terbiye	145
h) Eğitim-Öğretim	148
ı) Kadın	153
j) Sağlık ve Spor	158
k) Güzel Sanatlar	161
1- Mimari	163
2- Mûsikî	166
3- Resim	167
Sonuç ve Toplu Değerlendirme	168
Bibliyografya	175
A- Yazar Adları İndeksi	177
B- Konu İndeksi	228-256

I. BÖLÜM

YENİ MECMUA'DA YER ALAN YAZI TÜRLERİ

ÖNSÖZ

Tanzimat sonrası fikir ve edebiyat tarihimizin en önemli kaynakları gazete ve mecmualardır. Yakın dönem dediğimiz bu dönemin gazete ve mecmuaları incelenmeden Türk fikir ve edebiyat tarihi yazılamaz.

Bugün karşılaştığımız ve gelecekte karşılaşılabileceğimiz pek çok meselenin temel sebepleri ve çıkış yolları gazete ve mecmualarda gizlidir. Buralarda kamuoyuna tanıtılan ve müdafaası yapılan fikir akımları, gerek dönemlerine, gerekse günümüz Türkiye'sine yön vermiş, içtimâî, siyasi ve edebî hayatımızın istikametini belirlemiştir.

Bütün bu sebeplerden dolayı zikredilen dönemde yayınlanan gazete ve mecmuaların incelenip kamuoyuna takdim edilmesi zarurî bir ihtiyaçtır. Fakat yazıkki son yıllara kadar bu konuda ayrıntılı çalışmalar yeterince yapılamamış, sadece üzerinde çalışılan konuyla ilgili ve tesadüfî olarak kalmıştır. Son yıllarda yapılan en kapsamlı ve düzenli çalışma Yard.Doç.Dr. Hüseyin Tuncer'in "Türk Yurdu", üzerine yaptığı ve Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan eseridir.

Biz de bu düşüncelerle "Mütareke dönemi" fikir, edebiyat ve tarih mecmualarının en önemlilerinden biri olan ve bir taraftan harp psikolojisini verirken, diğer taraftan Cumhuriyet Türkiye'sine geçişi ve ilk yıllarını yansıtan Yeni Mecmua'yı incelemeye tâbi tuttuk. Gördüğümüz mecmua kendisine verdiğimiz öneme fazlasıyla lâyıktır.

Yeni Mecmua, Türkçü fikirlerin duyurulup, tanıtılmasında, Türk Yurdu mecmuasından sonra en önemli yayın organıdır. I. Dünya Harbi sonları (1917) ile Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarında yayınlanan mecmua, 1918-1922 yılları arasında yayınına ara vermek mecburiyetinde kalmıştır. Doksan sayı devam eden mecmuada ele alınan ve tartışılan konular, kurulmakta olan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim, iktisat, içtimâiyat gibi konularının temel ilkelerinin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Devrin en etkili fikir ve edebiyat adamları olan Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Fuat Köprülü, Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), Falih Rıfkı (Atay), Refik Halit (Karay), Ahmet Refik vs. Yeni Mecmua'nın devamlı yazı kadrosundandır. Bu kadro aynı zamanda Cumhuriyet devri Türk fikir ve edebiyatına yön veren, onu olgunlaştıran kadrodur.

Biz bu çalışmamızda mecmuayı bir bütün halinde değerlendirip incelemeye tâbi tuttuk. Yaptığımız fişleme çalışmaları neticesinde önce yazar adları indeksini oluşturduk. Daha sonra konu tasnifi yaparak, her konuyu ayrı ayrı ele aldık.

Bu çalışmada ana kaynağımız Yeni Mecmua'dır, ancak konuyu daha iyi değerlendirebilmek için, lüzumunda diğer kaynaklara da başvurulmuştur. Mecmuadan hareketle o yılların fikri ve edebî yapısını vermeye azamî dikkat edilmiş, Türkçülük ideolojisinin dilden edebiyata, sosyal ve iktisadî hayata yayılışı takip edilmeye çalışılmıştır.

Mecmuayı tetkik esnasında yazarların üsluplarını verebilmeye dikkat edilmiş, yazılarından alınan paragraflar bu dikkate göre oluşturulmuştur.

Çalışmamızda Yeni Mecmua iki ana bölümde değerlendirilmiştir. I. bölümde mecmuadaki edebî türler ele alınırken, ikinci bölümde muhteva analizi yapılmış, sonuç ve toplu değerlendirme ilave edilmiştir, en sona yazar ve konu indeksi eklenmiştir.

Yeni Mecmuanın iki fevkalade nüshası olan Bursa ve Çanakkale nüshaları da ayrıca ele alınmayıp konular içinde değerlendirilmiştir.

Çalışmalarım müddetince karşılaştığım güçlüklerin aşılmasında fikir ve tavsiyelerinden faydalandığım tez danışmanım sayın Yrd.Doç.Dr. Hülya Argunşah'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
nr.	:	Numara
s.	:	Sayfa
T.C.T.A.	:	Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi
Y. M.		Yeni Mecmua.

GİRİŞ

Osmanlı toplumu Batı karşısında güç duruma düştüğü yıllarda değişik arayışlar içine girmiştir. Yeniliğin ve ezikliklerin doğurduğu ümitsizlik neticesinde aydınlarımız, çeşitli fikir akımlarını; birleştirici, yıkımı önleyici olarak benimseyip takdim etmişlerdir. Özellikle II. Meşrutiyet sonrasında iyice belirginleşip ideoloji haline getirilen bu akımları :

- 1- Batıcılık
- 2- Osmanlıcılık
- 3- İslâmcılık
- 4- Türkçülük

olmak üzere dörde ayırabiliriz. Bu fikir akımlarının mensupları gazete ve mecmualar yoluyla fikirlerini kamuoyuna duyurmuşlar, kendilerince kurtuluş yollarını göstermişlerdir. Bunun neticesinde özellikle mecmualarda fikir kutuplaşmaları olmuş, çeşitli tartışmalar başlatılmıştır.

23 Temmuz 1908 Meşrutiyetin ilanı Osmanlı fikir mecmuacılığının bir dönüm noktası olmuştur. Meşrutiyetin ilanıyla beraber gündeme gelen basın özgürlüğü, fikir mecmualığını her yönüyle özendirir. Her türlü görüş serbestçe ifade edilebilir. Dergiler de fikir ve edebiyat tartışmalarını körükler. Osmanlı aydını devlete sahip çıkar; yol gösterir, çözüm önerir.

I. Dünya Savaşı ve Mütareke yıllarında İttihad ve Terakki duruma hâkimdir. Serbestlik kontrol altına alınmıştır. Gündemdeki temel mesele İslâmla çatışmayan milliyetçiliktir.¹

Bu durum I. Dünya harbi sonuna kadar devam eder. Ancak Mondros Mütarekesiyle beraber basına da yayınlanan bir kararname ile

1) Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet'te Fikir Dergiciliği", T. C. T. A., İstanbul 1986, c.İs. 126.

sansür getirilir. Buna savaş yıllarının getirdiği maddî zorlukların da ilavesiyle beraber pek çok gazete ve mecmua kapanmak zorunda kalır veya kapatılır. Kapanan mecmualardan biri de Yeni Mecmua'dır. (1918-1922) yılları arasında yayın yapmayan mecmua kapanma sebebi olarak yabancı kaynaklardan gelen baskıyı gösterir. Bu dönemde merkezi İstanbul'da bulunan Osmanlı hükümeti karşısında, Ankarada T. B. M. M. hükümeti kurulmuş ve millî mücadele başlatılmıştır. Basın da bu duruma paralel olarak İstanbul ve Anadolu basını olmak üzere ikiye ayrılmış; farklı tarafları desteklemiştir. İleri, Yeni Gün, Vakit ve Akşam gazeteleri Millî Mücadele'yi desteklerken İstanbul, Alemdar, Peyam-ı Sabah vb. gazeteler de İstanbul hükümetini desteklemiştir.²

Bazıları Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerini de belirlemiş olan bu gazete ve mecmualar, yukarıda belirttiğimiz fikir akımlarının da yayılmasını sağlayan ana kaynaklardır.

Yeni Mecmua'nın yerinin daha iyi tayin edilebilmesi için fikir akımları ve bunların sözcülüğünü yapan mecmualar hakkında kısa bilgiler vermeyi uygun bulduk.

1- Batıcılık ve Akımın Belli Başlı Mecmuaları :

Osmanlı İmparatorluğunun güç duruma düştüğü 1800'lü yıllarda başlayan bir hareket olmakla birlikte, adını II. Meşrutiyetle beraber Batıcılık (Garpcılık) olarak duyurur. Batıdan yeni silahların alınması, yeni eğitim kurumlarının kurulması gibi konularla sınırlı kalmayan bu hareket sonuçta kendi gerçekleri ve millî-manevî değerleriyle çatışan seçkin bir grubu ortaya çıkarır.

Bu etkiyle ortaya çıkan değişim, her alanda gözlenebilir. Edebiyatta eski anlayışı bir kenara bırakarak, Batı akımları çerçevesinde yazılan eserler, kısa sürede diğerlerine göre çoğunluğu sağlar. Mimârî bu değişimden nasibini fazlasıyla almıştır. Tarih yazıcılığında bile Batı

2) Zafer Toprak, "Türkçü Dergiler", T. C. T. A. , c. I, İstanbul, 1986, s. 128-132

yöntemi egemen olmaya başlar. Halk bunların destekçisi olmadığı gibi tatbikatçısı da olmamıştır. Nitekim ıslahat hareketlerinin pek çoğuna ve Tanzimat'a çeşitli tepkiler gelmiştir.³

Batıcılık adı verilen bu fikir akımının en önemli yayın organı İctihad mecmuasıdır. 1904'te Abdullah Cevdet tarafından çıkarılmaya başlanan mecmua aralıklarla 1932'ye kadar yayınıni sürdürmüştür. Mecmua Atatürk reformlarının neredeyse bir taslağı olan şu fikirleri devamlı olarak ileri sürmüştür: Kadınlara çeşitli haklar verilmesi, dinî makamların devlet işlerine karışmamaları, tekke ve zâviyelerin kapatılması, medreseler yerine Batı yöntemlerine göre eğitim yapan kurumların açılması, dilde reformlar yapılması, mezheplerin birleştirilmesi, orduda reform, geleneksel değerlerin bırakılması, kanunlarda çağın gereğine göre reformlar yapılması gibi fikirler kamuoyuna açıklanmıştır. Cumhuriyetle beraber bunların tümü de tatbik edilmiştir. Hemen bütün yazılarının Abdullah Cevdet tarafından yazıldığı İctihad temel meseleyi dinin ve din kurumunun tenkidi olarak belirlemiştir. Bu fikirleri yüzünden bilhassa İslâmcı bir dergi olan Sebilü'r-Reşat'ın hemen her sayısında tenkid edilmiş, toplumun bütün değerlerini yıkmak ve yeni bir din yaratmakla suçlanmışlardır.

Bu fikir akımının savunucusu olan İştirak mecmuasında ise ağırlıklı olarak sosyalizm müdafaa edilmiştir. Aynı yıllarda maddeci düşünce de giderek etkinlik kazanmıştır. Batı kaynaklı yeni bir felsefe dili oluşturmak isteyen Baha Tefik, maddeci görüşe ağırlık veren "Felsefe" dergisini çıkarır. Dergi savunduğı biyolojik ve evrimci maddecilikle İslâmcıların tenkitlerine uğrar. Kaynağını sosyalizm ve sosyal demokrasiden alan Kurtuluş ve Aydınlık mecmuaları da devrin diğer Batıcı mecmualarındandır.

3) Şükrü Hanioglu, "Siyasal Akımlar: Batıcılık", T. C. T. A., 5. c. VI, İstanbul 1986, s. 1382-1384.

I. Dünya harbinin bir sonucu olarak iktisatta iktisadî dayanışmacılık önem kazanır. Batıcı fikirler doğrultusunda bu görüşü İktisadiyat Mecmuası üstlenir. Millî iktisadî benimseyen mecmuaya göre Türkler'in Alman milletini örnek alması gerekir. Alman hayranlığı Yeni Mecmua'da da izlenir. Dayanışmacılığın içtimaî boyutu Yeni Mecmua'da özellikle Ziya Gökalp tarafından işlenirken, iktisadî yönü Tekin Alp'in İktisâdiyat mecmuasında ele alınır.

2- Osmanlıcılık ve Başlıca Mecmualar :

Her türlü etnik parçalanmayı önlemek için geliştirilen siyasi bir düşünce hareketidir. Tanzimatla beraber görülen bu fikir akımıyla, İmparatorluk dahilinde yaşayan çeşitli unsurların farklılıkları siyasi ve içtimaî olarak ortadan kaldırılmak istenmiştir. Dikkat edilirse başta hukukî alanda olmak üzere, reform hareketlerinin arkasında bir Osmanlı ferdi yaratma çabası kolaylıkla görülür. En büyük savunucusu Meşveret gazetesidir. Kısa zamanda iflas eden bu akım 1913'lere gelindiğinde zaten etkisini iyice kaybetmiş bir haldedir.

3- İslâmcılık ve İslâmcı Mecmualar :

İslâmcılık, İslâm kanunlarını müslümanlar arasında hakim kılmak ve İslâm alemini coğrafi ve siyasi olarak tek çatıda toplamak üzere iki eksen etrafında toplanır. Batı ile İslâm ülkeleri arasındaki mesafeyi kapatmak akımın esas gayelerindedir. Gökalp'in "Türk milletindenim, İslâm ümmetindenim, Garp medeniyetindenim" düsturu dönemin en tutarlı ölçüsüdür.

Bu akımın en büyük ve devamlı temsilcisi 1908'de yayına başlayan Sırat-ı Müstakim'dir. II. Abdülhamid'e tavır alan ilk İslâmcı ve aynı zamanda da Türkçü mecmuadır. 1912 yılından sonra Türkçüler'in ayrılması veya uzaklaştırılmasıyla "Muhafazakâr-İslâmcı" bir görüşün savunucusu olur ve adını Sebilü'r-Reşad olarak değiştirir. Rusya müslümanlarına ve kadın meselelerine geniş yer veren mecmua din konusunda reformist öğeler taşır. Türkçülerin ayrılmasıyla beraber gelenekçi İslâmcı bir havaya bürünen mecmua varlığını cumhuriyet döneminde de sürdürmüştür.³

3) Kara İsmâil, "Tanzimattan Cumhuriyet'e İslâmcılık Tartışmaları"
T.C.T.A. C. 5, s. 1400-1412

1908-1912 yılları arasında 182 sayı çıkan, dinî konuların yanı sıra içtimâî, kültürel meselelere de temas eden İslâmcı bir dergi de Beyanü'l-Hak'tır. Aynı yıllarda yayınlanan Sada-yı Hak gelenekçi İslâmcılığı savunur. Ceride-i İlmiye medrese ilmini en üst düzeyde yaymaya çalışırken, Mahfil mecmuası ise İslâma daha çok tasavvuf açısından yaklaşır.

Modernist-İslâmcı görüşler doğrultusunda yayın yapan İslâm Mecmua'sı ittihatçıların yarı resmî yayın organlarından. Gökalp'in din, ahlâk eğitim gibi konularına ait değerlendirmelerine geniş yer veren mecmua millî iktisatı müdafaa eder.⁴

4- Türkçülük ve Türkçü Mecmualar :

II. Meşrutiyetle beraber, gittikçe daha kuvvetle kendini hissettiren Türkçülük hareketi, yeryüzündeki bütün Türkleri kültür ve siyaset bakımından birleştirmek; İsmâil Gaspıralı'nın ifadesiyle "Dilde, fikirde, işte birlik"i sağlamak gayesiyle kısa zamanda Turancılığa dönüşmüştür. Bu akım, Cumhuriyet döneminde de aynı adla anılmış ve temel sistematikliğini değiştirmekle birlikte süreklilik göstermiştir.

Kültürel bir boyutta başlayan bu akım II. Meşrutiyetle beraber aynı zamanda siyasî boyutu ağır basan bir hareket haline gelir. Bunun için Türkçüler ilk olarak, Osmanlı İmparatorluğu içindeki Türklerde millî şuûru uyandırmayı, ikinci iş olarak da bütün Türkleri birleştirmeyi (Turancılık) hedef olarak belirler. Ancak, lisan ve hars bir Türk milliyeti doğurabileceğine göre; yapılması gereken bir lisan birliği meydana getirmek ve bu lisan ve hars etrafında, Türkler'i tek bir siyasî organizasyon etrafında toplamaya çalışmaktır.⁴⁹

İttihad ve Terakki'nin sayesinde resmî bir ideoloji haline gelen Türkçülük, diğer akımlar ve özellikle İslâmcılık akımıyla önemli tartışmalara girmiştir. İslâmcılar, Türkçülüğü bir "Davâ-yı kavmiyet" olarak düşünmüşlerken Türkçüler ise İslâmiyetin, kavmiyetten vazgeçilmesi

4) Zafer Toprak, "II. Meşrutiyette Fikir Dergiciliği", T. C. T. A., I. cilt, İstanbul 1986, s. 128-130.

40-) Sâdık Kemâl Tural, "1908-1920 yıllarında Edebiyatımızda Türkçülük Akımı" Hacettepe Ün. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Basılmamış Doktora Tezi Ankara 1978

şeklinde bir düşünce getirmediğini, hem Türkçü, hem İslâmcı olmanın pekâlâ mümkün olduğunu belirtmişlerdir.

Türkçüler "Batıcılar" ile de Batı'nın taklidinin dereceleri ve milliyetçilik konularında tartışmalara girmiştir. Osmanlı Devleti'nin Doğulu olduğunun unutulamayacağını, fakat tekniğin alınabileceğini, İslâmiyetten vazgeçilemeyeceğini ifade etmişlerdir.⁵

II. Meşrutiyet yıllarında Türkçülük akımı 1908'de kurulan Türk Derneği çevresinde gelişir. Aynı adı taşıyan mecmua ise ancak yedi sene yayımlanabilir.

Türk Derneği mecmuası dil ağırlıklıdır. Millileşmede dilin önemini vurgular. İlk sayısında neşrettiği "Türk Derneği Beyannamesi"nde, vatandaşlık duygusunu pekiştirmek için "Müşterek bir lisan"ı şart görür.

Türk Derneği mecmuasının ardından Türk Ocağı kurulur ve Türk Yurdu mecmuası neşredilmeye başlanır. Türkçülüğe hizmet etmek gayesiyle kurulan mecmua 1911-1928 yılları arasında aylık olarak yayımlanır. Mecmuada; Türkler'e Osmanlılık dışında millî bir kimlik ve Türklük şuuru kazandırmak gayesiyle Osmanlı Devleti'nden önceki Türk tarihi, gelenekleri ve Türk devletleri incelenir. İttihad ve Terakki çevresinden de destek gören mecmua Hüseyinzâde Ali ve Ziya Gökalp sayesinde ittihadçılara yakın bir politika izler. Mecmuada Türkçülüğün fikir yönü geliştirilir.

Dönemin en önemli Türkçü mecmualarından biri de 1911'de Selânik'te yayımlanmaya başlanılan Genç Kalemler'dir. Bu mecmua dil alanında çok önemli fikirler ileri sürer. Dilde sadeleşme mecmuanın ana hedefidir: Millî bir edebiyat ancak millî bir dilin mahsulü olabilir, yazı dili ile konuşma dili birleştirilmelidir., Mecmuanın görüşlerini dile getiren, asıl şöhreti, ikinci cildinde Ömer Seyfettin tarafından yayınlanan "Yeni Lisan" adlı makale serisinden kaynaklanır.

5) Şükrü Hanioglu, "Türkçülük", T. C. T. A., c. 5, İstanbul 1986, s. 1394-1398.

II. Meşrutiyet yılları "avam" ya da "ahali" kelimeleri yerine "halk" kelimesinin kullanımının yaygınlaştığı bir dönemdir. Halka gitmeyi gaye edinen Türkçü yazarlar Halka Doğru mecmuasını yayımladılar. Celâl Sahir, Ziya Gökalp, Ahmet Ağaoğlu, Fuat Köprülü gibi yazarların yer aldığı mecmuanın sözcülüğünü Yusuf Akçura üstlenir, Osmanlı aydını önderliğinde halkın eğitilmesini önerir. Mecmua böylece Türkçülüğe sosyal bir boyut kazandırmak gayesindedir. Halk kelimesiyle anlatılmak istenen ise Müslüman-Türk orta sınıfıdır.⁶¹

Türkçülük; Yeni Mecmua, Bilgi Mecmuası, Edebiyat-ı Umumiye mecmuası gibi diğer yayımların da temel yayın politikasıdır.⁶²

Cumhuriyet Türkiyesinde etkili olan fikir hareketleri ilk filizlerini Meşrutiyet devrinde vermiştir. II. Meşrutiyetin bunalımlı yılları, fikir yönlendirmede geçikmemiştir. Ancak II. Meşrutiyet fikir cereyanlarının Cumhuriyete bıraktıkları en büyük miras milliyetçilik ve halkçılıktır.

6) Zafer Toprak, "Türkçü Dergiler", T. C. T. A., c. I, İstanbul 1986, s. 128-132.

61) Orkun, Hüseyin Nâmık, "Türkçülüğün Tarihi", Ankara 1944

YENİ MECMUA'NIN ÖZELLİKLERİ :

Onuncu sayıya kadar dış kapağında hiçbir resime yer verilmeyen Yeni Mecmua bu sayıdan otuz ikinci sayıya kadar aynı resmi kullanmış, bu sayıdan altmış altıncı sayıya kadar ise tekrar resimsiz olarak yayımlanmıştır. Altmış altıncı sayıyla beraber ise tekrar dış kapağında her sayıda değişik resimlere yer vermiştir. Konuların mecmua-daki değerlendirilişine göre yer verilen bu resimlerden biri Atatürk'e biri de Lâtife Hanım'a aittir.

Yeni Mecmua'nın dış kapağı resimli ve resimsiz oluşuna göre değişikliğe uğramış resimli yayımlanan sayılarında muhtevâiyat iç kapağa alınmıştır. Sağ üst köşede tarih ve mecmuanın numarası, sol üst köşede yayımlandığı sene ve cild yazılıdır. Bunun hemen altında Yeni Mecmua şeklindeki adı büyük puntalarla ve süslü olarak yer alır. Altına da "İlim, sanat ve ahlâka dair haftalık mecmua" ifadesi kaydedilir. Mecmua'nın sağ alt tarafında mesul müdürü ve idarehânesi, sol alt tarafında fiyatı ve abone bedelleri kaydedilmiştir.

Yeni Mecmua'nın dış kapağında resim olduğunda iç kısmında, resim olmadığında ise dış kısmında mecmuanın muhteviyatı yer alır. Sağ köşede yazarlar, ortada yazı adları ve sol köşede de sayfa numaraları belirtilir.

Altmışyedinci sayıdan itibaren mecmua hem tekrar birinci sayıdan devam edecek şekilde numaralanmış, hem de yeniden birinci sayıdan itibaren oluşturulmuştur.

İç kapakta ise yine mecmuanın adı, koyu renk ve büyük punto ile verilirken seksen dördüncü sayıdan itibaren Türk Ocağı'nın yayın organı olduğu "Yeni Mecmua, Türk Ocağı'nın Nâşir-i Efkârıdır" şeklinde belirtilmiştir.

Yeni Mecmua'nın yayınlandığı matbaaların adı, yeri ve dağıtım merkezleri şöyledir :

- (1. - 30. Sayılar), Hilâl Matbaası, İstanbul - İttihad Kütüphanesi
 (31. - 60. Sayılar), Tanin Matbaası, İzmir - Yavuz Kütüphanesi
 (67. - 74. Sayılar), Akşam Matbaası, Ankara - Maarif Kütüphanesi
 (75. - 90. Sayılar), Ahmet İhsan, Gazi Ayıntap - Gazeteler Beyii

Mecmuanın toplam doksan sayı devam eden neşriyatının cilt ve sayfa sayıları ise aşağıdaki gibidir :

- I. Cild : 1. - 25. sayılar , 20'şer sayfa 1 toplam : 500 sayfa
 II. Cild : 26. - 52. sayılar , 20'şer sayfa 1 toplam : 540 sayfa
 III. Cild : 53. - 66. sayılar , 20'şer sayfa 1 toplam : 280 sayfa
 IV. Cild : 67. - 90. sayılar , 20'şer sayfa 1 484 sayfa

Yeni Mecmua'nın dış kapağının iç yüzünde ve arka kapağının her iki kısmında ilan ve reklamlara yer verilmiştir. Reklâmlar çoğunlukla askerî eşya satan ticaret sahiplerine, çeşitli bankalara "Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası" gibi, ticarethane ve sigorta şirketlerine aittir. Yetmiş sekizinci sayıdan itibaren ise herhangi bir reklama rastlanmaz.

Mecmua 66. sayıya kadar "Her bir sayı beş kuruştur" kaydıyla yayımlanırken abone bedelini yıllık yüzyirmi kuruş olarak belirlemiştir. Bu sayıdan itibaren fiyatlarında değişiklik yapılmış nüshası on kuruşa çıkarılırken, abone bedeli de iki yüz on kuruşa çıkarılmıştır. Son on sayının ecnebîler için belirlenmiş yıllık abone ücreti ise kırkbeş mark şeklindedir.

İç düzeni belli bir plan doğrultusunda oluşturulan Yeni Mecmua'nın umumiyetle ilk sayfası "Hafta Musahabesi" başlığıyla verilmiştir. Bu, mecmuanın aynı zamanda baş makalesidir. Daha sonra sırasıyla içtimiyat, iktisâdiyât, tarih, edebiyat, şiir, hikâye ve roman tefrikalarına yer verilmiştir. İkinci yayın döneminde Türk İnkılabı, Ocak haberleri gibi bölümler de ilave edilmiştir.

Üç sütun halinde oluşturulan yazı tekniği, oldukça düzenlidir. Özellikle tarih bölümünde yer yer siyah beyaz ve renkli resimlere de yer veren mecmuadaki resim oranı düşük bir miktar da kalır. Mecmua 23 x 30 ebadında olarak yayınlanmıştır.

Yeni Mecmua'nın, 1. sayısından 66 sayısına kadar devam eden ilk dönemdeki mesul müdürü, İttihat ve Terakki azâlarından Mehmet Tal'at'tır. Bu sayıdan itibaren 90. ye son sayıya kadar ise mesul müdürü Falih Rıfki (Atay) olur. Mehmet Tal'at döneminde düzenli olarak ve haftalık neşredilen mecmua; Falih Rıfki ile beraber çıkış süresini onbeş günde bir olarak değiştirir.

Yayın hayatını 1923 yılına kadar sürdüren ve 90. sayıda sona eren Yeni Mecmua'nın iki özel nüshası vardır. Bunlardan ilki 75. sayı olarak yayımlanan "Bursa Fevkalâde Nüshası"dır. Elli sayfadan meydana gelen bu nüshada oldukça yüksek miktarda resimler yer alır. Takdim yazısında şöyle denilmektedir :

"Yeni Mecmuayı tekrar çıkarmaya başladığımız vakit Türk sanat şehirlerinden her biri için bir fevkalâde nüshaya karar verdik. Bununla İstanbul, Bursa, Konya, Edirne, Kayseri gibi sanat dolu şehirlerimizle; saraylar, türbeler, çeşmeler, camiler, çiniler gibi her biri Türk sanatının veya hayatının hususiyetini gösteren eserlerimizi tanıtmaya çalışacağız. Birincisine Bursa'yı tahsis ediyoruz".⁷

Bursa'da mahallî hayat, Bursa halk türküleri, Bursa'nın tarihî eserleri, Bursa'da gezilecek yerler, tabii güzellikler, Bursalı şâirler ve şiirleri, Bursa'da Yahudiler gibi konulara yer verilen bu özel sayı ayrıca bir inceleme konusudur.

7) "Taktim", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 180-181

Yeni Mecmua³ nın diğer özel nüşhası 5-18 Mart (1331-1915) tarihinde "Çanakkale Fevkalâde Nüşhası" adı altında ve yüz kırk altı sayfa olarak yayımlanmıştır. Tarih ağırlıklı ve resimsiz olarak yayınlanan nüshanın ağırlıklı konusu Çanakkale harbinin askerî tarafıdır. Ayrıca Çanakkale'de Türk kahramanlığını anlatan pek çok şiir, hikâye ve nesir yazılarına da geniş olarak yer verilmiştir. Bu özel nüshada yazı ve nesir yazılarına da geniş olarak yer verilmiştir. Bu özel nüshada yazı ve şiirlerine tesadüf edilen münevverlerimizin en önemlileri şunlardır: Ahmet Hikmet (Müftüoğlu), Ziya Gökalp, Nigâr Hanım, Râif Necdet, Sâtı Bey, Hüseyin Suat, Celâl Nuri (ileri), Sâmpaşazâde Sezâi, İsmail Hakkı, Enis Behiç (Koryürek), Mehmet Emin (Yurdakul), Kâzım Nâmi (Duru), Kâzım Şinasî (Hisar), Halit Fahri (Ozansoy), Ali Cânib (Yöndem), Ali Ekrem (Bolayır), Tekin Alp, İbrahim Alaattin (Gövsa), Âkil Koyuncu, Ahmet Refik, Necmettin Sâdık, Hüseyin Rahmi (Gürpınar), Ruşen Eşref (Ünaydın).

Yeni Mecmua Ziya Gökalp'in olgunluk dönemi yazılarının yer aldığı bir yayın organıdır. İttihatçuların maddî desteğiyle yayımlanan mecmua millî devlete yönelik bir ideolojinin temellerini atar. Genç Kalemler'deki "Yeni Hayat"; Yeni Mecmua'da "İçtimâî halkçılığa dönüşür. Gökalp'e göre Türkçülüğün ilk aşaması olan kültürel birlik ya da Harsî Türkçülük dil ve edebiyat alanında başlatılmıştır. Harp yıllarında gündeme gelen "Millî İktisat" ise iktisâdî birliği gerçekleştirecektir. Bu bakımdan Alman İttihatçılığı Türklere örnek olarak gösterilir.⁷

Yeni Mecmua Osmanlı İmparatorluğu'nun kritik bir döneminde; imparatorluğun çöküş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu yıllarında yayımlanmıştır. I. Dünya harbi sonlarına doğru 12 Temmuz 1917'de çıkan ilk sayısında, Yahya Kemal Beyatlı, mecmuanın çıkarılışı hakkında şu bilgileri verir :

"Ziya Gökalp'in; maddî hayata ne derece bigâne olduğunu, Yeni Mecmua'yı çıkarmak istediğimiz zaman taraftar olduğu fikir çok iyi anlatır :

7.) Duru, Kâzım Nâmi "Ziya Gökalp" İstanbul 1975

‘Anadolu'daki muhitimizde yavaş yavaş bir mecmua çıkarmak fikri doğmuştu. Ziya Bey mecmuanın adını benden talep etti. Süslü, manâlı ve güzel isimlerden kaçınarak, sadece "Mecmua" demeyi teklif etmişim. Lâkin o bunu beğenmekle beraber son dakikada "Yeni" sıfatını eklemeyi lüzumlu bulmuştu. Yeni Mecmuayı çıkarmak için paramız yoktu, hükümet parasının bulaşmayacağı bir mecmua çıkarmak istiyorduk. Ziya Bey, o zaman beşer kağıt lira sermaye vererek mecmuayı çıkarmamızda ısrar ediyordu. Köprülüzâde Fuat ve Ahmet Refik gibi ta'b işlerine vakıf arkadaşlar Ziya Bey'in bu ısrarına gülüyorlardı. Lâkin o kadar ısrar etti ki sonunda mecmuayı ne yapıp edip çıkardık. Ziya Bey her türlü siyâset tesirlerinden âzâde, hür ve müstağni bir mecmuayı idâme edebileceğimiz kanaatinde halâ muşırdı. Lâkin maddi imkânsızlık daha ilk nüshalarda baş gösterdi. O aralık Merkez-i Umumi âzâsından Tal'ât Bey müdahale etti. Mecmuanın maddî işlerini deruhte ederek yazı ve fikir cihetinde bizi, tamamıyla müstakil bırakmak teklifinde bulundu. Bizim ilk içtihadımızın zıttına alarak hükümetin muaveneti ile mecmuayı çıkarmayı başladı, büyütüp güzelleştirdi. Bu surette Türk edebiyatına hizmet etti. Lâkin biz de hars ve irfan bahislerine siyaset karıştırmayalım derken, Yeni Mecmua'nın Merkez-i Umumi altındaki idarehânesinde buluşmaya başladık.⁸

Böylece mecmua İttihad ve Terakki'nin maddî desteğiyle çıkarılmaya başlanmıştır.

(12 Temmuz 1917)'de yayın hayatına başlayan Yeni Mecmua 23 Teşrin-i ewel 1918'de Mandros mütarekesinin imzalanmasıyla birlikte ilk dönem yayın hayatını noktalamıştır. Bu tarihe kadar düzenli olarak haftalık neşredilen mecmua birinci döneminin son sayısı olan 66. sayısında şu açıklamayı yaparak kapanır :

8) Yahya Kemal Beyatlı, "Siyasî ve Edebî Portreler", İstanbul 1986, s. 17-18.

"Bu millet kendi bağından, sinirlerinden, damarlarının içinden süzüle süzüle doğacak kahramanı beklesin! Bizim bugün ıspat ettiğimiz bir şey varsa o da bu millete lâyük olmadığımızdan ibarettir..."⁹

Mecmua Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte aradan geçen dört sene iki aylık bir zamandan sonra yayın hayatına tekrar atılır. Kesintisiz olarak 20 Kânun-ı evvel 1923 tarihine kadar yayınlanan mecmua 90. sayıyla beraber yayın hayatına tekrar son verir.

Falih Rıfki, ikinci dönemin ilk sohbet yazısında mecmuayla ilgili olarak şu kaydı düşer :

"1918 senesinde, hükümetin Mondros mütarekesi hazırlığında olduğu tarihlerde, İstanbul'da iki millet müessesesi vardı. Türk Ocağı ve Yeni Mecmua., Milliyetperverlik gayesiyle çalışan bu iki müessese mukadder bir inkıza doğru giden Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı arasında Türk vatanını ve Türk milletini kurtarmak gayesine hizmet etmiştir. Hudutlarında Türk'ten başka can verecek bir topluluk bulamayan saltanat, Türk milletinin canı gibi şuûrunu da beyhûde hayalâtı uğruna fedâ etmek emelinde idi".

66. Sayı çıktığı vakit mecmuanın imtiyazı bende idi. Mecmuayı devam ettirebilmek için orada çalışan bütün arkadaşlardan yardım istedim. Birkaç fedakârdan başka hiç kimse bu tehlikeye atılmak istemedi. Bazıları "ismini değiştirmelisiniz zira mecmua lekelidir" diyordu. Saray, hıyanet, irtica, muhalefet, Yunanlılardan itibaren vatana girenler, Yeni Mecmua'nın düşmanıydı. Ziya Gökalp hürriyetini kaybettiği gibi, dostların çoğunda cesaret ~~de~~ kalmamıştı. Bir kaç kişiyle mecmuayı devam ettirmeye imkân yoktu.

İşte 66. sayıdaki Karagün tecrübesini o günlerde bu hüsrân içinde yazmıştık. O sıralar hepimiz korku ve bedbinlik içinde Türk milletinin mahv olduğuna şâhit oluyorduk. Biz bu sözleri söylediğimizde Medine'de iki üç bin Türk, Anadolu Türk'ü

9) Falih Rıfki, "Karagün Tecrübesi", Y. M., 26 Teşrîn-i evvel 1339/1923, nr. 66, s. 261.

bütün dünyadan tecrid edilmiş, çarpışıyor, çarpışıyordu. Çanak-kale, Gazze, Sarıkamış kahramanlarının ismini bile yâdeden yoktu. Millet kendi bağrından kapacak kahramanı bekliyordu.

Yeni Mecmua bu satırlarla kapandı, bir vatan ^{kahramanı} geldi ve işte vatanını kurtardı. Kim derdi ki 4 senede yalnız bize değil bütün esir ve hatta hür memleketlere intibah verecek bir inkılâbın başındayız.

Bu 4 sene zarfında her türlü kahrı göğüs gerip mukaddes mefküreyi müdafaa eden "Büyük Mecmua" ve "Dergah" mecmuasının isimlerini hürmetle anıyoruz.¹⁰

İki dönem halinde yayınlanan Yeni Mecmua'nın ilk döneminde daha çok mütareke döneminin ruh hali işlenirken, Cumhuriyet dönemi adını verdiğimiz ikinci döneminde ise Türk inkılablarına yer verilmiş, ümid-vâr bir ruh hali sergilenmiştir. Bu ikinci dönem hakkında, Yahya Sâim tarafından Millî Mecmua'da bir tenkid yazısı da yazılmıştır. Bu yazıda derginin ilk döneminin zengin olduğu, oysa 1923'te başlayan ikinci dönemin muhtevasının kuru ve sönük kaldığı iddia edilir. Ziya Gökalp'in makalelerinin olmadığı ^{vurgulanırken,} tarih köşesinin mümtaz ismi Ahmet Refik'in bulunmayışı ileri sürülür.

Türkçü ve Medeniyetçi görüşler doğrultusunda yayın hayatını sürdüren Yeni Mecmua'da Türk edebiyat ve fikir hayatının en mümtaz şahsiyetleri kalem oynatmış ve Türkçülük görüşünün bir numunesi olmak üzere sâde, yalın, terkibsiz bir dil kullanılmıştır. Türkçü fikirlerin kamuoyuna yayılması ve gelişmesinde önemli bir yere sahip olan Yeni Mecmua basın tarihimizde "İçtimâiyat-Edebiyat" ağırlıklı bir mecmua olarak yer almış, meselelerimizi kamuoyuna duyurmayı kendine vazife edinmiştir.

10) Falih Rıfkı, "Musahabe: 1918-1923", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 1-2.

Yazı kadrosunda Ziya Gökalp, Necmettin Sâdık, Fuat Köprülü, Falih Rıfki, Yakup Kadri, Refik Halit, Fevzi Lütfi, Avram Galanti, Hüseyin Nâmık, Ahmet Ağaoğlu, Ahmet Cevat, Ali Cânib, Mehmet Halit, İbrahim Alaattin, Ahmet Refik, Kâzım Şinasi, Halim Sâbit, Ömer Seyfettin, Selim Sırrı gibi yazarların, Faruk Nâfiz, İbrahim Alaattin, Orhan Seyfi, Ömer Seyfettin, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Hakkı Süha Yahya Sâim gibi şâir ve yazarlar bulunan Yeni Mecmua'nın yayın politikası Ziya Gökalp tarafından belirlenmiştir.¹¹

Mecmuada üzerinde en çok durulan konulardan biri "İçtimâiyat" tır. Ziya Gökalp bu bölümde yazdığı makalelerde, o zamana kadar dağınık bir biçimde ifade edilen Türkçülük konusundaki fikirlerini sistemleştirmiş ve içtimâiyat ilminin bir gereği olarak ele almıştır.¹²

Eğitim ve Terbiye meselelerinde Gökalp, İsmâil Hakkı, Necmettin Sâdık, İbrahim Alaattin ve Sâtî Bey başlıca söz sahibidir. Genç kızların, çocukların terbiyesinden, mektep programlarımıza kadar geniş bir çerçeve içinde yazılan makalelerin ana gayesi Necmettin Sâdık tarafından şöyle belirtilir.

"Her cemiyetin hususî bir terbiyesi olduğu gibi, bizim de millet devrine yaklaştığımızı göre çocuklarımıza millî ve asrî bir terbiye vermemiz, bunda da Türklük ve İslâmlık hissini ön planda tutmamız lazımdır. Millet-mâzi muhabbeti vermeyen terbiye yanlış ve noksandır".¹³

Ziya Gökalp maarif ıslahatının gündemde olduğu o yıllarda müracaat yeri olarak Avrupa'yı gösterir. Ona göre mademki bu asrın medeniyeti Avrupa medeniyetidir, o halde müsbet ilimler doğrudan oradan alınmalıdır.¹⁴

-
- 11) Yahya Sâim, "Yeni Mecmuadaki Suriş", Millî Mecmua 10 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 3, s. 43.
 - 12) Bu makalelerin büyük bir kısmı Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak, adıyla kitap halinde neşredilmiştir.
 - 13) Necmettin Sâdık, "Terbiye Meselesi", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114.
 - 14) Ziya Gökalp, "Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 501-503.

Ahlak konusu da yine bu yazarlar tarafından ele alınırken memleketimizde son zamanlarda görülen ahlâk buhranına ilmi şekilde yaklaşılmıştır.

Yeni Mecmuada tarih konusuna da geniş olarak yer ayrılmış, Ziya Gökalp'in tarih konusundaki metodu modern tarih anlayışının yerleşmesine yardımcı olmuştur. Ahmet Refik'in sade ve akıcı üslubu tarihin sevilmesinde etkili olmuş yanlış nazariyeleri etkisiz hale getirmiştir. Türkçülük akımının bir sonucu olarak İslâmiyetten önceki Türk tarihine de gidilmiş ve araştırmalara yer verilmiştir. Fakat bu konuda ağırlık Osmanlı tarihi ve bilhassa Lâle Devri üzerindedir.

İktisat sahası da Mecmuanın yer verdiği diğer bir konudur. Gerek savaş yıllarının gerekse siyasi şartların sebebiyle iyice bozulan iktisadi durum millî iktisat prensibiyle düzeltilmek istenmiş, Ziya Gökalp "İktisadi Vatanperverlik" tezini ortaya atmıştır. Gökalp ve Tekin Alp tarafından ileri sürülen fikirler Cumhuriyetle birlikte Devletçilik ilkesinin yerleşmesini sağlamıştır.

Güzel Sanatlar konusunda ise ön planda olan mimari ve musiki-dir. Türkçülüğün her alanda olduğu gibi bu alanda da tezahürü neticesinde Türklere bedii zevkin ne kadar yüksek olduğu ıspatlanmaya çalışılmış, millî olmayan sanatın ihtiyacımızı tatmin etmeyeceği vurgulanmıştır.

Yeni Mecmua'da üzerinde en fazla durulan konulardan biri edebiyattır. Millî edebiyatı müdafaa eden mecmua, edebiyatımızın en güçlü yazar ve şâirlerine yer vermiştir. Edebiyat tarihi çalışmaları ve edebî sohbetleriyle mecmuada yer alan Fuat Köprülü'nün yazıları edebiyat tarihimiz konusundaki yanlışları düzelterek nitelikte olmuş, halk edebiyatıyla, divan edebiyatı ve millî edebiyatı birbirinden koparmadan ele almıştır. Bir yandan da batılı hikâye ve roman ve şiirlerden örnekler verilerek, millî benliğimizi bulmamız gaye edinilmiştir.

Dil konusunda da millî bir politika izleyen Yeni Mecmua dilin sadeleşmesini müdafaa etmiş, hikâye, roman ve şiirlerinde de bunun en büyük tatbikatçısı olmuştur.

Yeni Mecmua'da yeni çıkan kitaplar ve mecmualar da tanıtılmış, bazıları geniş olarak değerlendirilip tenkit edilmiştir.

Yeni Mecmua'nın muhtevası incelendiğinde ortaya çıkan tablodan dönemin siyasi, edebi, sosyal ve iktisadi olaylarının yakından tkib edildiği anlaşılmakta; Trkulk ideolojisinin bütün muhtevaya hâkim olduğu görülmektedir.

I. BÖLÜM

A- Yeni Mecmua'da Yer Alan Yazı Türleri :

1917-1918 ve 1923 yıllarında toplam 90 sayı yayınlanan mecmua "Türkçü" ideoloji çerçevesinde türlü yazılar yazılmıştır. Böylece hem dönemin çeşitli meselelerine çözümler getirilmiş; hem de Türkiye'nin gelecekteki siyasî, içtimai, edebî politikası belirlenmeye çalışılmıştır. Bu gayeyle neşriyat yapan mecmua; musahabe (sohbet), makale, hatırat, seyahat, mektup, konferans, kitap tanıtım ve tenkidi, şiir, hikâye-roman türlerinde yazılar neşretmiştir. Bu türleri şöyle sıralayabiliriz :

1- SOHBET (Musahabe)

Yeni Mecmua'da "Musahabe" başlığı altında karşımıza çıkan sohbet türü daima ilk sayfada yayınlanmış, bu yüzden mecmuanın başmakalesi konumunda yer almıştır.

İnandırıcılığa dayalı bir samimiyet havası verilmek endişesinden kaynaklanan sohbet türü müstakil olarak Yeni Mecmua'nın ilk sayısından itibaren karşımıza çıkar. Ancak mecmuada ilk sayfadaki bu sohbet yazılarının yanında, bir de iç sayfalarda genellikle Fuat Köprülü tarafından neşredilen "Edebiyat Sohbetleri" de yer alır.

Falih Rıfki "1918-1923" adlı sohbet yazısında Yeni Mecmua'nın 1918'den 1923'e kadar neşriyata ara vermesinin sebebini açıklar¹ "Mazlum Milletler'in Nizahı" başlıklı yazısında ise, mizah gazete ve mecmualarında yer alan karikatürlerin milletimizin anane, gelenek ve inançlarına uygun olması gerektiğini, ayrıca taklitçilikten sakınmasının lüzumunu anlatır.²

1-Falih Rıfki, "1918-1923", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 1.

2-Falih Rıfki, "Mazlum Milletlerin Mizâhı", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 93-94.

Falih Rıfki "Hemşeri Vatandaş" adını taşıyan sohbet yazısında da Türkiye'nin şehir ve bölgeleri arasındaki kapukluk sebebiyle hemşerilik bağının vatandaşlığın yerini aldığını anlatır.³

Mecmuanın ikinci yayın döneminde az sayıda olmak üzere Fevzi Lütfi'nin musahabe yazılarına rastlanır. Fevzi Lütfi "Pafnos Akîbeti" adlı yazısında Darü'l-fünûn müderrislerinin siyasete karışmayıp ilimle meşgul olmalarını, yoksa sonlarının Anatole France'nin "Thais" romanındaki Pafnos'a benzeyeceğini anlatır.⁴ "Sadâbâd Günü" adını taşıyan sohbet yazısında ise Sadâbâd gününün kutlanmasını tenkit ederek bunun Türk sanat ve zevkini asla aksettirmediği görüşünü savunur.⁵ Yazar "Matbuat Şurişi Ortasında" adlı yazısında ise, matbuat dünyamızdaki fikrî ikilikler ve polemikler üzerinde durur.⁶

Mecmuanın her iki yayın döneminde başmakale olarak (sohbet) yazısı yazan Necmettin Sâdık "Yetimlerimiz" adını taşıyan sohbet yazısında, Şehit evlatları ve diğer kimsesiz çocukların terbiye edilmesinde kadınlarımızın rolünü ve önemini anlatır.⁷ Yazar "İrtica Aleyhine" adlı sohbet yazısında Tûran fikrini irticai önleyici özellikleriyle yükseltir. Yazısını daha çok fikir irticai üzerinde yoğunlaştıran yazar bunu tahlil eder.⁸ Necmettin Sâdık "Bolşevik Tehlikesi" yazısında ise, bolşevikliği bozgunculuk, zulüm olarak niteler. Bunun cahil kimselerin eline geçmesiyle bütün insanlığı tehdit eder bir hale geldiğini kaydeden yazar, ırkdaşlarımızı dikkatli ve uyanık olmaya çağırır.⁹ "Hürmet Borcu" adlı

3) Falih Rıfki, "Hemşeri-Vatandaş", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr 77, s. 221-222.

4) Fevzi Lütfi, "Pafnos Akîbeti", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 323.

5) Fevzi Lütfi, "Sadâbâd Günü", Y. M., 1 Teşrîn-i sâni 1339/1923, nr 83, s. 421.

6) Fevzi Lütfi, "Matbuat Şurişi Ortasında", Y. M., 20 Teşrîn-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 441.

7) Necmettin Sâdık, "Yetimlerimiz", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 81-82

8) Necmettin Sâdık, "İrtica Aleyhine", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s 141-142

sohbet yazısında, yaralı, elsiz, kolsuz gazilerimize karşı anlakî ve vicdânî mesuliyetimizi belirtir. Milletin fedâkârlık, kahramanlık nâmına nesi kalmışsa her şeyini onların temsil ettiğini hatırlatır.¹⁰ Başka bir sohbet yazısında "Kumar" alışkanlığı üzerinde durur. Dahiliye nâzırının kumarı men etmesinin aslında yerinde fakat geç kalmış bir davranış olduğunu belirten yazar bunun tedâvisinin maneviyatın kuvvetlendirilmesiyle mümkün olabileceğini, milletin fertlerine derin heyecanlar ve yüksek mefkûreler kazandırılmasının da şart olduğunu belirtir.¹¹ Necmettin Sâdık İslamcılık ve Turancılık üzerinde durduğu bir sohbet yazısında devletin dahilinde yaşayan, hisleri bizimkine uyan, aynı ırka tâbi olan her ferdi millettaş ve vatandaşımız olarak kabul eder.¹²

Mecmuanın sadece birinci döneminde Refik Hâlit'in de çeşitli sohbet yazılarına rastlanır. Yazar "Mizahta Ehliyet" adlı sohbet yazısında matbuatımızda daha çok tecavüz, kabalık, çam devirmek şeklinde görülen mizahın süpürge sopası olmadığını, vurmak, dövmek, kaba kaba güldürmek için kullanılamayacağını belirtir.¹³

Yazar "Yan geldizm" adlı yazısında toplumumuzda görülen la-kaydı, uyuşukluk üzerinde durur. Bu uyuşuklukla bir yere varamayacağımızı, asrın çalışanların lehine olduğunu anlatır.¹⁴ "Sinema Derdi" adlı yazısında ise sinemanın ahlâkımıza olan tahribâtını açıklar. Sinemanın ahlâksızlığın hocası olduğunu belirten yazar bu yolla Garp medeniyetinin kirli çamaşırlarını her gün önümüzde açma fırsatı bulduğunu ve sinemaya mutlaka bir hat çizilmesinin şart olduğunu kaydeder.¹⁵ Gazetecilikle ilgili sohbet yazısında ise gazetecileri tenkid eder. Gazetecilerimizin her meseleyi bir sigara içiş süresi içinde ve ukalaca gördüklerini dile getiren yazar başmakâlerde cemiyet dersi veren gazete-

9- Necmettin Sâdık, "Bolşevik Tehlikesi", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 201-202

10- Necmettin Sâdık, "Hürmet Borcu", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502.

11- Necmettin Sâdık, "Kumar", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 57, s. 31-82.

12- Necmettin Sâdık, "Milliyet Hudutu-Vatan Hudutu", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 72.

13- Refik Hâlit, "Mizahta Ehliyet", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 261.

lerimizin, iç sayfalarında ahlâksızlığı teşvik ettiğini iddia eder.¹⁶ "Tanzimat Seyahatı" adlı yazısında ise seyahatlerin halâ tedkikatsız, vukuf-suz ve Avrupa'yı körü körüne taklid seviyesinde olduğunu kaydeder. Başka ülkelere gidip gelenlerin çoğunlukla yabancılaşmış ve bedbinleşmiş biçimde döndüklerini de ilave eden yazar bir türlü millî seyahate geçemediğimizi belirtir.¹⁷ Çocukluk hatıralarını da sohbet yazılarına dahil eden Refik Halit şerhli ramazanların artık tarihe karıştığını ifade eder. Yazar çocukluğunda gündüz câmiler de güzel sesli dervişlerin mesnevîlerini dinlediğini, gece de Direklerarası'na eğlenmeye gittiğini ifade eder.¹⁸

Refik Hâlit "Yananlara Yardım" adlı sohbet yazısında ahşap İstanbul'un bir kısmının daha yandığını haber verdikten sonra, bu yok olan ahşap evlerle beraber, milletimizin kanaatinin, kâmilliğinin de yok olduğunu ifade eder. Evlere yanan vatandaşlara hiç olmazsa evimizden bir oda göstermemizi talep eden yazar böylece kuvvetli bir muavenet duygusuna da sahip olacağımızı iddia eder.¹⁹ "Tenbel Nesil" adlı musahabe yazısında ise Halit Ziya (Uşaklıgil)'in hâlâ eser vermeye devam etmesini örnek göstererek Servet-i Fünûn Edebiyatı'nın halâ devam ettiğini, oysa yeni neslin kayda değer çok az eser verdiğini ifade eder.²⁰ "Son On Senelik Edebiyata Bir Hülâsa" adlı sohbet yazısında ise Yeni Mecmua'nın ikinci yayın yılına girmesi münasebetiyle 1908-1918 yılları edebî çalışmaları hakkında değerlendirmelerde bulunur. Yazar "Yaz" adlı Sohbet yazısında yaz mevsimine ait hislerini şâirane ve nâstaljik bir biçimde anlatır.²¹ Yazar bu sohbet yazılarından başka "İstanbul Sokaklarında",²² "Sulh",²³ "İnsâniyet"²⁴ ve "Karagün Tecrübesi"²⁵ adlı tamamen

14-Refik Hâlit, "Yangeldizm", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 281

15-Refik Hâlit, "Sinema Derdi", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 321-322

16-Refik Hâlit, "Gazetecilikte Noksanlarımız", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 261.

17-Refik Hâlit, "Tanzimat Seyahatı", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 381-382

18-Refik Hâlit, "Çocukluğumun Ramazanları", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 421-423.

hissî sohbet yazıları da kaleme alır. "Karagün Tecrübesinde Yeni Mecmuâ'nın kapanış sebeplerini anlatan yazar aydınlarımızın milli mücadeleye lakayd kaldıklarını da belirtir.²⁵

Yeni Mecmuâ'da Ruşen Eşref'e ait yalnızca bir sohbet yazısı vardır. "Tevfik Fikret" adlı bu sohbet yazısında yaşarken bile dillerde efsâne ruhlarda bir timsâl olan bu nâdir ahlâklı adamın şahsiyeti üzerinde durur. Bir de hatıra nakleder.

"Son günlerinde kendisi, Haluk ve refikası kayık gezintisi yaparken yanından geçen kayıkta iki kurbanlık koç görmüş ve ağzından şu sözler dökülmüş :

Din Şehit. ister, aşmân. kûrbân
Her zaman, her tarafta kan, kan, kan"

Yazar daha sonra Rubab'ın sayfalarını çevirir ve özellikle Refika, Timsâl-i Çehalet, Kendi Kendime, Nesrin, Köyün Mezarlığında, Sezâ, Vagonda, Yağmur ve Ken'an adlı şiirler hakkında bilgi verir.²⁶

Yakup Kadri'de Yeni Mecmuâ'nın musahabe (başmakale) yazarlarındandır. Yazar "Yunus Emre" adlı sohbet yazısıyla edebî sohbet tarzının en güzel örneklerinden birini vermiştir. Bu sohbet yazısında özetle şu cümlelere yer verir.

"Tarih Yunus Emre'yi bilmem Anadolu'nun ne tarafında yaşıyor. Bana göre o muhakkak bir nehrin suyundan içer, sazların arasında oturur ve murakabeye daldı.."

-
- 19-Refik Hâlit, "Yananlara Yardım", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 301-302
 20-Refik Hâlit, "Tenbel Nesil", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 481.
 21-Refik Hâlit, "Yaz", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 61-62.
 22-Refik Hâlit, "İstanbul Sokaklarında", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 161-162
 23-Refik Hâlit, "Sulh", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 221.
 24-Refik Hâlit, "İnsâniyet", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1917, nr. 65, s. 241-242.
 25-Refik Hâlit, "Karagün Tecrübesi", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 261-262.

"Nereye baksan sana gülüyordu, sen de her neye baksan gülüm-süyordun "Elhamdülillah" diyordun. Ben ise ömrümde bir dakika hamd ettiğimi hatırlamıyorum. Ben de aynı Allah'ın kulu değil miyim? Ben de aynı güneşle, aynı sularla, ağaçlarla yaşamıyor muyum? Vaka ben ma'sukamda değilim, fakat mâşukam bendedir. Ey pîr! İmdâd, imdâd!²⁷

Yakup Kadri "Edebiyatta Aradığımız" adını taşıyan musahabe-sinde ise; son yılların edebî mahsulâtının ümitsizlik verici olduğunu ve edebiyatın, hayatın gerisinde kaldığını ifade eder. Sanat eserinin men-sup olduğu milletin zevklerini, temayüllerini, hislerini temsil etmesi gerektiğini iddia eden yazar ihtirasın da sanat eserinde varolması ge-reken âmillerden olduğunu kaydeder.²⁸

Ziya Gökalp, mecmuada yazdığı sohbet yazılarında daha çok aile üzerinde durur. Gökalp "Aile Ahlâkı" ana başlığı altında simye, konak, yuva, gevşek yuva, şovalye aşkı ve feminizm, asrî aile ve millî aile, düğün âdetleri, Türk ailesinin temelleri, Türk ailesinin bünyesi gibi alt başlıklarla aile tarihimizi incelemiş bu ara da İslâmî ailenin Arap ve Türklerde aldığı şekil üzerinde de geniş olarak durmuştur. Bu seri haldeki sohbet yazılarında kadını da İslâmiyetten öncesiyle karşı-laştırmış ve çeşitli meselelerine açıklık getirmiştir.²⁹ Gökalp "Bedîf Türkçülük" adlı sohbet yazısında eski Türklerin millî vezni, millî musi-kisi üzerinde durur. Özellikle musikimiz hakkında "Bizanstan alınmış-tır" iddiası yüzünden pek çok tenkide uğrayan Gökalp fikirlerini gene de ısrarla müdafaa etmekten kaçınmaz.³⁰

26) Ruşen Eşref, "Tevfik Fikret: Rubab-ı Şikeste'nin Şiirleri", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 101-103.

27) Yakup Kadri, "Yunus Emre", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 54.

28) Yakup Kadri, "Edebiyatta Aradığımız", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 113-114.

29) Ziya Gökalp, "Aile Ahlâkı", Y. M., 13-20-27 Eylül 1917, 4-11-18 25 Teşrin-i evvel 1917, 1-8-15-22-29 Teşrin-i sâni 1917, 6-13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 10-23.

30) Ziya Gökalp, "Bedîf Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr 83.

Yeni Mecmuada bu sohbet yazılarından başka imzasız olarak yayımlananlar da vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir :

"Fikir İhtikârı", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 1.

Ticaret ve fikir karaborsacılığı üzerinde durulduktan sonra, fikir ihtikârcılığı karşısında susmayıp gerçekleri gün ışığına çıkarmamız gerektiği ifade edilir.

"Hürriyet Bayramı", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 41-42

10 Temmuz hürriyet bayramını konu alan yazıda millî ruhun isyanı üzerinde durulur.

"Avrupa'da Tahsil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 61-62.

Avrupa'ya gönderilen gençlerin millî ruhlarını kaybetmeye başladıkları dile getirilirken bunun için önlemler alınması istenir.

"Denizcilik", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 101-102.

Türklerin denize olan alakaları tarihî olay ve menkıbelerden faydalanılarak anlatılırken, Türk denizcilik şiirlerinden örnekler de verilir.

"Tevfik Fikret", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 121.

Fikret'in ölüm yıl dönümü münasebetiyle özellikle şahsiyeti ve dünya görüşü üzerinde durulur.

"Halk Terbiyesi", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 141-142.

Ahlakî kâide ve gelenekten hızla uzaklaşan gazete ve mecmualar tenkid edilir. Matbuat cemiyetinin gayesinin, ahlâkî değerlerin koruyarak seviyenin yükseltilmesi olduğu hatırlatılır.

"Fikir Aleminde Reklâmcılık", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 161-162

Reklâmcılığın Avrupa'da ticâret alanında geliştiği belirtilirken biz de ise aydınların bunu fikir çerçevesinde kullandıkları belirtilir.

2) ŞİİR

Yeni Mecmua 90. sayıya kadar ulaşan neşriyat süresi içinde, şiir türünde çok az mecmuanın başarabildiğini başarmış, şiirimizi bir bütün olarak, dünü ve bugünü ile birlikte değerlendirmiştir. Yahya Kemâl ile Bâki'yi, Ziya Gökalp ile Karacaoğlan'ı aynı sayfalarda verebilmiş bu çalışmasıyla "Kökü mâzide olan âti"yi temsil etmiştir. Şunu da ilave edelim ki mecmuanın yayın politikasını en iyi belirleyen tür, "Şiir" türüdür.

Yeni Mecmua; Çanakkale fevkâlâde nüshası da dahil toplam yayınlanmış müddeti boyunca 284 şiire sayfaları arasında yer vermiştir. Bu şiirlerden 9 tanesi Çanakkale fevkâlâde nüshasında yayınlanmıştır. 284 şiirin 12 tanesi tercüme şiir olup Schiller, Viktor Hugo, Maupussant, Lamartine ve Evgene'ye aittir. Türkçe'ye Hâlil Nihat (Boztepe), Ali Ulvi (Elöve), Yahya Sâim (Ozanoğlu) tarafından tercüme edilen bu şiirlerin hemen tamamı lirik şiirdir.

Mecmuada yayınlanan 272 Türk şiirinin 40 tanesi Divan şiirine, 29'u Halk şiirine (Türküler buna dahildir), geriye kalan 201 şiir de Millî edebiyat şiiri grubuna girer.

Yeni Mecmua'nın 1. sayıdan 66. sayıya kadar devam eden 1917-1918 yıllarındaki ilk döneminin şâir kadrosu şöyledir. Abdülhak Hâmit Akil Koyuncu, Ali Cânib (Yöntem), Ali Ekrem (Bolayır), Bâki (Bursalı Ahmet Paşa, Enis Behiç (Koryürek) Fâruk Nâfiz (Çamlıbel), Fâzıl Ahmet (Aykaç), Hakkı Süha (Gezgin), Hâlit Fahri (Ozansoy), Hıfzı Tevfik İbrâhim Alaâttin (Gövsâ), İhsan Mukbil (Özyürek), Karacaoğlan, Mehmet Fuat Köprülü, Mehmet İhsan, Mehmet Nâzım, Nedim, Nigâr Bind Osman, Orhan Seyfi (Orhan), Ömer Seyfettin, Sâmi, Süleyman Selâmi (Sedez), Şükufe Nihal, Yahya Kemâl (Beyatlı), Yahya Sâim (Ozanoğlu), Zeki Salih ve Ziya Gökalp.

Mecmuanın 67. sayıdan 90. sayıya kadar devam eden 1923 yılındaki ikinci ve son devresindeki şâir kadrosu da şu şahıslardan meydana gelir: Ahmet Hâşim, Ali Mümtaz, Ali Haydar Emin, Emin Recep Ha-

san Ali, Cevad, İzzet Ulvî (Aykurt), Karacaoğlan, Muallim Midhat Şâkir Necip Fâzıl (Kısakürek) ve Tokatizâde Şekip.

Mecmuanın Bursa fevkâlâde nüshasında: Bursalı Nimetî Çelebi, Bursalı Ahmet Paşa, Bursalı Halidî, Bursalı Ulvî, Bursalı Arif Çelebi, Bursalı Asımî, Bursalı Emin, Bursalı Şevki Çelebi, Bursalı Kâtip Mustafa Çelebi, Bursalı Sipahî Halil Bey, Bursalı Tâlip, Bursalı Adem, Bursalı Nihâlî, Bursalı Hilâli, Ulvî, II. Murat'ın şiirlerine rastlanır.

Çanakkale fevkalâde nüshasında ise : İbrahim Alaattin (Gövsâ) İhsan Mukbil (Özyürek), Hakkı Süha (Gezgin), Halit Fahri (Ozansoy) Hüseyin Suat, Kâzım Nâmi (Duru), Midhat Cemâl, Nigâr Bind Osman, Yahya Sâim (Ozanoğlu) ve Ziya Gökalp'in şiirlerine rastlanılır.

Yeni Mecmua'nın her iki döneminde de Ali Mümtaz (Erolat)'ın şiirleri neşredilirken; en çok ve en devamlı şiiri yayınlanan şâir ise 29 şiirle Halit Fahri (Ozansoy)'dur.

Divan edebiyatının birer numunesi olarak yer verilen şiirlerin büyük bölümü Bâki ve Nedim'e aittir. İkinci dönemde ise yalnızca Bursa fevkalâde nüshasında bu tür şiirlere rastlanır.

Yeni Mecmua bütün faaliyetlerinde olduğu gibi şiir türünde de millî duyguları, vatan sevgisini en sade dille aktarır. Bu sebeple halk şiirimizden, türkülerimizden örnekler verir. Mecmua da yayınlanan şiirlerin başka bir özelliği de hem dil ve üslup, hem de duyuş ve düşünüş bakımından halka inme çabasını aksettirmesidir.

Mecmua da yayınlanan şiirlerin 51'i aruz ölçüsüyle, 6'sı serbest ölçüyle, geriye kalan 215 şiir ise hece ölçüsüyle neşredilmiştir.

Hece ölçüsünün 1914-1921 yılları arasında, gittikçe artan bir cereyan halini alan hâkimiyeti, muhtelif edebî zümrelere mensûp şâirler tarafından sağlanmıştır. Mehmet Emin ve Ziya Gökalp hece vezni ve millî edebiyatın ülkücü simalarıyken; Fuat Köprülü, Celâl Sâhir, Ali Cânib vs. ise Fecr-i âti kadrosunda yer almıştır. Fakat bu yılların gerek muhtelif gazete ve mecmualarında ve gerekse Millî edebiyat cereyanının bir yayın organı olan Yeni Mecmua'da hece vezni ve sâde

lisanla şiirler yazarak bu cereyana hep birden hız veren genç şâirler daha büyük bir yekün tutarlar. Üstelik bu şâirlerin mühim bir kısmı şiire aruzla başlamış, fakat daha sonra hece ölçüsüne dönmüştür.

Her ne şekilde olursa olsun bu yıllarda hece ölçüsüyle şiir yazmayı bir akım haline getiren şâirlerin en mühimleri Yeni Mecma'nın şâir kadrosu içinde yer almıştır. Daha sonra Beş Hececiler, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatının Müstakil Şahsiyetleri" gibi akımlara katılan bu isimler hece ölçüsü hareketine hep birden iştirak etmiştir.

Yeni Mecma'da yayınlanan şiirler muhteva bakımından incelendiğinde daha çok kahramanlık ve savaş, ölüm, gurbet ve yalnızlık, kadın ve aşk, vatan, çocuk ve anne, tabiat ve inanç temleriyle karşılaşılır.

Mecma I. Dünya harbinin en çetin yıllarında yayınlanmaya başlanmıştır. Balkan harbinin kaybedildiği elim günler, onun ardından gelen şanlı Çanakkale'ye rağmen milli gururunu sarsacak, milli huzuru bozacak sayısız olaylarla doludur. İşte bu sebeple de I. dönemin ağırlıklı temi kahramanlık, ölüm, savaş ve yalnızlıktır.

1923'te başlayan ikinci dönem de ise artık bir zafer vardır. Millî mücadele her şeye rağmen kazanılmış, millî ve yeni bir devlet kurulmuştur. Fakat mecmua bu dönemde beklenen zenginliği gösteremez ve oldukça fakir bir şiir neşriyatı yapar. Bunlar da daha çok inanç, aşk ve halk şiiri konularında kalır.

Çanakkale nüshasında ise bütün şiirler Çanakkale'deki Türk cesaret ve kahramanlığına aittir.

Kahramanlık ve harp teminde başı "Çanakkale Zaferi" çekerken mazide kalmış Türk kahramanlıklarına da geniş olarak yer verilir. Milliyetçilik cereyanının açıktan açığa hissettirildiği kahramanlık teminde bütün Türkleri içine alabilecek olan "Turan" fikri işlenir.

Ölüm temi: daha çok ölen sevgililerin, şâirlerin veya aile büyüğünün etrafında geliştirilir.

Gurbet teminde; terkedilip gidilen sılanın özlemi, gurbette yaşanan bayramlar, büküm büküm uzayıp giden yollar yıkılası sıra dağlar, mektuplardan da faydalanılarak işlenir.

Kadın ve Aşk temi: Bu tem ümitsizlik, kavuşamama korkusu ile beraber ele alınır. Şikayet kelimesine bol bol rastlanır. Kadınlar, yuva-ya saadet verebilecek, uzaktan uzağa özlem duyulan kadınlardır. Yeni Mecmua da en çok işlen temlerden olan "Kadın ve aşk" temi sevgiye duyulan özlemi ifade eder.

Yatan teminde bütün Türkleri içine alacak olan "Turan" sözkonusudur. Vatan sevgisinin kutsallığı vurgulanır.

Çocuk ve Anne teminde güzel ve mutlu hatıralarla dolu çocukluk günlerine özlem duyulmuş, mâsum ve saf çocuk ruhundan faydalanılmıştır.

Tabiat temiyle sıkıntılı çevreden bahara, yaza, kır ve ormana, Anadolu'ya sığınılmış, saadet dolu hayaller kurulmuştur.

İnanç Temi : Allah İnancı etrafında geliştirilmiş ve yüceliği ifade edilmiştir.

Yeni Mecmua'da direkt olarak bir şahsı yüceltmek gayesiyle yazılmış hiç bir şiir mevcut olmadığı gibi "Atatürk" ismine de şiir neşriyatı içinde rastlanmaz.

Yeni Mecmua'nın Şâir Anlayışı :

Yeni Mecmua eski şâirleri tenkid etmiştir. Halit Fahri (Ozansoy) "Şâirler de Hisset" adlı makalesinde, eski şâirlerin cimrilik ve hâsîslîğın ziyade olarak tesiri altında kaldıklarını belirtir. Altınların sâdâsının onları celbettîğini, şarkta da, garpta da şâirlerin ekserisinin, kâfiyelerin musikisiyle, sarışınların sesini ayırmadıklarını kayıt ettikten sonra şu açıklamayı yapar :

"Çünkü yaşamak için para lâzımdı ve parayı ancak ihsan ve hediyeler temin edebilirdi.
Bu şâir için kadın kadar câzibti".

Eski şiirin tamahkârlık numûneleriyle dolu olduğunu örnekleriyle açıklayan yazar; şâirin hediyelerle geçinen tufeyli bir varlık olarak yaşamasının insanlık adına şeref verici bir şey olmadığını dile getirir.¹

Yazar "Şâirlik Gururu" adlı ikinci makalesinde eski Osmanlı şâirlerinin de, Bâkiyâ, Nef'iyâ ibaresi arkasında kendilerini medh ettiklerini misalleriyle açıklar. Sözü Tanzimat sonrası edebiyatımıza getiren Halit Fahri; Muallim Nâci'nin hem kendi kendisini hem başkalarını medh etmek hususunda eşinê rastlanamayacak bir sanatkâr olduğunu ifade eder.²

Daha sonra sözü bu şâirlik grurunun ahlakî olup olmamasına getiren yazar, gururların en masumunun şâirlik gururu olduğunu belirtir. Bize zevk bahşeden buna mukabil bir şey talep etmeyen şâirlerin bu gurunu hoş görmemizi ister. Yazar artık zamanın değiştiğini, şâirlerin artık aramızda olduklarını ve bizim aşklarımızı, neşelerimizi, dertlerimizi terennüm ettiğini, bu sebeple de tevazu ve samimiyetle hitap etmeleri gerektiğini de kaydeder.³

Fuat Köprülü de eski şâirlerimizi tenkid eden yazarlar arasındadır. Köprülü eski şâirlerimizin, haricî hayatın güzelliklerine lâkayd kaldıklarını ifade edip kaydeder. "Ozan" adlı makalesinde ise yeni yeni kelimeler türetilmesine karşı çıkar. "Bir taraftan medeniyetçi görüldüğümüz halde, eski barbar devrelere karşı gösterdiğimiz ateşli temayüller bilmem ne kadar samimidir. Harabat, şâir kelimeleri dururken bir de "şölen" ve "ozan" çıkardınız. Bu kadar unutulmuş kelimeler, lisânın safvetini bozmaktan başka ne işe yarar" ifadelerini kullanır. İslâmiyetten sonra gözden düşen ozanların, köy ve mahalle kahvelerini mekân edindiklerini ve serserilik hayatı yaşadıklarını ifade eden yazar, bunların tekrar rağbet kazanmak için kendilerine "âşık" dediklerini ve günümüze de böylece gelebildiklerini de dile getirir.⁴

1) Hâlit Fahri, "Edebiyat Musahabeleri: Şâirlerde Hisset", Y. M., 16 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 424.

2) Hâlit Fahri, "Edebiyat Musahabeleri: Şâirlik Gurur", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 503.

3) Fuat Köprülü, "Eski İstanbul ve Şâirlerimiz", Y. M., 30 Mayıs 1918 nr. 46, s. 36.

4) Fuat Köprülü, "Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 173.

Yeni Mecmua'da Yer Alan Şiirlerin Bibliyografyası Şu Şekildedir :

Abdülhak Hâmit (Tarhan)

"Merkad-ı Fatihi Ziyaret", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 388.

Ahmet Cevat

"Derdim", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 327.

"Niye Gelmedin", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 385.

"İmdat", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 385.

Ahmet Hâşim

"Karanfil", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 20.

"Satırlar", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 59.

"Gece", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 114.

Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)

"Ahî Deresi, Kenarında", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 265.

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 106.

Akil Koyuncu

"Şehit Nişanlısı", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 84.

"Kendi Kendime", Y. M., 21-28 Nisan - 25 Nisan - 2 Mayıs - 13 Haziran - 12 Eylül 1918, nr. 33, 41, 42, 48, 61.

"Bir Gezinti", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 205.

"Aşk", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 324.

"Denize Karşı", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.

"İstanbul'un Fethi", Y. M., 30 Mayıs, nr. 46, s. 394.

"Bahar", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 405.

- "Şikâyet", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 454.
 "Bugünün Çocuklarına", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 432.
 "Resmin İçin", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 226.
 "Teşrin-i Evvel Gecesi", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 245.
 "Bir Azizlik", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 106.

Ali Cânib (Yöntem)

- "Günahkâr", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4.
 "Eylülün Denizi", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 24.
 "Gurûb", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 43.
 "Kurumuş Çeşme", Y. M., 22 Ağustos 1917, nr. 4, s. 72.
 "Şarkın Mezarlığı", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
 "Yaz Görüşleri", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 28.

Ali Ekrem (Bolayır)

- "Dadıcığım", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 492.
 "Baba Hindi", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1918, nr. 27, s. 12.
 "Salıncak", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 32.

Ali Haydar Emin

- "Kurtaran", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 44.

Ali Mümtaz (Arolat)

- "Saz", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 13.
 "Mehtâb", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 32.

Ali Ulvi (Elöve)

- "Buğday Tarlaları", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.

"Gül", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 47.

"Aşka Tahassür", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 159.

"Kan Çiçekleri", Y. M., 30 Ağustos 1923, nr. 83, s. 348.

"Bir Ben", Y. M., 30 Ağustos 1923, nr. 83, s. 348.

Bâki

"Gazel I.", Y. M., 21-28 Mart 1918, nr. 33, s. 125.

"Gazel II.", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.

"Gazel III.", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 323.

Bursalı Ahmet Paşa

"Gazel I, II.", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 102-103.

"Yeni Saray Kasidesi", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 393.

Bursalı Aklî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 185.

Bursalı Arif Çelebi

"Rubâî", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 174.

Bursalı Asımî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Emin

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Hâlidî

"Kıt'a", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 172.

Bursalı Hilâfî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 179.

Bursalı Kâtip Mustafa Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Nihalî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 194.

Bursalı Nimetî Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 182.

Bursalı Sipahi Halil Bey

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 182.

Bursalı Şevki Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 186.

Bursalı Tâlib

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 186.

Bursalı Ulvi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 185.

Deli Ozan

"Dede Korkuttan: Kan Tunalı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34 s. 145-146

Emin Recep

"Dağlardan Aka Sular", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 470

"Türk Dili", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 470.

Emin Sâid

"Dalgıç", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.

Enis Behiç (Koryürek)

"Çanakkale Şehitliğinde", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 197.

"Bir Çift İskarpın", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 172.

Fâzıl Ahmet (Aykaç)

"Yazın", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 3-4.

"Adayolu", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 72.

"Kış Gelmeden", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 133.

Fâruk Nâfiz (Çamlıbel)

"Münzevî", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 104.

"Filistin'den Geçerken", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 185.

"Kır Türküsü", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 266.

"Terk Olunmaz", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 304.

"Ayrılık", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.

"Yıllardır", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 454.

"Gezdiğim Yer", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.

"Sensiz Bahar", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 4.

"Şübhe", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 47.

"Arzu", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 66.

"Bir Mersiye", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 152.

"Bahar Gelmiş", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 173.

Fuzûlî

"Nefes", Y. M., 5 Kânun-ı ewel 1339/1923, nr. 89, s. 455.

Hakkı Süha (Gezgin)

- "Son Gece", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 205.
 "Yıldızlar Önünde", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 226.
 "Tuna", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 245.
 "Saçların", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.
 "Meriç", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 484.
 "Orduya", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 148.
 "Siperden Mektup", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267.
 "Akın", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 69.

Hâlit Fahri (Ozansoy)

- "Anadolu Akşamı", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 133.
 "İtiraf", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.
 "Bayram Mektubu", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 175.
 "Onlara", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 212.
 "Eski Düşmana", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234.
 "Çanakkale", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 248.
 "Ay Dinledi", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 274.
 "Dervişin Sözü", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, nr. 314.
 "Ceylana Aşk", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1917, nr. 17, s. 334.
 "Gurbette İlk Bayram", Y. M., 8 Teşrin-i sâni 1917, nr. 23, s. 454.
 "Marmara Geceleri", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 437.
 "Neşe mi Elem mi", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 454.
 "Annemi Anarken", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1918, nr. 27, s. 8.
 "Kış Gecesi", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 34.
 "Şâirin Ölümü", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 62.

- "Kâbus", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 84.
- "Melikeye", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 124.
- "Bulutlara Yakın", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 164.
- "Sulh Gecesi", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 204.
- "Kış Gecesi", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 223.
- "Baharda Mehtâba Karşı", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.
- "İlk Bûse", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325.
- "Lânet", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
- "Baharda Bir Ses", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
- "Kafkasya'ya Doğru", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 405.
- "Öc", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 432.
- "Bahar Sabahında", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
- "Sahilde", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 82.
- "Dargın", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.
- "Çanakkale İçin", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 55.

Halil Nihat (Boztepe)

- "Terennüm", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 206.
- "Kanadalı Bir Kadın", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.
- "Karlı Bir Gece", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.
- "Yer Altında", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.
- "Sahilde", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 172.

Hasan Ali

- "Şehitlerimizi Tahattur", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 348.
- "Artık Susuyorum", Y. M., 1 Teşrîn-i ewel 1339/1923, nr. 85, s. 392.
- "Geyik", Y. M., 20 Kânun-ı ewel 1339/1923, nr. 90, s. 481.

Hasan Cemâl

"Visal", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 482.

Hıfzı Tevfik

"Veda", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

"Derdim", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.

"Çanakkale Giderken", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 64.

Hüseyin Suat

"Yarının Rüyası", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 40.

Hüseyin Rahmi (Gürpınar)

"Ali'nin Şehadeti", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 112.

İbrahim Alaattin (Gövsa)

"Sulh ve Harp", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 204.

"Asker Ağzından", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 292.

"İnsanlık Aşkı", Y. M., 15 Teşrin-i sâni 1917, nr. 19, s. 368.

"Siperden Mektup", Y. M., 22 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20, s. 388.

"Ordu Geçidi", Y. M., 29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 21, s. 420.

"Süleyan Paşa'nın Kabrinde", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 437.

"Gurbet Denizi", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 454.

"Yalnızlık", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 468.

"Nöbetçi", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.

"Atide Çanakkale", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 324.

"Türk Askerleri", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.

"Bugünün Çocuklarına", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 352.

- "Çanakkale İzleri", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 371.
 "Yaralının Derdi", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 366.
 "Çanakkale İzleri", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 46.
 "Çanakkale İzleri", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267.
 "Boğaz'dan Geçerken", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 103.

Ihsan Mukbil (Özyürek)

- "Aşkın Ölümü", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 508.
 "Sana Cevap", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1917, nr. 27, s. 12.
 "Kadın Yemini", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 145.
 "Sevgilime", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 206.
 "Her İtiraftan Sonra", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 226.
 "Aşkın Duası", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 245.
 "Yalan", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.
 "Tahassür", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 304.
 "Ölümlere Kadar", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325.
 "Marmara'ya Karşı", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
 "Bir Dargın Ki", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
 "Aşkın Şikayeti", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.
 "Son Niyaz", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
 "Oğünün Hatırası", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.
 "Kardeşime", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 155.
 "Bahar Gelmiş", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 174.
 "Masumiyet", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 195.
 "Arkandan", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267.
 "Hiçkırıklar", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 62.

İkinci Sultan Murat

"Gazel", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 262.

İzzet Ulvi (Aykurt)

"Leylâ", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 472.

Karacaoğlan

"Bir Kaç Varsağ", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 96.

"Halk Şairleri", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 328.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Akıncı Türküleri", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114.

"Deli Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 175.

"Yamaçlarda Kaval", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 204.

"Altın Sal", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234.

"Kurbağalar", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13, s. 259.

"Hakan", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 292.

"Yamaçlarda Kaval", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 292.

"Akıncı Türküleri", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1917, nr. 17, s. 334.

"Ortaç Yolcuları", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 34.

Kul Mustafa

"Kahramanlık Türküleri", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 186-187.

Mehmet İhsan

"Sabâ Melikesine", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

Mehmet Nâzım

"Halâ Servilerde Ağlıyorlar mı?", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 219.

Midhat Cemâl

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 83.

Muallim Midhat Şâkir

"Anadolu Halk Türküleri", Y. M., 15 Teşrin-i evvel - 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 86-89.

Necip Fâzıl (Kısakürek)

"Allah", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Sevgilim", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Çılgın", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Kitâbe", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 261.

"Yegâne", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 286.

"Sarhoş", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 295.

"Yârin Sesi", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338.

"Derbeder", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338.

Nedim

"Sâdâbad Şarkısı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142.

"Sadâbâd Kasidesi", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 155.

"Şarkı I, II", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 162-163.

Nigar Bind Osman

"Anarom", Y. M., 14 Nisan 1918, nr. 39, s. 240.

"Çanakkale ve Türk Ordusu", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 36.

Orhan Seyfi (Orhan)

"Gözlerde Seyahat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4.

- "Nişanlıya Mektup", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 24.
 "Çiçekler Açarken", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 73.
 "Aştan Sonra", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 97.
 "Bahar Sabahında", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114.
 "Yazık", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.
 "Gül ile Bülbül Efsânesi", Y. M., 8 Teşrin-i sâni 1917, nr. 18, s. 352.
 "Bütün Güzellere", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 508.
 "Geçme", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 284.
 "İlk Çarşaf", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
 "Ordu Kafkasya'ya Girince", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.
 "Harp İçinde Bahar", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 166.

Ömer Seyfettin

- "Bülbülün Ölümü", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 56.
 "Doğduğum Yer", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 18, s. 352.
 "Aşk", Y. M., 8 Teşrin-i sâni 1917, nr. 18, s. 352.
 "Beyaz Ayı", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 216.

Rudolf Alexönder Sarayder

- "Sevgilim", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 175.

Sâmi

- "Kasîde", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 192.
 "Sadâbâd Şarkısı", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 212.
 "Ali Paşa Vafında Kasîde", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 272.

Süleyman Selâmî (Sedez)

"Sensiz", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

"Kurumuş Menba", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 467.

Şükûfe Nihal (Başer)

"Son Dua", Y. M., 26 Teşrin-i ewel 1918, nr. 66, s. 274.

Turgut

"Nöbet Yerinde", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 212.

Uhland

"Küçük Mabel", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 133.

Yahya Kemal (Beyatlı)

"Bir Sâki", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 146.

"Mahurdan Gazel", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 147.

"Şerefâbâd", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 173.

"Nazar", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 288.

"Şarkılar I.", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 304.

"Şarkılar II.", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 408.

"Telakki", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 408.

"Abdülhak Hamit 'e Gazel", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.

"Şarkı", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.

"Özleyiş", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 6.

Yahya Sâim (Ozanoğlu)

"Kır Akşamları", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.

- "Bir Heykel Parçasından", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
- "Ölünün Kalbi", Y. M., 18 Temmuz 1918 ,nr. 53, s. 4.
- "Sahil ve Kır Akşamları", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 24.
- "Cami Avlusunda", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 65.
- "Ağaçlıklar İçinde", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.
- "Bir Başka Hayat", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 146.
- "Devrana Dair", Y. M., 10 Teşrin-i ewel 1918, nr. 64, s. 226.
- "İtirafklar", Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 450.
- "Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 108.

Salih Zeki

- "Eski Günlerde", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.

Ziyâ Gökâlîp

- "Anadolu'nun Sesi", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 3.
- "Deli Dumrul", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 73.
- "Tepegöz", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 93-97.
- "Boğa ile Boğaç", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 127-128.
- "Ortaç", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.
- "Meslek Kadını", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 64-65.
- "Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 31.

3) HİKAYE - ROMAN :

II. Meşrutiyetten sonra Türkiye'de bir takım aydınlar, çöküntüyü durdurmak için devletin "Türk" ırkına dayanması lüzumunu düşünmüşlerdir. Bu düşünce, aydınların halka yönelmesine yol açmış ve bu harekete "Milliyetçilik" denmiştir.

Siyaset alanındaki bu "Halka doğru" (Türkçülük) hareketi, edebiyatta, millî kaynaklara dönme düşüncesini doğurmuştur. Bu düşünce dilde sadeleşme, yeni hayatı aksettirme, halk edebiyatının biçim ve türlerinden faydalanma, aruz yerine hece ölçüsü kullanma manâsına gelmektedir.

Yeni Mecmua'nın da içinde yer aldığı bu dönemin hikâye ve romanlarının en önemli özelliği "Sade dil" ile yazılmış olmalarıdır. Bunların bir başka özelliği de yerli hayatı aksettirmesidir. Daha önce, vakaların İstanbul sınırları içinde kapalı durmasına karşılık, bu devirde "Halka doğru" hareketinin bir sonucu olarak, hikâye ve roman yurdun her köşesine açık tutulmuştur.

Yeni Mecmuâda, "Millî Edebiyat" döneminin başlıca şahsiyetleri olan; Ömer Seyfettin, Yakup Kadri, Refik Halit, Reşat Nuri ve Falih Rıfkı'nın çeşitli hikâyeleri yer almıştır. Yeni Mecmua'da yer alan veya yer almayıp eserler veren yazarlarda, millî ve tarihî mevzular geniş yer tutar. Devir bir yıkılış devridir. Türk aydını şanlı mâziye sığınarak bu psikolojiden kurtulmaya çalışmakta, millî edebiyatın tesiriyle dil ve konu bakımından halka doğru gitmektedir. Millî edebiyat devri yazarları işledikleri konularda devrin panoramasını gözler önüne serer.

Yeni Mecmua'nın birinci döneminde (1917-1918) hikâyelerde ana tema "kahramanlık, ana yol memleketçilik, ana düşünce Türkçülük'tür. Bu dönemin başlıca hikâye yazarları sırasıyla Ömer Seyfettin, Refik Halit, Falih Rıfkı'dır. Ömer Seyfettin'in otuz üç hikâye neşrederken, Refik Halit yedi, Falih Rıfkı da bir, hikâye'yi Yeni Mecmuâda neşretmiştir.

İkinci dönem (1923)'i hikâye bakımından bir hayli fakirdir. Üstelik dil yine sadeliğini korurken, konular tarihten, kahramanlıktan uzaklaşmıştır.

Yeni Mecmua'nın ikinci döneminde, Hüseyin Rahmi, Falih Rıfkı Yakup Kadri ve Mustafa Nihat'ın ikişer hikâyesi yayımlanırken, Reşat Nuri ve Ahmet Muhittin'in birer, Nasuhî Es'ad'ın ise iki hikâyesi yayınlanmıştır.

Çanakkale fevkalâde nüshasında da Ahmet Hikmet, Hüseyin Ragıp, Enis Behiç ve Emine Sâniye'ye ait olmak üzere dört hikâye neşredilmiştir. Dört hikâyenin de konusu Çanakkale Savaşları ve Türk kahramanlığıdır.

Yeni Mecmua'da en çok hikâyesi neşredilen Ömer Seyfettin'in hikâyeleri; "Eski kahramanlar", "Yeni kahramanlar", "Halk edebiyatından" gibi başlıklar altında yayınlanmıştır. Görgü, fikir, nükte, yiğitlik unsurlarıyla örülü bu hikâyeler bugün de Türk edebiyatının önde gelen hikâyelerindedir. Hikâyelerin mevzuu, Türk-Osmanlı tarihinin fâzilet, iman ve kahramanlık vakalarından alınmıştır. Hemen tamamı destanı bir ruhla yazılan bu hikâyeler tarihi hikâyeçiliğimizin şaheserleridir. Sâde bir lisanla kaleme alınan hikâyeler de konu işlenirken, çocukluk hatıraları da aksettirmiş, onun masumiyetine âdeta sığınılmıştır. Hikâyelerin başlıca gayesi Türk'ün milli gururunu tekrar canlandırmak, ayağa kaldırmaktır. Türk kültürüne de hikâyelerinde geniş olarak yer veren yazar, halk kültüründen pekçok malzeme kullanır. Ömer Seyfettin mecmuada neşrettiği bazı hikâyelerin başına bir darb-ı mesel ya da tarihten alınmış küçük bir bölüm de koymuştur.

Ömer Seyfettin, küçük hikâyeyi sevdirmek ve cemiyet içinde değer kazandırmak bakımından büyük bir hizmeti de gerçekleştirmiştir.

Yeni Mecmua'nın sayfaları arasında hikâyelerine yer verilen bir diğer yazar Refik Halit'tir. Bu hikâyelerinde, eski İstanbul ailesinin güzel Türkçesi'ni Anadolu'nun zengin halk şivesiyle birleştirmiş, Anadolu kültürü hakkında bilgi vermiştir.

Yeni Mecmua'nın Refik Halit'e ait olan en güzel memleket hikâyelerini neşretmesi, Ömer Seyfettin'in Türk kahramanlığını işleyen küçük hikâyelerinin tümünü yayınlaması, millî edebiyat cereyanına büyük bir hizmet olmuştur. Bu desteği tek başına sağlayan Yeni Mecmua sırf bu cebhesiyle bile, Türk Edebiyat Tarihinde unutulmaz bir yere sahip olmuştur.

Yayın politikasını Ziya Gökalp'in belirlediği Yeni Mecmua' da neşredilen hikâyelerin ortak özelliği sade dil, konuşulan Türkçe ile kalemeye alınmış olmasıdır. Ayrıca konuların da halktan alınması, halk kültürüne yer verilmesi de diğer müşterek özellikleridir.

Yeni Mecmuada Halide Edip (Adivar)'ın Mev'ud Hüküm adlı romanı ise tek tefrika edilen Türk romanı olmuştur. Mecmua'nın 10. sayısında "Emile Zola'nın ruhuna idhaf ediyorum" notuyla tefrika edilmeye başlanan roman 49. sayıya kadar sürmüş ve tamamı tefrika edilmiştir.

Dünya edebiyatını tanıdıkça, edebiyatımızın millî kimliğine daha çabuk kavuşacağı inancını taşıyan Yeni Mecmua; dönemin bu karakteristik özelliğine uygun olarak dünya edebiyatının millî duyguları işleyen eserlerine de yer vermiştir. İngiliz, Alman, Rus ve İskandinav edebiyatlarından hikâyeler tercüme ettiren mecmua bunları yeri geldikçe yayınlar. Tercümesi yayınlanan başka yazarlar; Anatole, France, Dostoyevskiy, Goethe, Gurras, İvan Turganyef, Leon Tolstoy, Maksim Gorki, Oscar Wilde, Pierre Loti ve Viktor Eftimbu'dan oluşur. Zikredilen yazarların eserlerini Türkçe'ye tercüme eden başlıca şahıslar ise Nasuhî Esad, Ruşen Eşref, Selim Sırrı, Hüseyin Câhit Necmeddin Sâdık'tır. Bazı eserleri tercüme edenler belirtilmemiştir.

Tercüme edilen tek roman ise Dostoyevskiy'e ait olan Ölümler Evi'nin Hatıraları dır. Eser Ruşen Eşref (Ünaydın) tarafından tercüme edilmiş; 68. sayıdan 85. sayıya kadar devam etmiştir.

Tercüme hikâyeler ve romanlar "Tercüme bölümünde gösterilmiştir.

Yeni Mecmua'da Neşredilen Hikâyeler Şu Şekilde Sıralanabilir :

Ahmet Muhittin

"Bir Kimsesizin Düğünü", Y. M., 5 Kânun-ı ewel 1339/1923, nr. 89, s. 463-468.

Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale fevkalâde nüshası, s. 31-33.

Emine Sâniye

"Bir Damla Kan, Bir Damla Gözyaşı", Y. M., Çanakkale fevkalâde nüshası, s. 75-77.

Enis Behiç (Koryürek)

"Gemiciler", Y. M., Çanakkale fevkalâde nüshası, s. 42-43.

Falih Rifkı (Atay)

"Neferim Mehmet", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s.

"Bende Konağı", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s.

"Hâki Efendi İle Ömer Can", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s.

"Hayran Baba", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s.

"On Yaşında Kahraman ve Gâzi", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s.

Fevzi Lütfi

"Şâirin Zâferi", Y. M., 1 Teşrin-i ewel 1339/1923, nr. 85, s.

Hüseyin Rahmi (Gürpınar)

"Tövbeler Tövbesi", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s.

"Rafia Hanım'ın Güftesi", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s.

Hüseyin Râgıb

"İki Lâlenin Hikâyesi", Y. M., Çanakkale fevkalâde nüshası, s. 48.

Mustafa Nihat (Özön)

"Tekrar Dirilenler", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s.

"Bâhir Efendi'nin Ölümü", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s.

Nasuhî Es'ad

"Mercan Danesi", Y. M., 1-15 Haziran 1339/1923, nr. 77-78.

"Kızılı Adam", Y. M., 2-16 Ağustos 1339/1923, nr. 81-82.

Ömer Seyfettin

"Sivri Sinek", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 18-20.

"Falaka", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 4, s. 38-40.

"Bülbülün Ölümü", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 56-59.

"Hürriyet Gecesi", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 78-80.

"Eleğim Sağma", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 98-100.

"Çanakkale'den Sonra", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 119-120.

"Ferman", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 136-139.

"Üç Nasihat", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 157-160.

"Kaç Yerinden", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 178-180.

"Kütük", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234-238.

"Vire", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 275-278.

"Binecek Şey", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 295-298.

"Teselli", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 315-317.

"Penbe İncili Kaftan", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1917, nr. 17, s. 333-337.

"Mermer Tezgâh", Y. M., 15 Teşrin-i sâni 1917, nr. 19, s. 374-377.

- "Başını Vermeyen Şehit", Y. M., 22 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20, s. 394-398.
- "Kızıl Elma Neresi", Y. M., 29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 21, s. 418-420.
- "Büyücü", Y. M., 6 Kânun-ı ewel 1917, nr. 22, s. 434-436.
- "Teketek", Y. M., 13 Kânun-ı ewel 1917, nr. 23, s. 456-459.
- "Topuz", Y. M., 27 Kânun-ı ewel 1917, nr. 25, s. 494-496.
- "Von Sadriştayn'ın Karısı", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 513-515.
- "Diyet", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1918, nr. 27, s. 16-19.
- "Düşünme Zamanı", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 36-40.
- "Muhteri", Y. M., 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 54-58.
- "Von Sadriştayn'ın Oğlu", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 76-80
- "Cesaret", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 93-95.
- "Hak'tan Bir Sadâ", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 156-157.
- "Müjde", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 196-197.
- "Terakki", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 216-218.
- "Dama Taşları", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 256-258.
- "Ayın Taktiri", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 266-268.
- "Yalnız Efe", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 296-298.
- "Nakarat", Y. M., 3 Teşrin-i ewel 1918, nr. 63, s. 216-220.
- "Tuhaf Bir Zulüm", Y. M., 26 Teşrin-i ewel 1918, nr. 66, s. 278-280.

Refik Hâlid (Karay)

- "Şaka", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 80-82.
- "Sarı Bal", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 113-115.
- "Yatır", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 135-138.

"Vehbi Efendi'nin Şübhesi", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 175-178.

"Koca Öküz", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 235-237.

"Şeftali Bahçeleri", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 457-460.

"Yatık Emine", Y. M., 8-15-22 Ağustos 1918, nr. 56-58.

Reşat Nuri (Güntekin)

"Bir İnkisâr-ı Hayal", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 67-69.

Yakup Kadri (Karaosmanoğlu)

"Merhamet", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 474-480.

"Araftaki Ruh", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 21-23.

4) HİTABET - MÜLAKAT :

Milliyetçilik akımının sözcüsü durumunda olan Yeni Mecmua özellikle Türk Ocakları'nın yayın aracı durumuna girdikten sonra hitabe, konferans ve mülakatlara önem vermiştir. Şuurlu bir topluluk karşısında söz söyleme yollarının (hitabet, konferans, nutuk) hepsine birden "Hitabet" adını vermeye ve bu başlık altında incelemeyi münasip gördük.

Yeni Mecmua'daki hitabeler fikri, edebî ve siyasî alanlarda olmak üzere çeşitlilik arzeder.

Millî Edebiyat'ın "Türkçülük" fikriyle şahsiyet kazanacağına inanan Türk Ocakları ve Yeni Mecmua hatipleriyle de gönüllerde taht kurmuş, yabancı ilim adamlarının bizi alakâdar eden konularda vermiş oldukları konferanslara da içerisinde yer vermiştir.

Türkçülük hareketine ve Millî Edebiyat akımına hitâbetleriyle hizmet eden Hamdullah Suphi'nin Türk Ocakları'nda yapmış olduğu konuşmalar tesiri itibarıyla Yeni Mecmua'da ilk sırayı alır. Yazar Türk Ocaklarında söylediği hitabelerden meydana gelen eserini Dağ-Yolu adıyla 1928'de yayınladı. Yine millî heyecanla süslenmiş ve muhtelif gazete ve mecmualarda, bu arada Yeni Mecmua'da da yayınlanmış hitabelerinden meydana gelen diğer bir eserini Günebakan adıyla 1929'da neşretmiştir. Bu kitaplarda toplanan yazılar, tarihe gizlenen Türk'ü, yaşayan Türk'e tanıtmak ve Türk gençliğine milletimizin saadeti için çalışmak gayesine yöneliktir. Kuvvetli telkin ve örneklerle süslü bu hitabeler millî edebiyatımızın gür sesli hitabeleri arasındadır.¹

1) Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi c. II, s. 1128.

Hamdullah Subhi'nin Yeni Mecmua'da yer alan üç konferansı mevcuttur. Hamdullah Subhi "İrk ve Millet" adını taşıyan ilk konferansını Ankara Türk Ocağı'nda verir. Bu konferansında milletin esasını İrka raptetmek isteyenler olduğunu, halbuki saf bir ırk olamayacağını anlatır. Türk'ün hem ırk ve hem de millet olduğunu kaydeden yazar, dünyada en fazla temsil kabiliyetine sahip olan milletin Türk Milleti olduğunu, hiç bir milletin Türkü kendisine benzetemeyip sonuçta kendisinin benzediğini açıklar.²

Hamdullah Subhi ile yapılan bir mülakatta Türk Ocakları ve irtica konusundadır. Fevzi Lütü'nin bu sorusunu karşılık olarak Hamdullah Subhi şu cevabı verir: "Türk Ocakları dar milliyetçilik gütmez. Vücûda getirdiği fikir cereyanıyla gençliğin kalbini uyanık tutar. Türk gençliğinin vicdâni ilhamlarına daima sadıktır. Türk Ocakları irticâda aleyhindedir. Ocaklar dine hürmetkârdır ancak her türlü yobazlığa ise tümünden karşıdır".³

Yine Hamdullah Subhi ile yapılan diğer bir mülakatta Türk Ocakları ile ilgilidir. Bu mülakatta da din fikrine ilave olarak milliyet fikrinin de insanları birleştirdiği vurgulandıktan sonra Türk Ocakları hakkında şu açıklamalar yapılır :

"Türk Ocakları mekteplerimizdeki her cins mektep çocuklarının ayrı ayrı cemaatler olup kendi kültürlerini yaşatmalarının aksülameli şeklinde ortaya çıkmıştır. Ocaklar gençliğin şefkat müessesesi, bütün Türk dünyasının gönül ve fikir uğrağıdır. Türklük dünyasının siyasî hudutlarla sınırlanmadığı, gençlere iman, fâzilet, vefâ, muhabbet telkin eden bir müessesedir. Türk Ocakları, üç fikrin merkezidir. Türk Ocakları müceddittir. Kadınla erkeği eşit olarak görür. Ölümü telkin eden köhne müesseselere karşı hayat ve hakikat aşkını telkin eder.

-
- 2) Hamdullah Subhi, "İrk ve Millet", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 7-8.
 - 3) Fevzi Lütü, "Hamdullah Subhi İle Mülakat", Y. M., 15 Nisan 1339/1923 nr. 74, s. 147-149.

Dâima muhafazakâr değildir, lâzım olduğu zaman garbın hakikatlarına açılır. Türk Ocakları öyle bir göz vermek ister ki, bir müslüman gözü gibi mezara, ölüme bakmasın, hayata, hakikata baksın, bu gözün içi bile gülsün".⁴

Hamdullah Subhi, Türk Ocağında İran hakkında da bir konferans verir. Ruşen Eşref Bey'in açılış konuşmasını yaptığı bu konferans'ta Hamdullah Subhi yakında gezip gördüğü İran hakkında siyasî, coğrafi bir çok izahatta bulunur. İran'ın Azerbaycan taraflarının tamamıyla Türkler'den meydana geldiğini, Pamir yaylasındaki Türkmenlerin de bütün akîde ve âdetleriyle bizlerden biri olduklarını kaydeder. Farisiyi din nâmına ahlâksızlığın zebun ettiğini, din adına yanlış telakkilerin etkisi altında kaldığını da ifade eden yazar, daha sonra İran'ın siyasî vaziyetine temas eder.⁵

Aynı mevzuda fakat bu sefer edebiyatla alakalı olarak bir konferans veren Fuat Köprülü Türkler'in Acem edebiyatına tesirlerini ikiye ayırmıştır. Bunlardan birincisini saltanatı tesis ederek Acem edebiyatının inkişâfına yardım etmeleri, olarak açıklayan ikinci olarak da Türk ırkından pek çok zevâtın Acem edebiyatının tesiri altında Acem edebiyatı derecesinde bir edebiyat vücûda getirdiklerini zikr eder. Daha sonra Selçuklu ve Osmanlı edebiyatı üzerinde duran Köprülü sözünü halk edebiyatımızla bitirir.⁶

-
- 4) Fevzi Lütfi, "Hamdullah Subhi Bey'le Mülakat", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 249-252.
- 5) Hamdullah Subhi, "Türk Ocağında Konferans", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 317-318.
- 6) "Fuat Köprülü, "Türkler'in Acem Edebiyatına Tesirleri", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 88-89.

Yeni Mecmua da yer alan bir diğerkonferans yazısı ise Macar müsteşriklerinden "Turçani Temayer" in Budapeşte Felsefe Fakültesi'nde Macaristan'da Türk istilâsına dâir verdiği bir konferanstır. Türkçe'ye Abdullah Hâmit Zübeyir tarafından tercüme edilen bu konferansta özetle şu görüşlere yer verilmiştir :

"Türkler Macaristan'ı hiçbir zaman ihmal etmediler, Tarih kitaplarımızdaki iddiaların aksine Macarlar'a büyük yakınlık gösterdiler. Macaristan'da hızlı bir imâr faaliyetine de giriştiler. Macar İmparatorlarının yüzyıllara yapamadığı imar faaliyetlerin Türkler çok kısa bir zamanda gerçekleştirdiler. Türk hiç bir zaman Macar Ocağı söndürmek, millî ruhu öldürmek istemedi. Bilakis diriltmeye çalıştı. Macar rönesansı Türklerle birlikte başladı. Ziraat da Türkler'le beraber terakki etti. Kiliseleri ise tahrip değil, sadece bazılarını câmi yaptılar. Hülâsa Türk namuslu dost ve namuslu düşmandır. Türkler devrinde dilimize, millî varlığımıza riayet olunuyordu. Habsburglar'dan sonra milliyetsizlik devri başladı ki bunlar Macarlar'ın kalbini bile aldılar".⁷

Yeni Mecmuada bu altı konferanstan başka bir mülakata, ya da hitâbeye rastlanmaz.

7) Abdullah Hâmit Zübeyir, "Macaristan'da Türk İstilâsına Dâir Bir Konferans", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 266-268.

5- SEYAHAT - HATIRA :

Seyahat yazılarının tarihe ışık tutması ve memleketleri siyasî, sosyal, kültürel ve coğrafi yönden tanıtilmesi bakımından değeri büyüktür. Yeni Mecmua'da hâtıra türüyle beraber değerlendirilebilecek olan seyahat yazıları fazla bir yekün tutmamaktadır.

Yeni Mecmua'da Refik Hâlit tarafından neşredilen "Tanzimat Seyahati" adlı yazıda seyahatin bizde aldığı şekil üzerinde durulur. Seyahatlerin biz de henüz tedkikatsız, vukufsuz ve Avrupa taklidi şeklinde kaldığı vurgulandıktan sonra henüz harsî seyahatler devrine gelemediğimiz ifade edilir. Yazar bununla ilgili olarak şu cümlelere yer verir :

"Gezip gelenlerin mühim bir kısmı biraz daha memleketimiz için yabancılaşmış, bedbinleşmiş oluyor. Zaten henüz çok kuvvetlenmemiş olan memleket sevgisi Avrupa görgüleriyle biraz daha örtülüp boğuluyor. Ne zaman ki görmekle bakmak arasındaki farkı idrak edeceğiz o zaman tanzimat seyahatinden milli seyahate geçmiş olacağız. Şimdilik taşkınlıklara, taklitçiliğe katlanacağız".¹

Yeni Mecmua'da seyahat ve hatıra yazılarının hemen hepsi Bahri Lustar ve Faliş Rifkî'ya aittir. Bahri Lustar "Hindistan Hatıraları" adını taşıyan bu seri seyahat yazılarının ilkinde Hind müziğinin dünyaca ünlü şahsiyeti Gevhercan üzerinde durur. Gevhercan'ın kendisi üzerinde bıraktığı tesiri anlatan yazar. "Ne zaman Urdu dilinden bir şarkı dinlesem, kadın aşkı yerine, millet aşkıyla yanan kalplerin feryadını duyarım" ifadesini kullanır.²

Bahri Lustar "İstanbul'dan Kahire'ye" adlı seyahat yazısında Kahire'nin Osmanlı Devletindeki mevkiini anlattıksa sonra şehrin tabii

1-Refik Hâlit, "Tanzimat Seyahati", Y. M., 3 Mayıs 1918, nr. 46, s.

2-Bahri Lustar, "Hindistan Hatıraları: Gevhercan", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 139.

güzelliklere üzerinde durur.³ Yazar "Agra" adlı yazılarında ise Delhi'nin Hindistan'ın Türklük için taşıdığı önemi belirttikten sonra şehrin tabii ve tarihî özellikleri hakkında bilgi verir. Yazar "Taç Mahal" karşısında çok duygulanır. Şah Cihan'ın çok sevgili zevcesi Mümtaz Mahâl'in ölümü üzerine inşa ettirdiği bu muhteşem eseri tanıtan yazar, tabii, tarihî ve mimarî özellikleri hakkında geniş bilgi verir. Oldukça yoğun hisle yüklü bu hatıra yazıları Yeni Mecmua'nın en güzel sayfalarından birini teşkil eder.⁴

Yeni Mecmuâ'da seyahatla beraber hatıra kabul edilebilecek yazıların bir kısmı da Fâlih Rıfki'ya aittir. Yazar "Medine" adını taşıyan makalesinde bir Şubat ayında gezdiği şehrin iklimi, tabii özellikleri, insanları, gelenekleri, çarşı ve pazarları hakkında bilgi verir.⁵

Falih Rıfki "Bâdiye'den Gelen Şeyh" adlı yazısında, Suriye ve Lübnan'daki izlenimlerini anlatırken,⁶ "İsa'nın Merkadin'den Çıkan Nur" da, Hz. İsa'nın Kudüs Kenîâme kilisesindeki mezarında yapılan büyük ateş günü merasimini hatıralarını anlatır.⁷ "Eski Saat" adlı yazısında geçmiş yıllara ait okul hatıralarını,⁸ "Bende Konağı"nda çocukluğuna ait ramazan hatıralarını,⁹ "İdeal İçin Ölüm" adlı yazısında da Suriye hatıralarını anlatır.¹⁰

Yeni Mecmua'da gezi yazısı şeklinde hatıralarını anlatan Mustafa Nihat (Özön) ise "Bayburt'tan Çıktığımız Gün" adlı yazısında Millî Mücadele yılları ve biraz sonrasının Bayburt'unun coğrafî, tarihî, millî özellikleriyle ifade eder.

-
- 3- Bahri Lular, "İstanbul'dan Kahire'ye", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 236-239.
- 4- Bahri Lular, "Hindistan Hâtıraları: Taç Mahal", Y. M., 30 Ağustos - 13 Eylül 1339/1923, nr. 83, 84.
- 5- Fâlih Rıfki, "Medine", Y. M., 27 Eylül - 14 Teşrin-i ewel 1917, nr. 12-13.

Yazar, Bayburt hakkında tarihi bilgi vererek başladığı bu yazısının devamında Türkler'in şehre kazandırdığı yapıları bir bir sayar. Bayburt'un coğrafi ve tarihi özellikleriyle tam bir Türk şehri olduğunu kaydeden yazar, Bayburt'ta yaşayan insanların geleneklerine ait kısa bilgiler aktarır. Şehrin, Milli Mücadele'yi aktif olarak desteklediğini ifade eden Mustafa Nihat bu bakımdan şehri ayrıca övgüye lâyık bulur.¹¹

-
- 6) Falih Rıfki (Atay), "Bâdiye'den Gelen Şeyh", Y. M., 14 Şubat 1918 nr. 32, s.104-107
 - 7) Falih Rıfki (Atay), "İsa'nın Merkadinden Çıkan Nur", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s.23-25
 - 8) Falih Rıfki (Atay), "Eski Saat", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s84
 - 9) Falih Rıfki (Atay), "Bende Konağı", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s144
 - 10) Falih Rıfki (Atay), "İdeal İçin Ölüm", Y. M., 15 Nisan 1918, nr. 74, s.135-137
 - 11) Mustafa Nihat (Özön), "Bayburt'tan Çıktığımız Gün", Y. M., 15 Şubat 1918, nr. 70, s. 4.

6 - MEKTUP

Yeni Mecmuâ'da mektup türüne ait sadece iki örnek vardır. Bunlardan biri Mehmet Emin (Yurdakul)'a diğeri de Azerbaycan heyeti reisi Resulzâde Mehmet Emin Bey'e aittir.

Resulzâde Mehmet Emin Bey kendisine sorulan suallere mektupla cevap vermiş ve bu Yeni Mecmuâ'da okuyuculara aktarılmıştır. Resulzâdeye beş soru sorulmuştur. Bunlar :

- a) Kafkasya müslümanları arasındaki siyasi cereyanlar ve fırkalar hakkında mâlumatınız nedir?
- b) İttihad-ı İslâm cereyanı ne merkezdedir?
- c) İttihad-ı İslâm cereyanı etrafında toplananların sünnilik-şiiilik meselesine nazarları nasıldır?
- d) Türkçülük cereyanı ne zaman başladı, bugün ne haldedir?
- e) Sünnilik-şiiilik akîdesinin Türkçülük cereyanına zararı var mı? şeklinde olmuştur. Resulzâdenin cevabı ise özetle şöyledir :

"En kuvvetli cereyan milliyetçilik cereyanıdır. İki şekildedir. Türkçülük ve İslâmcılık, Türkçülüğün fırkası "Adem-i Merkeziyet" ve "Müsavât" fırkası savunur. Bu fırka ideal olarak büyük bir Türan düşü-
nür. İslâmiyeti de takdir eder. Şavenist milliyetçilikten de uzaktır.

Kafkasya'da sünnilerde, şiiilerde vardır. Fakat sünni-şii meselesi yoktur. Sünnilik ve Şiiilik bir içtihad meselesidir. Kimse kendi içtihadından dolayı ayıplanmamalıdır. Ben ne sünni, ne Şii değilim, İslâmım diyenler varsa da taassubun ortadan kalkmasını isteyenler daha çoktur.

Sünnilik ve Şiiiliğin Türkçülüğe zararını bilmiyorum. İkisinin Türkçülük'ten zarar gördükleri ise meydandadır. İttihad-ı İslâm fikri en ziyâde Kafkasya'da kabul gördü.

1- Mehmet Emin Resulzâde, "Resulzâde'nin Mühim Beyanatı", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 26-28.

Yeni Mecmua'daki diğer mektup ise İstanbul'un işgali üzerine Yeni Mecmua'ya neşre dilmek üzere Mehmet Emin (Yurdakul) tarafından bırakılan bir mektuptur. "Azîz Hemşehrilerime" hitâbıyla başlayan mektup tamamen duygu yüklü ve edebî bir mektup özelliğini taşır. Mektub özetle şöyledir :

Ey şarkın melikesi, ey benim ırkımın Asya'dan getirdiği, saf faziletle, büyük bir deha ile kurduğu ilâhî hükümetin azîz bellesi.

Eğer fuhuş ve safahatın bir günah yeri olacaksan, senin de mihrâbların duaları, beşiklerin ninnileri unutacaksa, kızların yabancıların türkülerini, yabancıların yanlarında söyleyeceklerse, ruh ve imanlarını, aşk ve fâziletlerini zevk ve eğlenceye satacaklarsa, senin kundakçın, senin kâtilin, senin mezarcın ben olmak isterim.

Bırak beni! Artık İznik duvarlarının altında kalacağım. Herşeyi bırakıp Anadolu'ya, istiklâl kahramanlarının memleketine gideceğim. Bunu senin için, senin çocukların için yapacağım ey İstanbul!"

2-Mehmet Emin, "Azîz Hemşehrilerime", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 224-225.

7- FOLKLOR

Yeni Mecmua yayınlandığı 90 sayı boyunca izlediği Türkçülük politikasının tesiriyle halka doğru gitmeyi gaye edinmiştir. Dilin sade olması, millî değerlerin ortaya çıkarılması halkiyat sahasına yönelik çalışmaları da gerekli kılmıştır. Biz bu bölümde edebiyat, içtimâiyat bölümlerine alınan yazıların dışındaki çalışmalara yer vereceğiz.

Avram Galanti "Türkçe ay isimlerinin menşei" adlı makalesinde Türkçe'de kullanılan bütün ay isimlerinin yabancı kökenli olduğunu, altısının Akadça, üçünün Lâtince, üçünün de Süryanice'den alındığını iddia eder. Bu ay isimlerinin Selçuklu Devleti ile zamanımız Türkiye'si' ne kadar taşındığını, ilmi kitaplara dayanarak belirtir.¹ Yazar "Osmanlı Sancağının Menşei" adlı makalesinde de Osmanlı sancağının Sultan Mahmut Sâni zamanına kadar sâde kırmızı ve üzerine Ayet-i Kur'aniye yazıldığını, Fâtih Sultan Mehmet zamanında ise kırmızı üstüne beyaz hilâlden ibaret olduğunu rivayetlere dayandırarak anlatır. Osmanlı Devletinin tesis edildiği zaman ise beyaz bir bezden ibâret olduğunu kaydeder. daha sonra Osmanlı sancağındaki yıldızları tetkik eden yazar, Sultan Selim zamanında altı tane olduğunu anlatır. Şeklinin menşeinin de hala halledilemediğini ifade eder.²

Avram Galanti "Türklerde Salı Günü" adlı makalesinde Lozan antlaşmasının da bugüne tesadüf etmesi dolayısıyla bazı açıklamalarda bulunur. Bugünün uğursuz sayılmasının Rumlar tarafından yayıldığını kayd ettikten sonra, aslında Türkler için bir sevinç günü olduğunu, İstanbul'un Salı günü Türkler'in eline geçtiğini ifade eder.³

1- Avram Galanti, "Türkçe Ay İsimlerinin Menşei", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 476-478.

2- Avram Galanti, "Osmanlı Sancağının Menşei Etrafında", Y. M., 23 Mayıs - 26 Eylül 1918, nr. 45-62, s. 373-375.

3- Avram Galanti, "Türklerde Salı Günü", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 332-333.

Folklor sahasında mecmuada "Hilal ve Kartal" adlı bir makale neşreden İzzet Ulvi (Aykurt), hilâli Bizanslılardan aldığımızı dâir ileri sürülen fikirleri çürütür. Oğuz Han'ın oğullarının isminin bile ay ve yıldızla ilgili olduğunu dolayısıyla bunun da Türkler için taşıdığı önemin bir ifadesi olduğunu anlatır. Türkler'de güneşin kadın, ayın erkek kabul edildiğini ve çocukların aya bugün bile ay dede deyip büyük hürmet gösterdiklerini, İslâmiyetin de hilâle ayrı bir kudsiyet verdiğini kaydeder. Yazar dünyanın her tarafındaki câmilerde hilâlin mevcut olduğunu, işte bütün bunlardan dolayı Osmanlı sancağının üç hilâlli olduğu dile getirir.⁴

Yeni Mecmua'da folklor türünün en güzel örneklerinden biri de Bursa fevkalâde nüshasında yer alır. Sıdkızâde Salaaddin Rıza'nın kaleme aldığı "Bursa'da Mahallî Hayat" adlı makale de genç kızların cihaz teşhirinden, kına geceleri ve düğün âdetlerinden geniş olarak bahsedilir. Makalenin sonunda da Kına gecesinde genç kızların söylediği türkülere örnekler verilir.⁵

4-İzzet Ulvi, "Hilâl ve Kartal", Y. M., 26 Teşrin-evvel 1339/1923, nr. 66, s. 276-277.

5-Sıdkızâde Salaaddin Rıza, "Bursa'da Mahallî Hayat", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 182-185.

8- TERCÜME

Milliyetçi bir çizgide yayın hayatını devam ettiren Yeni Mecmua Batı'nın ilim, fikir ve sanatına daima açık olmuş, Batı'daki içtimâî, kültürel, iktisâdî, tarihî, felsefî gelişmeleri yakından takip etmiştir.

Yeni Mecmua İngiliz, Alman, Rus ve İskandırav edebiyatlarından şiir ve hikâye tercümelerine ağırlık vermiştir. Az sayıda da olsa roman tefrikası, terbiye, sanat, folklor, konferans ve destan konularında da tercüme neşretmiştir.

Dünya edebiyatını tanıdıkça, kendi edebiyatımızın esas kimliğini bulabileceği inancı mecmuanın yayınlandığı dönemin en karakteristik özelliğidir. İşte bu gayeyle bilhassa dünya edebiyatının millî duyguları ön plana çıkaran eserlerine yer vermiştir.

Yeni Mecmuada tercüme faaliyetlerine katılan başlıca yazarlar: Abdullah Hâmit Zübeyir (Koşar), Hasan Cemil (Çambel), Ömer Seyfettin, Ruşen Eşref (Ünaydın), Ali Rıza Seyfi, Halil Nihat (Boztepe), Ali Ulvi Elövedir.

Yeni Mecmua'da yer alan tercüme faaliyetleri yazar ve şâir adına göre şöyle sıralanabilir :

1- Hikâye-Roman

Anatole France

"Şâir Şulet", Nasuhî Es'ad, Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 452-454.

"Münzevi", Nasuhî Es'ad, Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 467-469.

Dostoyevsky

"Zindan Hatıralar", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 417-420.

"Bir Nümayiş", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 437-440.

"Beyaz Geceler", Ruşen Eşref (Ünaydın), Y. M., 29 Ağustos 12-26 Eylül 1918, nr. 59, 61, 62.

"Ölüler Evi'nin Hatıraları", Ruşen Eşref (Ünaydın), Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68-85.

Goethe

"Muhammet'in İlâhı", 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 87, s. 436-438.

"Cennet Kapısında", 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 485-488.

"Şehitler", Hasan Cemil, Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 450-453.

Gurras

"İhtiyar Çalgıcı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 157-159.

Hmeros

"İlyada", Ömer Seyfettin, Y. M., 23 Mayıs - 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 45-64.

İvan Turganyef

"Buyruk", Ruşen Eşref (Ünaydın), Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 53-55.

"Jeremaya ile Değirmenci Kadın", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 230-234.

Karl Müntezir

"Almanlarda Hatip Edebiyatı: İki Düşman Kardeş", Y. M., nr. 65, s. 255-257.

Kirloff

"Gizli Râbitalar: Annemin Resmi", Selim Sırrı (Tarcan), Y. M., 26 Eylül 3-10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 62-64.

Leon Tolstoy

"Baba Vasili", Ruşen Eşref (Ünaydın), Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 435-438.

"İkinci Nikola'ya Mektup", Ünaydın, Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 472-474.

"Genç Çar", Ruşen Eşref (Ünaydın), Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 32-35.

Maksim Gorki

"Şahin Türküsü", Ruşen Eşref Ünaydın, Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 376-379.

"Fırtınalı Bir Gecede", Ruşen Eşref Ünaydın, Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 517-519.

"Bir Kahraman", Ruşen Eşref Ünaydın, Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 15-17.

Oscar Wilde

"Gül ve Bülbül", Hüseyin Câhit, Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 251-253.

Pierre Loti

"Bir Kürek Mahkûmunun Kaderi", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 9-10.

"Kasaplık Sığır", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 272-274.

"Yeni Bir Zevk", Nasuhî Es'ad, 1-15 Nisan 1339/1923, nr. 73-74.

"Gün Batarken", Y. M., 15 Teşrîn-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 416-418

Viktor Eftimbu

"Dişi Geyik", Necmeddîn Sâdık, Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 38-40.

2- Şiir

Evgene

"Bir Ben", Ali Ulvi (Elöve), Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 348

La Martine

"Gül", Ali Ulvi (Elöve), Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 47.

Maupussant

"Karlı Bir Gece", Halil Nihat (Boztepe), Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.

Rudolf Alexander Şcraýder

"Sevgilim", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 175.

Schiller

"Dalgıç", Emin Sâid, Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 473.

Uhlant

"Küçük Mabet", Y. M., 21-28 Mart 1918, nr. 33, s. 133.

Victor Hugo

"Terennüm", Halil Nihat (Boztepe), Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 206"Kanadalı Bir Kadın", Halil Nihat (Boztepe), Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108."Yer Altında", Halil Nihat (Boztepe), Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156."Sâhilde", Halil Nihat (Boztepe), Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 172."İtirafıar", Yahya Sâim (Ozanoğlu), Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 450.

3- Diğer Tercüme Çalışmaları :

Abdullah Hâmit Zübeyir (Koşar)

"Macaristan'da Türk İstilâsına Dâir Bir Konferans", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 266-269.

Ali Haydar

"Kırgızlarda İzdivaç ve Düğün Merasimleri", Richard Karutz, Y. M., 8-14 Şubat 1918, nr. 31, 32.

Ali Rıza Seyfi

"Yüz Sene Evvel İzmir'den Manisa'ya Seyahat", Y. M., 10-17-26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64-66.

Gustav Salombarje

"İstanbul ve Fatih Sultan Mehmet", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 391-393.

Henry Gluck

"Türk Sanatı", Y. M., 29 Ağustos - 5 Eylül 1918, nr. 59, 60.

Jeon Jack Rousseau

"Terbiye Meselesi", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 235-236.

"Harp Psikolojisi ve Terbiye", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 259-260.

Le Roman De Roland

"Milliyet Kahramanları: Mahatma Gandhi", Y. M., 15 Nisan - 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 74-85.

g) Kitap ve Mecmua Tanıtımı, İlânı ve Tenkiti :

İki dönem halinde yayınlanmış olan Yeni Mecmua'nın (1917-1918) yılları arasındaki ilk devresinde "Matbuat Aleminden", "Yeni Kitaplar", "Kitap Tenkiti" başlıkları altında yeni çıkmış kitaplar tanıtılmış, muhtevaları hakkında tenkit ve değerlendirmeler de bulunulmuştur.

Mecmuanın 1923'te tekrar yayın hayatına başlamasıyla beraber yeni yayınlanan, aktüel eserler ve mecmualar tenkitleriyle beraber bu defa "Onbeş Günlük İstanbul", "Şuûn" ve "Mecmuamıza Gelen Eserler" başlıklarıyla taktim edilmiştir. Eserin, daha ziyade kısa bir şekilde tanıtıldığı bu dönemde Türk basın tarihi açısından önemli görülen mecmualar da değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

Yeni Mecmua'da tanıtılan başlıca mecmualar şu şekilde sıralayabiliriz :

Donanma Mecmuası : Tatil devresi geçiren mecmuanın tekrar yayına başladığı haber verilirken, hayra hizmet maksadıyla çıktığı hatırlatılır.

Terbiye Mecmuası : İki ayda bir neşr olunan mecmuanın bilhassa ahlâkî, dinî, içtimâî bir mecmua olduğu haber verilir.

Aydede : "Onbeş Günlük İstanbul" başlığı altında mizahta Ak-baba'nın yeri vurgulanır.

Kelebek : "Şuûn" başlığı altında "Kelebek" adlı mizah mecmuasının Reşat Nuri ve İbnü'l-Refik, Ahmet Nuri Bey'in birkaç arkadaşlarıyla beraber çıkardıkları, mecmuanın incitmeden dokunmak, karikatürle vatanın faciasını göstermek özelliğine sahip olduğu dile getirilir.

Türk Gençleri Mecmuası : İzmir'de yayına başlayan mecmuada en çok felsefenin yer tuttuğu, şiirinin edebiyat-ı ceâde şiiri olduğu nesir ve hikâyenin hemen hemen olmadığı haber verilir.

Yeni Kafkasya : Siyasî çeşnisinin ağırlıkta olduğu belirtilir.

Mihrab : Daha fazli dinî bir mecmua olan Mihrab'ın her şeyinin başında "İslâm" olduğu bu yüzden "Sebilü'r-Reşat"la mukayese edilebileceği ifade edilir.

Millî Mecmua : İkinci nüshasının neşredildiği, Mecmuanın güzel şiir ve nesre yer vermekten ziyâde yazar ve şâirlerin eserlerine rağbet gösterdiği ifade edilir.

Sebilü'r-Reşat : Yeni Mecmuanın ikinci devresinde Fevzi Lütfi tarafından "Sebilü'r-Reşat"la polemiklere girilmiştir. Bu yüzden "Zihinlere karışıklık vermemek için bu mübarekten hiç bahsetmeyelim" ibâresi Sebilü'r-Reşat'ın tanıtımında yer alır.

Türk Yurdu : Türk Yurdu mecmuasından en büyük refikamız diye övgüyle söz edilmiş, aylık çıkışları haber verilmiştir.

Yeni Mecmua'da Tanıtılan Başlıca Kitaplar Kronolojik Sıraya Göre Şu Şekildedir :

Alman Hayat-ı İrfânı : Y. M., 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 58, Muhittin Adil Bey'in bu kitabı Necmettin Sâdik tarafından tanıtılması; kitabın raporlardan meydana geldiği bize de içtimaî alanlarda pek çok dersler vereceği ifade edilmiştir.

İlim ve Ahlâk : Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 135, Sâti Bey'in bu eseriyle fikir ve his âleminin münasebetlerini ilmi bir şekilde anlattığı haber verilir.

Çocuk Ruhiyatında Usuller : Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 135, İbrahim Alaattin'in çocuk ruhunu ilmi bir şekilde aydınlattığı kayd edilmektedir.

Sultanilerde Terbiye ve Felsefiye : Y. M., 21-28 Mart 1918, nr. 33, s. 135, Mehmet Emin Bey'in bu eserinin mühim olduğu ifade edilir

İttihad-ı İslâm Hakkında Bir Tecrübe-i Kalem : Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 198, Mehmet Efendi'nin İstanbul'da basılan bu küçük kitabının takdirle karşılandığı haber verildikten sonra "Aristokrosinin İslâm dininde olmadığı gibi, Osmanlı harsında da olmadığı, müsamaha sonucunda ilmi zihniyetlerin belireceği" ifade edilir.

Osmanlı Müellifleri : Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 246, Bur-salı Mehmet Tahir Bey'in bu eseri Mustafa Namık tarafından tahlil edilmiştir. Eserin en büyük kıymetinin ilmî ve zihnî mâzîmizin her şü-besi için bir rehber olacağı iddiası olduğu, üslûbunun matlûb derecede vuzuhtan yoksun bulunduğu kayd edilir.

Din ve Hayat : Y. M., 18 Temmuz 1913, nr. 53, s. 17, İsmail Hakkı'nın bu eseri Necmettin Sâdık tarafından tanıtılmıştır. İsmail Hakkı Bey'in maarif ıslahatlarına başlanacağı şu sıralarda her türlü buhranlara sebep olan Sultanı tedrisatına bu kitapla çok müsbet bir yol gösterdiği ifade edilmiştir.

Kenan Çobanları : Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 55, Halide Edib'in bu eseri "Hafta Mushabesi" başlığı altında Refik Halit tarafın-dan tanıtılmış, konusu hakkında bilgi verilmiştir. Eserin lisanının müş-kûlatına rağmen zevkle okunduğu, millî duyguya mükemmel bir şekil verildiği ifade edilmiştir.

Türklesmek. İslamlaşmak Muasırlaşmak : Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 95, Ziya Gökalp'in bu eseri "Yeni Kitaplar" başlığı altında Necmettin Sâdık tarafından tanıtılmıştır. Gökalp'in üç senedir yazdığı makaleleri bu isim altında topladığı, Yeni Mecmua külliyatı olarak neşrettiği, aynı zamanda memleketimizdeki üç fikir cereyanını hülâsa ettiği haber verilmiştir. Ayrıca makaleleri arasında bir rabıta-nın mevcut olmadığı ve bu risalenin, Türkçülük cereyanının diğerleri karşısındaki mevkiini, pek güzel bir şekilde tenvir ettiği kaydedilmiştir.

Diyarlar Ki : Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 200, Ruşen Eşref Bey'in bu eseri Refik Halit tarafından "Hafta Musahabe-si" başlığı altında değerlendirilir.

Ruşen Eşref'in edebiyat ve gazetecilikte çok lüzumlu bir şube olan Muhabirlik fakat yüksek, ilmî, kibar bir muhabirlik şubesini aç-tığı vurgulandıktan sonra bu kitapta muharrirlerin kusursuz âdeta ca-mekâna konmak için işlendikleri kaydedilmiştir. Eserin dilinin medihe çaldığı, için de üç gün süren mülakatların bulunduğu, evlere gidip not tutulduğu vs. ifade edilmiştir.

Kayseriyye Şehri : Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 224-226, Halil Edhem'in Kayseriyye Şehri adlı eseri Fuat Köprülü tarafından tanıtılır ve eserin muhtevası hakkında bilgiler verilir. Kıymetli bir monografi olduğu belirtilir.

Kiralık Konak : Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 29 Fevzi Lütüfi tarafından tanıtılır. Kitabın bütün Türk milleti için, yeni bir yolun, Memleket yolunun rehberi olma şerefini taşıdığı ifade edildikten sonra şu cümlelere yer verilir :

"Şimdiye kadar Türk edebiyatında bir millilik hasreti vardı. Lâkin bunun ne olduğunu kimse farkedemiyordu. Bu kitap işte bunun ilk müjdecisi oldu".

Şark ve Garb : Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 48, Esat Fuat'ın Hint millî hareketini konu alan kitabı kamuoyuna duyurulur.

Gazi Ayıntab : Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 90, Tercüme eser olan kitap Fevzi Lütüfi tarafından tanıtılır.

Mayıs Gecesi : Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 108, Yahya Sâim Bey'in Musse'den muktebesi olan Mayıs Gecesi adlı manzum eserinin neşredildiği "Onbeş Günlük İstanbul" başlığı altında haber verilmiştir.

Sönmüş Yıldızlar : Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 150. Reşat Nuri'nin bu eseri Fevzi Lütüfi tarafından "Kitaplar" başlığıyla değerlendirilmiştir.

Kadınlık ve Kadınlarımız : Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 217, Yakup Kadri'nin eseri "Onbeş Günlük Şuûn" başlığı altında değerlendirilmiştir. Yakup Kadri'nin bütün hissettiklerini anlattığı, ancak bunun çoğu kere kadınların aleyhine olduğu vurgulanmış sonra kitabın çarşaf ve peçeyle ilgili kısmının en güzel yeri olduğu vurgulandıktan sonra şu cümlelere yer verilmiştir :

"Çarşafınız ve peçeniz... Bunlar ki bana muhabbeti öğretiyor, bu husus memlekete muhabbeti öğretiyor. Zira sizin bu örtüleriniz minarelerden sonra bu serseri ruha saadet veriyor."

Azerbaycan Cumhuriyesi : Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 203, Fuat Köprülü tarafından tanıtılır. Mehmet Emin Resulzâde'nin "Azerbaycan Cumhuriyesi" adlı eserinin dilinin temiz olduğu vurgulandıktan sonra Resulsâdenin büyük bir rehber olduğu Sebilü'r-Resat ve Türk Yurdun'da Türk birliğini imanlı bir şekilde sunduğu ifade edilir. Bu eserin Azerbaycan Türklüğü hakkında siyasî ve fikrî ve yeni malumatı verdiği kaydedilir.

Ateşten Gömlek : Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 231, Fevzi Lütî tarafından tanıtılır. Kahramanlarının; Halide Edib'in bütün kahramanları gibi, tam bir samimiyet ve ihtirasla yoğrulduğu, aşk ve ihtilal kahramanları oldukları iddia edilir. Muharririn Türkçesinin büyük sanatkârların işlenmiş Türkçesine denk olduğu da ifade edilir.

Dudaktan Kalbe : Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 208 Yine Fevzi Lütî tarafından tanıtılıp, konusu hakkında bilgi verilen romanın "Ömründe hiç ağlamamış bir adamı" anlattığı ve üslubunun düzgün olduğu kayd edilir.

Taç Giyen Millet : Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 296 Celâl Nuri (İleri)'nin inkılap günlerine ait olan fikirlerinden oluşan kitap "Onbeş Günlük Şuûn"da Fevzi Lütî tarafından tanıtılmış, zamanın politika milliyetperverliğinin bir meyvesi olarak vasıflandırılmıştır.

Recaizâde Mahmut Ekrem Bey : Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 316, Edebiyat Medresesi Cemiyeti'nin ikinci kitabı olarak neşredilen bu eseri, sanatçının kadim dostu Kemalzâde Ekrem Bey'in konferans tarzında hazırladığı ifade edilir.

Ayrılıklar : Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 357, Fevzi Lütî, Ruşen Eşref'in Ayrılıklar adlı bu eserini "Onbeş Günlük İstanbul" başlığı altında inceler. On altı parçadan ibaret 136 sayfalık bir kitap olduğunu, İstanbul'u tahayyül'le başladığını, Ankara'nın da mevsimlerini rüzgârlarını, tabiatını, coğrafyasını anlattığını haber verir.

Türkçülüğün Esasları : Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 357, Milli İhtihat Kütüphanesi tarafından neşredilen eser hakkında Necmettin Sâdık'ın özet değerlendirmesi yer alır.

Nikâhta Kerâmet : Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 398, Yusuf Ziya Bey'in manzum piyes ve hikâyelerinden mürekkep olan kitabın vezinli ve kafiyeli olduğu, gülmek hevesine kapılanlar için tavsiye edilir.

Mufassal Türk Tarihi : Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 398, M. Şemsettin'in tarih çalışması olan bu eseri "Onbeş Günlük İstanbul" başlığı altında Hüseyin Namık tarafından tanıtılır.

Ziya Gökalp ve Mefkûre : Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 87, s. 438, Fevzi Lütfi, Safvet Örfi Bey'in bu eserini haber verirken kitapta çok muvaffak olduğunu da kaydeder.

İLAN : Yeni Mecmua'nın 38. Sayısının 238. Sayfasında Nigâr Hanım'ın vefat haberine yer verilir. Kendisiyle ilgili tanıtıcı yazıların gelecek nüshada yer alacağı ilan edilir.

Bir başka ilanda Mecmuanın 76. sayısında yer alan Ateşten Gömlek romanının sinemaya aktarıldığı haberidir.

Yeni Mecmua'nın 13 Temmuz 1918 tarihli 52. sayısında Osmanlı hakanı ve halife Sultan Mahmut Han Hazretleri'nin vefat ettiği, yeni padişahın VI. Sultan Mehmet Vahidettin olduğu şu cümlelerle haber verilir :

"Sultan Mehmet Vahidettin Hazretleri muhterem bir hâkan-ı zî-şandır. Fikren hürriyetperver, ilmen mümtaz, fıtraten azîmkârdır.

Görüldüğü gibi bu bölümde daha çok Ruşen Eşref, Halide Edip, Celâl Nuri, İsmâil Hakkı, Ziya Gökalp, Yakup Kadri gibi mecmuanın yazı kadrosunda yer alan yazarların eserlerine yer verilmiş bir takım tenkitlerde bulunulmuştur. Tanıtma yazıları ve tenkitler daha çok, Refik Halit, Falih Rıfkı, Necmettin Sâdık, Mustafa Namık ve Fevzi Lütfi tarafından yazılmıştır.

II. BÖLÜM

YENİ MECMUA'DA ELE ALINAN KONULAR

YENİ MECMUA'DA ELE ALINAN KONULAR

I- EDEBİYAT :

Servet-i Fûnûn, Genç Kalemler, Türk Yurdu mecmualarından sonra edebiyatımıza yön veren ve akis bırakan mecmualardan biri de Yeni Mecmua'dır. Refik Halid bir sohbet yazısında Türk Yurdu'nun 1911'li yıllardaki Türkçesinin bir ucûbe olduğunu, İstanbullu'nun, Anadolu'nun, Türkistanlı'nın hülâsa hiç bir Türk'ün anlayamadığı bir dille neşredilen Türk Yurdu mecmuasının , edebiyat ve şiirin büyük bir durgunluk içinde olduğu dönemde anlaşılabilir bir dille yaptığı yayının ihtiyaçlara cevap veremediğini belirtir. İşte Yeni Mecmua'nın da bu ihtiyaçtan doğduğunu kaydeden yazar, bundan dolayı da her nüshada daha çok güzelleşip, kıymetlendiğini belirtir. Yazar lisanın sadeleşmesi ve duyguların millîleşmesi gibi iki gayeye doğru yürüyen Yeni Mecmua'nın edebiyatın sustuğu bir devrede, ilme, şiire, edebiyata susamış gençlere büyük bir hizmet verdiğini de kaydeder.¹

"Millî Edebiyat" akımının müdafii olan Yeni Mecmua'da yer alan edebiyatla ilgili makaleleri şu başlıklar altında değerlendirebiliriz.

a) Batı Edebiyatı :

Yeni Mecmua'da millî edebiyat ve onun çeşitli mahsulleri yanında Batı edebiyatına ait incelemeler de yer almış, Batı edebiyatından özellikle şiir ve hikâye türünde tercüme de yapılmıştır.

Ziya Gökalp "Bedîî Türkçülük" adlı makalesinde, Türk edebiyatının bir taraftan halka doğru giderken, diğer taraftan da Garba doğru gitmek zorunda olduğunu, edebiyatımızın yükselebilmesi için Batı edebiyatının taklid edilip, incelenmesi gerektiğini savunur :

- 1) Refik Hâlid, "On Senelik Edebiyata Dâir Hülâsa", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 22-24.
- 2) Ziya Gökalp, "Bedîî Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 341-344.

"Türkçülüğe göre edebiyatımız yükselebilmek için iki sanat müzesinde terbiye edilmek zorundadır. Bu müzelerden birincisi Halk edebiyatı, ikincisi Garp edebiyatıdır. Türkçü şâir ve edipleri bir taraftan halkın duygularını işlerken, diğer taraftan Garbın edebî şekillerini taklid etmelidir."

Ziya Gökalp, Batı'nın klasizm ve romantizm devrelerini yaşayacak olan edebiyatımızın böylece şahsiyet kazanacağını belirtir. Ancak önce klasizm şaheserleriyle meşgul olunması gerektiğini, çünkü muhtaç olunan mefkûelerin yücelmesinde klasizmin büyük rol oynadığını ifade ettikten sonra romantizmle de halk edebiyatının kapılarının ardına kadar açılacağını, çünkü romantizmin esasının halka doğru gitmek olduğunu ispata çalışır.²

Fuad Köprülü ve Ziya Gökalp, Türk edebiyatının şekil ve teknik olarak Batı edebiyatını taklid etmesini isterken ruhun millî olması gerektiğini de ifade ederler. Fuad Köprülü, "Bizim son asır edebiyatçılarımızın Fransız edebiyatından şekil ve tekniği alırken, o eserlerin ruhunu da almalarından dolayı, eserlerinin acemî bir Fransız edebiyatı taklitçiliğinden öteye geçemediğini kaydeder.³

Ziya Gökalp ve Fuad Köprülü Yeni Mecmuada neşrettikleri makalelerde edebiyatımızın Tanzimattan sonra batıya açılmasına rağmen bir türlü gelişmemesi ve geniş halk kitlelerine mâl olamamasının en büyük sebebi olarak, edebiyatçılarımızın taklidi şekil ve teknikte bırakmayıp, bütün maneviyata yaymalarını gösterirler. Refik Halit Servet-i Fünun edebiyatını tenkit ettiği makalesinde bu edebiyatı şarklıktan garplılığa geçen bir köprü, millî hislere uğramadan Avrupa önelerine sokulmuş, fakat oradan da içeriye sokulamamış bir yol olarak tarif eder.

Dünya edebiyatının, milletlerinin mâneviyatına verdikleri önemi göstermek isteyen Ahmet Ağaoğlu, Rus Edebiyatını örnek göstermiştir.

3) Fuat Köprülü, "Millî Edebiyat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4-5.

"Rus Edebiyatının Umumî Seciyeleri" adlı seri makalelerinde Rus edebiyatının umumî karakterini verdikten sonra devirlerine göre inceler.

"Hiç bir millette edebiyat, Ruslar'da olduğu kadar hayatla muvazi bir surette yürümemiştir. Rus edebiyatı^{Rus} tarihi, demektir. Zamanlarının bütün sıkıntıları, sevinçleri, meseleleri edebiyata aks etmiştir. Naturalizm Rus edebiyatının mümtaz bir özelliğidir, tabiat sevgisi Rus münevverlerinin müşterek bir sıfatıdır. Köy hayatı ise bilhassa tercih ettikleri bir sahadır. Bunlara bir de mefküreciliği ilâve edelim."

Rus edebiyatının bir cümle ile "mekfüreci (idealist), şeniyetçi (Realist) tâbiâtçı (naturalist), feminist ve mücadeleci" olarak tanımlayan yazar Rus edebiyatını, a) Rusların Hıristiyanlık zamanına kadar b) 12. asırdan 19. asra (Puşkin'e kadar) c) Puşkin'den zamanımıza kadar üç devrede inceler. Özellikle Puşkin devrinden çok geniş olarak sözeden yazar Puşkin'le beraber Rus edebiyatının gerçek şahsiyetini bulduğunu, tamamıyla millîleşip, istiklâline kavuştuğunu, Rusların artık Avrupa'nın şahsiyetsiz, renksiz taklidçisi olmaktan kurtulduklarını anlatır.⁴

Yazar Rus edebiyatından başka Avrupa'nın en vatanperver edebiyatı olarak nitelendirdiği "Leh Edebiyatı"nı da inceler. Makaleyi mensub olduğu milletin ruhundan ilham alan edebiyatların nasıl canlı ve kuvvetli olduğunu, bilhassa genç mekteplilere gösterebilmek için kalem aldığını belirten yazar daha sonra "Leh Edebiyatı" hk. bilgi verir.⁵

Yeni Mecmuâda makalelerden başka Dünya edebiyatı'nın seçme şiir ve hikâyelerinden de örnekler verilmiş, tercümeler yapılmıştır.

-
- 4) Ahmet Ağaoğlu, "Rus Edebiyatı'nın Umumi Seciyeleri", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 13-16.
- 5) Ahmet Ağaoğlu, "Leh Edebiyatı", Y. M., 17. Kânun-ı Sâni 1918, s. 23-26.

Bütün bu incelemelerde ana gaye "Türk Edebiyatı"nın batı edebiyatını körükörüne, renksiz ve şahsiyetsiz bir biçimde taklid etmesinin önüne geçmek, edebiyatımızın millileşirken halka eğilmesi gerçeğini kabul ettirmektedir. Batı şekil ve tekniğiyle edebiyatımıza yol göstermeye devam ederken, millilik ve şahsiyet kazanmasına da yardım edecektir.

Yeni Mecmua işte bu gerçeklerin doğrultusunda Batı edebiyatından hikâye-roman ve şiir tercümelerinde geniş olarak yer verir. Bu kısmı "Tercüme" başlığı adı altında değerlendirdiğimiz için bu bölümde üzerinde durmuyoruz.

b) Millî Edebiyat :

Edebiyatta millîliği koyu bir Türkçülük mahiyetinde görmek ve göstermek isteyen idealist Türkçüler, her şeye rağmen muhitlerinde kendilerine ayak uyduracak millî kültürle mücehhez bir edipler kâfilesi bulamamaktadır. Bunun en büyük sebebi Türkçü mütefekkirlerin "Sanat cephesi" bakımından zayıf olmasıdır.

1917'de kurulan ve millî edebiyat cereyanında gerçek bir rol oynayan Yeni Mecmua 'da Ziya Gökalp, gerek Servet-i Fünûn Türkçesi' ne, gerek bu edebiyatın bir Türk aruzu haline getirmeğe çalıştığı aruz veznine hücum etmekten çekinmemiştir.

Halbuki yeni edebiyat nazariyecilerinin Türk edebiyatında görmek istedikleri "millî malzeme" sadece hecevezninden ibâret değildi.

Fuat Köprülü, "Millî Edebiyat" hece vezninden bazılarının millî edebiyatı kavimlerin eski seciyelerini gösteren bir edebiyat olarak gördüklerinden destan ve koşma tarzına döndüklerini, bazılarının da "Mahallî bir edebiyat" zannederek eski gül, bülbül meydanlarından tekrar ilham almak kalkıştıklarını belirtir. Yazar bazılarının ise edebiyatlar arasına set çekilemeyeceğini dolayısıyla böyle bir kavramın gereksiz olduğunu iddia ettiklerini kaydettikten sonra tartışmaların halâ sürüp gittiğini ifade eder.

"Zevk ve ruh itibarıyla her edebiyat millîdir. Bizim Tanzimattan sonraki edebiyatçılarımız Fransız edebiyatından yalnız şekil ve tekniği değil, onun ruhunu da aldılar. Böylece edebiyatımız Acem ve İran edebiyatının acemî ve kötü bir taklitçisi olmak yerine, Fransız edebiyatının acemî ve kötü bir taklitçisi oldu."

Fuat Köprülü millî edebiyatı mâzide değil, istikbâlde aramamız gerektiğini de aynı makalede ifade eder.⁶

6) Fuat Köprülü, "Millî Edebiyat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4-7.

Fuat Köprülü "Edebiyatta Şahsiyet" adlı makalesinde edebî şahsiyet üzerinde durarak, kendi zümresinin temayüllerini muasırlarından daha çabuk, kuvvetli ve farklı hisseden ve onları tebliğ eden sanatkâra "Edebî Şahsiyet" denebileceğini, berbat bir taklidin şahsiyetle hiç bir alakası olmadığını kaydeder. Hakiki edebiyatın da bu millî şahsiyetten doğabileceğini ilave eder.⁷

Köprülüye göre edebiyat normal ve marazî diye ikiye ayrılır, millî bir edebiyat ise şu sebeplerden marazî olabilir :

"Evela millî edebiyat ile edebiyat arasında bulunması zarurî olan bağlar, her devrede kuvvetini muhafaza edemiyor. İkinci olarak edebiyat bazı devrelerde hayattan bazı sebeplerden dolayı kopuyor."⁸

Köprülü edebiyatta müşterek kıymetlerden şekil ve esas üzerinde de durur. Şeklin aynı zümreye mensup milletlerde mahiyet itibarıyla aynı olmakla beraber teknik olarak farklı şekilde ele alındığını söylerken bu farklılaşmaya edebiyatımızdan örnekler verir. Esas üzerinde de duran yazar şekli kıymetleri esasın doğurduğunu, dinî, hukukî, içtimâî kıymetlerin yeni şekil ve esasları meydana getirdiğini ifade eder.⁹

"Eğer bugün ve yarın için millî bir edebiyat vücûda getirmek istiyorsak, Garbın bütün şekil ve sanat telakkilerini almakla beraber, onlara millî ruhumuzu vermekte hiç tereddüt etmemeliyiz. Bunun için eserlerimizi herkesin konuştuğu lisan ile yazmalı, nesiri ve şiiri Acem ve Fransızcanın tesirinden kurtarmalıyız. Özde ise kendi hayatımıza, milletimizin meselâ ve seviçlerine dönmeliyiz."¹⁰

-
- 7) Fuat Köprülü, "Edebiyatta Şahsiyet", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 25-27.
- 8) Fuat Köprülü, "Edebiyatta Marazilik", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 45-46.
- 9) Fuat Köprülü, "Edebiyatımızda Müşterek Kıymetler Şekil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 65-68.
- 10) Fuat Köprülü, "Edebiyatımızda Müşterek Kıymetler: "Esas", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 84-86.

"Hayat ve Edebiyat" adlı makalede halk edebiyatımızla divan edebiyatını karşılaştıran yazar, halk edebiyatının ibtidaî olmakla beraber, cemiyetin sinesinden koptuğundan hayatla alâkalı olduğunu, divan edebiyatının ise lisanının halkın lisanı olmadığı gibi, mevzuunun da halkın olmadığını anlatır. Köprülü hayatı en gizli ve karışık köşelerine kadar göstermeyen, elemelerimizi, felâketlerimizi, sevinç ve zaferlerimizi açık aksettirmeyen edebiyatı sahte ve gayr-ı millî olarak niteler.

"Öyle bir edebiyat kelimeleri dizip işlemek hususunda mahir kuyumcular çıkarabilir, fakat bu sahte mahsuller muntazam kış bahçelerinde yetişen çiçeklere benzer ki havaya dayanmaz. Hayatla alakası olmayan, taklitçi ve sunî bir edebiyat da zaman önünde yok olmaya mahkûmdur.¹¹

Fuat Köprülü'nün bu görüşlerine katıldığını belirten Yakup Kadri "Edebiyatta Aradığımız" adlı makalesinde hayatın önünde giden edebiyatın son yıllarda hayatın çok gerisinde kaldığını ifade ettikten sonra "Edebiyat-ı Cedîde" edebiyatı üzerinde durur :

"Hâmid'in matemine beş sene evvelki gibi ağlayabilir miyiz? Bir zamanlar kadınlı-erkekli bütün bir nesli hıçkırıklar içinde bırakan "Zavallı Necdet"i artık içimizden hangimiz zavallı bulabilir?"

Yakup Kadri bütün sanat eserlerinin menşub olduğu milletin ve devrin zevklerini, temayüllerini, hislerini temsil etmesi gerektiğini veya gelecek zevklerin mübeşşiri olmasını, ihtirası olmayan edebiyatın gelişmeyeceğini ifade eder.¹²

Servet-i Fünûn edebiyatını tenkid eden başka bir yazar Refik Hâli'dir. Servet-i Fünûncuların siyasete açılmalarıyla beraber,

11) Fuat Köprülü, "Hayat ve Edebiyat", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 266.

12) Yakup Kadri, "Edebiyatta Aradığımız", Y. M., Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 113-114.

edebiyatın Fecr-i Âticiler tarafından doldurulmak istendiğini belirten yazar :

"Biz pek acemi gençlerdik. Bir kuş gibiydik; ilk konduğumuz yer Servet-i Fünûn edebiyatı, ilk civıltılarımız Servet-i Fünûn temaneleriydi. Bu edebiyat frengâne edası, kelime oyunlarından ibâret üslûbuyla bir millet edebiyatı değil bir zümre, bir takliî edebiyatıdır. "Şarkta yaşadığı halde gözlerini uzakta-ki garba dikip yürüyen edipler, Avrupa'dan pek az fikir, pekçok şekil almışlardı."

Fecr-i Âti'nin Servet-i Fünûn'un tam bir devamı olduğunu iddia eden Refik Halid belli başlı ilk farklarının lisan farkı olduğunu, lisanın farkında olmadan ellerinde sadeleşmeye başladığını da ilave eder.¹³

Refik Halit "Tenbel Nesil" adlı makalesinde ise Aşk+Memnu muharririnin bugünkü tenbel neslin karşısına üç büyük eserle çıktığını, kocadı denilen edebiyat-ı cedîde edebiyatının hala şiirin, romanın kucağına atıldığını anlattıktan sonra, günün edebiyatını kemiyet itibarıyla çok zayıf bulur. Kitap isteyen okuma meraklılarını da Edebiyat-ı Cedîde kütüphanesine götürmek zorunda kaldığını kaydeder.¹⁴

Tanzimattan sonraki edebî mekteplerimizden "Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı"nı inceleyen Ali Cânib Yöntem, bu edebiyatın başındaki Muallim Naci'nin garbın füsunkâr edebiyatına göz yummuş cahil bir mürteci olmadığını vurguladıktan sonra bu edebiyatın başına geçiş sebepleri üzerinde durur. Hâmid'in edebiyatını yalnız küçük bir zümrenin anladığını, nazım lisanının iyice bozulduğunu kaydeden yazar "Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı"nın eski çığırını devam ettirmekte mutaassıp olmadığını, hatta bazı nüshalarında yeni tarzda şiirlere de tesadüf edildiğini iddia eder.¹⁵

13) Refik Hâli t, "Son On Senelik Edebiyata Dâir Bir Hülâsa", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 22-23.

14) Refik Hâlit, "Tenbel Nesil", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 481.

15) Ali Cânib, "Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı", Y. M., 26 Teşrîn-i evvel 1918, nr. 66, s. 262.

Eski ve yeni edebiyatı karşılaştıran Fuad Köprülü, yalnız İran şâirlerinin değil "Ziya Paşa"ya kadar olan bizim şâirlerimizi de "Harâbât" erenlerinden sayar. Köprülü, edebiyatın hayatla alâkasını anlamayanların nargilelerini alarak Şiraz'a; "Hafız'ın gül bahçeleri içindeki mezarına" gitmelerini tavsiye eder. Şinasi ve arkadaşlarının az zamanda bu köhne edebiyatı bitirdiğini ancak Muallim Naci'nin bazı müştaklarıyla beraber eski bezmi yeniden diriltmeye çalıştığını kaydeder.¹⁶

Fikir ve ideoloji bakımından Gökalp'in yolundan yürüyen Fuat Köprülü, Türk Edebiyatı konusundaki makaleleriyle ününü artırmıştır. Gökalp dönemin filozofu olarak nitelendirilirken, Köprülü de edebî otoritesi olarak vasıflandırılmıştır.

Millî Edebiyat akımının bir ürünü olan "Millî Tiyatro" konusu Yeni Mecmuâ'da Reşat Nuri tarafından ele alınmıştır. Yazar Şehzadebaşında dramı, komedisi, operası, kantosuyla bir sürü tiyatronun mevcut olduğunu bunların hiç birinin sanatla alakası olmadığını ve birer para tuzağı olduklarını iddia eder. Reşat Nuri makalesinde tiyatronun gelişmesi için bina, levâzım, aktör, eser, muharrir, münekkid ve müşteri gibi meselelerin çözümlenmesi gerektiğini ifade ettikten sonra Darü'l-Bedâyi'nin bizim millî ilk tiyatromuz olduğunu, ancak tiyatronun millî oyunlara daha fazla yer vermesi gerektiğini anlatır. Adaptasyonu tenkid eden yazar bununla edebiyat ve tiyatromuzun ecnebî hayranı haline geleceğini ve adaptasyonun bir nevi kapitülasyon olduğunu da ilave eder.¹⁷

Millî edebiyat akımı içerisinde en çok tartışılan konu ise şübesiz vezin meselesidir. Yeni Mecmuâ yazarlarının mecmuada çeşitli yönleriyle ortaya koydukları "Millî Edebiyat" anlayışının bir özelliği de aruz'un yerine millî vezin olarak kabul ettikleri hece'yi kullanmalarıdır. Bunda asıl gaye yapma bir dil ile yazmamak ve yazılanları halkın anlamasını sağlamaktır.

16) Fuat Köprülü, "Harâbât", Y. M., 15 Eylül 1917, nr. 10, s. 186.

17) Reşat Nuri, "Biz de Tiyatro Var mı?", Y. M., 1-15 Mart 1339/1923, nr. s. 71-72.

Yeni Mecmua hece ölçüsünü müdafaa ederken sayfalarında az da olsa aruz ölçüsüne de yer vermekten kaçınmaz. Dolayısıyla bize geçiş dönemini hissettirmiş, iki ölçü arasındaki farkı belirtmiş olur.

Fuat Köprülü, "Vezin Meselesi" adlı makalesinde günün edebiyatı için meselenin bir uçurum olduğunu belirtir: Köprülü aruzu bırakmaya başladığımız günden beri aradaki boşluğu dolduramadığımızı, bugünkü edebiyat buhranının sebebinin de herşeyden çok bu meselede gizli olduğunu kaydettikten sonra şu cümlelere yer verir:

"Vezin meselesinden önce bizde "Yeni Lisan,-Eski Lisan" meselesi vardı ki, muarızları hece vezniyle yazılan şiirleri "Bir makina gürültüsü" telakki ettiler ve bizi", kendi eserlerimizi sırf hece vezniyle yazıldığı için daha ahenkli sandığımız fikriyle suçladılar.

Türkçe kelimelerin aruza layıkıyla uymadığını söylemek mecburiyetindeyiz. Fakat Arab ve Farsça kelimeler de hece vezniyle uyuşmuyor. Biz bugünkü hece vezninin pek çok kusuru olduğunu söylemekten çekinmeyiz ancak bu ibtidai vezin Türkçe'nin millî veznidir. Kelimelerimiz yalnız onun kalbine giriyor, halk onu anlıyor, onu seviyor.¹⁸

Köprülü aynı konudaki ikinci makalesinde vezinin tanımlarını yaptıktan sonra veznin lisan ile alâkası olmadığını iddia edenlerin yanlışlıklarını, vezin meselesinin yalnız başına o kadar büyük bir mesele olmadığını arkasında lisanın sadeleştirilmesi ve millî edebiyat meselelerinin bulunduğunu iddia eder.

Bazılarının, "Hece vezninin Fikret'i, Hâmid'i yetişmeyince bir şey yapılamaz" iddiasının kısmen doğru ve kısmen de yanlış olduğunu Şinasi ile Namık Kemâl'in Fuzulî ve Nedim'e nazarân aşığı sanatkarla

18) Fuat Köprülü, "Edebiyat Musahabeleri; Vezin Meselesi", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 105-106.

olmalarına rağmen eski edebiyatı ve telakkilerini yıkmağa muvaffak olduklarını ifade eder. Millî edebiyatın yalnızca bir vezin ve bir lisan meselesi olmadığını hukuk, ahlâk, iktisat, bediyat gibi bütün unsurlar bir inkılap yapma anlamına geldiğini söyler.¹⁹ Vezin meselesinde ikinci kalem Halid Fahri (Ozönsoy)'dur. Seri halindeki üç makalesinde de meleyi şu şekilde değerlendirir :

"Ben her iki veznin zavallı bir kurbanı sıfatıyla-ki her ikisinden de memnun değilim. Edebî- taraf olmaya çalışacağım: Aruz veznine hücum edenler bu veznin lisanımıza uymadığını söylüyorlar. Oysa son zamanlarda yazılan bazı nûmuneler Türkçe kelimeleri pek güzel kabul ediyor ve İstanbul şivesini katîyen bozmuyor.

Bugünün genç şâiri çok lüzum görmedikçe Arap ve Farsça'ya uzanmıyor. Aynı zamanda terkiplerin de düşmanı oluyor. Ben iddia ediyorum ki aruz vezni sâde lisanı hâzme edebilir, fakat sabır lâzımdır ve aruzu ustaca kullanacak istidatlar gereklidir. Aruzu büsbütün ihmâl etmek fikrinde değilim. Çünkü onda altıyüz senelik bir tarihin çeşnisi ve zevki vardır. Belki daha ince ve derin zevkler de vardır, onları arayalım."

Yazar aruzun en büyük eksikliğini yeknesak bir ahenge sahip olmasında bulur. Aruzun âdeti bir "gramafon plağı" gibi, döndükçe hep aynı nağmeyi tekrar ettiğini ifade eder.²⁰

İkinci makalesinde, bazen eski mızrabın tellerini okşamanın gerektiğini belirten yazar o rûbabın paslı tellerinde parmaklarımızın çok dolaşmamasını ister. Halit Fahri'ye göre, yeni hayatın bâkir hislerini terennüm edecek bu alet ıslah edilmeye çalışılmalı millî sanat da bundan doğmalıdır. Artık şiirimizde ne Şiraz lehçesi ne Endülüs mimârisi

19) Fua t Köprülü, "Edebiyat Meseleleri", Millî Vezin, nr. 11, s. 213.

20) Halit Fahri, "Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 93-95.

görmek istemediğimizi, İlhamımızın Türklüğün seması olduğunu belirterek makalesini noktalar.²¹

Üçüncü makalesinde hecenin dünden bugüne geçirdiği terakkileri ve yarın tetkik eder ve nasıl bir istikamete yürüyeceğini ifade eder.

"Ekserisi coşkun fakat bedbaht olan sâz şâirleri halkın samimi hislerini hece ile terennüm ederken ihsan olmak şöyle dursun tazyike bile uğramışlardır. Destanları, koşmaları, türkülerini baştan başa Anadolu'yu dolaşırken, İstanbul mercii Neditim vs.den başka bir şeyi asla duymamıştır" ifadesini kullanan yazar bir müddet sekteye uğrayan hece vezninin Mehmet Emin'den sonra yeniden canlandığını anlatır. Mehmet Emin Bey'in bu vezni yürütememesini de şairin benliğini sarsan büyük fırtınalar yaşamamasına bağlar.

Yeni Mecmua şâirlerinin heceyi artık kafî surette kabul ettiklerini, orada aruzu da kullananlardan çekinilmemesi gerektiğini anlatırken Ömer Seyfettin, Faruk Nâfiz, Fuat Köprülü vs. gibi şâirlerin yarın için çok şey vadettiklerini dile getirir.²²

21) Halit Fahri, "Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 22 Ağustos, 1918, nr. 58, s. 113-114.

22) Halit Fahri, "Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 124-126.

c) Edebiyat Tarihi :

19. asrın ikinci yarısından itibaren dünyada hızla yayılan Türkoloji çalışmaları, tarih konusunda ilerledikten sonra kültüre kaymış ve bunun en önemli kolu olan "Türk Edebiyatı" üzerinde yoğunlaşmıştır. Rusya'daki Türk toplulukları, Avrupada bulunan Türk menşeli kavimler, Osmanlı İmparatorluğu'nun dünya coğrafyası üzerindeki yeri, Orhun Âbideleri'nin Türklere ait olduğunun anlaşılması ise Türk dili ve edebiyatına olan ilgiyi daha da arttırmıştır. Dil çalışmaları zamanla edebiyata da aksetmiş ve ilk olarak "Türk Edebiyatı Tarihi", çalışmalarını doğurmuştur.¹ Bir milletin kültürünü oluşturan şubelerden biri olan edebiyat ve bunun tarihî geçmişi 1917 yılında çıkmaya başlayan Yeni Mecmua'da da önemli bir yere sahiptir. Bilhassa "Türkçülük" şuurunun teşekkülünde yardımcı bir unsur olarak kullanılmıştır.

Yeni Mecmua'da edebiyat tarihi çalışmalarını genellikle "Edebiyat Tarihi", başlığı altında Mehmet Fuad Köprülü tarafından verildiği görülür. Türk Edebiyatında edebiyat tarihi anlayışı Fuad Köprülü ile değişmiş, Türk dili ve edebiyatının Azerî ve Çöğötay lehçelerini de kucaklayacak şekilde İslâmiyet'ten önce ve sonrasıyla bir bütün olarak ele almak geleneği yerleşmiştir.

Yeni Mecmua dilde sadeleşme, edebiyatta, millileşme ve halka yönelme çalışmalarının yanısıra, eskiye ait eserleri ve sanatçıları tanıtmak ve bunlarla halihazır ve gelecek arasında köprü kurmak şuuruyla hareket etmiştir. Bu yüzden "edebiyat tarihi" çalışmalarında da sadece belli tür ve devirlerin edebî şahsiyet ve özelliklerini vermekle yetinmemiş biyografik çalışmalara da geniş olarak yer vermiştir.

Köprülü, milletimizin geçirdiği çeşitli kültür safhalarına göre edebiyatımızı sınıflandırırken, edebiyat tarihimizin tam olarak aydınlatılamamasından dolayı yanlış fikirlerin ortaya çıktığını belirtirken, Yazdığı makalelerde, ilmi usullere göre incelediği edebiyat tarihinin bir ilim dalı haline gelmesini sağlamıştır.

1) Agâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, I, cild, İstanbul 1987, s. 145.

Fuat Köprülü, şimdiye kadar edebiyat tarihimizin meçhûl kalmasının neticesinde, ortaya yalan-yanlış pek çok nazariyeler atıldığını, bunlardan birinin de "İslâmiyet'ten ewel bir Türk Edebiyatı olmadığı, Arap ve Acem'in tesiriyle bir Türk edebiyatı meydana geldiği", şeklindeki ifade edilen fikrin olduğunu kaydettikten sonra iddiayı çürütmeye çalışır.

"Evet İslâmiyet'i İran üzerinden alırken, kendi lisan ve edebiyatımızı da onlarla uydurduğumuz bir gerçektir. Ancak "Dîvan Edebiyatı" adı verilen bu edebiyattan başka, halkın koşma, destan, mersiye, ağıt, mâni ve türkülerinden oluşan bir "Halk Edebiyatımız" da vardır. Bu edebiyat İslâmiyet'ten sonra zühdi bir hal alarak (Bu ilk olarak Ahmet Yesevî'nin Dîvan-ı Hikmetinde görülebilir) şark ve garp Türkleri'nde tecelli etmeye devam etmiştir. Yunus Emre'yi, Kaygusuz Abdal'ı, Şeyyad Hamzâ'yı, Hacı Bayram Velî'yi yetiştiren bu edebiyat cereyanı Orta-Asya kökenlidir, oradan şimdiki coğrafya ve zamanımıza intikal etmiştir.²

Köprülü; Anadolu Türk Edebiyatı'nın zannedildiği gibi Osmanlı Devletiyle başlamadığı, bunun Selçuklular zamanında aranması gerektiğini, fakat bunun da kâfi olmadığını çünkü Türkler'in Anadolu'ya gelmeden ewel vucûda getirdikleri bir edebiyatları olduğunu ifade eder. Yunus Emre ile Ahmet Yesevî'nin şiirleri arasındaki münasebetin bunun ispatı olduğunu iddia eden Köprülü Türk edebiyatını üç lehçe halinde incelemeyi uygun bulur.

- 1- Şark ve Şimal Türkleri arasındaki "Çağatayca" dediğimiz lehçe.
- 2- Osmanlı Türkleri arasında "Osmanlıca" dediğimiz garp lehçesi ki Türk lehçelerinin en zârfi kabul edilir.
- 3- Bu iki muhtelif saha arasında "Azerî" dediğimiz lehçe şeklinde sıralar.³

2) Mehmet Fuat Köprülü, "Edebiyat Musahabeleri", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 224-227.

3) Mehmet Fuat Köprülü, "Osmanlı Edebiyatının Başlangıcı", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 85-88.

Bu görüşler, Köprülü'yü edebiyat tarihinin ortaya çıkabilmesi için çeşitli devirlerin aydınlatılması düşüncesine götürür. "Fatih Devrinde Edebî Hayat" adlı makalesinde: Fatih'in şâirlere karşı lütûfkâr davranışları neticesinde, devir şâirlerinin rind, derya-dil ve hayata karşı laubâli olduklarını, onların gözünde "Mey ve muhib"ten başka hiç bir şeyin hakikî varlığı olmadığını ifade eder. Bugün için bize garib ve gayr-ı ahlâkî gelen bu hayatın devir için münasip olduğunu anlatan yazar, dedelerimizin her şeyde olduğu gibi sanat hususunda da bizden çok yüksekte olduklarını, bizlerin istikbâle koşmak için mâzinin azâmetinden kuvvet almamız gerektiğini dile getirir.⁴

Devirden hareketle edebiyat tarihi oluşturma görüşünün sonucu olan makalelerinden biri de "Yunus Emre'den Sonra Halk Edebiyatımızın Seciyesi" adlı makaledir. Bu makalede, Türkler'in Anadolu ve bundan evvel Orta-Asya'da dinî mahiyet arzeden halk edebiyatları bulunduğu söyler. Divân-ı Hikmet'in halk edebiyatı için ilk nümûne olduğu ifade eden Köprülü; Mevlâna ve Yunus Emre'yi karşılaştırır. Her ikisinin edebî telakkileri arasında hiç bir fark bulamaz. Köprülü Tasavvuf üzerinde de geniş olarak durduğu bu makalelerinde, Halk edebiyatımızın genel temâyüllerini de ortaya koyar.⁵

Fuat Köprülü "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler" adlı makalelerinde ise mersiyeciliğin İslâmiyet'ten sonraki Arap edebiyatında ne gibi şekil ve etkilerle karşılaştığını anlattıktan sonra Acem edebiyatına geçmiş ve Acemlerde mersiyeyi incelemiştir. Aynı makalede Türk sarayındaki mâtenilerde önemli yer tutan, Türk hükümdarlarına yazılmış mersiyelerden de bahsetmiş ve mersiyenin Türk edebiyat tarihindeki gelişimi hakkında bilgi vermiştir.⁶

4) Mehmet Fuat Köprülü, "Fatih Devrinde Edebî Hayat", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 378-380.

5) Mehmet Fuat Köprülü, "Yunus Emre'den Sonra Halk Edebiyatımızın Seciyesi", Y. M., 2-20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89-90.

6) Mehmet Fuat Köprülü, "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16-20, s.

Fuat Köprülü Halk edebiyatı nâzım türlerinden 'Koşma' ve 'Tuyuğ' şeklini iki ayrı makalesinde ele alır. "Koşma Tarzı" makalesinde şu cümlelere yer verir :

"Her milletin edebiyatında gördüğümüz ilk nâzım şekilleri doğrudan doğruya kendi dehasının eseridir. Millî Türk Edebiyatı'nın da "Mâni, türkü, varsağı, koşma, destan" kâbilinden orijinal nâzım şekillerini tetkik edecek olursak, nazım birimizin beyit değil, dört mısradan mürekkep 'Kıta'dan oluştuğunu görürüz".

Fuat Köprülü daha sonra Anadolu ve Azerbaycan Türkleri'nin "koşu, koşma, koşuk" dedikleri nâzım şeklini Divanı Lügati't-Türk'e dayanarak örnekleriyle açıklar. Aşık edebiyatında 'Koşma'nın yerini de tayin eden yazar, koşmaları Âşık edebiyatının en lirik şekli olarak takdim eder.⁷

Köprülü "Tuyuğ Şekli" adlı makalesinde de bu nâzım şeklini rastlanan ilk kaynaklardan itibaren tetkik eder ve tuyuğ hakkında şekli bilgiler verir. Tuyuğ'un sırf Türklere mahsûs bir nâzım birimi olduğunu iddia eden yazar, tuyuğu Oğuz Türkleri'nin bir mahsulü olarak kabul eder.⁸

Yeni Mecmua, dilde sâdeleşme çalışmalarının yanında, eskiye ait eserleri ve edipleri tanımak, tanıtmak ve bunlardan istifâde etmek lüzumunun şuûruyla hareket etmiştir. Bu sebeple, sanatçıların faaliyetlerini, aksiyonlarını anlatmak, yaşadıkları devirler içinde, hayatlarından eserlerine intikal eden uzantıları keşfetmek için gayret göstermiştir. Bu da, o dönem için, edebiyat tarihi diyebileceğimiz biyografi çalışmalarını lüzumlu kılmıştır.

7) Fuat Köprülü, "Koşma Tarzı", Y. M., 5 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 250-252.

8) Fuat Köprülü, "Tuyuğ Şekli", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 262-264.

Biyografi çalışmaları, her devirde, önemini korumuştur. Eskiden beri bu yolda "Şuara Tezkireleri" şeklinde pek çok faaliyette bulunulmuştur.

Yeni Mecmuada biyografik edebiyat şahsiyetleri çalışmalarıyla dikkati çeken yegâne şahsiyet Fuat Köprülü'dür. Köprülü ele aldığı hemen hepsi şâir olan sanatkârları devirleri hakkında bilgi vererek tanıtır. Sanatçıların şahsî özellikleri ve eserlerinden örneklerin de verildiği bu makaleler Divan edebiyatı'na aittir.

Fuat Köprülü'nün Yeni Mecmuada ele aldığı bu biyografik edebiyat tarihi çalışmaları şu şekilde sıralanabilir :

"Harabat Erenleri: Deli Birader", Y. M., 18 Teşrin-i ewel 1917 nr. 15, s. 285-288.

"Harabat Erenleri: Melihî", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 85-86.

"Harabat Erenleri: Gevherî", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 106-107.

"Nigâr Hanım", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 249-252.

"Bâki, Hayatı ve Tabiatı", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 41-43.

"Ahî", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 25-26.

"Şeyh Gâlib'e Dâir", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 123-125.

"Nihalî", Y. M., 16 Eylül 1918, nr. 62, s. 185-187.

"Şehrî", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 115-116.

"Aşık Gevheri'ye Ait İki Vesika", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 363-365.

Fuat Köprülü "Nergisi" adlı makalesinde genel bir değerlendirmede de bulunur. Bu mütalaaları nesir ve nâzımda eski Osmanlı zevkini tutmaya, kariyeleri, lisan ve beyanda tatsızlıkla ithâm etmemeleri için verdiği kaydeden yazar aşağıdaki fikri beyan eder.

"O zamanın zevki bu olduğu için, şâir ve yazarlar dâima onu tasvir etmişlerdir. Fakat bugün için divân şâirlerinin "şeker kutusu gibi ağızlar", "mürekkep hokkası gibi dudaklar" bize heyecan değil, ufak bir inşirah bile vermekten uzaktır. Bu yüzden Bâkileri, Nergisîleri lezzet ve memnuniyetle bugün okuyamıyoruz.⁹

Bu iddialarla Köprülü her eseri devri içinde değerlendirmek gerektiği görüşünü ortaya atmıştır.

Fuat Köprülü'den başka bu sahada diğer edebiyatçılarımızın da yazı yazdıklarını görürüz. Ali Cânib (Yöndem) Zübeyde Fıtnat Hanım adlı makalesinde Divan edebiyatının kadın şâirleri arasında mümtaz bir yere sahip olan Zübeyde Fıtnat Hanım'ı geniş olarak incelemiş bir çok ansiklopedik çalışmaya alınan gazellerinden örnekler vermiştir.¹⁰

Mehmet Halit "İstanbul'lu Şâirler: Gevherî" adlı makalesinde edebiyat tarihçilerimizin "İstanbul zârifесinden" şeklinde kaydettiklerini, dervişmeşrep ve asûde bir hayat geçirdiğini ifade eder. Daha sonra şiiirleri hakkında bilgi verir ve lisânının temiz olduğunu vurgular.¹¹

Tevfik Fikret'in sosyal yönü üzerinde duran Reşit Safvet, Fikret'in kendine çok inandığını, az okuduğunu fakat okuduklarının esasını anladığını, onun lisanıyla olmasa da zihniyetiyle tam bir Türk olduğunu ifade eder. "Eğilmemiş bir baş, fenalığı anlamayan bir kafa, zulme karşı âsilik" şeklinde mizacını özetler.¹²

9) Fuat Köprülü, "Nergisî", Y. M., 15 Teşrin-i sâni 1917, nr. 19, s. 377-379.

10) Ali Cânib, "Zübeyde Fıtnat Hanım", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918 nr. 30, s. 73-76.

11) Mehmet Hâlî, "İstanbul'lu Şâirler: Gevherî", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 222-224.

12) Reşit Safvet, "Tevfik Fikret'e Dâir Bir Hatıra", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 27-28.

Yeni Mecmuâda yazarı belirtilmeden Piyer Loti'nin hayatı, eserleri ve hususiyetleri üzerinde de durulur. Bu makalede Türkler ve Türkiye hakkındaki ilk eseri olan 'Aziyâ'de tahlil edilir. Eserin adalet ve ahlakımızla ilgili pek çok yanlış müşahadelerle dolu olduğu kitabın isminin bile şark lisanlarında mevcut olmadığı kaydedildikten sonra eser hakkında şu değerlendirmede bulunur :

"Eser Perapalas İstanbul'u kokar. Kahramanı Cânan ise yazara temasta bulunduğu aileler yardımıyla Türk kadını sûretinde görünmüş bir Fransız kadını olmalıdır. Eserin Türk halkının hoşuna gitmesi mümkün değildir. Yazar bu eseriyle Türkleri âdetâ bir müze eşyası şeklinde göstermiştir".¹³

Yeni Mecmuâda neşredilen edebî biyografilerden çıkan sonuca göre, fikir adamları, edebiyatçılar hayatları ve edebî faaliyetleriyle tanıtılmakta, eserlerinin tenkidide yapılmaktadır. Bu da Yeni Mecmua etrafında toplanan milli edebiyat taraftarı yazarların çalışmalarını, edebî platformda tarihî bir zemine oturtma gayreti içinde olduklarını göstermektedir. Müverrihleri, şâirleri, eserleriyle, şahsiyetleriyle birlikte tanıyıp, Türk edebiyatına bir bütün olarak bakabilmek ve ilmî bir tavırla ortaya çıkmak eğilimi, şuûrlu bir gidişin tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Geçmişle gelecek arasında edebî zeminlerde ilmî bir bağ kurmak, önemli eser ve şahsiyetlerden istifâde etmek kısaca "Kökü mâzide olan âti" olmak iştiyakı Yeni Mecmua için ayrıca bir değere sahiptir.

Yeni Mecmuada edebiyat tarihi başlığıyla pekçok makalesi yayınlanan Fuat Köprülü, daha sonra bunları Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserinde toplamıştır.

13) -- "Piyer Loti ve Türkler", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 269-270.

II- DİL

a) UMUMİ TÜRKÇE

Yeni Mecmua prensip olarak Türkçe'nin memleket dahilinde doğru olarak telaffuz edilip yazılmasını benimsemiştir. Mecmua ayrıca bütün Türk dünyasında ortak bir dilin bütün unsurlarıyla beraber kullanılmasından yana olmuştur. Bu bakımdan "Dilde birlik" anlayışını kabul etmiş ve çalışmalarını bu doğrultuda yürütmüştür.

Yeni Mecmuadaki dil çalışmaları, dili millileştirip sadeleştirmek, telaffuzunu ve imlâsını doğru olarak yapabilmek, alfabe meselesini ele almak bakımından sınıflandırılabilir.

Türkçe'nin kullanılışı ile ilgili olarak makalelerine tesadüf ettiğimiz yazarlardan biri olan Ziya Gökalp "Hars ve Medeniyet" adlı makalesinde, lisanın toplum hayatındaki önemini anlatır. Gökalp, hele bizim gibi azınlıkların Osmanlı Devleti'nden kapmak istedikleri bir sırada, Türkçülüğün şuûruna henüz tamamıyla ermemiş bir toplumda lisana büyük vazifeler düştüğünü belirtir. Daha sonra makalesine şu şekilde devam eder :

"Bugün ilmen sâbit bir hakikattir ki, Türkçe konuşan Kırgız Özbek, Kıpçak, Tatar, Oğuz gibi Türk şubeleri lisan ve ananece kavmi bir vahdete mâliktir. Türkler yeryüzünde çeşitli devletler kurmuşlar ve kurabilirler. Fakat bunların hepsinin dilleri "Bir" olacaktır.¹

Lisânımızı keyfince kullanan gazeteci ve yazarları "Lisana Hürmet" makalesinde tenkit eden Refik Hâlit farklı olmak keyfi için Türkçemizi ve onun yapısını bozmayı tehlikeli teşebbüsler olarak niteler. "Kulağına küpe olmak deyimini örnek olarak veren yazar:

"Bunu öyle kullanmaya mecbursunuz. Çünkü mal sizin değildir. Tecrübelerinizi benim malımda yapmaya hakkınız olur mu? Her eli kalem tutan, gazete çıkarıp, kitap yazan Türkçe'yi istediği

1) Ziya Gökalp, "Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1339/1923, nr. 60, s. 142-144.

gibi kullanacak olursa ... Siz "âzana küpe" diyorsunuz. Buna neden lüzum görüyorsunuz? Manâyı mı ifade etmiyor, şekli mi çirkin?"

Yazar bu gibi sunî tabirlerin dilimizi zenginleştirmedini üstelik dışardaki ırktaşlarımızın da bize okuyucu olacaklarını beklerken, İstanbul halkını dahi kaybedebileceğimizi iddia eder.²

Refik Halit "Yazıya Hürmet" makalesinde ise, harflerin belli başlı bir yazım şekli olduğunu, kardan adam yapar gibi harfleri istediğimiz kalınlık ve büyüklükte yapamayacağımızı, aksi takdirde yazımımızın "Nasreddin Hoca'nın leyleğine" döneceğini belirtir ve muallimlerimizin bu duruma lakayd kalmamalarını ister.³

Türkçe'nin kullanımı üzerinde duran başka bir yazar da Ahmet Cevattır. Ahmet Cevat lisanların kelime kadroları ve zaman içinde değişim bakımından da birbirlerinden ayrıldıklarını anlattığı makalesinde lisanların zorla değil, ancak analogi (benzetme) yoluyla zamanla değişebileceğini, mesela "birle, birlen" şeklinde kullanılan edâtın zamanla "bile, ile, len" şekillerine girdiğini, bazı Anadolu şivelerinde kullanılan "gelirik, giderik" kelimelerinin de benzetme yoluyla ortaya çıktıklarını anlatır.⁴

Ahmet Cevat "Şiveler, Lehçeler" adlı makalesinde de lisanımızı kullanan ecnebilerin telaffuz hataları, lüzumsuz ses uzatış ve kıyıları üzerinde durur:

-
- 2) Refik Hâlit, "Lisana Hürmet", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s.221
 - 3) Refik Halit, "Yazıya Hürmet", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s.241
 - 4) Ahmet Cevat, "Lisan Meselesi: Lisânın Eşsizliği", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 228-230.

"Rumlar paşa gibi kelimeleri "pasa" diye telaffuz ederken, Museviler "K" harfini "Y" harfine yakın telaffuz eder, Ermeniler hiç uzatmadan kısa keserek telaffuz ederler. Lazlar "Geldim senü pulamadum" Karamanlılar "Bangâ bah, guzum" diye telaffuz ederler.

İstanbul içinde bile değişik şivelerin konuşulduğunu ifade eden Ahmet Cevat, "Arnavutköy ve Fener'de Rum, Kumkapı-Samatya'da Ermeni, Hasköy-Balat ve Kuzguncuk'ta Musevî, Haliç İskelelerinde Laz, Balık pazarında Karamanlı, Tahtakale'de Arap şivelerinin revaçta olduğunu ifade eder.⁵

Ahmet Cevat "Lafz ile Manâ" adlı makalesinde ise dilin hislerde uyandırdığı manâ üzerinde durur. Bunu çeşitli şive ve çevrelere göre karşılaştıran yazar, meselâ sevilen birine ; Kardeşim, hemşerim, anacığım" denildiği gibi ; şekerim, gülüm, elmasım, iki gözüm, canım, ruhum, ciğerim vs. denilebileceğini, lafzın muayyen olduğu halde mânâsının farklı hisleri çağrışım yaptırabileceğini ifade eder. Fiillerin de farklı manalara gelebileceğini kaydeden yazar, ekmeğin kesildiği gibi, sözün, sesin ve ateşinde de kesilebileceğini, laf atıldığı gibi, taş ve temel de atılabileceğini anlatır.⁶

Kelime vurgusuna da bir makalesinde yer veren Ahmet Cevat vurgusuz söylenen kelimelerin lisanımızın ahengini bozacağı gibi, başka manâlara gelerek karışıklığa da sebep olabileceğini, vurgunun sırf Hind-Avrupa dillerine mahsus olmadığını, Türkçe'nin de kendisine mahsus vurgu sistemine sahip olduğunu açıklar. Türkçe'nin hafif vurgulu bir dil olduğunu kaydeden yazar, kelime vurgusuna ait misaller verir.⁷

5) Ahmet Cevat, "Lisan Meselesi: Şiveler, Lehçeler", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 346-349.

6) Ahmet Cevat, "Lafz ile Manâ", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 375, 377.

7) Ahmet Cevat, "Lisanlarda Kelimenin Tâyini", Y. M., 23 Mayıs 1918 nr. 45, s. 433-435.

Yeni Mecmuâda "Harsımızı Koruyalım" adlı makalede yazarı belirtilmeden de lisanın sadeleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu yazıya göre sadeleşme, konuşulduğu şekilde yazılma gerçekleştiğinde mümkün olabilecektir. Başka Türk lehçelerinden, hatta Anadolu şivesinden yeni kelimeler almakla yahut yeni kelimeler icâd etmekle lisanımızın sadeleşmek bir yana fakirleşeceği anlatılır. Makalede Munis ve gayr-ı sunî olan her kelime menşesine bakılmadan Türkçe kabul edilir.⁸

Yeni Mecmua'nın yayınlandığı yıllarda Türkçe'nin kullanılış hatalarının çokça yapıldığını görüyoruz. "Zavallı Türkçe" adlı makalede memleketimizde en az bilinen ve en fena bir surette söylenip yazılan lisanın Türkçe olduğu belirtildikten sonra şu cümlelere yer verilir:

"Etrafınıza, mağaza camlarındaki satırlara bir bakınız, Türkçe'den başka her şeye benzeyen bir takım eciş-bücüş şeylere rastlarsınız. Beyoğlun'daki Türkçe, şimdiye kadar bilinen Türk lehçelerinin hiçbirine benzemiyor. Kelimeler Türkçe, Acemce ve Arapça'dır, fakat Rumca, Ermenice telaffuzdan uzak düşmez. Öyle bir Türkçe ki Türk'ten başka herkes anlayabilir."

Yazar aynı makalede bugünkü muharrirlerimizin Mısır rahipleri gibi, yazdıklarını beş on kişinin okuyup anlamasıyla iftihar ettiklerini de kaydeder.⁹

Gerçekten de Türkçe'nin bilhassa İstanbul'da kullanılışı tam bir felâkettir. Türkçeyi azınlıkların telaffuz hatalarıyla dolu olarak kullanırlar, Türkler'in dikkatsiz ve özensizce yazıp konuşması hadiseyi âdeta bir çıkmaza sokar. Bunlar gazete sütunlarına da aksedince tam bir karışıklık hüküm sürmeye başlar. Bütün bu durumları yakından takip eden Yeni Mecmua yazarları çeşitli çözüm yolları ileri sürer, yol gösterir. Bunun en önemlisi konuşma dilinde İstanbul Türkçesi'ni hâkim kılmak, ve dilimizi kullanırken gereken özeni göstermektir.

8) "Harsımızı Koruyalım", Y. M., 12 Temmuz 1917 nr. 1, s. 17.

9) "Zavallı Türkçe", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 20.

b) Dil Tartışmaları :

Tanzimat devrinde Şinasî ile başlayan yazı dilinin sadeleştirilmesi hareketi, Servet-i Fünun devrinde yeni hedefinden uzaklaştırılır. Millî şive ve zevk iyice bozulur. Ahmet Midhat Efendi bu yüzden "Sabah" gazetesinde Dekadanlar başlıklı bir yazı kaleme alır.

Meşrutiyet devrinin dil görüşlerini başlıca dört bölümde gösterilebilir :

- a) Türkçeciler
- b) Edebiyatın Cedîdecilerin dilini kullananlar
- c) Genç Kalemeler etrafında toplanan "Yeni Lisancılar"
- d) Yabancı kelime ve deyimler kullanmakla birlikte şahsiyet ve edebî zevkleriyle Türk dilinin güzelleşmesine yardımcı olanlar.

Meşrutiyet devrindeki dil faaliyetleri, İstanbul'un sınırlarını aşarak, İzmir, Selânik, Kafkasya, Azerbaycan'a kadar gider. Tam bu sıralarda ortaya çıkan tasfiyecilik cereyanı dilin sadeleştirilmesi gayretlerini bir müddet menfî yönde etkiler. Ziya Gökalp "Türkçülük Nasıl Doğdu" adlı makalesinde 1899'da İkdâm gazetesinde toplanan Türkçüler'den bir kısmının bilhassa Fuat Râif'in tasfiyeciliğe sapmasının, Türkçülüğü dahi bir müddet gözden düşürdüğünü kaydeder. Gökalp, tasfiyecilerin Arap ve Farsça kökten gelen bütün kelimeleri atarak, Türk lehçelerinden kelimeler almak istediklerini, bu mümkün olmazsa Türkçe köklerden yeni kelimeler türetmek niyetinde olduklarını kaydeder. Bu hareketi doğru bulmayan Gökalp böylece gramer kâidelerini alt üst olacağını yeni kelimelerin halka daha da yabancı geleceğini ifade eder. Gökalp bu nazariyenin fiili tatbikatında neşrolunan mektup, makale ve şiirlerin halkı tiksindirdiğini, Arap ve Farsça asıllı kelimeleri atmanın lisanımızı dinî, ahlâkî, felsefî tabirlerden de mahrum edeceğini kaydeder.¹⁰

10) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nasıl Doğdu", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 263-266.

10a) Ersoylu, Halil, "Ziya Gökalp'in Dil Görüşü", Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1962

Bir müddet daha süren tasfiyecilik münakaşaları 1911'de çıkan Genç Kalemler mecmuasıyla yeni bir safhaya girer. Bu arada İslâmcılık ve Osmanlıcılık cereyanları eski güçlerini kaybetmiş, Türkçülük cereyanı ise iyice kuvvetlenmiştir. Mecmuanın baş yazarlarından Ömer Seyfettin 11 Nisan 1911'de "Yeni Lisan" başlığını taşıyan ve devrinde büyük akis uyandıran bir makale neşreder. Eski tasfiyecilik anlayışını değiştirecek yeni görüşler ileri sürer. Lisanımızın sadeleşmesi lazımdır, ancak bu bütün Arap ve Farsça asıllı kelimeleri atarak değil sadece halk dilinde kabul edilmemiş olanları terk ederek, yazı ve konuşma dili birleştirilerek olacaktır. Bu da "İstanbul Türkçesinde" gerçekleşecektir.¹¹

Ancak bu teklifler Servet-i Fünun ve bir kısım Fecr-i Âtîci tarafından reddedilip alaya alınır. Yakup Kadri Rûbab'ta çıkan "Netâyiç" adlı makalesinde "Yeni ... satıyorlar. Kaça? Nasıl? Bilmiyorum ... Fakat satıyorlar. Ey görgüsüz ve çocuk ruhlu kimseler yeni lisanın kabulü sizin için pek güç olacaktır. İstiyorlar ki Çağatay olalım ve Çağatayca söyleyelim. Hayır bu mümkün değildir."¹²

Genç Kalemler mecmuası yazarları buna sert tepki gösterir. Kalpleri Türklük hissiyle çarpanların bu lisanı sevdiğini ve kullandığını, yüz milyonluk milletin lisanının, birkaç binlik bir sınıfın argosu olamayacağını ifade ederler.

Yeni Mecmua'da bu tartışmaların bir değerlendirmesini yapan Ziya Gökalp "Türkçülük Nedir?" adlı makalesinde Genç Kalemler'de başlayıp Yeni Mecmua'da devam eden yeni lisan cereyanını felsefî ve içtimai bir hareket olarak da görür. Aynı makalede Ruşen Eşref'in Cenab Şehabettin'le yaptığı mülakata da yer verilir. Cenab Şehabettin bu cereyanı "Gülümsedi tavana bakarak" hesabıyla Genç Kalemler'in Selânik'ten salıverdiği bir balona benzetir. Bir lisanın bu kadar fakirleşmeye razı olamayacağını da iddia eder. Ziya Gökalp ise bu iddiaların boş olduğunu, lisan meselesinin Türkçülük nâmını aldığını ve sunî olmadığını ifade eder.¹³

11) Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, İstanbul 1982, s. 65-70.

12) Yakup Kadri, "Netâyiç", Rûbab Mecmuası, nr. 14, s. 8-10

13) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 480-483.

Gökalp "Hasr ve Medeniyet" adlı yazısında ise bu ikili dilin on-onbeş sene öncesine kadar beraber yaşadığını, birincisinin Osmanlıca adıyla resmî hüviyete sahip olurken, hakiki lisanın bir kenara itilip argo olarak vasıflandırıldığını anlatır. Gökalp yeni Türkçe'nin a) Temizleme (lüzumsuz terkipleri atma) b) Millîleşme (halk lisanına yönelme) c) Tehzib: (sahip olmadığımız milletlerarası kelimelere de eğilme) yöntemleriyle takviye edilmesi gerektiğini ifade eder.¹⁴

Dil münakaşalarına katılan Yeni Mecmua yazarlarından biri de Avram Galanti'dir. Yazar sadeleşme taraftarı olmakla beraber, dilimizin Arap ve Farsça ile irtibatının kesilmesine karşıdır. "Türk Liselerde Arabî ve Farîsi" adlı makelesinde bu iki dilin liseler de müstakil dersler olarak okutulmasının siyaseten, dinen, ilmen, iktisaden şart olduğunu, dolayısıyla dilimizin kelime kadrosunun muhafazasının önemini vurgular. Bunun sebeplerini ise şöyle sıralar :

a) Dinen: Kur'an İslâm birliğini sağlayan yegane kitap olduğundan her müslümanın, tercümesi olsa bile aslî metni takip etmek isteyeceğinden

b) Siyaseten: Siyasî geleceğimizin İslâm birliğine bağlı olduğundan

c) İlmen: Şimdiye kadar yazılmış olan eserlerin Arap ve Farsça ile dolu olmasından dolayı bu iki lisanın bilinmesinin gerekliliğinden

d) İktisaden : En çok İslâm ülkeleriyle ticaret yapabileceğimizden dolayı bu iki lisana muhtaç olduğumuzu anlatır.¹⁵

Bu açıklamaları Tunalı Hilmi'nin meclise Arabî ve Farîsi tedrisatıyla ilgili olarak verdiği kanun teklifine cevap olarak yapmıştır. Bu kanun teklifine göre 1346'dan sonra yalnız Türkçe metinleri ihtiva eden

14) Ziya Gökalp, "Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 142-144.

15) Avram Galanti, "Türk Liselerde Arabî ve Fârîsi", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 344-346.

kitaplar kullanılacak ve Arap ve Farsça tahsili beş seneden üç seneye indirilecektir. Galönti bunların kabul edilmesi durumunda mekteplerimizde okuyanların önceki ve hatta bugünkü eserleri dahi anlayamayacaklarını söyler:

"Müverrihler, şâirler, iktisâdçılar, âlimler yetiştiremiyoruz. Çünkü bunlar için yüksek bir irfan lâzımdır. Bu da zengin bir lisanla elde edilebilir. Şimdiki lisanımız bile buna kâfi değilken, Arap ve Acemceden iyice tecrid edilmiş bir Türkçe asla kâfi gelmeyecek ve dilimizi sadeleştirelim derken iyice fakirleştirmiş olacağız" görüşlerini de "Arabî ve Farisî kavâidinden ayıklanmış Türkçe" adlı makalesinde ileri sürer. Lisan meselesinin idarî komisyonlarda halledilemeyeceğini, mütehasıslara bırakılması lüzumunu savunur. Türkçe'de kullanılan bütün Arabî ve Farisî kelimeleri Türkçe'nin malı sayan yazar, bunların dilimizi zenginleştirdiğini ifade eder.¹⁶

Dil tartışmalarına Türk Ocakları kuruluşundan bu yana katılmıştır. Türk Ocaklarının yayın organı olan Yeni Mecmuâ'da bunun dışında kalmamıştır. Fevzi Lütfi "Türk Ocakları ve Türkçe" adlı makalesinde, benliğimizi elde edebilmek için her şeyden önce lisanımızı elde etmemiz gerektiğini, Türkçe'yi halâ Bâb-ı Âli usulüyle, Nergisi üslûbuyla yazma sevdasının devam ettiğini ifade eder. Bu konuyu Türk Ocakları'nın en büyük bir vazife kabul ettiğini belirten yazar lisan meselesinde Türk Ocaklarını yegâne sorumlu kabul eder.¹⁷

Yeni Mecmuâda Türkçe ile ilgili yazılan ve yazarı belirtilmeyen başka bir makalede; kullanılan kelimeler : ferdi, zümrevî ve müşterek

16) Avram Galönti, "Arabî ve Farisî Kavaidinden Ayıklanmış Türkçe" Y. M., 13 Eylül 1939/1923, nr. 84, s. 362-364.

17) Fevzi Lütfi, "Türk Ocakları ve Türkçe", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338.

olmak üzere üçe ayrıldıktan sonra en canlı ve milli olanın müşterek kelimeler olduğu belirtilir. Muhtaç olduğumuz ıstılahın mevcûd olması halinde bile hiçe başka ıstılahlar aranmasının büyük zararlar doğuracağı ifade edilir. Meselâ "güzel, su" gibi kelimeler varken nefis yahut bedîf âb yahut mâ kelimelerini kullanmanın doğru olmadığı vurgulanır. Aynı makalede istediğimiz kelime ve ıstılahı Türkçe içinde aramamız veya türetmemiz gerektiği de ilave edilir.¹⁸

18) "Harsımızı Koryalım: İstılah Meselesi", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 77.

c) DİL BİLGİSİ

1- Morfoloji (Kelime ve Cümle Bilgisi) :

Yeni Mecmuada morfolojik ve kelime tahlili çalışmalarına sadece bir kaç makalede yer verilmiştir. Lisanın sadeleştirilmesi hareketleriyle beraber kelimenin aslı, kökü, anlamı üzerinde ciddi şekilde araştırmalar başlar. Avram Galanti Yeni Mecmuada bu sahada makale neşreden yegâne şahsiyettir. "Türk Etimolojisi için" adlı makalesinde etimolojinin önemi üzerinde durduktan sonra, bunun için Türklerin münasebette bulunduğu diğer kavimlerin dillerine de vâkıf olunması gerektiğini, Türkçe'ye girmiş bazı yabancı kelimeleri örnek vererek belirtir.¹⁹

İlk olarak Türk kelimesinin menşeiini araştıran yazar konuyla ilgili eserlerden misaller vererek, esas menşeiinin Tuğarma olduğunu iddia etmiş ve bu kavim hk. bilgi vermiştir.²⁰

"Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei" adlı makalesinde de menşeiin Arap yazısı dolayısıyla "Kenanca" olduğunu anlatır. Bunun Göktürk, Uygur ve Arap yazısıyla olan münasebetlerini inceler.²¹

Avram Galanti "Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei" adlı makalesinde on iki ay ismini etimolojik olarak inceler. Bunların tümünün yabancı kökenli olduğunu, altısının Akadça, üçünün Lâtince ve üçünün de Süryanice'den alındığını iddia eder. Bu ay isimlerinin Selçuklular yoluyla zamanımıza intikal ettiğini kaydeden yazar bu konuda yazılan eserlerden bölümler aktarır.²²

19) Avram Galanti, "Türk Etimolojisi İçin", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923 nr. 76, s. 206.

20) Avram Galanti, "Türk Kelimesinin Menşei Etrafında", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 207-208.

21) Avram Galanti, "Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei", Y. M., 25 Nisan 1339/1923, nr. 41, s. 283-285.

22) Avram Galanti, "Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei", Y. M. 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 476-478.

Avram Galanti kelimeler üzerinde dururken, "Ümmet ve Millet" kelimelerinin meşrutiyetten sonra dilimize girdiğini, menşelerinin Sâmi-ce olduğunu ve Sâmi lisanlarındaki manâlarını etimolojik ve morfolojik olarak açıklar.²³ Başka bir makalesinde de padişah, ağa, paşa, bey, efendi" kelimelerini morfolojik olarak araştıran yazar, padişahın aslının Sümerce, Paşa'nın Bâbilce, Beyin Acemce, Efendi'nin Yunanca olduğunu ve geçirdiği morfolojik değişimleri ifade eder.²⁴

2) İmlâ :

Dilde sadeleşme ve millileşme çalışmaları devam ederken Türkçe'nin imlâsındaki pejmûr delik de had safhaya ulaşmıştır. Aynı kelime farklı yazarlar tarafından farklı şekilde yazılabilmektedir.

Yeni Mecmua'da bu konuda şuurlu olarak makaleler neşreden Ahmet Cevat imlâmızın ıslahı için en eski tarihlerin tetkik edilmesini teklif eder. Orhun Âbideleri'nde mükemmel bir imlâ hususiyeti bulunduğunu belirten yazar, Orhun Âbideleri'nden Osmanlı İmparatorluğuna kadar kullandığımız imlâ hususiyetlerine örnekler verir.²⁵

"İmlâmızın ıslahı" başlığını taşıyan diğer iki makalesinde de Ahmet Cevat Osmanlı Türkçe'sinin imlâsını klişe devri, gelişme devri gibi bölümler halinde inceler. Osmanlı Şâir ve yazıcılarının lisanımızı daha çabuk ve kolay yazılabilir ve okunabilir bir hale getirmek için çalıştıklarını, Arap ve Farsça imlâ kâidelerini tatbik ederken, devirden devire yeni kullanışlar denediklerini kaydeder. Meselâ sesli harfleri bazı devirlerde hiç kullanmazken, bazen de belli kurallara göre kullandıklarını, hareke, tenvîn, şedde, elif-i maksûreyi belli devirlerden sonra umumiyetle kullandıklarını bütün bunların da zamanımıza kadar gelerek imlâmızda karışıklıklara sebep olduğunu ifade eder.²⁶

23) Avram Galanti, "Ümmet, Millet Kelimeleri", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 59.

24) Avram Galanti, "Padişah, Paşa, Ağa, Bey Kelimelerinin Menşei", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 303-305.

25) Ahmet Cevat, "İmlâmızın ıslahı", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 73-75.

26) Ahmet Cevat, "İmlâmızın ıslahı", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s.

Ahmet Cevat münşi ve şairlerimizin tuttukları ayrı yollar neticesinde, özellikle vezin endişesinden dolayı kelime imlâsının içinden çıkılmaz bir hale geldiğini. Refik Halit, Ömer Seyfeddin, Ziya Gökalp Halide Edib gibi yazarların eserlerinden olduğu aynı kelimenin değişik yazılış örnekleriyle açıklar. Yazar çözüm olarak lisanımızda mühim bir yekün tutan Arap ve Farsça kelimelerin tâbi oldukları imlâ sistemi ile yazılmalarını teklifeder. Ayrıca imlâmızın ıslahı için morfolojik bir takım kâidelerin ithal edilmesini çok lüzumlu bulur.²⁷

Yeni Mecmua'da imlâ üzerinde duran ikinci yazar Avram Galanti'dir. Yazar başka lisanlarda imlâ ve harf kullanımının iki ayrı mesele iken, bizde beraber değerlendirildiğini, yazıyı ıslah etmek için Arapça asıllı Türkçe harfler yerine başka harfler kullanmayı teklif edenler olduğu gibi, imlâyı ıslah etmek maksadıyla da harfler üzerinde duranların bulunduğunu ifade eder. Yazar imlâyı ıslah edebilmemiz için Arap, Acem ve Türkçe'nin bünyesini çok iyi bilmemiz gerektiğini makalesine ilave eder. Bir milletin lisanını bilen o millete karşı sevgi duyacağını, halbuki biz kelimelerin imlâsını değiştirirsek bundan mahrum kalacağımızı ve İslâm kültüründen uzaklaşabileceğimizi savunur.²⁸

Avram Galanti "Konuşulan ve Yazılan Türkçe" adlı makalesinde son günlerde gazete de çok sık rastlanan imlâ hataları üzerinde durur. Türkçe'yi telaffuz edildiği gibi yazmak için kelimelerin imlâsını değiştirmenin, Türkçe'nin istikbâli için büyük tehlike olduğunu örnekleriyle açıklar.²⁹

Yazar "Türkiye Kelimesinin İmlâsı" adlı makalesinde ise "Türkiya", isminin dahiliye vekâleti tarafından "Türkiye" şeklinde (Güzel he ile) yazılmasının istenmesi üzerine sondaki hecenin bize İtalyanca'-

27) Ahmet Cevat, "İmlâmızın İslahı", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s.

28) Avram Galanti, "Türkçe İmlâ Meselesi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 285-286.

29) Avram Galanti, "Konuşulan ve Yazılan Türkçe", Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 442-444.

dan geçtiğini, "yâ" hecesinin İtalyanca yer isimlerine eklendiğini, "Türkiye" şeklinde kullanmaya aksanın mâni olduğu gibi, İtalyanca'nın da mâni olduğunu, dolayısıyla doğru kullanımın "Türkiya" olduğunu iddia eder.³⁰

Ahmet Cevat imlânın değiştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi hakkında Yeni Mecmua'daki seri makalelerinde elif-bâ ve imlâ ile medeniyet arasında hiçbir münasebet olmadığını, İngilizlerin imlâsının berbat olduğu halde, mükemmel bir imlâyaya sahip İspanyolları, fersah fersah geçtiklerini anlatır. Arap harflerinin ıslahıyla, imlâmızın ıslahının da mümkün olacağını ifade eder.³¹

Ahmet Cevat "İmlâmızın Islahı" adını taşıyan ikinci makalesinde görüşlerini şöyle ifade eder :

"İmlâ berbatlığı terakkiye mâni değildir; fakat bunun da bir derecesi vardır, biz de imlâ sisteminde vahdet bile yoktur. Bir taraftan Arap ve Acemce kelimeleri sâitsiz bir sistemle yazıyoruz, diğer taraftan günden güne Türkçe kelimelerin sâitlerini çoğaltıyoruz. Bundan dolayı imlâmızda hem ikilik hem de müdhiş bir anarşi devam etmektedir."³²

30) Avram Galanti, "Türkiya Kelimesinin İmlâsı", Y. M., 5 Kânun-ı evvel, 1339/1923, nr. 89, s. 460-461.

31) Ahmet Cevat, "İmlâmızın Islahı", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s.

32) Ahmet Cevat, "İmlâmızın Islahı", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s.

3- Alfabe :

Tanzimâtın ilânıyla beraber, tartışılmaya başlanan konulardan biri de lisan ve edebiyatımızın durumudur. Sade lisan, halk için edebiyat hareketleri sonunda alfabe meselesine dönüşmeye başlar. Osmanlı aydınları arasında hararetli münakaşalara konu olan alfabe meselesi II. Meşrutiyetle birlikte daha açık bir şekilde ifade edilmeye başlanır. Osmanlı münevverlerinden bazıları bütün meselelerimizin çözülebilmesi için yeni bir alfabenin özellikle de Lâtin alfabesinin kabulünü isterken, bazıları da mevcut alfabeyi savunmuş, ancak bunun üzerinde bazı ıslahatların yapılabileceğini ifade etmiştir.

Lâtin harflerini teklif ve kabul eden şahıslar aynı zamanda ülkenin garplılaşılarak kalkınabileceğini, bunun da teknikle beraber, Avrupa'nın kültürünün de alınmasıyla mümkün olacağını ileri sürerler. Fikirlerini en cüretkâr bir biçimde "Hürriyet-i Fikriyye" de savunan; Hüseyin Câhit, Celâl Nuri, Abdullah Cevdet, Kılıçzâde Hakkı gibi şahısların fikirlerini en belirgin şekilde şöyle sıralayabiliriz.

1- Arap harfleri lisanımızı ifade edemediği gibi, cemiyet hayatına da fayda sağlayamamaktadır.

2- Okuma-yazma oranının çok düşük olması bu alfabenin güçlüğüdür.

3- İslâm birliğini sağlayamayan bu alfabe yerine Lâtin alfabesinin kabulünde dinî yönden de hiç bir sakınca yoktur.

4- Lisanımızı en iyi ifade edecek ve ilerlememizi tez zamanda sağlayacak yegâne alfabe Lâtin alfabesidir.

Lâtin alfabesine şiddetli karşı çıkan dönemin fikir adamlarından Sâti Bey, Milaslı İsmâil Hakkı, Ispartalı Hakkı, Necip Asım Veled Çelebi, Avram Galönti'dir. Bunlar Arap asıllı Türk alfabesinde ısrar ederler, fakat Arap alfabesinin üzerinde bazı tasarruflar yapılabileceğini kabul ederler.

Erat Muhammet, "Türk Basınında Alfabe Meselesi" İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ist.1991, s.102-106

Söz konusu fikir adamları görüşlerini şu şekilde sıralarlar :

1- Türk çocuklarının kısa zamanda okuma-yazma öğrenemelerinin yegâne sebebi eğitim-öğretim sistemidir.

2- Lâtin harfleri Arap ve Farsça asıllı kelimelerin yazımında yetersizdir.

3- Batı dillerindeki imlâ zorluğu bizden kat kat fazladır.

4- Lâtin alfabesiyle siyasî birlik ve dinî bağlar iyice zayıflayacaktır.

5- Lâtin alfabesini müdafaa edenler Frenk mukallitidir.

Batının sadece tekniğinin alınabileceğini savunan bu münevverlerimiz toplumun daha çok muhafazakâr kısmını temsil ederler.

Türkçü ve muhafazakâr bir görüşle yayınlanan Yeni Mecmua mevcut alfabenin ıslah edilerek devam ettirilmesini müdafaa ederken Lâtin alfabesine soğuk olarak bakar.

Ahmet Cevat imlânın değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi ve alfabenin ıslah edilmesi hususunda Yeni Mecmua'da seri makaleler neşreder. "İmlâmızın Islahı" başlıklı yazısında; her medeniyetin kendine mahsus bir çok müesseseleri olduğunu medeniyetleri temsil eden milletlerin aynı siyasî idâre altında toplanmasa bile aynı müşterek alfabeyi kullandıklarını kaydeder. Müşterek alfabe olmadıkça, müşterek efkârın oluşamayacağını, tarihî ve coğrafî, ilmî ve fennî isimlerin kavranamayacağını iddia eder. A. Cevat'a göre " " okuma yazma usulünün kolaylaştırılması alfabenin değiştirilmesiyle değil, ıslahıyla mümkündür. Fakat eğer bir alfabe değişikliği yapılacaksa bu Lâtin harflerinin alınması şeklinde değil, eski Türk alfabelerinden birinin çeşitli ilâve ve değişikliklerle tercih edilmesiyle halledilmelidir."¹

1) Ahmet Cevat, "İmlâmızın Islahı", Y. M., 12-26 Eylül 1918, nr. 61-62.

Bunun için de Arap asıllı Türk alfabesine kadar kullanılmış olan Göktürk, Uygur, Çağatay gibi çeşitli Türk alfabelerini inceler.

Alfabe konusu yazar Ahmet Cevat'tan başka Avram Galanti tarafından da ele alınır. "Lâtin Hurûfatı Meselesi" adını taşıyan makalesinde Lâtin alfabesinin şiddetle aleyhinde bulunur. Buna taraftar olanların meseleyi hiçde iyi bilmediklerini, sadece batı hayranlıklarından dolayı şuursuzca hareket ettiklerini kaydeder. "Öğrenilmesi ve öğretilmesi müşkülüdür, Lâtin hurûfatı bu müşkülâtı ber-taraf eder" ilkesiyle yola çıktıklarını anlatan yazar fikirlerini şu şekilde sıralar :

1- Lâtin harflerinin kabulü Memâlik-i Osmâniye'yi rapteden bağları koparır. Bu nokta çok mühimdir. Ben Abdülhâmit zamanında Kahire'ye kaçtım. Orada Fransızlar hesabına gazetelerde çalıştım. Başlıca vazifem İslâm âleminin bütün memleketlerinde yayınlanan siyasi ve dinî makaleleri Fransızca'ya tercüme etmektir. Buna Avrupa'nın sahte medeniyetini öğreten, ehl-i İslâmın dertlerini bildiren işte bu vazife oldu. Anladım ve gördüm ki İslâmın kuvvetini doğuran Kur'ân-ı Kerim'dir. Yazısı da ehl-i İslâm'ın yazısıdır. Mademki Kur'an Arapça yani bizim alfabemizle yazılıdır, o halde her müslüman bu alfabeyle öğrenmek mecburiyetindedir.

Bu düşüncemi bir meclis'te söylediğimde birisi -Efendim Kur'an'ı Latin harfleriyle de yazarız'- dedi. Ben kahkahalarla güldüm. Çünkü Arapça'nın bünyesini hiç bilmiyordu. Türkçe'yi Lâtin alfabesiyle yazarsan o yine Türkçe'dir, fakat Arapça'yı yazdığınızda o artık Arapça değildir.

2- Avrupa memleketleri kendi lisanlarını halka öğretmek için maddî-manevî pek çok fedakârlıkta bulunur.

Memleketimiz bu hale şahittir. İngiliz, Amerikan, Fransız İtalyan vs. mektepler bu lisana dolayısıyla o memlekete teveccüh için açılmıştır. Biz Lâtin harflerini kabul edersek bize dinen, kültüren ve lisanın yakın olan Arap ve Acemler'e Türkçe öğrenme fırsatı vermiyip, âdeta 'Siz bizden ayrılıyorsunuz' diyeceğiz. Bu sayede biz haçlı zihniyetiyle yaklaşım yok etmek isteyen başka lütürün etkisi altına gireceğiz.

3- Lâtin harfleri ticaretimizin inkişâfına da mânidir. Çünkü İstanbul âlem-i İslâm'ın merkezidir. Biz Lâtin harflerini alınca ilim ve fikir mübadelesi mahdûd olacağı gibi, "dilde, fikir de, işte birlik" tezi de suya düşer.

4- Lâtin alfabesini kabul etmekle yüzlerce yıldır meydana getirdiğimiz bütün eserleri terk etmiş olacağız. Böylece âtimiz tehlikeye düşecek. Ecdadın bu mirası ihmal olunacak, aramızdaki millî ve mânevî bağ çözülecektir. Böylece Avrupa'nın kültür emperyalizmi altına kendi isteğimizle girmiş olacağız.

Avram Galanti, bu maddeleri sıraladıktan sonra Lâtin hurufâtını savunanları yalnız bir cihetten haklı bulur. Bu da kıraatın Lâtin harfleriyle bir ayda öğrenilirken, Arap asıllı Türk alfabesiyle iki ayda öğrenebileceğidir. İşte yegâne sebep bu bir aylık-iki aylık meselesidir. Bir-iki aylık mesele için, İslâmlığın dinî, ırkî, siyasî, iktisadî, açık tâ-birle hayatı menfaatini feda etmek doğru olur mu? Sorusunu sorar. Memleketimizin bilmezlik ve taklitçilikten çok çektiğini de ifade eden yazar kendisinin de içinde bulunduğu "Edebiyat Fakültesi Komisyonu"-nun bu şekilde üç-dört projeyi tetkik ettiğini ve Lâtin hurufâtı aleyhine bir karar vererek Arap harflerinde sadece ıslahat yapılması hususunda karar kıldığını ifade eder.²

Avram Galanti, bu fikirlerinden ötürü Lâtin hurufâtının şiddetli savunucularından Kılıçzâde Hakkı tarafından ağır suçlamalara hedef olur.

Kılıçzâde Hakkı İçtihad mecmuasının 107. nüshasında Avram Galanti gibi bir yahudinin bu meseleyi bu şekilde ifade etmesinin ancak maddi çıkar sebebiyle olabileceğini ifade ettikten sonra Avram Galanti'nin fikirlerinin hiç birine katılmadığını, Arap alfabesinin Türkçe'yi, ifade etmekte çok yetersiz kaldığını, bizim batıya, onun medeniyetçi fikirlerine yönelmemizin ancak Lâtin alfabesiyle mümkün olabileceğini kaydeder.

2) Avram Galanti: Lâtin Hurufâtı Meselesi", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, 265-267.

Avram Galanti de bu hücum üzerine "Ne İçin İslâmiyet'i Müdafaa Ediyorum" adını taşıyan bir makale kaleme alır. Bu makalesinde dört asırdan beri Türkiye'de ikâmet ettiğini, musevî bir aileye mensup olduğunu, ancak Türkiye'nin saadeti için bütün kuvvetiyle çalıştığını, Frenk medeniyetinin "Gasp ve esaret esasına dayandığını ifade ettikten sonra makalesine şöyle devam eder.

"Bizi İslâmiyete lisan da rabteder. Ben İslâmiyeti manevî zeminde onlar, tesirine inanırım. Edindiğim tecrübeye göre Türkler'in kuvvetli ve muhterem yaşayabilmesi için ehl-i İslâm'ın maneviyatına sahip olması lazımdır. İmlâ, elif-bâ, gramer de bu maneviyatı sağlayan öğelerdendir.

Yazar asla menfaatçi olmadığını fakat idealist olduğunu, mazlumlarla beraber olduğundan İslâmiyeti müdafaa ettiğini de aynı makaleye ilave eder.³

Avram Galanti buna benzer fikirlerini topladığı Arabî Harfler Terakkiye Mâni Değildir isimli kitabında Japonya'yı örnek olarak gösterir. Japonların bütün zorluklarına rağmen alfabelerini asla değiştirmediklerini, harflerin ilerlemeye mâni olması halinde Japonların bir adım bile atamayacaklarını iddia eder. Yazara göre yazı meselesi lisan meselesidir, lisan ise ecdâdımızın mirâsıdır.⁴

Yeni Mecmua'nın özellikle 1923 yılındaki ikinci döneminde ele alınan alfabe konusu, görüldüğü gibi mevcut alfabenin muhafaza edilmesi ancak ıslah çalışmalarına tâbi tutulması şeklinde belirir. Ancak üzerinde ısrarla durulan konulardan biri de değildir.

Tanzimattan beri sürdürülen alfabe tartışmaları Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla beraber Lâtin alfabesinin zaferiyle sonuçlanır. Böylece uzun bir süredir devam eden bir tartışma da son bulmuş olur.

3) Avram Galanti, "Ne İçin İslâmiyeti Müdafaa Ediyorum", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 391.

4) Avram Galanti, Arabî Harfler Terakkiye Mâni Değildir, Hüsnü Tâbiat Matbaası, İstanbul 1927, s. 27-28.

II. DİĞER KONULAR

a) Tarih

Yeni Mecmuada üzerinde en çok durulan ve geniş bir yer kaplayan konuların başında tarih gelir. Türk kültürünün köklerine gitmeyi, Türklüğü her alanda ve her devirde aramayı gaye edinen Yeni Mecmua mâziye hürmet hissiyle hareket etmiş tarihî konuları bu hürmet hissiyle kamuoyuna taktim etmiştir.

II. Meşrutiyetten sonra gelişen siyasî, coğrafi, ırkî ve kültürel Türklük hareketinin tabii bir sonucu olarak, Türk tarihine ait araştırmalar da güç kazanmış ve Türk tarihi bir bütün halinde değerlendirilmek istenmiştir.

Ziya Gökalp "En Eski Türk Devleti" adlı makalesinde yıllardır büyük tartışma ve suçlamalara sebep olan Türk tarihi ile ilgili bazı açıklamalarda bulunur. Zaman zaman suçlamalara dönüşen bu tartışmaların en önemlisi Türk Yurdu Mecmuasında cereyan etmiştir. "Cengiz Han'ın Türk Olduğu" ifadesiyle başlayan tartışma başta Süleyman Nazif olmak üzere; Osmanlıcılık ve İslâmcılık akımını savunanlar, Türkçüleri Cengiz Hastalığına yakalanmakla suçlamışlar onları Cengiz'i Peygamber, Cengiz yasalarını da Kur'ân-ı Kerim yerine koymakla itham etmişlerdi.¹

Ziya Gökalp "En Eski Türk Devleti" adlı makalesinde tartışmaya sebep olacak bu gibi ifadeler kullanmaz. Modern Tarihçilik anlayışının bir gereği olarak, ıspatlanan tarihi hakikatlar üzerinde durur. Gökalp bazı tarihçilerimizin Türk tarihini; Sümerlerden, İskitlerden, Sakalar'dan başlatmak istediğini kayd ettikten sonra makalesine şöyle devam eder.

1) Hüseyin Tuncer, Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s. 29-30.

"Bize göre henüz lisan ve kavmiyetleri meçhul olan bu eski cemiyetleri Türk tarihinin başlangıcı saymak doğru değildir. Bunların Türk tarihi ile akrabalıkları olsa bile Türk tarihi aydınlatılamaz".

Gökalp tarihimizin aydınlatılabilmesi için bilinmeyenden değil bilinenen yola çıkılıp bilinmeyene doğru gidilmesini uygun bulur. Bu metot takip edilince önümüze Çinliler'in Hıyunk-Nu veya Tukiyu adını verdikleri Orhun Türkleri'nin Devleti çıkacaktır. Bu devletin Türklüğü taş üzerine kazıyıp Orhun Kitabeleri'ni diktiğini kayd eder.² Gökalp bu makalenin bir devamı olan "Türkler'in ilk kahramanı" adlı makalesinde bilinen en eski hükümdar olarak "Teoman"ı gösterir. Türk milletinin hafızasında ebedî bir şahla yaşayan ilk büyük kahraman olarak ise "Mete" yüceltilir. Mete'nin, Türk devletinin ne gibi esaslara dayandığını ortaya koyan bir dâhî olduğunu ıspata çalışır.³ Gökalp "Türk İtimat" adlı üçüncü makalesinde ise Çin müverrihlerinden yalnız vakaları almamız gerektiğini, Çünkü Çinliler'in bu vakalar hakkında pek çok uydurma tefsire de yer verdiklerini kaydeder. Meselâ Mete'nin bir çok faziletlerini sükûtle geçiştirdiklerini ilâve eder.⁴

Ziya Gökalp bu teze uygun olarak Kayı Sulâlesini de makalelerinin birinde ele alır. Vesikalara dayanarak verdiği bilgilerde Oğuz Boyu'nun hakanlık hakkını bu sülâleye verdiğini kaydeder. Türk tarihinin sadece Ertuğrul Bey yahut Süleyman Şah'tan başlamadığını aslının Oğuz Sülâlesine dayandığını ve Oğuz Türkleri tarafından kurulduğunu ifade eder.⁵

-
- 2) Ziya Gökalp, "En Eski Türk Devleti", Y. M., 21-28 Mart 1918, nr. 33, s. 127-129.
 - 3) Ziya Gökalp, "Türkler'in İlk Kahramanı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 153-154.
 - 4) Ziya Gökalp, "Türk İtimadı", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 173-175.
 - 5) Ziya Gökalp, "Kayı Sülâsenin Eskiliği ve Şerefi", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 122-124.

Yeni Mecmua'da eski Türk tarihinin ilmi temellerle incelendiğini ve tartışmalara yol açacak bilgilere yer verilmediğini kaydedelim. "İslâmî Devir Türk Tarihi", sahasında ise Selçuklu ve Osmanlı tarihinin geniş bir yelpazede değerlendirildiğe şahit oluyoruz. Bu alandaki makalelerin büyük bir bölümü Ahmet Refik'e aittir. Ahmet Refik Osmanlı ve Selçuklu medeniyeti, tarihi mekânları olayları ve tarihi simaları hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Bu makalelerde Lâle devrini ve bundan itibaren başlayan batılılaşma hareketlerini de özellikle geniş bir şekilde bulabiliriz. Ele alınan tanıtılan padişahlar ise III. Ahmet, III. Sultan Selim gibi devrinin yenilikçi padişahlarıdır.

Ahmet Refik "Turhan Sultan ve Çanakkale" adlı makalesinde Osmanlı tarihinde kadınların vatan sevgisine dikkat çeker. Hürrem ve Turhan Sultanların eserleri ve hayırları ile meşhur olduklarını kaydeden yazar şu ifadeyi kullanır: Güzel İstanbul'un parlak ufuklarında yükselen camilerin gölgeleri altında, şadırvanlarından sular akan medreselerin, imâretlerin, hamamların pek çokları hep sultanların bu güzel memlekete karşı kalben duydukları sevginin ölmez bir şahididir".⁶

Bilhassa Lâle devri ve onun ilk akla, gelen şahsiyeti Damat İbrahim Paşa üzerinde geniş olarak duran Ahmet Refik, Onun pek çok iftiraya uğradığını, meselâ hanımlara fındık altını atması, Setti Sultan meselesi, askerinin nizamını bozduğu gibi iddiaların asılsız olduğunu ıspatlamaya çalışır. Yazar Damat İbrahim Paşa'nın mühim ve çok faydalı bir devlet adamı olduğunu iftiraların ise kulaktan dolma bilgilere dayandığından gerçekliğinin bulunmadığını ifade eder.⁷

6) Ahmet Refik, "Hürrem Sultan ve Çanakkale", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 49-51.

7) Ahmet Refik, "Damat İbrahim Paşa Hakkında", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1918, nr. 27, s. 3-4.

Ahmet Refik, Lâle devrini huzurlu ortamı, sulh ve mimarîsi bakımından yüceltirken, aşklara, zevklere, elemlere, terennümlere konu olan Sadâbâd'ın ancak dokuz sene muhafaza edilebildiğini, taassub ve cehaletin her şeyi yok ettiğini belirtir. Aynı makalede İstanbul'un mesire yerleri hakkında bilgi de verir.⁸

Yeni Mecmua'da "Tarih" başlığı altında önemli şehirlerimiz üzerinde de durulmuş tarihi, coğrafi ve mimarî özellikleri verilmiştir. Ahmet Refik bilhassa İstanbul hakkında pek çok makale kaleme almıştır. "Sadâbâd" makalesinde Kağıthane'yi anlatan yazar sulthan sonra İstanbul'un en meşhur mesire yeri olduğunu, çayırırlarının mebzûliyeti, topraklarının feyzü bereketiyle nam saldığını kayd eder. "Pasarafça'dan Sonra İstanbul" makalesinde Sultan Ahmet Sâlis zamanında İstanbul'a yapılan imâr işlerine yer verir. Sahillerin tezyini, çeşme, han, hamamların yapımı gibi çalışmalarla dolu bu devirde herkesin Nedim'in şiirlerinde aşkın ve elemin aksi sedasını bulduğunu ifade eder.⁹

Boğaziçiyi makalelerinde işleyen Ahmet Refik "Sultan Mahmut Sâni Devrinde Boğaziçi" adlı makalesinde Boğaziçi'nin Fatih Sultan Mehmet, Sultan Mahmut-ı Râbi, Sultan Ahmet-i Sâlis devirlerindeki muhtelif sōfhalarını inceleyen III. Mahmut zamanında Boğaziçinin pek zarif olduğunu, Göksu, Çamlıca, Sadâbâd gibi yerlere Saltanat kayıklarıyla geziler düzenlendiğini kaydeder.¹⁰

Payitaht şehirlerimizden Edirne üzerinde de duran yazar Sultan Murat'ın imâr faaliyetlerine geniş olarak yer verdiği makalesinde Edirne'nin cami, saray, medrese, hamamlar hakkında bilgiler verir.¹¹ "Kurtu-

8) Ahmet Refik, "Sadâbâd", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s.

9) Ahmet Refik, "Pasarafça Sulhundan Sonra İstanbul", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 209.

10) Ahmet Refik, "Sultan Mahmut-ı sâni Devrinde Boğaziçi", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 428.

11) Ahmet Refik, "II. Sultan Murat Zamanında Edirne", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 8.

lan Beldelerimizde Alaşehir" adlı makalesinde, Alaşehir'de fethediliş tarihinden itibaren yapılan imâr çalışmalarına yer verir. Yazar Musul'dan da "IV. Murat zamanında Musul" makalesinde söz eder.¹²

Yeni Mecmuada Kurtulan Türk Memleketleri Ahmet Refik'ten başka Faik Sabri, Fuat Köprülü, Mehmet Ziya ve Şerafettin gibi yazarlar tarafından da ele alınıp tanıtılır. Fâik Sabri "Kars, Ardahan ve Batum" adını taşıyan makalesinde Rus emellerinden söz ettikten sonra ahalisinin ekseriyetinin Türk, Kürd ve Laz olduğunu, Ermeni ahalinin ise çok az bir miktarda bulunduğunu belirtilmiştir.¹³ "Kırım Hakkında" adını taşıyan makalesinde ise Kırım'ın Rsulara, dağları, taşları, bağ ve ormanları, şehir ve camileri ve insanlarıyla her zaman yabancı kaldığı, belirtir. Daha sonra Kırım'ın coğrafi özellikleri hakkında geniş bilgi verir.¹⁴ Âsar-ı İslâmiye Encümeni Azası olup Şerafettin kurtulan memleketlerimizden "Kars" hk. tarihî ve coğrafi bilgi verirken,¹⁵ Fuat Köprülü'de İzmir'i incelemiş, İzmir'i Anadolu Türkleri ile Avrupa arasında bir köprü olarak görmüş ve göstermiştir.¹⁶

Yeni Mecmua'da öncüllüğü Ahmet Refik tarafından yapılan Türk tarihçilinin önemli simâları hakkında da pek çok makale yazılmıştır. Yazar "Bizde Şehnamecilik, Seyit Lokman ve Halefleri" adını taşıyan makalesinde şehnameciliğin Osmanlı padişahlarının kazandıkları zaferleri bir destan makamında asırlara naklettirmek istemelerinden doğduğunu kaydeder. İlk zamanlarda manzum olarak yazılan eserlerin, Seyyit Lokman'dan itibaren mensur olarak da yazılmaya başladığını belirten yazar Lokman'ın "Hünernâme-i Âl-i Osman" adlı eserinin bütün şehzâdelerin hususî kütüphanelerinde bulunduğunu ifade eder.¹⁷

12) Ahmet Refik, "Kurtulan Beldelerimiz: Alaşehir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 41-43.

13) Fâik Sabri, "Kars, Ardahan ve Batum", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 188-200.

14) Fâik Sabri, "Kırım Hakkında", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 349-351.

15) Şerafettin, "Kars Hakkında", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 327-28

Ahmet Refik Selânikli Mustafa Efendi hakkında zamanın yolsuzluklarını, rüşvet ve haksızlıklarını eserine kaydettiği bilgisini verir.¹⁸ Nâima tarihi hakkında biyografik bilgi verdikten sonra XI. asır ricâlinin bütün simâlarının, ahlâksızlıkları, faziletlerinin "Nâima Tarihinde" bulunabileceğini kaydeder.¹⁹ Hoca Saadettin'i hocalığı, şeyhülislâmlığı ve müverrihliği yönünden incelemiş ve eseri hk. bilgi de vermiştir.²⁰

Ahmet Refik bunlardan başka yabancı müverrihleri de Türk okuyucusuna tanıtır. Tarih bilincini vermeye çalışır. Onun Alman müverrihlerinden Trayçene'yi tanıttığı makalesi bu bilincin verilmesi için kaleme alınmıştır. Ahmet Refik Cermen ittihadının tesisinde müverrihlerin büyük rolü olduğunu, tarihî millî hayatla münasebete geçiren bu şahısların Almanya'nın gerçek kurtarıcıları olduğunu kaydeder. Bizde de tarihin bu sertte telakki edilmesi gerektiğini, müverrihlerimizin ilmi ve millî bir gayeyle çalışmasının lüzumunu anlatır. Ayrıca tarihin içtimâî ve terbiyevî bir surette yazılmasına dikkat edilmesini ister. Ona göre bugün müverrihlerimize düşen en mühim vazife, Osmanlı Türklüğü'nü bütün medeniyeti ile meydana çıkararak milletimize millî bir gurur hissettirmektir.²¹

-
- 16) Fuat Köprülü, "Osmanlı İdaresinde İzmir", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 94-95.
- 17) Ahmet Refik, "Bizde Şehnamecilik", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 169-171.
- 18) Ahmet Refik, "Müverrih Selânikli Mustafa Efendi", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5-6.
- 19) Ahmet Refik, "Osmanlı Tarihi: Nâima", Y. M., nr. 55, s. 49.
- 20) Ahmet Refik, "Osmanlı Tarihi: Hoca Sâdettin", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 209-210.
- 21) Ahmet Refik, "Alman Müverrihlerinden Trayçene", Y. M., 23-30 Ağustos 1917, nr. 7-8,

Yeni Mecmua'da "Tarih Usuline Dâir" adlı makaleyle tarihçiliğin nasıl olması gerektiği üzerinde duran Emin Ali şu tezleri ileri sürer. Vakalar vesikalara dayanmalı, kuvvetli bir tenkitten geçmeli, vesikaların tertibi, tefsir ve izahı, vesikadan vakaya intikal için takip edilecek tarzlar ilmi olmalıdır. Bu öğeler, Eserin ciddiyetini tamamlayan öğeler olarak değerlendirilmiştir.²²

"Bir muharrir her şeyden evvel vesikaları araştırmak bulmak, tertip ve tasnif etmek gibi vazifelerle mükelleftir. Ayrıca mühim tarihî eserleri okumak, ahlâk, fikriyat ve siyaset hk. fikir sahibi olmak muhakeme için şarttır" şeklinde muharririn vazifeleri de belirtilmiştir.

Fuat Köprülü "Bizde Millî Tarih Yazılabilir mi?" adını taşıyan makalesiyle millî tarih yazımının çığ gibi arttığı bu devrede Emin Ali'nin açıklamalarına yer vermiş ve bunun her şeyden önce vesikalara dayandırılmasının gerekliliğini Millî tarihimizin, bilinen en eski Türk tarihi olan 'Göktürk'lerden itibaren başlatılabileceğini de ifade eden Köprülü tarihimizin bir bütün halinde değerlendirilmesini ister.²³

Yeni Mecmua'da dönemin aktüel siyasî meseleleri hakkında incelemelerde bulunulmuş. Alman müttefikliği dolayısıyla Rus aleyhtarlığı güç kazanmış, Türkçüler de esir Türk ülkelerini kurtarma ümidine düşmüşlerdir.

Bu konuyla ilgili olarak Osmanlı-Rusya siyasî ve tarihî münasebetleri incelenmiş, Rusya'daki Türk toplulukları hakkında tarihî, coğrafî, kültürel bilgiler verilmiştir.

22) Emin Ali, "Tarih Usulüne Dâir", Y. M., nr. 52, s. 514-516.

23) Fuat Köprülü, "Bizde Millî Tarih Yazılabilir mi?", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 427.

Yeni Mecmua'da, Osmanlı İmparatorluğunun münasebette bulunduğu özellikle Rusya ve Lehistan hakkında da bilgiler verilmiş, siyasî gelişmeler takip edilmiştir.

Yeni Mecmua Osmanlı Devleti'nin yıkılışını kolaylaştıran ve sayısız siyasî, iktisâdî ve sosyal hadiseleri içinde bulunduran Meşrutiyet' de Ahmet Râsim'in kaleminden ifade etmiştir. Ahmet Râsim "Meşrutiyet Tarihi" adını taşıyan seri makalelerinde Meşrutiyet dönemini safha safha inceler. Dönemin siyasî, iktisâdî, askerî, sosyal olaylarını aydınlatmaya, etkilerini tahlil etmeye çalışır. Yazar bu makalelerini kendi tâbiriyle; Meşrutiyet fikrini Avrupadan bize akseden tarafla ortaya çıkarmaya çalışır.

Yeni Mecmua'nın "Çanakkale Özel Nüshası"nda ise oldukça yoğun miktarda tarihî makale ile karşılaşılır. Bu yazılarda Çanakkale savaşının askerî, siyasî cebhesi geniş olarak incelenmiştir. Ekserisi Râif Necdet, Abdurrahman Şeref, Celâl Nuri, Samipaşazâde Sezâî, Mehmet Emin, Halil Ethem, Kâzım Şinâsi, Yunus Nâdi, Hakkı Tarık, Ali Ekrem Hüsâmettin, Mehmet Ziya, Ahmet Nedim, Ahmet Refik, tarafından kaleme alınan bu yazılar da Çanakkale, bütün ihtişam, coğrafyası, tarihi, kahramanlıkları, hatıralarıyla gözler önüne serilir.

Yeni Mecmua'nın tarih politikasını belirleyen Ahmet Refik 1910'da kurulan "Târih-i Osmani"nin üyelerinden biridir. Tarih konusundaki makale ve eserleriyle ülkemizde tarih bilincinin oluşmasına büyük katkılarda bulunmuştur. Sade, akıcı ve şâirane bir üslub kullanan yazar, bütün bu özelliklerinden dolayı Türkiye'de "Tarihi sevdiren adam" olarak nitelendirilmiştir.

b) Siyaset

Yeni Mecmua siyasî gelişme ve değerlendirmelerin çok yoğun olduğu, fikir akımı ve ideolojilerin çarpıştığı bir devirde yayınlandığından siyasî pek çok makaleye sayfaları arasında yer vermiştir.

İçtimâiyat, fikir hayatı, musahabe gibi başlıklar altında yer verilen siyaset konusunda, başta Ziya Gökalp olmak üzere, Necmettin Sâdık, Ahmet Ağaoğlu, Halim Sâbit, Avram Galanti gibi yazarların yazılarına yer verilmektedir. Yeni Mecmua'nın Türkçülük hareketi doğrultusunda izlediği siyaset anlayışı, zaman zaman devletin millî siyaset anlayışına da yön vermiş siyasî yapılanmaya katkıda bulunmuştur.

Türk Milleti ve gençliğine siyasî bir ülkü olarak Türkçülüğü gösteren Gökalp "Türkçülüğü Tarihi" adlı makalesinde, tarihî folklorik içtimâî çalışmaların ve diğer tesirlerin Türkçülüğe hizmetini anlattıktan sonra, dilde tasfiyecilik çalışmalarının Türkçülük cereyanını menfî yönde etkilediğini, 24 Temmuz inkılabından sonra Türkiye'de Osmanlılık fikrine hâkim olurken, 31 Mart isyanından sonra Almanlar'ın da etkisiyle İslâmcılık cereyanının güç kazandığını dile getirir. Osmanlıcılarının kozmopolit, İslâmcıların ise ultramonten olduklarını iddia eder. Gökalp her iki cereyanı da zararlı bulurken Türkleri Türkçülükte birleştiren Mustafa Kemâl'in, siyasî hâkimiyeti de böylece Türkçülere verdiğini dile getirir.¹

Gökalp'in Türkçülükle ilgili fikirleri incelendiğinde siyasî açıdan üç aşamadan geçtiği görülmektedir. Bunlar: Turancılık, Oğuzculuk ve Türkçülük şeklinde sıralanabilir. Ziya Gökalp'in "Türkçülük Nedir?" makalesi incelendiğinde ümmet ve tanzimat irfanını karşılaştırdığı görülür. İkisinin de Türk İrfanına uymadığını ve başarısız olduğunu ifade eder.²

1) Ziya Gökalp, "Muhasebe: Türkçülüğün Tarihi, Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 459-461

2) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir?", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1917, nr 27, s. 1-3.

Böylece Gökalp, Türkçülüğün, İslâmcılığın ve medeniyetçiliğın böylece üç büyük bir güç olduğunu belirtmiş, kavmi ve dinî hususiyetlerimizi müdafaa ederken, batılılaşmamız gerektiğini de iddia etmiştir.

Gökalp "Turan Nedir" adlı makalesinde de bunun siyasî değil millî bir ittihat olduğunu belirtir. Türkçülükte ilk hedefin hars ve lisan birliği olduğunu kaydeden Gökalp Osmanlı Türklerini her bakımdan Türkleri birleştirici olmasını ister. Bunun için de Osmanlılığın Türkleşmesini gerektiği tezini öne sürer.³

Gökalp'ın ikinci olarak üzerinde durduğu fikir Oğuzculuktur. Gökalp'ın yakın ülkü dediği Oğuzculuk, Oğuz Türklerinin kültür birliğinin sağlanması esasına dayanır. Kırım'da çıkan "Tercüman" gazetesi de bu gayeye hizmet eder. Sonradan Gökalp bu fikirden vazgeçerek Türkiye Türkçülüğü'nde karar kılmıştır. "Eski Türkçülük, Yeni Türkçülük" adlı makalesinde eski Türkçülüğün plan ve programsız bir harsa mâlikken, yeni Türkçülüğün bütün maneviyatıyla belli bir programı olacağını ve kültürde başlattığı birliği, siyasette de sağlayacağını iddia eder.⁴ "Türkçülük ve Türkiyecilik" makalesiyle de bu iki kelimenin mahiyetleri üzerinde duran Gökalp, Türkçülüğün bugün yegâne gayesinin harsî birlikten ibâret olduğunu, hiçbir Türkçü'nün, Kafkasya, Azerbaycan yahut diğer Turan ülkelerini memleketimize ilhak etmek emelinde olmadığını ifade eder.⁵

"Millet Nedir?" makalesinde millet kelimesini tahlil eden Gökalp milletin coğrafi bir zümre, ırk ve kavmiyet, bir imparatorluk dahilinde müşterek siyasî bir hayat yaşayanlardan mürekkip olmadığı gibi bir insanın kendisini keyfince mensûb eldettiği herhangi bir cemiyet de olmadığını anlatır. Milletın terbiyede, harsta yani millî duygularda iştirak olduğunu ispata çalışır.⁶

3) Ziya Gökalp, "Turan Nedir?", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 82.

4) Ziya Gökalp, "Eski Türkçülük", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 302-305.

5) Ziya Gökalp, "Türkçülük ve Türkiyecilik", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 482-484.

6) Ziya Gökalp, "Millet Nedir?", Y. M., 15 Şubat 1918, nr. 70, s. 60-62.

Halkçılık ve milliyetçilik üzerinde de duran Gökalp bu iki kelimenin Cihan harbiyle beraber güç kazandığını belirtirken halkçılığın içtimai tabakalar arasındaki münasebete dayandığını, milliyetçiliğin ise bundan çok daha geniş olarak belli bir lisan etrafında hususî bir harsa mâlik bir zümre olduğunu kaydeder. Millet, halkın müşterek din duygusuna da katılımıyla oluştuğunu anlatır. Türkçülüğün esas olan halkçılık ve milliyetçilik mefkûrelerinin zararlı görülemeyeceğini, çünkü bir Türkçü'nün kendini muazzez tanıdığı nispette başka milletleri de muhterem tanıdığını anlatır, "Milliyetçilik ve beynelmilliyetçilik" makalesinde milliyet umdesinin esir gibi değerlendirilen müslüman milletler içinde faydalı olacağını iddia eder.⁷

Ziya Gökalp kendi sosyolojisinin temel taşları olan hars ve medeniyet kavramları üzerinde de durmuştur. Bunların ayrı ayrı şeyler olduğunu, her milletin kendine has bir harsi bulunduğunu bunun da dini ahlâkî, bedîî, siyasi duygulara dayandığını, Bu duyguları siyaset halinde ifade etmenin gerekli olduğunu ifade etmiştir.⁸

"Hars ve Medeniyet" adlı makalede harsî müesseseler üzerinde duran Gökalp, Türk harsının edebiyat, musiki, mimarî, hüsn-ü hat nakış ve tezhipte kendine has bir felsefesi olduğunu dile getirir. Türk harsının hem eski annelerin esiri olmamasını hem de kozmopolitlikten uzak durmasının şart olduğunu iddia eder. Irk namını doğru bulmayan Gökalp, Türkler'in müşterek bir harsı olduğundan biri kavim olduğunu, bu müşterek harsın İslâm dini ve medeniyetle beraber ileri bir millet haline geleceğini iddia eder.⁹

7) Ziya Gökalp: "Halkçılık ve Milliyetçilik", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 104-106.

8) Ziya Gökalp: "Milliyetçilik ve Beynelmilliyetçilik", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 162-164.

9) Ziya Gökalp: "Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 142-145.

Gökalp "Millî Meseleler" adlı makalesinde ise memleketimizde medeniyet ve pedagoji açısından üç tabaka halk, medreseliler ve mektepliler adı verilen bu tabakaların birleştirilmedikçe hakiki bir milleti meydana getiremeyeceğini ifade eder. Bunun siyasî düsturunu "Türk milletindenim, İslâm ümmetindenim, Garp medeniyetindenim" şeklinde açıklar.¹⁰

Ziya Gökalp hafta Musahabesi başlığı altında kara tehlike ve kızıl tehlikesi olmak üzere iki tehlikeden söz eder. Kızıl Tehlikenin şark ve şimaldeki kardeşlerimiz için daha bugün bile korkunç bir felâket olduğunu, yarın Türkiye içinde büyük bir belâ olacağını kaydeden yazar ister milliyetçi, olsun ister tanzimatçı herkesin bunun için birleşmesini şart görür. Her iki tehlikenin ortak noktasını; "Dârülfünunu ilga etmek ve duygu sömürüsü yapmak" olarak açıklayan Gökalp Kara tehlike için şunları söyler.

Memleketti yazılı kanunlar yerine, canlı düsturlarla idare etmek, enderun ve medreseleri yeniden diriltmek, Türkçülüğün husule getirdiği edebiyatı bırakarak kadim gazel ve kasideyi ihya etmek, asrî elbiselerimiz yerine şalvar ve kavuk giymek".¹¹

Rusya'daki Türkler'in bu tehlikeler karşısında muntazam bir program ve makül bir usülle çalışmalarını isteyen Gökalp, bütün Türk illerinin bir ordu gibi yukarıdan aşağıya idare olunmasını talebeder. Yazara göre bir milletin müstakil olabilmesi için bütün şubelerinin aynı menbaa tâbi olması gerekir.¹²

10) Ziya Gökalp: "Hars ve Irk", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 171-173.

11) Ziya Gökalp, "Millî Meseleler", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69 s. 42-44.

12) Ziya Gökalp, "İki Tehlike", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 202-203.

13) Ziya Gökalp, "Rusyadaki Türkler Ne Yapmalı", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 233-235.

Necmettin Sâdık eskiden kalben, şimdide fikren yaklaştığımız millet taşlarımızın İstanbul'da uyanan milliyetçilik emeline bigane kalmadıklarını, burayı millî bir kâbe gibi tanıdıklarını ifade eder. Kafkasyalı kardeşlerimizin siyasî istiklâllerine kavuştuktan sonra bizimle aynı harsı göstereceklerini dile getirdiği makalede Turan emelinin, mahsulünü vermek üzere olduğunu iddia eder.¹⁴ Başka bir makalesinde hergün sadeleşen lisanımızın, intişar eden örf ve ahlâkımızın, çoktan beri bizim gibi konuşmak, duymak, düşünmek isteyen kardeşlerimizi etrafına toplayacağı bunun da siyasî birliği meydana agetireceğini kaydeder.¹⁵

Yazarın "Milliyet Hududu, Vatan Hududu" adını taşıyan makalesi çeşitli fikir cereyanlarını anlatır. Bazılarının bizi dinimizi itibarıyla Büyük İslâm zümresi içine sürüklerken, bazılarının da ırkımız dolayısıyla Büyük Turan zümresine götürdüğünü kan birliğine dayanan bu görüşün bugün değişik bir hal aldığını ifade eder.

"Türk devletinin hudutu dahilinde bugün konuştuğumuz Türkçeyi konuşan, hisleri bizimkine uyan, aynı ırk ve âdete tâbi olan her fert bizim için milletdaştır. Türk harsına tâbi insanları, ırk kaygısıyla içimizden ayrı farz etmek meselâ Arnavut, Arap, Kürd, Laz, Gürcü ad etmek büyük bir hatadır.¹⁶

Siyasî ve millî meselelerden biri olarak "Tatarlık ve Türklük" meselesi de Yeni Mecmuada ele alınır. Halim Sâbit ;Tatar kelimesini Türkleri bölmek için dahiyane bir siyasetle Rusların icât ettiğini kaydeder. Bunun zamanla ayrı bir milletmiş gibi değerlendirildiğini bugün şimal Türklerinde Türkçülük ve Tatarcılık olmak üzere iki cereyanın varlığını anlatır. Ancak Tatarcılığın, Türk milliyetçiliği karşısında ölü-

14) Necmettin Sâdık, "Fikir İrticat Aleyhine", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142-143.

15) Necmettin Sâdık, "Milletlerin Hukuku", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 161-163.

16) Necmettin Sâdık, "Milliyet Hududu, Vatan Hududu", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 82-83.

me mahkum olduğu da iddia eder.¹⁷ Osmanlı Türkleri açısından Tatarlık üzerinde duran M. Şemsettin ise şimali kardeşlerimizin, millî tarihi esasından yıkan ve milletimizi parçalayan bu yabancı telakkinin önüne geçilmesini ister. Lehçe farklarına bakarak dili, dini, hisleri bir olan Türkleri şubelere ayırmak gayretinin hem mâziyi, hem de istikbali alt üst edecek siyasî bir hareket olduğunu iddia eder.¹⁸

Yeni Mecmua'da Anadolu'da vuku bulan Türk İnkılabı da siyasî açıdan değerlendirilmiştir. Ahmet Ağaoğlu "İnkılabımıza Dâir" adını taşıyan seri makalelerinde, Türk inkılabının ruhunun namussuz faziletle yaşamaktansa, namuslu olmak felsefesine dayandığını Anadolu insanının bu felsefeyi gerçekleştirirken aynı hissiyatı "Bab-ı âli"den göremediğini ifade eder. Ağaoğlu "Türk çobanı, Türk köylüsü, düşmanlara tahammül edemezken, saray ve Bab-ı âlinin nasıl tahammül ettiğini" anlamadığını da ilave eder. Anadolu'nun asırlardır hep verdiğini buna mukabil hiç bir şey alamadığını kaydeden yazar dinî hakikatlerden bile bigane kalındığını, muhtelif şiveleri konuşan Anadolu halkının henüz yazı lisanına bile geçemediğini dile getirir. Teşkilât-ı Esâsı üzerinde de duran yazar Mustafa Kemal Paşa'yı bir önder ve dahi olarak yüceltir.¹⁹ Ahmet Emin de Türk İnkılabı ana başlığıyla ele aldığı Anadolu İnkılabı makalesinde Mustafa Kemal Paşa'yı büyük bir kahraman olarak yücelttikten sonra onun bir program dahilinde milletteki ihtiyaçlara cevap verdiğini iddia eder.²⁰

17) Hâlim Sâbit, "Türkçülük ve Tatarcılık", Y. M., 18 Nisan 1918, nr 40, s. 267-269.

18) M. Şemsettin, "Şimal Türkleri ve Tatarlık", Y. M., nr. 51, s. 505-507.

19) Ahmet Ağaoğlu, "İnkılabımıza Dâir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 42-44.

20) Ahmet Emin, "Anadolu İnkılabı", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923 nr. 67, s. 7-4.

Türk İnkıplarıyla ilgilenen başka bir yazar Avram Galanti'dir. Avrupalı'nın İslâmiyetin en büyük bekçisi olan Türkleri ortadan kaldırmak için çalıştığını, Yunanlılar'ın İzmir'e ayak bastıkları gün Türklük ve İslâmlığın titrediğini ve bir serdara ihtiyaç duyulduğunu, bu serdarın Mustafa Kemal olduğunu ifade eder. Millî orduya büyük zaferler kazandıran sebepleri arayan yazar bunu Türkiye'nin hâricinde Asya ve Afrikanın mazlum memleketlerinde bulur.²¹

Sahte medeniyetçiler olarak gördüğü Avrupa medeniyetinin yegane gayesinin "Para olduğunu bunun için her türlü vasıtaya başvurduklarını, onlar için Allah, din, vicdan, nâmus, hak, adalet" kelimele-
rinin hiç bir manâ ifade etmediğini iddia eder. Galanti 1918 Türk İnkılabının İslâm âleminde İslâmın zaferi olarak karşıladığını anlattığı yazısını şu şekilde sürüdürür.

"Sahte medeniyetçiler üç tehlike üretmişlerdir. Bir müddet evvel "Sarı Tehlike" (Japonya ve Çin'in terakkisi), şimdilerde "Kara Tehlike" (İslâm tehlikesi) ve "Zenci Tehlikesi" (Zencilerin zulme isyanı).

Mustafa Kemal bunları çok iyi biliyordu ve millî mücadeleyi bütün kuvvetiyle devam ettirerek zafere ulaştı".²²

Yeni Mecmuâda Musul ve Anadolu hakkında yazılan bir makalede, Londra Konferansı'nda İngiltere ile aramızda bir sene içinde çözülmek üzere hariç bırakılan mesele ele alınır. Musul vilâyetinin coğrafi, etnoğrafi, millî, tarihi, iktisadî açıdan misal ve açıklamalarıyla neden Anadolu'nun bir parçası olduğu ifade edilir.²²

Mecmua'da siyasî bakımdan değerlendirilen konulardan biride meşhur "Şark Meselesi"dir. Mehmet Şükrü tarafından değerlendirilen

21) Avram Galanti, "Türk İnkılabı", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923 nr. 68, s. 22-23.

22) "Musul ve Anadolu", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 61-63.

meselenin aslında Türkler'in Avrupa'ya ayak basmasıyla beraber başladığı dile getirilir. Batılı devletlerin "Böl, parçala ve yönet" stratejisinin bir eseri olduğu belirtildikten sonra mesele üç devrede incelenmiştir. Birinci devresinde en büyük sebebin din, ikinci devresinde fütuhatchılık, üçüncü devresinde ise milliyetçilik olduğu hususları üzerinde durulmuştur. Hedefin Türkiye'nin taksimi olduğu ve Türkiye'nin Avrupa'dan atılmasıyla harici safhanın tamamlanacağı iddia edilmiştir. Ayrıca bugün yapmamız gereken manevralar da ilave edilmiştir.²³

Dönemin siyasi meselelerinin en başında yer alan Rum Patrikliği meselesi de müderris Abdullah Dâvut tarafından değerlendirilmiştir. Makalede Rum patrikliğinin bir tarihçesi yapıldıktan sonra patrikliğinin halâ en büyük ruhani mevkii olduğunu iddia ettiği dile getirilmiş Osmanlı Devletinden gördüğü bunca iyiliğe rağmen nankörlük ve ihanet içinde bulunduğu ve bulunmaya da devam ettiği kaydedilmiştir. Bu şartlar altında Rum patrikliğinin memleketimizde artık barındırılmaması talep edilmiş, "Ayasofya'nın bir daha tasvir ve sanatla kirlenmeyeceği" vurgulanmıştır.²⁴

23) Mehmet Şükrü, "Şark Meselesi", Y. M., 15 Ağustos 1339/1923, nr. 57, s.

24) Abdullah Dâvut, "Rum Patrikliği Meselesi", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 40-41.

c) İktisat

II. Meşrutiyetten sonra, memleketimizde tatbikat sahasına konan liberal iktisat, kapitülasyonları da arkasına alarak Türk esnaf, tüccar ve köylüsünü hızla çökertirken, gayr-ı müslim ve yabancı tüccarlar zenginleştirmiş, memleket sermayesini ele geçirmelerini kolaylaştırmıştır. Bu dayanılmaz şartlara I. Dünya savaşı da eklenince Osmanlı memleketinin iktisadî durumu iyice bozulmuştur.

Milliyetçilik (Türkçülük) cereyanının da tesiriyle iktisadî hayata ayrı bir değer veren Yeni Mecmua bu alanda Ziya Gökalp ve Tekin Alp'in önderliğinde makaleler neşretmiştir. Kanunun önemine paralel olarak "İktisadiyât" gibi özel bir başlık altında karşımıza çıkan iktisat korfsu Yeni Mecmuada geniş bir yer tutar. Yeni Mecmua iktisatta da millî bir yol tutar ve millî bir iktisat oluşturulması tezini müdafaa eder. Bununla bir orta sınıf (burjuva) yaratmayı hedefler.

Ziya Gökalp, Türkçülüğün esaslarından biri olarak değerlendirdiği iktisadî Türkçülük bahsini Türkçülüğün Esasları adlı kitabında¹ kısaca şu cümlelerle anlatır :

"Türkler'in bir de iktisâdi mefkûresi vardırki bu memleketi büyük sanayie mazhar etmektir. Bazıları memleketimiz bir ziraat yurdu, biz ziraatçı bir millet kalmalıyız, büyük sanayi ile uğraşmamalıyız" diyarlar. Bu asla doğru değildir. Türk iktisatçılarının yegâne gayesi: Türkiye'nin iktisadını tetkik ederek, millî iktisadımız için ilmî ve esaslı bir program vücuda getirmektir.

Gökalp savaş içindeki gelişmelerin fikriyatını yaptıktan sonra iktisatta İktisadî Vatanperverlik tezini ortaya atmıştır. Dinî, ahlâkı, hukukî, bedîi vatanperverlik yanında iktisadî vatanperverliği de milletin

1) Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, (Haz: Mehmet Kaplan), Ankara 1986, s. 174-176.

devamı için şart gören yazar, İngilizlerin, Amerikalıların vb. Avrupalı ülkelerin millî iktisatları olduğunu, o halde bizim de millî iktisatları olduğunu, o halde bizim de millî iktisadı vücuda getirebileceğimizi iddia eder. Bunun için çöküşü hızlandıran kozmopolit yapıdaki Osmanlı iktisadının yerine taklitçi olmayan bir iktisat politikasının olması gerektiğini dile getirir.² şöyledir :

"Millî iktisad denince şu veya bu şahıs, şu veya bu sınıf değil, milletin bütün fertleri, sınıfları akla gelir. Millî iktisad demek milletin istihsalâtını, milletin umumî servetini tezyide, milletin refahını, ziraî terakkisini sağlamaya çalışan tedbirler, teşebbüsler ve düzenlemelerin beraberliği demektir"³

Yeni Mecmuâda millî iktisat tezi müdafaa edilirken iktisadî ahlâk buhranı da beraber ele alınır, iktisadî buhranlara çözüm getirecek ilk âmilin ferдин vicdânı olduğu ve bunu da millet vicdânının kontrol altında tutabileceği ifade edilir. Tekin Alp, Osmanlı toplumunda güçlü bir ahlâk anlayışının bulunmaması sebebiyle ihtikârcılık (karaborsa)'ın rağbet gördüğünü ve iktisadî hayatı bunalıma sokan yeni bir zenginler sınıfının doğduğunu ifade eder. Bunları ellerindeki servet kendilerinin olmadığı halde milletin selâmeti ve refahına el koymakla, yani nankörlükle suçlanan ihtikârcılığın bir sebebi olarak da şahsî ve mesleki ahlâkın gelişmemesi gösterilir.⁴ Çözüm olarak da meslek birlikleri kurulması lüzumu savunulur.

Tekin Alp "Memleketimizde İş Bölümü" adlı makalesinde İstanbul'da bol miktarda rastlanan kundura boyacılarına dikkat çeker. Bun-

-
- 2) Ziya Gökalp, "İktisadî Vatanperverlik", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 322-324.
 - 3) Tekin Alp, "Harp ve İktisat", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 740-742.
 - 4) Tekin Alp, "Tenanüdçülük: Harp Zenginleri", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 302-304.

ların aileleriyle beraber ziraatta büyük bir boşluğu doldurabileceğini ifade eder. Yazara göre iktisatımızın geleceği nüfus ve işçilik meselesinden başka bir şey değildir. Ayrıca iş bölümü de mutlaka gerçekleştirilmelidir.⁵

Ziya Gökalp, iktisatta paranın ehemmiyetine "Para ve Tesanüd" makalesiyle yaklaşır. Millî tesanüdüleri göstermek için yalnız, "dili dilime uyan, dini dinime uyan" tâbirinin yeterli olmadığını, buna "parası parama uyan" düsturunun da eklenmesi gerektiğini ifade eder. Paranın da ancak tamamıyla millî işlere yatırıldığında millî tesanüde hizmet edeceğini iddia eder.⁶

İktisat sahasında bir diğer yazar Dârülfünun muallimlerinden Avram Galanti'dir. İzmir İktisat Kongresi münasebetiyle iki makalesi yazmıştır. "Türk Büyürüz" adını taşıyan makalede, Türk'ün iktisat sahasında terakki etmesi için millî iktisada büyük bir hızla geçmesini dile getirirken bunun siyasi esareti de ortadan kaldıracağını iddia eder.⁷

Yeni Mecmua ve onun yazarları Turan ideolojisinde çok önemli bir düsturu yakalamışlardır. Millî iktisat şeklinde beliren bu düstür zamanımıza kadar güncelliğini korumaya devam etmiştir. Cumhuriyet Türkiyesinde kapütülasyonların kaldırılması, kabotoj kanunu gibi öğelerle de yepyeni bir şekil almıştır. Özellikle Ziya Gökalp ve Tekin Alp tarafından ileri sürülen ve diğer yazarlar tarafından da desteklenen bu fikirler ilk belirtilerini İzmir İktisat Kongresinde göstermiş, Cumhuriyetin ilkelerinden biri olan "Devletçilik" de böylece şekillenmiş, millî iktisatın gelişmesi için "Yerli Mal Haftaları" düzenlenmiştir.

-
- 5) Tekin Alp, "Memleketimizde İş Bölümü", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 117-119.
- 6) Ziya Gökalp, "Para ve Tesanüd", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 292-294.
- 7) Avram Galanti, "Türk Büyürüz", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 125-126.

Bugün dağılan Sovyetler Birliği neticesinde, Orta-Asya Türk birliği kurulma aşamasına doğru gitmektedir. Ancak Gökalp'in daha 1917'lerde işaret ettiği gibi bu birlik için, 'İktisadî güç, çözülmesi gereken en önemli meseledir. Millî iktisat meydana getirilemeden birliğin meydana gelmesi güç olduğu gibi, dünya sermayeleri tarafından da engellenme' kolaylaşacaktır. Ümid edelim ki Gökalp'in Parası parama uyan şeklinde özetlediği bu düstür devlet adamlarımız tarafından layıkıyla anlaşılabilsin...!

d) Sosyoloji (İçtimâiyat)

Ziya Gökalp, gerçekten de yakın tarihimizin en tesirli şahsiyetlerinden biridir. Gökalp modern Türkiye'nin siyasî ve fikrî gelişmeler içerisindeki yerini tayin eden etkili şahsiyetlerdendir. Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak sentze ulaşmak fikri, onun sosyoloğ hüviyetiyle koymuş olduğu prensip ve sosyal değer hükümlerinin bütünüdür.

Gökalp içtimâiyat konusunda yazdığı ilk makalelerinde şahsiyet üzerinde durur. Haz ile elemün hayatın kanunu olduğunu, bunların maddî varlık ve mefkûrelerden geldiğini söyler. Mefkûrelerimizin tatmin edilmemesinden doğan elemünlerin şahsiyetimize derinden tesir ettiğini belirtir. Şahsiyetin merkezinin vicdan, ferdiyetin ise şûur olduğunu idda eder. Bnu edebiyatımıza tatbik eden Gökalp şu ifadeleri kullanır:

"Bizim edebiyatımız Fransa'nın hasta naturalizm cereyanını taklide başladıktan sonra, gençlerimizde ferdiyetçilik te-mayülleri görülmeğe başladı. Halbuki Şinasî-Namık Kemâl devrinin edebiyatı, gençlere şahsiyetçilik meylini vermiştir. Edebiyat insaniyet'in mühim meşgalelerinden olduğu için bütün insanı tasvir etmek mecburiyetindedir.¹ İçtimâî hayat üzerinde duran ve "İhtilat" ve "İçtima" kelimelerini açıklayan Gökalp ikisinin arasındaki en büyük farkın ihtilatın ferdleri hadpesendliğe sevk ederken içtimânın ise tam tersi olarak bundan tecrit etmesi olarak açıklar. Ümid-var, sistemli, mefkûre ve yüksek ah-lâk sahibi kimselerin kuvvetli bir surette içtimâî hayat yaşadığına hükmeden Gökalp kuvvetli bir içtimâî hayatı kurtuluşumuz için şart görür".²

-
- 1) Ziya Gökalp, "İçtimâiyât: Ferdiyet ve Şahsiyet", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 2-4.
 - 2) Ziya Gökalp, "İçtimâiyât: İhtilat ve İçtima", Y.M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 12-15.

Gökalp taife ve zümre üzerinde de durur. Tam zümrelere cemiyet, tam olarak teşekkül edememiş zümrelere ise "taife" dendiğini belirtir. Aşiret, millet, kavim zümrelerini tam zümreler olarak nitelendiren yazar bunların oluşması için Üç iş bölümünü zikreder. Bunların: İtilâf (Konsültasyon), İntibak (Adaptasyon) ve Temsil (Asimilasyon)'dan ibaret olduğunu kaydeder. Bunların birbiriyle irtibatları sağlanmadıkça içtimâi hayatın ve millet hayatının tam olarak yaşanamayacağını ifade eder.³

Gökalp Avrupa'da birbirine zıt bir takım doktrinler olduğunu, bilhassa fertçilikle sosyalizmin, milliyetçilikle beynelmilleyetçiliğin şiddetli bir mücadele halinde bulunduğunu söyler. Medeniyet zümresinin ise fertleri her alanda birleştirebildiğini dolayısıyla en faydalı doktrin olduğunu iddia eder.⁴

Ziya Gökalp, Türkler'in İslâm öncesi ve sonrası dönemlerinde tarihî ve sosyolojik açıdan incelenmesi gerektiği fikrindedir. Bundan dolayı eski Türklerde din ve aile hayatını, eski Türk ahlakını, törelerini, folklorunu, tarihini incelemiş ve makaleler yazmıştır. Yeni Mecmuada da bol miktarda karşımıza çıkan bu makalelerde eski Türkler de kadın ve erkeğe eşit değerler verildiğini, bunun eski Türk dini ve törelerinden kaynaklandığını ifade eder. Gelecekteki Türkçü toplumu kuvvetli bir şekilde meydana getirebilmek için Türk içtimai hayatının geçirdiği safhaları incelemiş ve Durkheim metotlarından faydalanarak sonuca ulaşmıştır.⁵

Ele alınan bu konularda devamlı surette İslâmiyet öncesiyle bir karşılaştırma yapılmış ve aslında İslâm Hukukunun Kadını koruduğu da belirtilirken cahillik sebebiyle kadınların içtimai hayatının adeta yok edildiği savunulmuştur.

3) Ziya Gökalp, "İçtimâiyat: Tâife ve Zümre", Y. M., 2 Ağustos 1917 nr. 4, s. 62-65.

4) Ziya Gökalp, "İçtimâiyat: Zümreler Arasında İçtimâ", Y.M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 82-84.

5) Ziya Gökalp, "İçtimâi Mezhepler ve İçtimâiyat", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 500.

İçtimâiyat alanında makaleleri bulunan başka bir yazar Necmettin Sâdık'tır. Rusya'daki sınıf mücadeleleri ve Karl Marks'ı konu alan seri makalelerinde meseleyi sosyolojik açıdan ele alır. Bolşevik nâmı altında Rusya'da ortaya çıkan hareketi, yağmayla geçinen, burjuvaları ölüme lâyık gören ve etrafa korku saçan ifratçı bir sosyalist hareket olarak gören yazar amele, aşağı avam tabakası ve askerlerin bu harekete kuvvet verdiğini belirtir.⁶

Sosyolizmin insanlık için büyük bir tehlike olduğunu iddia eden yazar bu konuda Türk aydın ve mütefekkirlerini de uyarır. Kominizm'in Karl Marks'ın bir icadı olduğunu dile getiren yazar, koministim diyenlerin bile onun (Sermaye) adındaki kitabını okumadan ahkâm kestiklerini anlatır. Kominizmin ne kadar boş bir ideoloji olduğunu göstermek için bu kitabı seri makalelerinde özetler.⁷

Dönemin sosyal problemlerinden biri de yangınlardır. Eski Türkler'in kanaatini, kâmilliğini yaşatan ve evvelki hayatımızı aksettiren ahşap evlerin yangınlarda birbiri ardına telef olması üzerine tarihi, millî, iktisadî ve sosyal kaybımızın büyük olduğunu anlatan Necmettin Sâdık her ne kadar tükenmez derdlerimiz varsa da yangınlarda her şeyini yitirenlere evimizde oda göstermemiz yer hazırlamamızı ister.⁸

Dönemin en önemli sosyal yaralarından külüp ve gazino alışkanlığına değinen Refet Muabbet yalnız medenî ihtiyaçlarla milletin yükselemeyeceğini millî ihtiyaçlarımızla medenî ihtiyaçlarımızın beraber düşünülmesi gerektiğini ifade eder. Avrupa mukallidliğinin bizim için

6) Necmettin Sâdık, "İçtimâiyat: Sınıf Mücadeleleri", Y. M., 3 Teşrîn-i evvel 1918, nr. 63, s. 205-207.

7) Necmettin Sâdık, "İçtimâiyat: Karl Marks'ın Mesleği", Y. M., 1 Teşrîn-i evvel 1339/1923, nr. 85, s.

8) Necmettin Sâdık, "Hafta Musahabesi: Yananlara Yardım", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 401.

büyük tahribata yol açacağını belirten yazar bilhassa kulüp üzerinde durur. Her kulübün hüviyetine göre terbiyesi olduğunu, böylece millî veya gayri millî olduklarını anlatır. Millî terbiyenin, milletin dinî, ahlâkî, bedîî duygularına bağlılık gayri millî terbiyenin ise bunlara kayıdsızlık olduğunu ve Türklerin harem hayatına kadar sokulan yabancı unsur ve klüplerin önüne geçilmesi gerektiğini kaydeder. Aksi takdirde büyük sosyal yaraların meydana geleceğini iddia eder.⁹

Yeni Mecmuada sosyal meseleler üzerinde yazı yazan Refik Halit de türlü konular üzerinde durmuştur. Uyuşukluğu tenkit ettiği makalesinde bunun dört asır öncesinden geldiğini kadı dairelerinden kalem odalarına kadar yaygınlaştığını anlatır. "Bezgin Yürekler" adlı bu makalesinde sadece uyuşukluğun değil bir de bezginliğin üzerimizde egemen olduğunu, buna bir çare bulunmasını ister. Yürekte şevk, şahsiyette hassasiyet talep eder. Türkiyenin yeni nesli artık fütürsüz ve gevşek olma lekesinden kurtulmalı "Uyanık" olmalıdır.

Yeni Mecmua yayımlandığı yıllardaki sosyal problemleri böylece gruplandırıp yol gösterirken en büyük kuvveti Türk töresinden, ahlâkından, dininden almıştır.¹⁰

9) Refet Muabbed, "Klûpler-Gazinolar", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 147-149.

10) Refik Halit, "Hafta Musahabesi: Bezgin Yürekler", Y. M., 2 Haziran 1918, nr. 50, s. 460.

e) Ahlâk

Yeni Mecmua'da Ziya Gökalp ağırlıklı olmak üzere İsmail Hakkı ve Refik Halit tarafından ele alınan ahlâk konusu aile ahlâkının etrafında düğümlenirken, ahlâk buhranının muhtelif tezahürleri de söz konusu edilir.

Ziya Gökalp "Ahlâk Buhranı" adını taşıyan makalesinde Avrupa medeniyetine girmek durumuyla karşı karşıya olduğunuzu ancak I. Dünya Savaşı'nın da tesiriyle zühtî ahlakın sarsılması durumunu gözlediğini anlatır. Bunun en büyük sebebinin fertçilikle açıklar. Ferdiyetçiliği; insanların eski ahlâka karşı isyan ettikten sonra ahlâk endişelerinden büsbütün vazgeçerek ferdî ihtirasların peşinde koşması" şeklinde tanımlar. Gökalp eski ahlâka karşılık yeni bir ahlâkın kabulünü doğru bulurken, her nevi ahlâkî esastan inkâra karşı çıkar. Çünkü bir millet ahlâklı olduğu nispette dinine ve kanunlarına hizmet edecektir.

Gökalp eski ahlâk yerine müsbet ilimlere desteklenen ve yeni ahlâk adı verilen içtimaî ahlâkı tesis etmek gerektiği fikrindedir. Ancak ahlâkın tamamen reddini kabul etmeyerek, ahlâksızlığı felsefî bir meslek şeklinde görenleri de tenkit eder.¹

Ziya Gökalp, I. Dünya harbinin de tesiriyle büyük buhranlar yaşayan gençliğin din, ahlâk, lisan, sanat, iktisat vs. buhranlarla karşı karşıya olduğunu belirtir. Din buhranının en büyük sebebi olarak mekteplerde din terbiyesi verenlerin hakiki İslâmiyeti bilmemeleri, ilimlere vakıf olmamaları olarak gösterir.² İsmail Hakkı (Baltacıoğlu) ise ahlâk buhranının yaşanmasına sebep olarak dinî akîdelerin gevşemesini gösterir.

1) Ziya Gökalp, "Ahlâk Buhranı", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 122-124.

2) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir", Y. M., 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 54-57

Bu da ahlâkî vazifelerimizin gevşeyip çözümlmesine sebep olmuştur. Mevcûd ahlâk cereyanları hakkında da bilgiler veren yazar bilhassa Lâ-ahlâkîler üzerinde durur. Bunların; ahlâkın yaradılışımızda mevcut olmadığını sanarak ahlâka kıymet vermediklerini belirtten sonra insanların ahlâkı kanıyla bulmadığını, aile, muhit ve dinlerinden aldıklarını iddia eder.³

İsmail Hakkı, aynı adı taşıyan ikinci makalesinde ise "Fikirciler" üzerinde durur. Fikircilerin diñi ahlâkın yerine, sırf akıl ve fikre dayanan bir ahlâk koyarak, ahlâkı iman kuvvetiyle değil mantık kuvvetiyle yaşatmak istediklerini ifade eder. Ahlâkın menşeinin ve gayesinin cemiyet olduğunu akla ve fikre göre ölçülemeyeceğini ıspata çalışır.⁴

Ahlâk nedir? Sorusuna cevap arayan Hüseyin Rahmi ise her memleketin kendi ihtiyacına göre ahlâka manâ verdiğini ifade eder. Her milletin ahlâkının onu ezen zâlim kuvvetin tesiriyle şekillendiğini ileri süren yazar ahlâkı şu şekilde târif eder.

"Daima ölmeyi öldürmeyi en iyi bilen bir millet olduğunuzu ıspat ederek yaşayabileceksiniz. İşte ahlâkın en güzel tarifi..."⁵

Necmettin Sadık; memleketin bozulan ahlâkını düzeltmek için evvela meslekî ahlâka dikkat edilmesini vurgularken ahlâkı muhafaza için ilk çare olarak Meslek birlikleri teşekkülünü görür. O zaman bir mesleğe mensub olan fert o mesleğin ahlâkının haricine çıkamayacaktır.⁶

-
- 3) İsmâil Hakkı, "Ahlâk Mücadeheleri", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 62-64.
 - 4) İsmâil Hakkı, "Ahlâk Mücahedeleri", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918 nr. 64, s. 223-225.
 - 5) Hüseyin Rahmi, "Hasbıhal: Ahlâk Nedir?", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 20-22.
 - 6) Necmettin Sâdık, "Umumî Ahlâk, Meslekî Ahlâk", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 496.

Ziya Gökalp son zamanlarda şahsî ve cinsî ahlâkta büyük buhranlar yaşandığını iddia eder. Şahsî ahlâkın ferdî ahlâk demek olmadığını, şahsî ahlâkın gayesinin insanın icab ettiği zaman ve nispette fedakârlık yapması demek olduğunu anlattı. İhtikârcılık ve kumar alışkanlığı üzerinde de durur. Kumarı dolandırıcılık olarak vasıflandırır.⁷

Ülkemizde şahsî ahlâkın en mühim kısmı olan cinsî ahlâkın en karışık devresini yaşadığını iddia eden Gökalp bunun tedavisi için yegâne çare yaşayan ve yaşamayan cinsî ahlâk kaidelerinin ayrılmasını gösterir. Daha sonra makalesinde kadınlar üzerinde duran Gökalp türlü sebeplerden dolayı kadınların tabu olmasının cinsî ahlâkı menfi yönde etkilediğini, İslâmiyetin cinsî ahlâkı erkeklerden de istediğini belirtir. Bugünkü cinsî ahlâkın ne tamamen dinî, ne de zühdî esaslara dayanmadığını, özlenen ahlâkın bir takım vazifelere riayet edilerek sağlanacağını anlatır.⁸

Ziya Gökalp, millet olabilmemizin en önemli öğelerinden biri olan aile ahlâkını da incelemiştir. Aile Ahlakı adını taşıyan seri makalelerinde Arap ve Türk ailesini karşılaştırır. Ailenin esasının her ikisinde de "Din" olduğunu bunun ahlâki müeyyidelerle kuvvetlendirildiğini ifade eder. Ailenin cemiyetin geçirdiği safhalara paralel olarak (simye, ocak, konak, yuva) olmak üzere dört safha geçirdiğini ve Türk ailesinin feminist olduğunu iddia eder. Gökalp Avrupa medeniyetine geçildikten sonra ailede manevî bağların koptuğunu, Avrupa da görülen "feminizm" ve "Şovalye aşkı"nın cinsî ahlâkı ve dolayısıyla aile ahlâkını kötü yönde etkilediğini ifade eder. Yazar Türk ailesinin asrî olabilmek için Avrupa medeniyetinden yeni zihniyetler almasını, ancak bunu yaparken asla tam bir taklitçi olmaması gerektiğini ileri sürer. Türk ailesinin

7) Ziya Gökalp, "Şahsî Ahlâk", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 142-144.

8) Ziya Gökalp, "Cinsî Ahlâk", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 162-165.

temelini kadın ve erkeğin eşit miktarlarda temsil edildiği ve millî bünyesini muhafaza ettiği yapıya dayandırır.⁹

Necmettin Sâdık harpten sonra ülkemizde görülen sosyal hastalıklardan birisi olan kumar ele alır. Kumarın çeşitli yasaklamalara rağmen önlenemediğini, çok tehlikeli bir ahlâksızlık olmasına rağmen çoğalmasının en büyük sebebinin ise ahlakî düşkünlük olduğunu kaydeder. Hayatımıza yüksek heyecan ve mefkûreler katarak bu hastalığı tedavi edebileceğimiz ifade edilir.¹⁰

Dönemin sosyal meselelerinden biri olan sinemayı anlatan Refik Halit sinevanın ahlâkî cihetten verdiği zararı ifade ederken şu cümleleri kullanır :

"Ahlâkımızın yapraklarını tırtıl gibi sayan, annemizin göğsünü insafsızca kemiren sinemadır. Biz istediğimiz kadar millete harsı hatırlatalım, o yetişip vuruyor. Biz vatan, millet, ahlâk diye haykıralım o sesimizi bastırıyor." Ahlâkın en büyük düşmanı olan sinema çocuklarımıza serserilik, kadınlarımıza sefihlik, erkeklerimize havarlık dersi veriyor. Sinemada eğer birazcık sanat, zevk olsaydı ahlâka ters cihetlerinin bu kadar göze çarpmazdı.¹¹

Güngeçtikçe daha çok göze çarpan ahlâk buhranı Yeni Mecmua yazarlarına göre ancak mefkûre ve ideallerin telkin edilmesiyle medeniyet perestlikten ziyade, mefkurecilikle haledilecektir. Meslek birliklerinin kurulması, kumar, sinema gibi hastalıkların ve ahlâksızlıkların önüne geçilmesi de buna yardımcı olacak, bilhassa şahsî ahlâk ve aile ahlakının yeniden tesisi böylece sağlanacaktır.

9) Ziya Gökalp, "Aile Ahlâkı", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 182-184.

10) Necmettin Sâdık, "Hafta Musahabesi: Kumar", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 81-82

11) Refik Halit (Köray), Hafta Musahabesi Sinema Derdi, Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 321-322

Bir milletin terakkisi yalnız müsbet ilimlerle olamaz, milletin evvela millet olması, bunun hususî bir harsî olması lazımdır. İşte bu hususî harsın en mühim mili olarak "Ahlâk" gösterilmiş ve bu Yeni Mecmuâda önemle üzerinde durulan bir konu olmuştur.

f) Din

Yeni Mecmuada ahlâk buhranıyla beraber değerlendirilen din konusu İsmail Hakkı ve Ziya Gökalp'nın kalemleriyle karşımıza çıkar. Ahlâkî, bedii, iktisadî bütün buhranların üstünde bulunan bu buhranın ruhları hasta, mektepleri imansız, hayatı desteksiz bıraktığını iddia eder. Yazar bunun sebebini değişen hayata harsımızı uyduramamak olarak belirler. Bir kısım filozofların dinî ahlâk, ahfakı da din farzettiklerini, oysa dinin ayrı bir varlık olduğunu kaydeder.¹ İsmail Hakkı "Ahlâk Mücahedeleri" başlığıyla verdiği makalesinde ise fikirçiler tenkit eder. Dinî ahlâkın yerine sırf akla dayanan ahlâkî koyan felsefî görüşün doğru olamayacağını, ahlâkın akla ve fikre göre ölçülemeyeceğini, menşenin ve gayesinin cemiyet olduğunu iddia eder.²

Ziya Gökalp de gençlik buhranlarından biri olarak gördüğü din buhranının doğmasının sebebi olarak, mekteplerde din terbiyesi verenlerin hakiki İslâmiyeti bilmemeleri ve konularına vakıf olamamasını gösterir. İslâm dininin akla uymayan hükümleri kabul etmediğini, bunun kıyamete kadar ahenkli bir şekilde devam edeceğini Hıristiyanlığın ancak İslâmiyeti taklid ederek asrî medeniyetle uyuşabildiğini iddia eder.³ Gökalp "Milliyetçilik ve Cemaatçılık" adlı makalede İngilizler'in "İttihad-ı İslâm"dan korktuklarını bunun bütün müslümanları birleştirmek için değil, asrî cemiyetler haline getirmek için ortaya atıldığını ifade eder.⁴ Gökalp başka bir makûdesinde İslâmiyetin iki mühim ahlâkî kaidesinin içtihad ve mücahede olduğunu, bunların bütün fenalıkları ortadan kaldırmak ve iyilikleri tesis etmek için vücûda getirildiğini anlatır. Bunlara en çok bizim memleketimizin muhtaç olduğunu ifade eder.⁵

-
- 1) İsmâil Hakkı, "Felsefe: Din ve İçtimâî İçtihad", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 107-109
 - 2) İsmâil Hakkı, "Felsefe Ahlâk Mücahedeleri", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 223-225
 - 3) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir?", Y. M., 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 54-57
 - 4) Ziya Gökalp, "Milliyetçilik ve Cemaatçılık", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-205.
 - 5) Ziya Gökalp, "İçtihad ve Mücahede", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 62-65.

Gökalp hilafet hakkında yazdığı makalede, hilafetin saltanattan bağımsız olması gerektiğini, bugünkü Türk İnkılabının bunu bahsettiğini kaydeder. Bundan sonra teşkilatlanmanın daha muntazam yapılacağını hatta beynelmilel dinî şurâlar dahi yapılabilineceğini ve bu suretle de çoktan beri derin bir uykuya dalan dinî hayatımızın yeniden uyanıp asr-ı saadete yaklaşacağını dile getirir.⁶

Ziya Gökalp Türkcülük akımının gereği olarak her alanda başvurduğu eski Türk tarihine din bahsinde de başvurur. "Eski Türklerde Din" adını taşıyan seri makaleler kaleme alır. Bu makalelerde eski Türk dinine ait pek az malumat olduğunu kaydettikten sonra dinde sihir, Türklerin "Allah" karşılığı olarak kullandığı (Tanrı, Boyat, Ugan) kelimelerinin tahlil ve menşei üzerinde durur. Eski Türkler'de dinin içtimâî teşkilatlarla sıkı bir bağ içinde olduğunu ifade eder.⁷

Ziya Gökalp İslâm dinine bağlılığı ile beraber "Kara Tehlike" adını verdiği taassuba ise şiddetle karşı çıkar. Kara tehlikenin gayesini Tanzimattan sonra ne kadar faydalı şey meydana getirilmişse onları yok ederek Kanun-ı Vusta'ya dönmek olarak açıklar. "Memleketi yazılı kanunlar yerine, düsturlarla idare etmek, devlet siyasetini Enderun'a havale etmek, milleti ordudan ibaret kabul etmek, Dârülfünunu ilga edip medrese ve enderun mekteplerini getirmek, asrî elbiseler yerine şalvar ve kavuk giymek" olarak açıkladığı bu tehlikenin milliyeti de istemediğini iddia eder.⁸

Aynı tehlikeyi Fevzi Lütfi de haber verir. "Din Ticaretiyle Mücadele" adını taşıyan makalesinde oldukça cüretkâr ifadeler kullanır.

6) Ziya Gökalp, "Hilâfetin İstiklâl", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923 nr. 67, s. 2-3.

7) Ziya Gökalp, "Eski Türklerde Din", Y. M., 6-27 Haziran 1918, nr. 47-50.

8) Ziya Gökalp, "İki Tehlike", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 181-182

Sebilür-Reşad mecmuasının; Türk Yurdu'nu ve Türk Ocaklarını, müslüman hanımlara çalgı çaldırıp, gençlere dinlettiği şeklindeki ifadesini kör, sağır, dilsizler suçlamasıyla karşılar. İnkılabın irticain sinsi planlarına hedef olduğunu belirten yazar bunların milliyet, hürriyet ve tecceddüdü "Gövruluk" ve "Fermasonluk" olarak takdim ettiklerini ve Anadolu da zaferi kazanan milliyetperver Türk askerinin İslâmın şan ve şerefini de kurtardığını anlatır. Halifeyi de işbirlikçi olarak nitelendiren Fevzi Lütfi:

"Eğer ıslah edilecek bir ahlâksızlık varsa Sebilü'r-Reşat'a bunun kendilerinde olduğunu söyleyeceğiz ve kadın hürriyetinin bu ahlâksızlığı kökünden sileceğini bildireceğiz" şeklinde ağır ithamlarda bulunur. İnkılabın bir isim değiştirmek olmadığını dile getiren yazar cebil taassubta ilan-ı harp ettiklerini açıklar.⁹ Fevzi Lütfi Hamdullah Suphiye sorduğu Türk Ocaklarının İrtica karşısındaki tutumu sorusuna da şu cevabı aldığını kaydeder: "Türk Ocağı dar milliyetperverlik gütmediği gibi tassubu da müdafaa etmez. Vücuda getirdiği fikirlerle irticain husumetini gençliğin kalbinde uyanık tutmuştur."¹⁰

Ziya Gökalp; bu fikirlerinin bir devamı ve toplanma yeri olan Türkçülüğün Esasları adlı kitabında dinî Türkçülük için din kitabı ve hutbelerin, vaazların ve hatta ezan ve duanın Türkçeleştirilmesi tezini ortaya atmıştır. Pekçok konuda Gökalp'a haklı bulan Mustafa Kemal Paşa bunu uygulama alanına koymuştur. Türkiye Cumhuriyeti devletinde daha sonra büyük tartışmalara sebep olan konu, sonraki yıllarda uygulamadan vazgeçilmesiyle çözümlenmiştir.

9) Fevzi Lütfi, "Onbeş Günlük İstanbul: Din Ticaretiyle Mücadele", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 8, s. 206.

10) Fevzi Lütfi, "Onbeş Günlük İstanbul Hamdullah Subhi ile Mülakat" Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 42-43.

g) Terbiye :

Yeni Mecmuada İbrahim Alaattin, Necmettin Sâdık ve İsmâil Hakkı tarafından ele alınan terbiye meselesinin odak noktası genç kızların ve halkın genel terbiyesidir. Çoğunlukla eğitim konusuyla beraber değerlendirilen bu konu Türk-İslâm terbiyesi dayandırılır.

Ziya Gökalp terbiyeyi cemiyette yetişmiş neslin, yeni yetişmeye başlayan nesle fikir ve hislerini vermesi olarak tarif eder. Bunun da iki surette olduğunu kaydeder. Birincisinin hayatın içindeki konuşma, hareket ve canlı misallerle sağlanırken, ikincisinin muallim, mürebbi nâmlar kimselerin bir takım muayyen fikir ve davranışları vermesi suretiyle sağlandığını belirtir.¹

Gençlikteki buhranın din, ahlâk, lisan, sanat buhranı şeklinde ortaya çıktığını anlatan Gökalp, din buhranın doğmasının sebebi olarak da mekteplerde din terbiyesi verenlerin hakiki İslâmiyeti bilmelerine bağlar.²

Mecmuanın yayınlandığı yıllarda memleketimizde ahlâk terbiyesi konusunda iki farklı görüş mevcuttur. Bunlardan biri, ahlâkın temelini din olduğunu görüşüdür. Buna göre mekteplerde ahlâk terbiyesi, din terbiyesiyle bir arada verilmelidir. İkinci görüşe göre ise ahlâk terbiyesi ayrıdır ve pedagoji işidir. Her iki görüşün temsilcileri ahlâk buhranının sebebi olarak gençlere kuvvetli bir ahlâkî terbiye verilmeyişini gösterir.

İbrahim Alattin, terbiyenin çok küçük yaşta başlaması gerektiğini, mükafata daha çok yer verilmesini anlatır. Necmettin Sâdık ilk olarak genç kızların terbiyesi üzerinde durur. Memleketimizde genç kızlarımızın yeterli ve uygun terbiyeyi alamamaları yüzünden buhran geçirdiğini ifade eder. Yazar terbiyenin daha ziyade genç kızlarımızı

-
- 1) Ziya Gökalp, "Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 501-504.
 - 2) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir", Y. M., 14 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 52-54

validelik ve zevcelik vazifelerine hazırlamasını, bunun da yeterli olmadığını bunlardan mahrum olanlara geçim kaynaklarını temin edecek edecek işleri öğretmek lazım geldiğini iddia eder.

Terbiye de kadın ve erkek farkını da göze alınması gerektiğini isteyen yazar erkek çocuklara da kadınlara hürmet lazım geldiğinin telkin edilmesini ister. Ayrıca ev idaresi ve aile hissi³ bu terbiyenin içinde yer almalıdır.³

Necmettin Sâdık, her cemiyetin hususî bir terbiyesi olduğunu, bizim de millet devrine yaklaştığımızı göre çocuklarımıza millî ve asrî bir terbiye vermemiz gerektiğini anlatır. Bundan millî terbiyede Türklük hissi olduğu kadar, din hissi de verilmelidir" hükmünü çıkarır.⁴

Necmettin Sâdık "İçtimâî Terbiye" adlı makalesinde bütün mefkûrelerin galeyana zamanlarında zuhur ettiğini, aradan geçen zamanın bunu gevşettiğini dile getirir. Dinî bayram, millî bayram, âyin, nümâyîş, bedîî hadiselerin ise mefkûreleri hatırdan yaşattıklarını belirttikten sonra bu gibi şeylerin terbiye hususundaki vazifesinin ise büyük olduğunu ifade eder.⁵

"Vatan Terbiyesi" adını taşıyan makalesinde ise vatanî terbiyenin çocuğa vatan mefkûresi telkin etmekle hasıl olacağını, bunun ilk şeklinin aile muhabbeti sonra da sırasıyla muhit kasaba ve köy muhabbetinin olduğunu bunun zamanla vatanın manevî güzelliklerine, mazinin büyüklüğüne sirayet edeceğini anlatır. Yazar aynı zamanda millet sevgisi vermeyen muhabbetin noksan olduğunu şu cümlelerle ifade eder :

-
- 3) Necmettin Sâdık, Terbiye Meselesi: "Genç Kızların Terbiyesi" Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 15-17.
 - 4) Necmettin Sâdık, "Terbiye Meselesi: Millet Terbiyesi, Devlet Terbiyesi", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 58.
 - 5) Necmettin Sâdık, "İçtimâî Terbiye", Y. M., 20 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 313-315.

"Vatan hissîde bazen coşar. Şovenizm ile taassub, vatan muhabbetinin değişik şekilleridir. Bunlar millet istilaya uğradığı zaman coşarsa kahramanlığa vesile olur, yoksa zararlıdır. Bunlar millî terbiyenin manevî şekilleridir."

Yazar, çocukların terbiyesinde, vatan muhabbetini izâleye çalışan nazariyelerden uzak bulunulmasını ve çocukların bir takım vatansızların safsatalarından korunmasını ister. Necmettin Sâdık'a göre bunlar "medeniyet Kozmopolizm, Beynelmîlelizm vs. gibi parlak maskelerle bize gelmektedir. Bunlara sed çekmek bütün mürebbi ve muallimlerin en büyük vazifesidir.⁶

Yazar "Telkin ve Tenvîm" adlı yazısında telkinin terbiyedeki tesiri üzerinde durur. Manevî terbiyede yegâne âmîlin telkin olduğunu belirtir. Yazar çocukları telkin sayesinde terbiye edilmelidir. Çocuklara ne kadar iyi ve yerinde telkinlerde bulunulursa o kadar güzel bir sonuç elde edilecektir. Ananın, babanın, muallimin kati bir tavırla söylediği söz ciltler dolusu ahlâk kitaplarından daha müsbet neticeler verecektir.⁷

Necmettin Sâdık "Hürmet Borcu" adlı makalesinde ise gazi ve yaşlılarımıza karşı terbiyesiz davranışlara tesadüf ettildiğini, oysa vicdanımıza karşı sorumlu olduğumuzu onların alelade bir fert değil, bütün bir millet olduğunu ifade eder.⁸

Refik Halit (Köray) Yeni Mecmuâda bir musahabe yazısında nezaketli ve zarif olmanın terbiyenin bir gereği olduğunu, gün geçtikçe münasebetsizliklerin çoğaldığını, hareketlerde yumuşaklık, incelik hülâsa insanlık görmek istediğini ifade eder.⁹

6) Necmettin Sâdık, "İçtimâî Terbiye", 20 Teşrin-i evvel 1917, nr. 18, s. 354-357.

7) Necmettin Sâdık, "Telkin ve Tenvîm", Y. M., 13 Kânun-ı evvel nr. 23, s. 446-449.

8) Necmettin Sâdık, "Hafta Musahabesi Hürmet Borcu", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502.

9) Refik Halit, "Hafta Musahabesi: Tarz u Hareketimizi İslah Cemiyeti", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 170-171.

h) Eğitim-Öğretim

Batılılaşma hareketleriyle beraber ve özellikle Tanzimattan sonra üzerinde en çok tartışılan konulardan biri eğitim ve öğretimdir. Eğitim ve Öğretim programları, maarif siyaseti, mekteplerde mükafat ve cezalandırma maarif ve hars, yabancı ülkelere giden talebenin durumu, genç kızların eğitim gibi son yılların aktüel konularının Yeni Mecmua'da değişik yazarlar tarafından değerlendirildiğini görüyoruz.

Ziya Gökalp Yeni Mecmua'daki yazılarında maarif ıslahatı yapılmasını tek çare olarak görür. "Türkçülük ve Türkiyecilik" adını taşıyan makalesinde Türkçülüğün gayesinin ilk zamanlarda kültür birliği olduğunu savunur. Ancak sonraları, bu siyasî ve ekonomik alanlara da sıçramıştır. Bu durumda kültür birliği içinde maarif ıslahatı çok lüzumlu bir hale gelmiştir. Gökalp'e göre maarif ıslahatı, medeniyet için yapılmalıdır. Terbiye ve maarif meselesi çözülmeden medeniyet meselesinin de çözülemeyeceği muhakkaktır.¹

Gökalp "Türkçülük Nedir?" adını taşıyan makalesinde maarifi inceler. Türkçülük hareketinden evvel memleketimizde birbirine hâsım iki irfan olduğunu Ümmet ve Tanzimat irfanı adı verilen bu iki irfânın Türk münevverlerinin ruhunda birbiriyle çarpıştığını söyler. Daha sonra şu cümlelere yer verir :

"Halbu ki ikisi de Türk tedrisâtına uygun değildi. Bunların yaratıcı olan medrese ile mektep, Osmanlının teşkilinden çok önce mevcuttur. Osmanlı Türklüğünün vücuda getireceği bir hars kendi sinesinden doğmalı idiki millî mahiyete hâiz olsun. Eğer enderun irfânı serbest bir inkişâfla memleketin muhitinde yayılmış ve halkın ruhuna kök salmış olsaydı belki millî bir tedrisat vücuda gelebilirdi."²

1) Ziya Gökalp, "Türkçülük ve Türkiyecilik", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 482-484.

2) Ziya Gökalp, "Türkçülük Nedir?", Y. M., nr. 27, s. 1-2.

Gökalp, "Millî Meseleler" makalesinde pedagoji ilmine göre memleketimizde üç tabaka olduğunu, kaydeder. Halk, mektepliler, medreseliler adı verilen bu üç tabakanın aynı terbiye ve hars etrafında birleştirilememesi halinde hakiki bir maarif ıslahı yapamayacağımızı ve millet özelliğine sahip olamayacağımızı ıspatlamaya çalışır.³

Maarif ıslahatı ve maarif birliğinde müşterek harsın sağlanması halinde millet olma şuûruna bile varamayacağımız, iddia eden Gökalp, maarif ıslahatında müracaat yeri olarak doğrudan doğruya Avrupa'yı gösterir. Çünkü bu asrın medeniyeti Avrupadaki medeniyettir. Öyleyse müsbet ilimlerin hepsi doğrudan Avrupa'dan alınmalıdır. Gökalp Harsî Türkçülüğün ilk gayesi olarak gördüğü bu ıslahatın maarifimizi bir taraftan beynelmil medeniyete, diğer taraftan millî harsa intibak ettireceğini ifade eder. Gökalp'e göre ikinci gayede bu maarif ıslahatını bütün Türk kavmine götürmektir.⁴

Maarif alanında yazan başka bir yazar Necmettin Sâdıktır. Gökalp'le hemen hemen aynı fikirleri paylaşır. Necmettin Sâdık'a göre maarif sütun gayretlere rağmen pek sathî kalmış milletin bütün tabakalarına kadar nüfuz edememiştir. Yazar maarifin gayesini de aynı makalede açıklar. Hem Avrupa medeniyetini, hem millî harsımızı telkin etmek fakat fen ile hars arasında tezat husûle getirmemek. Aynı zamanda dinimiz, ahlâkımız, bediyatımızla beslenen bir maarif vücuda getirmektir.⁵

Necmettin Sâdık, harbin çocuklar üzerindeki tesirinden bahsederken bunun vatanperverlik terbiyesi için maarifte güzel bir fırsat olduğunu, onlara ellerinde bayrak, kin haykıran şarkılar söyletmenin ise yanlış olacağını ifade eder.⁶

3) Ziya Gökalp, "Millî Meseleler: Medeniyetimiz", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 34-36.

4) Ziya Gökalp, "Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 501-503.

5) Necmettin Sâdık, "Harp ve Maarif", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 36-38.

6) Necmettin Sâdık, "Harbin Çocuklar Üzerindeki Tesirleri", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114-116.

Yeni Mecmua'da maarif ıslahatında çeşitli nazariye ve programlar üzerinde de durulmuştur. Necmettin Sâdık program hatalarını incelediği makalesinde ibtidai, tâli, alî mektepler inceler. Maarifimdeki hatayı bulmanın en iyi yolu olarak burdan çıkan talebeyi gözden geçirmeyi teklif eder. Yazar göre Tâli mekteplerde bütün kuvvet insanîyet "Les hûmanites" denilen manevî kuvvet verilmelidir. Sultanilerimizde de gayet mükemmel bir felsefe, ciddî bir klasik edebiyat tedrisatı yapılmalı sosyal ilimlerin adeti ve tedris usulleri baştan aşağı değiştirilmelidir. Yazara göre yanlış programlarla mütemediyen gayesiz, maksatsız mektepler açmak memlekete hiç bir fayda sağlamadığı gibi büyük zararlar da verecektir.⁷

Necmettin Sâdık "Okumak Zevki" adlı makalesinde de mevcut mekteplerimizi kütüphane olmaması yönüyle de tenkid eder. Oysa Avrupa'yı ziyaret edenler okul kütüphanelerinin faaliyetine hayran kalmışlar ve okuyucularında okuma iştahı uyandırdığını ifade etmişlerdir. Bu konudaki noksanlarımızı iki şekilde sıralar. Evvela mekteplerimizde bir çocuk kütüphanesi ve çocuk edebiyatı vücuda getirmeli, ikinci olarak da muhtelif bahislere yönelik bir avam ve daha sonra yüksek bir ilim ve edebiyat kütüphanesi tesis edilmelidir.⁸

Mecmuada Türkçülüğün eğitim programını hazırlayan Gökâlîp eğitim konusunu da hars bakımından değerlendirir. Gökâlîp'e göre her terbiyenin sonunda mükafat ve mücazat olmalıdır. Ancak bunlar mekteplerde hem son derece az bir mikyasta olmalı, hem de talebeye gayet haklı görünmelidir. Gökâlîp cezalandırmadan çok mükafat yönteminin kabul edilmesini istediği bu makalesinde dayak hadisesine şiddetle karşı çıkar.⁹

7) Necmettin Sâdık, "Program Hataları", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 43-45.

8) Necmettin Sâdık, "Fikir Hayatı: Okumak Zevki", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 66-68.

9) Ziya Gökâlîp, "Mekteplerde Mükâfat ve Mücâzat", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 113.

Aynı mecmuada yazı yazan Türk eğitimcisi Satı Bey (Satı el-Nasrî) Osmanlıcılık ideolojisini kabul etmiş bir eğitimcidir. Hem Emrullah Efendi'nin 'Tûba Ağacı Nazariyesine' hem Gökalp'in mükafat ve mücazet hakkındaki fikirlerine karşı çıkar. Gökalp eğitim ve öğretimin mutlaka millî olması gerektiğini, Sâtı Bey ise, millî terbiyenin yurtseverlik terbiyesi hudutunu geçmemesi gerektiğini savunmuştur.

Her iki yazar üçer makale ile birbirleriyle münakaşaya girişmişlerdir. Sâtı Bey, Ziya Gökalp'in beyan ettiği; mükafat ve mücazaların hepsinin içtimâî hayatın bir aksi olduğu görüşüne katılmaz. Bunu fâilin tabii bir neticesi olarak kabul eder. Münakaşa bu sefer "Tabii aksulameller" etrafında düğümlenir. Satı Bey, Gökalp'i Spencer in tam bir taklitçisi olmakla suçlar. Mükafat ve mücazaları mürebbilerin daha tesirli veya tesirsiz hale getirebileceğini söyleyen Satı Bey münakaşa da yeni bir boyut kazandırır.¹⁰

Satı Bey Muallim mecmuasında da Emrullah Efendi'nin, Tûba Ağacı Nazariyesi'ne karşı çıkar. Eğitimin nazariyede iddia edildiği şekilde Tûba ağacı gibi yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya doğru oluşması gerektiğini iddia eder. Dârülfünun oluşturulması için hemen harekete geçilmesini ister. Ancak evvela ibtidai, âli mektepler açılmalı sonra tâli mektep ve darülfünunlar sırayı takip etmelidir.¹¹

Maarif siyasetimiz hakkında bir makale de İsmail Hakkı'ya aittir. Maarifin ahlak, din ve mefkûrelerle olan bağlantılarını incelediği makalesinde, maarifin dinle olan bağının çok kuvvetli olduğunu din eğitiminin bütün mektep seviyelerinde ciddi olarak verilmesi gerektiğini ifade eder.¹²

10) Satı Bey, "Mükafat ve Mücâzat Meselesi", Y. M., 7 Mart - 21 Mart - 2 Mayıs 1918, nr. 34, 36, 42;

Ziya Gökalp, "Mükafat ve Mücâzat Meselesine Dair Birkaç Söz", Y. M., 7 Mart - 21 Mart - 2 Mayıs 1918, nr. 34, 36, 38.

11) Satı Bey, "Maarif Islahatında Tûba Nazariyesi", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 97.

12) İsmâil Hakkı, "Maarif Siyaseti Nedir", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 4.

Yeni Mecmua'da çeşitli meslek gruplarında ihtisaslaşma konusu üzerinde de durulur. Avrupa'nın mütehassısı olmayanlara artık ciddi nazarla bakmadığı anlatılır. Bir adamın hem tarih, hem felsefe hem edebiyat, mütehassısı olamayacağı görüşü vurgulanır.¹³

Yeni Mecmua'da yazarı belirsiz olarak "Avrupa'da Tahsil" konusuna da yer vermiştir. Garp ilminin bir an önce girmesi için Avrupa da tahsilin şart olduğu vurgulanırken, hukuk, felsefe, edebiyat gibi sosyal bilim ihtisasına lüzum olmadığı anlatılmıştır.

Eğitim ve Öğretim de "Tembel Çocuklar", konusunu ele alan İbrahim Alaattin, mekteplerde tembellik meselesini çeşitli sebeplere dayandırır. Kâfi derecede başarılı olamayan çocuklara sebepleri araştırılmadan "tembel" ünvanının verilmemesini ister, bunun tedrisatımızdaki usullerle, meleklerimizdeki sosyal faaliyetlerle beraber değerlendirilmesini ister. Tembelliğin, çocuğun fitri veya ırsî bir noksanından da meydana gelebileceğini ilave eden yazar. Çocukların temayüllerinin de tedrisata dahil edilmesini ister.¹⁴

İbrahim Alaattin ikinci makalesinde genç mekteplilerin muhtelif beden terbiyesi kulüplerine devamlarının da vücut yorgunluğuna ve tembelliğe sebep olabileceğini iddia eder. Mektebin ve muallimlerin aile ile beraber çalışmasını zarurî görür. Yazar muallimlerin usullerinden başka, modayı takbinin, ahlâkî tedbirleri de çocukların seciye ve kabiliyetleri üzerinde derin tesirler bıraktığını anlatır. Bilhassa muallimlerin teşvik ve ceza usullerinin ehemmiyetini ifade eder.¹⁵

Yazar böylece, mektepler ve muallimlerimizi de değerlendirmiş, tembellik meselesinde suçlunun yalnızca çocuk olmadığını ifade etmiştir.

13) İsmail Hakkı, "İhtisas mı Lâzım, Umumî Malumat mı?", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 59.

14) İbrahim Alaattin, "Tembel Çocuklar", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 86-88.

15) İbrahim Alaattin, "Tembel Çocuklar II", Y. M., 21-28 Şubat 1918 nr. 33, s. 126-128.

1- Kadın

Tanzimattan sonra, değişen zihniyetle beraber, Türk kadınının sosyal mevkii de değişmeye başlamıştır. 1917 yılında kadınlara da boşanma hakkı tanıyan, evlenmede din adamlarının yetkisini devlete veren çok kadınla evliliği kadının rızasına bırakan "Hukuk-ı Aile Kararnâmesi" yayınlanmıştır. Bu gelişmelerden sonra ardarda yayınlanmaya başlanan kadın gazete ve mecmalarının da neticesinde türk kadını çeşitli mahrumiyetlerinden yavaş yavaş kurtulmaya başlamıştır.

Yeni Mecmuâda kadıların gerçek kimliği, meslek sahibi olabilmesi, kadın ve genç kızların eğitimi, kadınların tabu olmaktan çıkarılması gibi ana başlıklarda toplanabilecek meseleler Fatma Aliye, Ziya Gökalp, Kâzım Şinâsi, Necmettin Sâdık, Hüseyin Râgıb, Falih Rıfki gibi yönlendirici özellikleri olan yazarlar tarafından ele alınır.

Kadın ve genç kızlarımızın türlü meselelerini konu alan bu makaleler "Türkçü" ve "Medeniyetçi" ideolojilere göre değerlendirilmiş, tartışmalar zaman zaman İslâm Hukuku'nun da gündeme getirilmesine sebep olmuştur. Bazı yazarlar tarafından tabiat üstü bir mahlûk olarak taktim edilen kadın, bazıları tarafından ise bütün beşeriyetten mahrum olarak nitelendirilmek istenmiştir.

Fatma Aliye Hanım "Kadın Nedir?" adını taşıyan makalesinde her iki nitelemeyede karşı çıkarak, kadının erkekle aynı haklara sahip, tabii ve sosyal bir varlık olduğunu ifade etmiştir. Fatma Aliye, evvelce iddia edildiği gibi kadınlarının kafataslarının küçük olmasının beyin azlığına sebep olamayacağını ispatlandığını kafatası büyük olanların da pekala ahmak olabileceklerini belirttiikten sonra bütün dinlerin kadına olan yaklaşımını özetler. Sözü İslâm dini ve İslâm hukukuna getiren yazar, Asr-ı saâdet zamanında kadına çok mümtaz bir yer verildiğini, âdeta kadının yeniden yarattığını kaydeder. Fatma Aliye Hânım peygamberimizin "Kadının erkeği üzerinde hakkı da vardır" hadisini de hatırlattığı yazısında sözü İslâmiyetten önceki Türk hayatına getirir. Hakan-

1) "Şehmuz Güzel", Tanzimattan Cumhuriyete Toplumsal Değişim ve Kadın" T. C. T. A. 3. cilt, s. 858.

ların, hatunlarına danışmadan yabancı elçileri dahi kabul etmediklerini, hatunun her alanda eşinin yardımcısı olduğunu ifade eder.²

Kadın meseleleri üzerinde dinî, içtimâî ve fizyolojik olarak duran Ziya Gökalp, İslâm hukuk sahasında özellikle kadınları hedef alan reformlar yapmak ister ve bunları Yeni Mecmua, Yeni Gün, Hâkimiyet-i Milliye, Küçük Mecmua ve İslâm Mecmularında yayınlar.

Gökalp bu meselede kadının erkeğe karşı bir tabu olmaktan çıkarılmasını ilk şart olarak görür. Kadınların bir takım fizyolojik durumlarından kaynaklanan bu meselenin onların hukukuna da aksettğini, hatta bazı cemiyetlerde tecrîde kadar varlığını ifade eder. Kadına cinsî, şehvanî bir nazarla bakmayı çok çirkin bulur. İslâmiyetin cinsî ahlâkı erkeklerden de beklediğini hatırlatan Gökalp Türkçü bir görüşle İslâmiyetten önceki Türk kadınının durumunu gözler önüne serer.³ Türk ailesini Arap ailesiyle karşılaştıran yazar, kadına verdiği değerle Türk ailesini çok üstün bulur. Türk ailesinin bu özelliğiyle "Feminist" olduğunu da iddia eden Gökalp, İslâmiyetin izdivaçta kadına sağladığı hakları şu şekilde sıralar :

- 1- İslâmiyet mehir yerine ağırlığı ikâme ederek bunu zevceye ait olarak değiştirmiştir.
- 2- Zevcenin rızası olmayan evliliği geçersiz saymıştır.
- 3- Zevceyi, zevcenin mirasının sahibi kılmıştır.

Gökalp, İslâmiyetin ilk asırlarında hür ve mesut olan İslâm kadınının Yunan ve İran'ın tesiriyle tazyik altına girdiğini de iddia eder.

2) "Fatma Aliye", "Açık Sütunlar: Kadın Nedir?" Y. M., 29 Teşrîn-i sâni 1917, nr. 21, s. 415-417.

3) Ziya Gökalp, "Cinsî Ahlâk", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 162-165.

Gökalp seri halindeki bu makalelerinde Türkçülerin "Halkçı" olmaları yanında "Kadıncı" yani "Feminist" olmalarını da ister. Eski-mâziye dönülüp bakılmalı, kadına verdikleri değerle eski Türk ailesi örnek alınmalıdır. O halde Türk ailesi asrı olduğu kadar feminist de olmalıdır.⁴

Feminizm konusunda Ziya Gökalp'i destekleyen Kâzım Şinâsi, kadınların cihan harbiyle beraber Avrupa'da pek çok hukukî haklar kazandığını ve feminizmin çok kuvvetlendiğini bunun da kadınların terak-kisini sağladığını anlatır. Feminizmi hukukî hakların elde edilmesi, kadının sosyal hayatta daha belirgin rol alması olarak gören yazar, kadın haklarına inandığını belirtir.⁵

Osmanlı İmparatorluğunun I. Dünya Harbine katılması, kadınların çalışmalarını mecburî hale getirmiştir. Askerî donanımın sağlanmasında kadınların işgücü kullanılmıştır. Yeni Mecmua bunun kutsal bir vazife olduğunu bildirmiş, bunu destekleyici fikirlere yer vermiştir.

Hüseyin Ragıb "Hayat Mücadelesinde Kadın" adını taşıyan makalesinde kadınların faaliyet alanlarının genişlediğini, kadının artık eşinin en büyük destekçisi olmaya namzet olduğunu ifade eder. Kadının bedeni kabiliyetinin zayıflığı, his ve heyecanının fazlalığı binaenaleyh zayıflığı iddialarının geçersizliğini ıspatlamaya çalışan yazar, I. Dünya harbinin bunun en güzel ıspatı olduğunu kaydeder.⁶

4) Ziya Gökalp, "Aile Ahlâkı", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 182-184.

5) Kâzım Şinâsi, "Feminizm Aleminde", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 138.

6) Hüseyin Râgıb, "Hayat Mücadelesinde Kadın", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 242-244.

Batıcı (Medeniyetçilerin) geri kalış sebeplerimizden biri olarak gördüğü kadınların hak ve hukuktan mahrum bırakılmışı, İslâm Dini'nin kadınlarla ilgili ve bilhassa örtünme ve birden çok kadınla evlenme meseleleri 1910'lu yılların en çok tartışılan konularındandır. Dönemin İslâmcı mecmualarında konuyla ilgili pek çok makale yazılmış, kadının mahremiyeti şiddetle müdafaa edilmiştir. Yeni Mecmua da bu meselelere başlı başına bir makalede yer verilmezken, bilhassa örtünme meselesine çok az temas edilmiştir. Falih Rıfkı İnkılap ve Kadınlarımız" adlı makalesinde, bundan sonra kadınlarımızın nasıl örtünüp kapanacaklarını değil, memleketin onlardan nasıl istifade edebileceğini düşünmemiz gerektiğini ifade ederken inkılabın bekçileri olacak kadınlarımızın her alanda faal olmasını ve inkılaplara sahip çıkmasını ister.⁷

"Osmanlı Tarihinde Kadın" adlı makalesinde Türk tarihinin çeşitli cemiyetlerdeki durumunu inceleyen Hüseyin Nâmık, İslâmiyetten önce ve sonra tesettürün Türk kadınlarında mevcut olmadığını Padişah Orhan zamanında kadınların serbestçe dolaşabildiklerini iddia eder.⁸

Bu meselelerden başka genç kızların terbiyeleri ve yetiştirilmeleri de Yeni Mecmua'da üzerinde durulan bir konu olmuştur. Genç kızlarımızın yetersiz veya yanlış terbiye yüzünden bugün buhran geçirdiğini iddia eden Necmettin Sâdık, genç kızlarımızı daha ziyâde vâlidelik ve zevcelik vazifesine hazırlamamız gerektiğini ayrıca zevce ve vâlide olamayacaklara ise geçinmelerini temin edecek iş imkânı yaratılmasını ister.

"Kadın ve kızlarımıza bir takım mâlumattan başka, ruhî, zihnî kabiliyetler veren mektepler açılmalı veya mevcut mekteplerde bu sağlanmalıdır. Kadın-erkek farklılığını terbiyede gözönüne almakla beraber, kati ayrılığı izâleye çalışmak, kadınlara hürmet etmek lâzım geldiğini erkek çocuklara telkin etmek lâzımdır."⁹

7) Falih Rıfkı, "İnkılap ve Kadınlarımız", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 77-78.

8) Hüseyin Nâmık, "Osmanlı Tarihinde Kadın", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 268.

9) Necmettin Sâdık, "Genç Kızların Terbiyesi", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 15-17.

Yeni Mecmua'da ılımlı bir görüşle ele alınan bu kadın meseleleri, diğer gazete ve mecmuaların şiddetli müdafaalarıyla beraber Cumhuriyet Türkiyesi'ne kadar taşınmış, 1926'da çıkarılan "Medenî Kanun"la kadın hakları hukûkî ve siyasi olarak gerçek bir zaferle neticelendirilmiştir.

i) Sağlık ve Spor :

Yeni Mecmua'da düzenli ve özel bir başlık altında değerlendirilmeyen sağlık ve spor konusu ancak münferit bir kaç makalede karşımıza çıkar.

1) Sağlık :

Çocuk sağlığı ve çocuk ölümlerinin doğurduğu nüfus meselesi, şeklinde değerlendirilen sağlık konusu beden sağlığı ve sporun birlikteliği vurgulanarak ele alınmıştır.

Necmettin Sâdık, miniminilerimizin büyük miktarlarda zâyi olmasının en büyük sebebi olarak çocuk bakımı ilminin memleketimizde noksan oluşu veya hiç bilinmemesini gösterir. Bu hususta da en büyük mesuliyetin kadınlarda olduğunu, kadınlarımızın bu konuda çok cahil olduklarını kaydeder. Çocukların süt meselesi üzerinde de durur. Bunun kadınların tâbi buldukları içtimâf, iktisadî ve ahlâkî şartlarla sıkı bir surette alakadar olduğunu anlatır. Çocuk düşürmek hususunun bazı muhitlerde adet hükmüne girdiğini, eğer çocuk ölümlerini önleyemezsek âtiye büyük bir endişe ile bakabileceğimizi iddia eder.¹

Necmettin Sâdık "Çocuk Kolerası" başlıklı makalesinde çocuk kolerasını önlemek için sadece sıhhi mücadelenin yeterli olamayacağını çocuk gıdasına da çok dikkat edilmesi gerektiğini, bu konuda analara ve babalara büyük vazifeler düştüğünü belirtir.²

Sağlık konusuna bir sohbet yazısında temas eden Refik Halit de çocuk hastalıklarına dikkat çeker. Sıtma, verem ve frenginin Ana-

1) Necmettin Sâdık, "Çocuk Vefatları", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 206-208.

2) Necmettin Sâdık, "Çocuk Kolerası", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 140-142.

dolu'nun bağına saplanmış üç dişli bir kargı olduğunu, devlet adamlarımızın acil olarak konuya eğilmelerini ve bir an önce hal çareleri aramalarını ister. Nüfusu korumanın aynı zamanda istiklâli korumak olduğunu belirtir.³

Sağlığın temel çıkış noktası olan çocuk sağlığı ve çocuk ölümü konusu I. Dünya Savaşı yıllarının ve daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin zamanımıza kadar güncelliğini korumuş en önemli meselesidir. Bunun en büyük sebebi olarak yetersiz beslenme ve anaların özellikle mahallî yerleşim merkezlerinde gerekli bilgi ve beceriye sahip olmamaları gösterilebilir.

II. Spor :

Yeni Mecmua'da sağlık konusuyla beraber değerlendirilen spor konusu, Yeni Mecmua'nın yayımlandığı yıllarda henüz bağımsız bir ders ve bilim dalı olarak düşünülmemektedir. Bazı spor dallarının da türlü sebeplerden dolayı, menfi olarak değerlendirildiği ve tartışmalara sebep olduğunu da hemen ifade etmek gerekir.

Necmettin Sâdık tarafından sporla ilgili olarak ileri sürülen fikirler, yanlış anlaşılacak tartışmalara sebep olmuştur. Yazar "Spor Tehlikesi" adını taşıyan makalesinde özetle şu görüşleri ileri sürer :

"Bir milletin gençlerini uyuşturan en önemli âmillerden biri maddiyata önem verme, ferdiyete yönelmedir. Gençlere maddiyat zevkinden başka zevkler, daha yüksek duygular verilmelidir. Memleketimizde son zamanlarda bir spor merakı hâsıl oldu. Özellikle de futbol merakının gençliği büyülemesini, mekteplerimizde ahlâkî tekamül yerine gösterişten ibâret bir takım teşkilâtların kâim olmasını muzır görürüz. Cimlastik ve futboldan önce ahlâkî ilerlemelere faydalı sporlar geliştirilmeli, gençlerimizi manevî zevklere alıştırmalıyız. Bize otomatik insanlar değil; kuvvetli ahlâk, hür düşünce, yüksek muhakeme sahibi insanlar lâzımdır."⁴

3) Refik Halit, "Hafta Musahabesi: Üç Dişli Kargı", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 1-2.

4) Necmettin Sâdık, "Spor Tehlikesi", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 473-475.

Bu cümlelerin spor düşmanlığı şeklinde anlaşılması üzerine yazar "Bir İzah" makalesiyle spora değil, sporun ahlâki zaafiyete yolaçmasına karşı olduğunu ifade eder.⁵

Doktor Mazhar Osman, mekteplerimize spor dersinin ilave edilmesi üzerine yazdığı makalede; eskilerin ciddiyete yakıştıramadığı sporu küçük-büyük, genç-yaşlı herkese tavsiye eder. En mühim ve en ciddi hastalıkların bile sağlam ve neşeli bir vücutla yenilebileceğini, sağlam kafanın ancak sağlam vücutta bulunabileceğini iddia eder.⁶

Spor konusunun güçlü bir kalemi de Selim Sırrı (Tercan)'dır. Türklerde idman ve riyazât konu alan makalesinde, Türklerin Avrupalılar'a Türk gibi kuvvetli sözünü darb-ı mesel olarak kabul ettirmelerinin vücutça çok kuvvetli olmalarından kaynaklandığını anlatır. Makalesine şöyle devam eder:

"Spor tabii bir şekilde Türk'ün bir parçasıdır. Türkler tarih sahnesine çıkışlarından itibaren ellerin kılıç ayaklarında at üzengisinde oluşu Türklerde sporun gelişmesini sağlamıştır." Makalenin devamında Okmeydanı nişangâhı ve spor alanı hakkında ayrıntılı bilgi veren yazar bugün ise hürmetsizlikten dolayı yıkılıp gittiğini kaydeder.⁷

Değerli spor adamlarımızdan Ali Sâmî (Yen) de Yeni Mecmua' nın spor yazarları arasındadır. "İdman Teşkilâtımıza Dâir" adını taşıyan makalesinde ülkemizde sporun yaygınlaştırılması için spor tesisleri, idman sahaları yapılması gerektiğini ifade eder. Bugün için İstanbul'un çeşitli yerlerini tavsiye eder ve vakit geçirmeden spor sahaları yapımına başlanmasını ister.⁸

5) Necmettin Sâdık, "Bir İzah", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25 s. 498.

6) Doktor Mazhar Osman, "İdman ve Terbiye", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 333-334.

7) Selim Sırrı, "Türkler'de İdmân ve Riyâzât", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 34, 195.

8) Ali Sâmî, "İdman Teşkilâtımıza Dâir", 15 Şubat 1339/1923, nr. 70. s. 69-70.

k) Güzel Sanatlar :

Yeni Mecmua'da mimarî dışında küçük bir yekün tutan güzel sanatlar konusunu, plastik ve fonetik sanatlar olmak üzere iki bölümde ele alırken, plastik sanatlar kısmında: Mimari, resim, çinicilik; fonetik sanatlarda ise mûsikîyi inceleyeceğiz. Çalışmamız esas konu olan edebiyatı ise ayrıca ele aldığımızdan bu konuya dahil etmemiş bulunuyoruz.

A) Genel Değerlendirme :

Ziya Gökalp daha sonra Türkçülüğün Esasları adlı kitabının "Türklerde Bedîî Zevk" bölümünde yer vereceği makalesinde eski Türklerde bedîî zevkin çok yüksek olduğunu, Turfan'da keşfedilen mermer heykellerin de bunun bir ıspatı olduğunu belirtir. Osmanlı ve Selçuklu Türkleri'nin Anadolu'da, Türkistan'da, Hint'te vs. yaptıkları cami, saray, türbe, köprü, çeşme, han ve hamamların bu bedîî zevkin ıspatı olduğunu kaydeder.¹

Millî Sanat üzerinde makaleler yazan Nazmi Ziya "Sanatın Kıymeti" adını taşıyan makalesinde: Vücudun gıdaya ihtiyacı olduğu gibi, ruhun da sanata ihtiyacı olduğunu, sanatın bir millette millî, taklitten uzak olarak yükselmemesi halinde inkırazın başlayacağını anlatır.²

Millî sanat üzerinde duran bir diğer Yeni Mecmua yazarı Ahmet Cemâldir. Türk sanatının İran'dan etkilenmesinin, yalnız Türkler için değil, İslâm dini için de çok hayırlı olduğunu ifade ettikten sonra, Türklerin yeni bir memleketi feth ettikleri zaman, o memleketteki mevcut sanatı işleyerek kendi ruhlarını naksettiklerini kaydeder. Daha sonra çevre memleketlerden sanatkârlar getirterek, sanatı büyük ve millî bir hale getirdiklerini anlatır ve buna ait misaller verir.³

-
- 1) Ziya Gökalp, "Musahabe: Bedîî Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 342-345.
 - 2) Nazmi Ziya, "Sanatın Kıymeti", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 194-196.
 - 3) Ahmet Cemâl, "Nefis Sanatlar", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 150-153.

Vahit, Türk sanatını iki devrede inceler. 18. asırdan sonra garbın tesirinde kalınan Türk Sanatı için şu görüşlere yer verir :

"Türk sanatının başlıca unsurunu Anadolu temin etmiştir. Türk sanatı tesire uğradıysa da asla taklitçi olmadı. Türkleri diğer müslüman milletlerden ayıran en büyük özellik, Türk sanatının sâde, hafif ve gözü dinlendirici olmasıdır." Vahit Türk sanatının bu özelliklerinden dolayı takdire şayan olduğu fikrindedir.⁴

Eski sanat eserlerimizin korunmasıyla ilgili olarak da şu görüşlere yer verilmiştir :

"Eğer cami ve türbelerimiz bâki kalmasaydı, bir zamanlar Türk sanatı olduğuna kimseyi inandıramazdık. Bugün mazinin pek çok eseri yangın, anlayışsızlık, fukaralık yüzünden çarşı-pazar dağılıp gitti. Cami ve türbelerimizin kışları kireç içinde kaldı. Bu zevksizliği görmek için büyük camilere dikkat etmek yeterlidir. Mermere bile türlü şekiller veren bâni Türklerle taşa kireç süren, mâbete gazino havası getiren biçare insanların aynı milletten olduğuna inanamazsınız!"⁵

Ali Cânib "Bediyat Bahisleri" başlığıyla yazdığı seri makalelerinde Bedîî Haz kavramını açıklar. Bedîî emirlere karşı gelenlerin, merhametsizce ceza görüp "maskara" tâbiriyle adlandırıldıklarını iddia eder. Tabiat ve sanat sahasındaki güzellikleri ayırırken takdir edemeyeceğimiz bir şeyin usta bir ressamın fırçasıyla bizi sermest edebileceğini vurgular.⁶

4) Vâhit , "Türk Sanatı ve Bursa'daki Mahsulâtı", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 177.

5) Falih Rıfkı, "Eski Eserlerimizin Muhafazası", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 461-462.

6) Ali Cânib, "Bedîî Haz", Y. M., 8 Teşrîn-i sâni 1339/1923, nr. 18, s. 353-356.

18. Asırda Avrupa'da Türk sanatı moda haline gelmiştir. Bunda bir çok sanatkârın şarkta dolaşmasının ve Fransa ile yakınlaşmamızın önemli bir rolü vardır. Avrupa'da kumaşa, eşyalarda, oda takımlarında çinide Türkkâri sanat büyük revaçtadır. Bu en çok resimde kendini göstermiş ve neticede o zamanki Osmanlı sosyal hayatının tesbitine de yardım etmiştir.⁷

Bu konuda makaleleri bulunan sanatçılar ve yazarların ana gâyesi bizim yalnız cihangir değil, aynı zamanda yüksek sanat sahibi bir millet olduğumuzu ısbat etmeye çalışarak olmuştur.

B) Plastik Sanatlar :

1- Mimarî :

Yeni Mecmua'da güzel sanat şubeleri içinde en fazla makale "Mimarî" alanında neşredilir. Selçuklu ve Osmanlı mimarî sanatının ele alındığı bu makalelerde Osmanlı ve Selçuklu mimarisini hakkında geniş bilgiler verilir.

Mimar Kemaleddin ilk olarak Konya Karatay Medresesi'ni seçerek gençlerimizin, cedlerimizin dünyanın birinci derece sanatkâr kavmi olduklarına iman etmelerini ister: Bunun için de ewela millî bir taassubla mimarî eserlerimizi muhafaza etmemiz gerektiğini dile getiren yazar daha sonra bu medrese hakkında tarihî bilgiler verir. Mimarî özelliklerini anlatır. Mimar Kemalettin her Türk'ün tarihî eserleri koruyarak memleketimizin eşsiz güzelliğine yardımcı olmasını ister.⁸

Mimar Kemalettin'in "Mimarî" konusunda, Yeni Mecmua'daki yazıları hayli dikkat çekici ölçülerdedir. "Türk Mimarisine Dâir" isimli ikinci makalesinde tuğlanın bir çok güzel renklerle istihsal olunmasının mimârimizi canlandırdığını, şekil ve renk mükemmeliyetinin yalnız Türk mimarisine has olduğunu ifade eder.⁹

7) Ali Cânib, "18. Asırda Paris'te Türkkâri Sanat", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 29-31.

8) Mimar Kemalettin, "Konya'da Alattin Sarayı Asar-ı Bâkiyesi", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 29-32.

9) Mimar Kemalettin, "Türk Mimarisine Dair", Y. M., 2 Ağustos 1917 nr. 4, s. 129-132.

Mimar Kemâlettin "Türk Mimârisi" adlı yazı serisinin üçüncüsünde renge verilen ehemmiyet üzerinde durur. Türk mimarisinin çıktığı iklime ve inşaat malzemesine göre kendine mahsus bir rengi olduğunu, bu rengin mimarimizin hususiyetini belirlediğini anlatır. Osmanlı ve Selçuklu çinilerine de temas eden yazar. İslâm aleminin en güzel mimari geleneğini yaşatan medrese, kütüphane ve cami gibi harikulade güzel tarihî yapıların özenle korunmasını ister.¹⁰

Yazar "Yeşil Cami" adını taşıyan makalesinde camiyi tezyinat ve inşaat noktalarından inceler. Osmanlılar'ın, mimarî eserlerinin kemer teşkilinde, binanın tertibatında, tezyinatta Selçukluları taklit ettiklerini, yalnız Selçukluların açıklığa fazla meyl etmemelerine mukabil, Osmanlıların avlu adı verilen büyük açıklıklarla eserler vücuda getirdiklerini anlatır.¹¹

Esas alanı tarihçilik olan Ahmet Refik de mimarimize ait beyanlarda bulunmuş, bilhassa cami ve çeşme mimarimiz üzerinde durmuştur.

Ahmet Refik "Vâlîde Camileri" adlı makalesinde imar hissini yalnız padişahlarda değil, sultanhanımlarda da mevcut olduğunu, onların özellikle zârif çeşmeler cami ve imaretlerle memleketi tezyine çalıştıklarını ifade eder. Daha sonra, İstanbul Vâlîde Camii hakkında detaylı bilgiler verir.¹²

Başka bir makalesinde çeşme mimarimiz üzerinde de duran yazar, III. Ahmet tarafından Ayasofya'da Bab-ı Hümayun, Üsküdar'da Mihrimah Sultan Camii, Tophane ve Kılıç Ali Paşa Camii önünde gayet müzeyyen camiler yaptırıldığını, bunların nadîde bir mücevher gibi şehri süslediğini ifade eder.¹³

10) Mimar Kemalettin, "Türk Mimarisinde Renge Verilen Ehemmiyet" Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 129.

11) Mimar Kemalettin, "Yeşil Cami", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 176.

12) Ahmet Refik, "Vâlîde Camileri", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 188-189.

13) Ahmet Refik, "Sultan Ahmet Sâlis Çeşmeleri", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1917, nr. 28, s. 9-12.

Mehmet Ziya "Yeşil'de Tezyinat" adlı makalesinde Bursa Yeşil Camii'nin inşaatındaki sanat ve letafet, mermerlerindeki incelik, çinilerindeki renk itibarıyla şaheser kabul eder.¹⁴

Nasuhî Es'at "Selçuk Türkleri" adlı yazısında Selçuklu eserlerinde olan Alaattin Camii, Sultanlar Sarayı, İnce Minareli Medrese ve Karatay medresesini mimari ve tarihî özellikleriyle tanıtır.¹⁵

2- Resim :

Yeni Mecmua'da çok mahdut planda ve sadece bir iki makale de resim konusuyla karşılaşılır. Nazmi Ziya "Sanayi-Nefise" adlı makalesinde Galatasaray Lisesindeki resim sergisini anlatır. Resmin medenî olmanın bir göstergisi olduğunun savunulduğu yazıda bizde resmin yavaş yavaş geliştiğini ve resmin millî çizgiler taşıması gerçeği ifade edilir.¹⁶

Resim sergisinden bahseden bir yazar da Yakup Kadri'dir. Galatasaray Lisesi beşinci resim sergisinden söz ederken sergilerin sanat ve ticaret maksadına yönelik olduğuna dikkati çeker. Bu serginin sanatı yükseltmek gayesine yönelik olduğunu ifade eder. Mustafa Kemal Paşa'nın, Namık İsmail ve Çallı İbrahim'e ait resimleri buradan satın aldığını da kaydeden yazar ressamlarımızın henüz istediğimiz yere gelemediğini belirtir. Ona göre resim tabiatı aynen taklit etmemelidir. His ve hayal de fırça hâkim olmalıdır.¹⁷

-
- 14) Mehmet Ziya, "Yeşilde Tezyinât", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 165-167.
- 15) Nasuhî Es'at, "Selçuklu Türkleri", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 367-369.
- 16) Nazmi Ziya, "Sanayi-i Nefise: Resim", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 149-150.
- 17) Yakup Kadri, "Sanayi-i Nefise: 5. Resim Sergisi", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 309-311.

C) Fonetik Sanatlar :

3- Mûsikî :

Yeni Mecmua'da Musikî konusunu da sadece bir kaç makaleyle değerlendirilir. Bu konuda Ziya Gökalp "Bedîf Türkçülük" makalesiyle ön plana çıkar. Gökalp bu makalede tartışmalara sebep olan ve zamanımıza kadar gelen değerlendirmelerde bulunmuştur. Bugün şark mûsikîsi, garp mûsikîsi ve halk mûsikîsi gibi üç mûsikînin karşısında olduğumuzu ifade eden yazar şark mûsikîsiyle garp mûsikîsinin Yunan mûsikîsinden doğduğunu ve Farabî tarafından Bizans'tan ithal edildiğini iddia etmiş, millî mûsikîmizin halk mûsikîsiyle garp mûsikîsinden doğacağını dile getirmiştir.

Gökalp bu fikirleriyle o yılların en çok tartışılan adamı olur. Bu tartışmalar Cumhuriyet devrinde de akis bulmuş ve Mustafa Kemal'e misal teşkil ederek Devlet radyolarından sanat mûsikîsinin bir müddet kaldırılmasına sebep olmuştur.¹⁸

Batı ile bu alanda da kaynaşabilmenin bir ürünü olmak üzere Musa Süreyya "Opera" hk. yazdığı makalede, operanın tarihi tekamülü hakkında bilgi verir. Opera mûsikîde büyük bir inkılap, yani bir üslup olarak kabul edilir.¹⁹ Yazar "Operadan Ewel Tiyatro'da Mûsikî" adlı yazısında da opera hakkında tarihi bilgi verdikten sonra operanın tiyatrolar için çok faydalı olduğunu, ruhu dinlendirip heyecanı arttırdığını iddia eder.²⁰

Osmanlı padişah ve vezirlerinin mûsikîyle olan irtibatını inceleyen Rauf Yetta "Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve Mûsikî" adlı ma-

18) Ziya Gökalp, "Bedîf Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 342-345.

19) Musa Süreyya, "İlk Opera", Y. M., 22 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20, s. 386-388.

20) Musa Süreyya, "Operadan Ewel Tiyatro'da Mûsikî", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1917, nr. 28, s. 33-36.

kalesinde, Damat İbrahim Paşa'nın aynı zamanda bir mûsiki şinas olduğunu, hümayunkâr namında betesi bulunduğunu kaydeder. Daha sonra eserlerinden notalı bir misali verir.²¹

Rauf Yekta diğer makalesinde bu defa III. Selim ve mûsikî üzerinde durmuş, en ziyade şehzadelîği zamanında mûsikîyle iştigal ettiğini, cûlusundan sonra da mûsikîyi teşvik ettiği anlatmıştır. Aynı makalede Suz-i dilâra makamında "Ayin-i Şerif-i Mevlevî" adlı bestesi olduğu da kayd edilmiştir.²²

-
- 21) Rauf Yekta, "Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve Mûsikî", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 8-10.
- 22) Rauf Yekta, "Selim-i Sâlis Mûsikîşinas", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 309-312.

SONUÇ VE TOPLU DEĞERLENDİRME

Yeni Mecmua, başta "Türk Ocağı" çevresinde toplanan gençler olmak üzere, I. Dünya Harbi ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki okuyan nesil üzerinde derin bir tesir icra etmiş, edebî otoriteler tarafından adından sıkça bahsettirmiştir. Sıkıntılı harp yıllarında I. Dünya Harbi başta olmak üzere Türk milletinin varlık-yokluk mücadelesi verdiği, en buhranlı dönemlerde bir destek vazifesi görmüştür. Türkçü bir görüşle yayınlanan mecmua ele aldığı konularla Türk milletinin yeniden güven duygusunu kazanmasına çalışmış, Türklük ruhunu şahlandırmış, yeryüzündeki bütün Türkleri "dilde, fikirde, işte" birlik ülküsüne davet etmiştir. Mecmua Türk düşünce, iktisat ve sanat dünyasına da ışık tutmuş, yol göstermiştir. 90 sayı devam eden yayın hayatı boyunca, ferdi değil, millî davaların takipçisi olmuş, şahsî polemiklerden uzak, millî birlik ve beraberlik ülküsünde kaynaştırıcı yolu takip etmiştir. Falih Rıfkı mecmuanın 67. sayısında bu konuda şu görüşlere yer vermiştir :

"1918'de Mondros Mütarekesi'nin hazırlanmakta olduğu tarihler de İstanbul'da iki millet müessesesi vardı: Türk Ocağı ve Yeni Mecmua! Milliyetperverlik gayesiyle çalışan bu iki müessese, mukadder bir inkıraza doğru giden Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı arasından Türk vatanını ve Türk milletini kurtarmak gayesine hizmet etmiştir".

Yeni Mecmua gençliğe büyük değer vermiş, onun ilmî, bedenî ve kültürel yönden gelişmesi için büyük çaba sarfetmiştir. Memleketin, millî duyguları doruk noktasında olan münevverlerine müracaat ederek genç zekâları ciddî ve lüzumlu bilgilerle donatmaya çalışmıştır.

Yeni Mecmua, İslâmcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi fikir akımlarının ateşli taraftar bulduğu dönemlerde, meselelere "Türkçü (milliyetçi) bir görüşle yaklaşmış, kurtuluşumuzu milliyetçilik akımı içerisinde görmüş ve göstermiştir.

Yeni Mecmua "Osmanlı"yı diğer kavimlerinde resmî adı saymakta, bunların dışında müstakil bir Osmanlı toplumu tanımamaktadır. Osmanlı adının, İlk Osmanlı padişahı ve kurucusu Osman Gazi'den kaynaklandığı görüşünde olan mecmua devletimizin adının "Türkiye" olduğu inancındadır. Yeni Mecmua'ya göre çözüm yolu Irka dayalı Türk milliyetçiliği'dir. Bu yüzden Mecmuanın politikası İslâmcılık anlayışıyla çatışmış gibi görünür. Türkçülük hareketini yürüten Ziya Gökalp Yeni Mecmua'yı bu çizgiye oturturken İslâmiyeti dışarda bırakmayı uygun görmez, "Millî İslâmî" terkibinden yana bir politika oluşturur. Bu yüzden Gökalp'in "Türk milletindenim, İslâm Ümmetindenim, Garp medeniyetindenim" formülü gerek bu dönemi gerekse Yeni Mecmua'yı senteze götüren en tutarlı ölçü olur.

Türkçüler, milliyet fikrinin en önemli esaslarından birinin din olduğunu iddia ederler. Dini, milliyetin teşekkülü için en önemli faktör olarak görürler. Osmanlı Devleti her şeyden önce bir Türk ve İslâm devleti kabul edilir. Türkçülüğün programı yapılırken tamamıyla "Müslüman Türk" olarak hareket ederler. İslâmcılar ise Türklük ülküsünün, müslümanlar arasında tefrika çıkaracağı inancındadır. Bu bakımdan "Türkçülük" hareketi tehlikeli sayılmaktadır.

Yeni Mecmua, Ziya Gökalp'in fikirlerine katılarak Türkçülüğün ana gayesinin, bütün Türkleri içinde toplayan bir İslâm Türkçülüğü olduğunu anlatır. Milliyet fikri kuvvet buldukça, İslâm ümmetçiliği fikri de o derece kuvvetlenecektir. Türkler'in millî bir yapıya sahip olması İslâmlık içinde kuvvet kaynağı olarak kabul edilmiştir. Onlara göre İslâmiyet milliyeti değil, kabileciliğe dayanan "Asabiyet" yasaklamıştır. Türkler İslâmiyete; lisanını, edebiyatını, ekonomisini bile unutacak derecede bağlıdır. Gökalp'e göre Türkçülük mefküresi, ilimcilik, sanatçılık ve ahlâkçılık cereyanlarından doğmuştur. Bu dönemin Türkçüleri daha çok dil, tarih, edebiyat, iktisat vb. konular üzerinde çalışır.

Yeni Mecmua'nın anlayışına göre bir ortak Türk kültürü meydana getirilmelidir. Aynı kültürle yoğrulmuş olan Türkler'in bir medeniyeti olmalıdır. Bu medeniyet, Batı medeniyeti yönünde ve "Türk-İslâm" medeniyeti karakterinde olmalıdır. Batı medeniyeti teknik alanda

örnek alınmalı, millî değerlerde ise öze bağlı kalınmalıdır. Bu görüş temeli Hüseyinzâde Ali Bey'e dayanan ve Ziya Gökalp'te geniş olarak ifadesini bulan "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" şeklinde senteze ulaşmıştır.

Türkiye'de hayatının hemen her alanında Batılılaşma, yenileşme ve modernleşme ile aynı telakki edilmiştir. İlim ve tekniği esas almanın yanında sosyal hayattaki farklı fikirlere rağmen, Batılılaşma hareketleri Yeni Mecmua'da taklitten çok, terkipçi bir anlayışın eseri olarak değerlendirilmiştir. Batılılaşmanın askerî ve teknik sahadan siyasî, sosyal ve edebî alanlara aksettği görülmektedir. Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatı, şekil ve muhtevada uzun zaman taklit dönemi yaşar. Millî edebiyat hareketi ise toparlanış ve öze dönüş imkânını sağlar. Kendimizi, kendi ülkemizi ve insanlarımızı millî bir ruhla aramaya başlarız. Bu şuuru bize kazandıran Türkçü yazarlar ve Türkçü mecmualardır. Türkçü yazarları sinesinde barındıran Yeni Mecmua da millî edebiyatın başlıca yayın vasıtalarından birisi durumundadır.

Yeni Mecmua muasırlaşmanın mekteplerden başlaması arzular. Türkiye'nin geleceğinde mekteplere, tâlim ve terbiyeye büyük vazifeler düşecektir. Bu anlayış Yeni Mecmua'da Tâlim ve Terbiye bahsine geniş olarak yer verilmesine yol açar. Eğitim millî olacak fakat batının ilminden faydalanılacaktır. Yabancı kültürden faydalanmak ve millî benliğimize hizmetini sağlamak için yabancı dil bilme gereğine işaret eden Yeni Mecmua sayfaları arasında tercüme faaliyetlerine de yer verir. Dünya edebiyatının özellikle millî değerleri ön plana çıkaran hikaye, roman, şiir ve diğer edebî türlerini dilimize kazandırır. Mecmua Batı'nın ilim, fikir ve sanatına daima açık olmuştur. Dünya edebiyatını tanıdıkça, kendi esas kimliğimizi bulacağımız inancı mecmuanın ve yayımlandığı dönemin en karakteristik özelliklerindedir.

Yeni Mecmua iktisadî alanda da çağın gidişatına ayak uydurmak lüzumuna inanır. Gökalp'in bu künudaki olgunluk devri yazıları bu mecmuada yayınlanmıştır. Millî devlete yönelik bir ideolojinin temelini

atan Yeni Mecmua iktisatta Durkheim'den esinlenen dayanışmacılık (Salidarizm)'i kabul eder. Gökalp dayanışmacı toplum anlayışını halkçılıkla senteze ulaştırır.

I. Dünya harbinin sebep olduğu sosyal çöküntü Osmanlı iktisadî hayatında dayanışmacılığı lüzumlu kılmıştır. Bu sebeple çelişen sosyal sınıflar yerine, uzlaşan meslek zümreleri konmuştur. Yeni Mecmua'aya göre Türkler'in Almanlar'ı örnek almaları ve millî iktisat anlayışını benimseyerek millî iktisatçılar yetiştirmeleri gerekir. Gökalp'e göre Türk iktisatçıları Almanlar'ın yolunu izlemelidir. Türkçülüğün ilk aşaması olan harsî Türkçülük, dil ve edebiyat alanında başlatılmıştır. Harp yıllarında gündeme gelen "Millî iktisat" ise iktisadî birliği gerçekleştirecektir. Millî varlık ancak millî nitelikteki yapıyla gerçekleştirilebilir. Bu sebeple sanayileşmeye ağırlık veren bir "Millî iktisat" politikası izlenmelidir.

Yeni Mecmua da millî iktisat görüşünü savunan Ziya Gökalp ve Tekin Alp ve mecmuada makaleleri görülen diğer yazarlar ülkemizde iktisadî meselelerin halledilmesi için ahlâk meselelerine çözüm getirilmesi gerektiğini ileri sürerler. Bu meselenin "Harp Zenginleri"ni doğurduğunu iddia ederken meslek birlikleri üzerinde dururlar.

Yeni Mecmua'da eğitim konusu başta Ziya Gökalp olmak üzere İsmâil Hakkı ve Necmettin Sâdık tarafından kaleme alınmıştır. Eğitim programlarının Türkçü esaslara uygun bir şekilde oluşturulması fikri müdafaa edilmiştir. Eğitim de görülen aksaklıklara dikkat çekilerek, millî bir eğitimin gerekliliği üzerinde durulmuştur. Gökalp'in eğitim konusundaki fikirleri Cumhuriyet rejiminin de temel ilkeleri olmuştur.

Türk kadınının meselelerinin de gündeme getirildiği Yeni Mecma kadınının geçmişteki, hâl-i hazırdaki ve gelecekteki durumlarını sayfalarına açmıştır. Kadınların eğitimi ve çalışma hayatındaki yerinin münakaşa edildiği makalelerde, müslüman toplumların geri kalmışlığının sebeplerinden biri olarak, kadının câhil oluşu ve sosyal hayattan tecrid edilmesi gösterilmiştir.

Ahlâk ve din konularında bu buhranların sebepleri araştırılmış ve şahsî ahlâk, aile ahlâkî, meslek ahlâkı gibi başlıklarda değerlendirilmiştir.

Yeni Mecmuada millî sanatın meydana getirilebilmesi için sanatçılar teşvik edilmiş, özellikle mimârî, millî zevke göre tesbit edilmiştir. Ressamlar da resimlerinde millî konulara yönlendirilmeye çalışılmıştır. Halkın türkülerine ayrı bir önem verilmiş, örnekler sergilenmiştir.

Mecmuada tarih konusuna da geniş yer ayrılmıştır. Ziya Gökalp' in tarih metodu, modern tarih anlayışının yerleşmesinde etkili olmuştur.

Ahmet Refik tarafından akıcı ve sâde bir üslûpla kaleme alınan makalelerde tarihin sevilerek ve doğru olarak kabul görmesinde etkili olmuştur. Yeni Mecmua tarihin bir bütün olarak değerlendirilmesinden yana olmuş ve İslâmiyetten önceki Türk tarihine de yönelmiştir.

Yeni Mecmua'da matbuat hayatına da büyük önem verilmiş, yeni çıkan kitaplar ve yayınlanan mecmualar, "Onbeş günlük İstanbul", "Şuun", "Kitaplar" gibi başlıklarla Türk okuyucusuna tenki diye beraber tanıtılmıştır.

Edebiyat da millî edebiyat, batı edebiyatı, şiir, hikâye, dil tartışmaları, imlâ ve alfabe meselesi, edebiyat tarihi şeklinde geniş olarak değerlendirilmiş ve Yeni Mecmua'da en fazla yeri kaplamıştır.

Bu dönemde Türkçülük şiir ve edebiyata iyice nüfuz eder. Hikâyede sâde dil, şiirde hece ölçüsü kullanılır. Genç Kalemler de başlatılan "Yeni Lisan" anlayışı Yeni Mecmuada da ele alınır. Ahmet Hikmet, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Refik Hâlit, Yakup Kadri, Falih Rıfkı, Fuat Köprülü gibi isimler şiir ve neşirde sâde lisan anlayışının en güzel örneklerini verirler. Yeni Mecmua Türkçülük hareketini, her alanda sistemleştirmeye çalışırken millî edebiyat akımının yayılması ve kuvvetlenmesine de öncülük eder. Tercüme-i hâl ve biyografî tarzında gelişen çalışmalar çoğunlukla Fuat Köprülü tarafından Edebiyat Tarihi tarzında ele alınır.

Edebiyat türleri içinde en geniş yer şiir ve hikâyeye verilirken, hatırat, seyahat, musahabe ve konferans dallarına ait örnekler de verilir. Hepsinin de dili sadedir.

Bu Türkçü ediplere göre, bir Türk edebiyatı vardır, fakat mevcut edebiyat halka hitap etmeyen, debdebeli ve süslü bir dille yazılmış üstelik şiir ve nesirde Acem taklitçiliğine dayanan bir edebiyattır. Türk milletinin günlük hayatını anlatmayan bu anlayış yıkılmalı, Türk insanını ve milletini ayakta tutacak olan bir "Millî Edebiyat" meydana getirilmelidir. Yeni Mecmua'nın "Millî Edebiyat" olarak adlandırdığı bu edebiyatın başlıca özelliği "Halka gitmek"tir. Arap, Acem ve Fransız taklidinden uzaklaşarak şiirde ve nesirde duygu ve mevzunu halktan alan eserleri, sâde dille ortaya koymaktır.

Yeni Mecmua yazarlarının çeşitli yönleriyle ortaya koydukları edebiyat anlayışının bir özelliği de arûz'un yerine, millî vezin olarak kabul ettikleri hece'nin kullanılmasıdır. Bunda ana gaye sâde dile yönelmek ve yazılanları halkın anlamasını sağlamaktır. Ancak lisanda tasfiyeci görüşü kabul etmeyen mecmua halkın bildiği kullandığı bütün kelimeleri Türkçe'nin nalı kabul eder. İstanbul Türkçesini edebî dil kabul eden Yeni Mecma, Türk birliği için dil ve edebiyatta ortak hareket etmek gerektiği inancını çok kuvvetli bir şekilde taşır.

Yeni Mecmua ve Türk Ocağı'nın çalışmaları özellikle diğer Türkçü" yayınlardan Türk Yurdu ile birlikte "Millî edebiyat" taraftarlarının çoğalmasını, edebiyatta milliyetçilik fikrinin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Yeni Mecmua, Genç Kalemler, Türk Yurdu gibi yayınlarla beraber "Millî edebiyat" akımını ısrarla müdafaa etmiştir. Millî edebiyatın, halkçı, Anadolu ve milliyetçi olduğunu bu yüzden; tarihe, millî kültüre, dile, dine ve geçmişe büyük önem vermiştir. Milliyetçi bir ruh taşıyan şâirler vatan ve millet sevgisi aşıl原因 başarılı şiirler ortaya koymuşlardır.

Yeni Mecmua dil meselesine ilmî bir şekilde bakmıştır. Lehçeler, şiveler, Türkçe'nin telaffuzu, imlâ bozuklukları ve alınması gerekli tedbirleri sıralayan mecmua alfabe meselesinde ise Lâtin alfabesi veya diğer Türk alfabelerinden birinin kabulünü uygun görmemiştir. Mevcud Arap asıllı Türk alfabesinin bazı ıslahatlarla ve mutlaka devam ettirilmesi görüşünü ısrarla savunan Yeni Mecmua, aksi taktirde büyük bir kültürel, siyasî ilmî ve dinî kayıp olacağını vurgulamıştır.

Yeni Mecmua 1923'teki yayın hayatında Atatürk'ün giriştiği bütün hareketleri desteklemiş, Cumhuriyet'e sahip çıkmıştır.

1911-1923 yılları arasındaki olaylar, Türk aydınlarını millî birlik ve beraberlik ülküsüyle Yeni Mecmua etrafında toplamıştır. Yeni Mecmua'nın takip ettiği politika, hükümetin siyaseti üzerinde de tesirli olmuştur. İttihat ve Terakki fırkasıyla kurulan iyi münasebetler, Türkçülük akımının hükümet politikası haline gelmesini sağlamış ve bu durum Cumhuriyet hükümetlerince de devam ettirilmeye çalışılmıştır. Halka doğru gitmek, halkçılık ve Anadoluçuluk anlayışı Yeni Mecmua'nın temel ilkeleri olarak belirlenmiş ve millileşme eğilimi her alanda kuvvetlenmiştir. Hikâyelerde konular millî tarih ve alınmış, Türkçe sâdeleşmiş, hece ölçüsü" benimşenmiş, millî iktisat, millî eğitim, millî tarih, millî sanat şuuru iyice yerleşmiştir.

Bütün bunların gerçekleşmesinde, Ahmet Cevat, Ahmet Hikmet, Ahmet Refik, Akil Koyuncu, Ali Cânib, Avram Galanti, Falih Rıfkı, Fâzıl Ahmet, Fâruk Nâfiz, Fevzi Lütfi, Halit Fahri, Hamdullah Subhi, Hüseyin Rahmi, İbrahim Alaattin, İhsan Mukbil, İsmâil Hakkı, Yakup Kadri, Kâzım Şinasi, Köprülüzâde Mehmet Fuat, Mustafa Nihat, Nasuhî Esat, Necip Fâzıl, Necmettin Sâdık, Orhan Seyfi, Ömer Seyfettin, Refik Hâlit, Ruşen Eşref, Sâtı Bey, Selim Sırrı, Tekin Alp, Yahya Kemal Yahya Sâim ve Ziya Gökalp gibi şahsiyetlerin büyük gayretleri olmuştur.

Yeni Mecmua üzerine yaptığımız inceleme bize, Yeni Mecmua'nın Türkçülük akımının tesiriyle memleket ve milletimiz için çeşitli alanlarda çok müsbet ve tesirli faaliyetler içerisinde bulunduğunu göstermektedir. Yine Mecmua'da öne sürülen fikirlerin pek çoğu özellikle Cumhuriyetle beraber tatbik edilmek suretiyle, en buhranlı dönemler de bile hayırlı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. İkinci yayın döneminde (1923) Atatürk'ün çalışmalarıyla bütünleşerek "Yenilik, millîlik ve yükselme" yolunda hizmet etmiş, kendisinden söz ettirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

I. ANA KAYNAK

Yeni Mecmua : Nr. 1-90

II. FAYDALANILAN KAYNAKLAR

Akyüz Yahya, Başlangıçtan 1982'ye Türk Eğitim Tarihi, Ankara 1982.

Berkes, Niyazi, Türkiye'de Çağdaşlaşma, İstanbul 1978.

Beyatlı, Yahya Kemal, Siyasî ve Edebî Portreler, İstanbul 1986.

Banarlı, Nihat Sâmî, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Devlet Kitapları, İstanbul 1917, c. 2.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, 3. baskı, Ankara 1978.

Duru, Kâzım Nâmi, Ziya Gökalp, İstanbul 1975.

Erat, Muhammet, Türk Basımında Alfabe Meselesi (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul 1991, s. 102-106.

Ersoylu, Halil, Ziya Gökalp'in Dil Görüşü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1962

Gözde, Sağnak, Ziya Gökalp'in Hars, Lisan, Sanat Anlayışı

Hanioğlu, Şükrü, Batıcılık, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 5, s. 1382-1384

Hanioğlu Şükrü, Türkçülük, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 5, s. 1397-1410.

Kara İsmâil, "Tanzimattan Cumhuriyete İslâmcılık Tartışmaları" Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 5.

Kılıçzâde, Hakkı, İçtihat, 14 Mart 1329, nr. 58.

Levent Agâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, c. 1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984.

Orkun, Hüseyin Nâmık "Türkçülüğün Tarihi", Ankara 1944.

Şemsettin Sâmî, Kâmus-ı Türkî, İstanbul 1317 (1901).

Toprak Zafer, "II. Meşrutiyet'te Fikir Dergileri", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 1. ,128-132

Toprak Zafer, "Millî İktisat", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 3, s. 928-932

Tural, Sâdık Kemal, "Osmanlı İmparatorluğunun Son Yıllarında (1908-1920) Edebiyatımızda Türkçülük Akımı", Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1978.

Tunaya Prof.Dr. Tarık Zafer, "İslâmlık Cerayın", İstanbul 1962.

Varlık Bülent, "Mütareke ve Millî Mücadele Basını", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 5 s. 1400-1412

"Tanzimattan Meşrutiyete Dergilerimiz", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c. 1. ,s. 1414-1418

Yahya Sâmî, "Yeni Mecmuadaki Suriş", Millî Mecmua, nr. 3, s. 33.

Ziya Gökalp, "Türkçülüğün Esasları", Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1986.

Yazar Adları İndeksi

Abdullah Hâmit Zübeyir (Koşar)

"Türk Medeniyeti: Macaristan'da Türk İstilasına Dâir Bir Konferans",
Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 266-268.

Abdullah Dâvut

"Rum Patrikliği Meselesine Dâir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69,
s. 40.

Abdurrahman Şeref

"Koca Cafer Paşa", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası,
s. 39.

Abdülhak Hâmit (Tarhan)

"Merkâd-ı Fatihi Ziyâret", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 388.

Ağaoğlu Ahmet

"Rus Edebiyatı'nın Umumî Seciyeleri", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr.
1, s. 13-16.

"Rus Edebiyatı'nın İlk Devirleri", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 87-89

"Karamzin'e Kadar Rus Edebiyatı", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s.
217-219.

"Karamzin'den Sonra Rus Edebiyatı", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s.
238-240.

"Puşkin Devri'nin Mukaddimesi", Y. M., 14 Teşrin-i Evvel 1917, nr. 13,
s. 249-251.

"Puşkin Devri", Y. M., 18 Taşrin-i Evvel 1917, 24 Kânun-ı Sâni 1918,
nr. 15-29.

Ahmet Cevat (Emre)

- "Derdim", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 327.
- "Şiveler, Lehçeler", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 347-349.
- "Lafz ile Manâ", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 375-376.
- "Niye Gelmedin", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 385.
- "İmdâd", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 385.
- "Türkçe ile Hind-Avrupa ve Sâmi Lisanlarda Kelimenin Tahlili", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 433-435.
- "Lisânımızda Teksir", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 507-509.
- "İmlâmızın Islahı; Klise Devri", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 73-75
- "İmlâmızın Islahı", Y. M., 12-26 Eylül 1918, nr. 61-63.
- "Kafkasya'ya Dâir", Y. M., nr. 49, s. 454, 456.

Ahmet Emin (Yalman)

- "Muâvenet-i Umumiyyet", Y. M., 16-30 Mayıs 1918, nr. 44, 46.
- "Anadolu İnkılâbı", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 2-3.
- "Yaşamamızın Hikmeti", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale nüshası, s. 48.

Ahmet Hâşim

- "Bir Ağaç Karşısında", Y. M., 1-Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 5.
- "Karanfil", Y. M., 15-Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 20.
- "Satırlar", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 59.
- "Gece", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 114.
- "Gürabane-i Laklakan", Y. M., 1-15 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 160-162.

Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)

"Ahî Deresi Kenarında", Y. M., 18 Nisan 1339/1923, nr. 40, s. 265.

"Alparslan Masalı", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 65, s. 242-245.

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 32.

Ahmet Midhat

"Meslekî Zümreler ve Ahlâkî Hayat", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 258-260.

Ahmet Muhittin

"İlmeilik ve Mâlumatçılık", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 55, 57

"Bir Kimsesizin Düğünü", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 462-465.

Ahmet Nedim

"Çanakkale'nin Ölmez Hatıralarından", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale Özel Nüshası, s. 84.

Ahmet Râsim

1-15 Şubat, 1-15 Mart, 15 Nisan, 15 Mayıs, 1-15 Haziran, 1 Temmuz, 2-16 Ağustos, 13 Eylül, 1-15 Teşrin-i evvel, 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923 nr. 69-72, 74, 76-77, 79, 81-82, 84, 86-87.

Ahmet Refik

"Lehistan'da Osmanlı Nüfuzu", Y. M., 12-26 Temmuz 1917, nr. 1, 3.

"Turhan Sultan ve Çanakkale", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 49-51

"Sultan Murat-ı Sâlis ve Kraliçe Elizabeth", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 69-71.

"Müverrih Selânikli Mustafa Efendi", Y. M., 9-16 Ağustos 1917, nr. 5-6.

"Alman Müverrihleri", Y. M., 23-30 Ağustos 1917, nr. 7, 8.

"Bizde Şehnamecilik, Seyyid Lokman ve Halefleri", Y. M., 6 Eylül 1917 nr. 9, s. 167-171.

"Osmanlı Medeniyeti: Vâlide Câmileri", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 189-192.

"Sadâbâd", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 209-212.

"Fransız Müverrihleri", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 229-232.

"Mimar Sinân: Hayatı ve Asârı", Y. M., 4-11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13-14.

"Topkapı Sarayı: Bağdat Köşkü", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15 s. 289-292.

"Kâriye Câmii ve Mazayikleri", Y. M., 1-8 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 17-18.

"Alman Müverrihi: Ranche" Y. M., 22-29 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 20-21.

"Bizanslılar Devrinde Büyükada", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 429, 434.

"Sultan Selim-i Sâlis'te Halk ve Millet Muhabbeti", Y. M., 13-20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, 24.

"Budîn'de Osmanlılar", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 489-492

"Dâmad İbrahim Paşa Hakkında", Y. M., 10 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 27, s. 3-8.

"Sultan Ahmet Sâlis Çeşmeleri", Y. M., 10 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 27, s. 9-12.

"Cihan Harbinde Avrupa Muharrirleri", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 95-98.

"Hürrem Sultan'ın Son Seneleri", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 109-111

"Sultan Ahmet ve Dâmatı", Y. M., 17 Mart 1918, nr. 34, s. 149-153.

"Pasarafça Akdedilirken", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 169-172.

- "Pasarafça'dan Sonra İstanbul", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 209-213
- "Sultan Ahmet-i Sâlis'in Hayatına Dâir", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 229-232.
- "Gâzi Zeynel Bey", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 243-246.
- "Sultan Mâhmut-ı Sâni Devrinde Boğaziçi", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 429-431.
- "Çar J. Poul ve Zamanı", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 449-453.
- "Koca Ragıp Paşa Sadâretinde Bâb-ı Ali", Y. M., 27 Haziran 18 Temmuz 18 Ağustos 22 Ağustos 1918, nr. 50, 53, 56-58.
- "Tarihte Kadın Simâları", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 52, s. 509-512.
- "18. Asırda Paris'te Türkkâri Sanat", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 29-31.
- "Nâimâ", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 49-53.
- "Cellat Kara Ali", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 147-149.
- "Ocak Ağaları: Hüseyin Ağa", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 164-168
- "Hoca Sadettin", Y. M., 12 Eylül - 26 Eylül 1918, nr. 61-62.
- "Osmanlı Tarihinde Kadın", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 249-251.
- "Islahat Fermanı: Hıristiyanlar'ın Hukuku", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 269-272.
- "II. Murat Zamanında Edirne", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 8-10.
- "Kurtulan Şehirlerimiz: Alaşehir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 41-43.
- "IV. Murat Zamanında Musul", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 60-62.
- "İzmir ve İzmiroğlu", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 101-103.

"Tavlan'da Barbaros Hayrettin", 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 114-115

"Yeşil Bursa Payitaht İken", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 162-164.

"Mâzide Sahar Seyranları", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 209-210.

"Şehid Kara Mehmet", Y. M., 5 Çanakkale nüshası, s. 110.

Ahmet Süheyl

"Edirne Sarayı", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 409-411

Ahmet Şükrü

"Lozan'da Gazeteciler", Y. M., 1 Mart 1339, nr. 71, s. 83-85.

Akil Koyuncu

"Şehit Nişanlısı", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 84.

"Kendi Kendime", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 41-42.

"Bir Gezinti", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 205.

"Aşk", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 324.

"Denize Karşı", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.

"İstanbul'un Fethi", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 394.

"Bahar", Y. M., 16 Haziran 1918, nr. 47, s. 405.

"Bugünün Çocuklarına", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 432.

"Şikayet", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 454.

"Resmin İçin", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 226.

"Teşrin-i evvel Gecesi", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 245.

"Bir Azizlik", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 106

Ali Cânib (Yöntem)

- "Günahkâr", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4.
- "Eylül'ün Denizi", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 24.
- "Gurûb", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 43.
- "Kurumuş Çeşme", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 72.
- "Bedîî Haz", Y. M., 8-15-29 Teşrîn-i Sâni 1917, nr. 18, 19, 21.
- "Hazzın Bedîî Hayattaki Mevkîî", Y. M., 3 Kânun Sâni 1917, nr. 26, s. 505-507.
- "Leh Edebiyatı", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 28, s. 23-27.
- "Zübeyde Fıtnat Hanım", Y. M., 31 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 30, s. 73-76
- "Şarkın Mezarlığı", Y. M., 30 Mayıs 1018, nr. 46, s. 386.
- "Lâbedîî Hisler", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 467-469.
- "Yaz Görüşleri", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 28.
- "Epope Nedir", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 193-195.
- "Tercüman-ı Hâkikat Edebiyatı", Y. M., 26 Teşrîn-i ewel 1918, nr. 66 s. 262-265.
- "Seddü'l-bahir'i Ziyaret", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 65-67.

Ali Ekrem

- "Dadıcığım", Y. M., 27 Kânun-ı ewel 1917, nr. 25, s. 492.
- "Baba Hindî", Y. M., 10 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 27, s. 12.
- "Salıncak", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni, 1918, nr. 28, s. 32.
- "Ordunun Defteri", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 66-68.

Ali Haydar

"Kırgızlar'da İzdivaç ve Düğün Merasimleri", Y. M., 14-21 Şubat 1918, nr. 32, 33.

Ali Haydar Emin

"Kurtaran", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 44.

Ali Mümtaz (Erolat)

"Saz", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 13.

"Mehtâb", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 32.

Ali Rıza Seyfi

"Yüz Sene Evvel İzmir'den Manisa'ya Seyahat", 10-26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64-66.

Ali Sâmi (Yen)

"İdman Teşkilatımıza Dâir", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 60-63

Ali Ulvi (Elove)

"Buğday Tarlaları", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.

"Gül", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 47.

"Aşka Tahassür", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 159.

"Kan Çiçekleri", Y. M., 30 Ağustos 1923, nr. 83, s. 348.

"Bir Ben", Y. M., 30 Ağustos 1923, nr. 83, s. 348.

Avram Galanti

"Kitab-ı Mukaddes'in Türkçe'ye Tercümeleri", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 177-179.

"Türk Kelimesinin Menşei", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 207-208.

"Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 283-284.

- "Osmanlı Sancağının Menşei", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 373-374
- "Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 476-478.
- "Hazreti Halit'in Kabrinin Keşfi", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 14-15.
- "Oğuzhan Efsanesi Etrafında", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 94-96
- "Türkçe Elifbânın Manâsı", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 153-154.
- "Yine Osmanlı Sancağının Menşei Etrafında", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 188-190.
- "Fransa ve Türkçe", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267-268.
- "Türkler İki Tarihi Devre Açmışlardır", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1399, nr. 68, s. 22-24.
- "Manevî ve Maddî Medeniyet", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 43-45.
- "Ümmet-Millet Kelimeleri", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 59-61.
- "İzmir İktisat Kongresi", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 74-75.
- "Türk Büyürüz", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 125.
- "İspanyol Halkiyatında Barbaros ve Kılıç Ali Paşalar", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 143-146.
- "Bursa'nın Fethi ve Museviler", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 184-185.
- "Türk Etimolojisi", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 206-207.
- "Telif ve Tercüme Meselesi", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 228-231.
- "Lâtin Hürufâtı Meselesi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 265-266.
- "Türkçe'de İmlâ Meselesi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 285-286.

"Padişah, Paşa, Bey, Efendi, Ağa Kelimelerinin Menşeleri", Y. M., 2 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 303-304.

"Türkler'de Salı Günü", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 332-333

"Türk Liselerde Arabî ve Farisî", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83 s. 344-345.

"Arap ve Fars Kavâidinden Aykılanmış Türkçe", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 362-363.

"Niçin İslâmiyet'i Müdafaa Ediyorum", Y. M., 1 Teşrin-i ewel 1339/1923, nr. 85, s. 391.

"Tarih-i Medeniyette Mustafa Kemâl ve Kumanda Ettiği Türk Ordusu", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87, s. 422-425.

"Konuşulan ve Yazılan Türkçe", Y. M., 20 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 88, s. 442.

"Türkiya Kelimesinin İmlâsı", Y. M., 5 Kânun-ı ewel 1339/1923, nr. 90, s. 477-478.

Ayas

"Edebiyatta Enmuzeçler: Hamlet", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 120-125.

"Don Kişot", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-204.

Bâki

"Gazel", Y. M., 21 Mart - 25 Nisan - 9 Mayıs 1918, nr. 33, 41, 43.

Bahri Lüstar

"Hindistan Hatıraları: Delhi", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 39-41

"Hindistan Hatıraları: Agra", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 107-109.

"Hindistan Hatıraları: Gevhercan", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 139-140.

"Hind Yollarında: İstanbul'dan Kahire'ye", Y. M., 1-15 Haziran 1339/1923, nr. 77, 78.

"Hind Yollarında: Süveyş'ten Bombay'a", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923 nr. 80, s. 292-295.

"Hindistan Hatıraları: Taç Mahal", Y. M., 30 Ağustos 13 Eylül 1339/1923, nr. 83, 84.

Bursalı Ahmet Paşa

"Gazel I, II", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 102-103.

"Yeni Saray Kasidesi", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 393.

Bursalı Aklî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 185.

Bursalı Asımî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Emin

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Hâlidî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 172.

Bursalı Hilâlî

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 179.

Bursalı Kâtip Mustafa Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 175.

Bursalı Mehmet Tâhir

"Coğrafyada Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 178-181.

Bursalı Nihâli

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 194.

Bursalı Nîmetî Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339, nr. 75, s. 182.

Bursalı Şevki Çelebi

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 186.

Bursalı Tâlib

"Gazel", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 186.

Caferoğlu

"Onaltıncı Asır Türk Edebiyatı'nın Altın Devri", Y. M., 13 Eylül 1923, nr. 84, s. 366-370.

Celal Nuri(ileri)

"Gelibolu'da Türkler", Y. M., Çanakkalede özel nüshası, s. 40.

Celal Esad

"Hikâyat: Gravure", Y. M., (Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 269-274.

Deli Ozon

"Dede Korkut'tan: Kon Turalı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 145-146

Dostoevsky

"Zindan Hatıraları", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 417-420.

"Bir Nümayiş", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 437, 440.

"Beyaz Geceler", Y. M., 8 Ağustos 1918, 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 56-66.

"Ölüler Evinin Hatıraları", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 68-85.

Edebiyat Muallimi Mehmed Emin

"Çanakkale'ye Dâir: Vesikalar", Y. M., Çanakkalede özel nüshası, s. 117-118.

Edib

"Türk İnkılabı: Devlet Şekilleri", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 213-214.

Emin Ali

"Tarih Usûlüne Dâir", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 514-517.

"Kahramanlar Tarihinden", Y. M., Çanakkale özel nüshası s. 106-107.

Emin Recep

"Dağlardan Akan Sular", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 470.

"Türk Dili", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 470.

Emine Sâniye

"Bir Damla Kan ve Bir Damla Gözyaşı", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 85-87.

Enis Behiç (Koryürek)

"Çanakkale Şehitliğinde", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 197.

"Bir Çift İskarpın", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 172.

"Gemiciler: Eski Korsan Menkibeleri", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 42-43.

Fâik Sabri

"Kars, Ardahan, Batum Hk.", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 189-191

"Kırım Hakkında", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 349-353.

"Çanakkale Boğaz", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 81-83.

Fâlih Rıfkı (Atay)

"Medine", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s.

"Bâdiye'den Gelen Şeyh", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 104-107.

"Neferim Mehmet", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 2-5.

"İsa'nın Merkatinden Çıkan Nur", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 23-25.

"Hâlit ve Arkadaşı Memduh", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 42-44.

"Cebhe", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 64-67.

"Eski Saat", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 84-85.

"Bende Konağı", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 144-147.

"Bir Meczûbla Tanıştım", 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s.

"Karagün Tecrübesi", Y. M. 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 261-263

"1918-1923", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 1.

"Mizahta Aydede Çığır", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 12

"Kabil'de Hâki Efendi ile Ömercan", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923 nr. 68, s. 24-26.

"Azâb", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 36-38.

"İnkılâb ve Kadınlarımız", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 77-78.

"Hayran Baba", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 87-90.

"Mazlum Milletlerin Mizâhı", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 93-94

"On Yaşında Kahraman ve Gâzi", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 117-120.

- "İdeal İçin Ölüm", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 135, 137.
 "Ferâgat", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 201-204.
 "Hemşehri, Vatandaş", 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 221-222.
 "Eski Eserlerimizin Muhafazası", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 361-362.
 "Çanakkale İçin", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 145-148.

Fatma Aliye

- "Kadın Nedir?", Y. M., 29 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 21, s. 415-417.

Fâzıl Ahmet (Aykaç)

- "Yazın", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 3-4.
 "Ada Yolu", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 72.
 "Kış Gelmeden", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 133.

Fâruk Nâfiz (Çamlıbel)

- "Münzevi", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 104.
 "Filistin'den Geçerken", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 185.
 "Kır Türküsü", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 266.
 "Terk Olunmaz", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 304.
 "Ayrılık", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
 "Yıllardır", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 454.
 "Gezdiğim Yer", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
 "Sensiz Bahar", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 4.
 "Şübhe", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 47.
 "Arzu", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 66.
 "Bir Mersiye", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 152.
 "Vasiyet", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 226.

Fevzi Lütfi

"Onbeş Günlük İstanbul: İzmir'den Bursa'ya", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 30.

"Onbeş Günlük İstanbul: Kitaplar", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 70.

"Türk Ocakları: Hamdullah Subhi İle Mülakat", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 147-149.

"Onbeş Günlük İstanbul: Kadınlık ve Kadınlarımız", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 217.

"Kitaplar: Taç Giyen Millet", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 296.

"Pafnos'un Akıbeti", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 323.

"Türk Ocağı: Ocak Mülahazaları", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82 s. 337.

"Kitaplar: Ayrılıklar", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 356.

"Sonbahar Delisi", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 394.

"Sadâbâd Günü", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87, s. 421.

"Kitaplar: Ziya Gökalp ve Mefkûre", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni, nr. 87, s. 438.

"Matbuat Surişi Ortasında", Y. M., 20 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 88, s. 441.

"Yarıncı Coşuş", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 455.

"Yahya Sâim Bey'le Sâmimiyet", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 469.

"Yerinde Bir Zaaf", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 481-482.

Fuzulî

"Nefes", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 455.

Gâli b. Haldun

"Nâmık Kemâl, Muktesid", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 54-58.

Goethe

"Muhammet'in İlähi", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87, s. 436-438.

"Şehitler", Hasan Cemil, Y. M., 20 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 88, s. 450-453.

"Cennet Kapısında", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 485-488.

Gurras

"İhtiyar Çalgıcı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 157.

Gustav Salombarje

"İstanbul ve Fatih Sultan Mehmed", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 391-393.

Hakkı Süha (Gezgin)

"Son Gece", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 205.

"Yıldızlar Önünde Şiir", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 226.

"Tuna", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 245.

"Saçların", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

"Meriç", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 484.

"Orduya", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 148.

"Siperden Mektup", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267.

"Akın", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 69.

Hakkı Tarık (Uz)

"Çanakkaleye Dâir", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 64.

Halid Fahri

- "Anadolu Akşamı", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 133.
- "İtiraf", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.
- "Bayram Mektubu", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 175.
- "Onlara", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 212.
- "Eski Düşmana", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234.
- "Çanakkale", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13, s. 248.
- "Ay Dinledi", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 274.
- "Dervişin Sözü", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 314.
- "Ceylana Aşk", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 17, s. 334.
- "Gurbette İlk Bayram", Y. M., 8 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 18, s. 348.
- "Şâir de Hisset", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 424-426.
- "Marmara Geceleri", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 437.
- "Neşe mi Elem mi?", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 454.
- "Şâirlik Gurur", Y. M., 3 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 26, s. 503-505.
- "Annemi Anarken", Y. M., 10 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 27, s. 8.
- "Kış Gecesi", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 28, s. 34.
- "Şâirin Ölümü", Y. M., 31 Kânun-ı Sâni 1917), nr. 30, s. 62.
- "Kâbus", Y. M., 7 Şubat 1918, nr. 31, s. 84.
- "Melikeye", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 124.
- "Bulutlara Yakın", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 164.
- "Sulh Gecesi", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 204.
- "Baharda Nehtâba Karşı", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.
- "İlk Bûse", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325.
- "Lânet", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
- "Baharda Bir ses", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
- "Kafkasya'ya Doğru", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 405.

"Öc", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 432.

"Bahar Sabahında", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.

"Yine Vezin Meselesi", Y. M., 15 Ağustos - 29 Ağustos 1918, s. 15-22-29 Ağustos 1918, nr. 57-59.

"Sâhilde", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 82.

"Dargın", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.

"Çanakkale İçin", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 55.

Halide Edib (Adivar)

"Mev'ud Hüküm", Y. M., 13 Eylül 1917 - 20 Haziran 1918, nr. 10-49.

Halil Ethem

"Harb-ı umumîde Ticaret", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 46-47.

Halil Nihat (Boztepe)

"Terennüm", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 206.

"Kanadalı Bir Kadın", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.

"Karlı Bir Gece", Y. M., 25 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.

"Yer Altında", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.

"Sahilde", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 172.

Hâlim Sâbit

"Aile Tarihi: İslâmiyetten Evvel ve Sonra İzdivaç", 13-20 Kânun-ı evvel 1917 - 10-24 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 23-24, 27, 29.

"Şimal Türklerinde Türkçülük ve Tatarcılık", Y. M., 18 Nisan 1918 - 25 Nisan 1918, nr. 40, 41.

Hamdullah Subhi (Tanrıöver)

"İrk ve Milliyet", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 136-138

"Tarih Yollarından Uzaklaşırken", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 141.

Hâmid Zübeyir

"Seyahat Hatıraları: Kardeş Est Milletinin İstiklâl Bayramı", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 406-407.

Henry Gluck

"Türk Sanatı", Y. M., 29 Ağustos - 5 Eylül 1918, nr. 59, 60.

Hasan Ali

"Şehitlerimizi Tahattup", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 348.

"Artık Susuyorum", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 392.

"Geyik", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 481.

Hasan Cemil

"Alman Edebiyatı: Goethe'den", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87, s. 431.

"Alman Edebiyatı: Şehitler", Y. M., 20 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 88 s. 450.

Heine

"Su Perisi", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 412-414.

Hıfzı Tefvik

"Veda", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

"Derdim", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.

"Çanakkale'ye Giderken", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 64.

Hüsamettin

"Osmanlı Arsi Karşısında İngilizler", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 70-72.

Hüseyinzâde Ali (Turhan)

"Arslan Ağzı", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 87-89.

Hüseyin Câhid

"Lozan'da Bir Gün Nasıl Geçti", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 81-82.

"Gül ve Bülbül", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 251-253.

"5 Mart Muharebeleri Münasebetiyle", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 144-145.

Hüseyin Nâmık

"Osmanlı Tarihinde Kadın", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 268-270.

"İlk Osmanlı Müverrihi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 287-288.

"En Eski Osmanlı Tarihi", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 385-386.

"Mufassal Türk Tarihi: Tenkîd", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 395.

"Oğuznâme", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 87-89.

Hüseyin Ragıb

"Hayat Mücadelesinde Kadın", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 242-243

"İki Lâlenin Hikâyesi", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası s. 47-48.

Hüseyin Rahmi

"Tövbeler Tövbesi", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 10-12

"Hasbıhal: Ahlâk", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 20-21

"Refia Hanım'ın Güftesi", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 215-217.

"Ali'nin Şehadeti", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 112.

"Yarımın Rüyası", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 40.

Ispartalı Tefik

"Bir İstiklâl Kahramanının Hatıraları", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923 nr. 89, s. 456-459.

Ispartalı T. Temirâlp

"Balıkesirli Erkân-ı Harb Kemâl Bey'in Mücahede Hatıraları", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 474-476.

İbrahim Alâaddin

"Çanakkale Özleri: Sulh ve Harp", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 204

"Çanakkale İzleri: Asker Ağzından", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 292.

"Çanakkale İzleri: İnsanlık Aşkısı", Y. M., 15 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 19, s. 368.

"Çanakkale İzleri: Siperden Mektup", Y. M., 22 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 20, s. 388.

"Çanakkale İzleri: Ordu Geçidi", Y. M., 29 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 21, s. 420.

"Çanakkale İzleri: Süleyman Paşa'nın Kabrinde", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 437.

"Çanakkale İzleri: Gurbet Denizi", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 454.

- "Yalnızlık", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 468.
- "Tenbel Çocuklar", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, 44.
- "Nöbetçi", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.
- "Atide Çanakkale", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 324.
- "Türk Askerleri", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
- "Bugünün Çocuklarına", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 352.
- "Çanakkale İzleri", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 371.
- "Yaralının Derdi", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 366.
- "Çanakkale İzleri", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 46.
- "Çanakkale İzleri: Boğaz'dan Geçerken", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüsha, s. 103.

İhsan Mukbil (Özyürek)

- "Aşkın Ölümü", Y. M., 3 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 26, s. 508.
- "Sana Cevab", Y. M., 10 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 27, s. 12.
- "Kadın Yemini", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 145.
- "Sevgilime", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 206.
- "Her İtıraftan Sonra", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 226.
- "Aşkın Duası", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 245.
- "Yalan", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 285.
- "Tahassür", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 304.
- "Ölümlere Kadar", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325.
- "Marmara'ya Karşı", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.
- "Bir Dargın Ki", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 386.
- "Aşkın Şikayeti", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 453.
- "Son Niyaz", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
- "O Günün Hatırası", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.

"Kardeşime", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 155.

"Bahar Gelmiş", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 174.

"Masumiyet", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 195.

"Arkandan", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 267.

"Hıçkırıklar: Çanakkale Şehitleri İçin", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 62.

İsmâil Hakkı

"Din ve İçtimâî İctihad", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 107-109.

"Ahlâk Mücâhedeleri", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 184-187.

"Maarif Siyaseti Nedir?", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 4-6

"Çanakkale Muharebesi Nedir?", Y. M., 5 Mart 1339/1923, Çanakkale özel nüshası, s. 41.

İvan Turganyef

"Buyruk", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 53-55.

"Jeremulay ile Değirmenci Kadın", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 230-234.

İzzet Ulvî (Aykurt)

"Hilâl ve Kartal", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 276-278.

"Leylâ", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 90, s. 472.

J. Rousseau

"Terbiye Meselesi", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 235-236.

"Harp Psikolojisi ve Terbiye", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 259-260.

Karaosmanoğlu Yakup Kadri

- "Merhâmet", Y. M., 20 Kânun-ı ewel 1917, nr. 24, s. 474, 480.
- "Erenlerin Bağından", Y. M., 4 Nisan 1918 - 9 Mayıs - 6 Haziran - 11 Temmuz - 22 Temmuz - 5-12 Eylül 1918, nr. 38, 40, 43, 47, 52, 58, 60, 61.
- "Bir Gence Nasihatlar: Kıssa ve Hisse", Y. M., 11 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 6-8.
- "Bir Gence Nasihatlar: Araftaki Ruh", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 21-23.
- "İzmit Sarayında Bir Gece", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 33-34
- "Okun Ucundan", Y. M., 1 Mart - 15 Nisan - 15 Mayıs 1339/1923, nr. 71, 74, 76.
- "Yunus Emre", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 54-55.
- "Edebiyatta Aradığımız", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 113-114
- "Muradiye'de", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 157-158.
- "Çırağan Gecesi", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 241-242.
- "Beşinci Resim Sergisi", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 309-312
- "Ayrılıklar Münasebetiyle", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 361-362.

Karacaoğlan

- "Birkaç Varsağı", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 96.
- "Halk Şiirleri", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 328.

Kâzım Şinasi

- "Şuûn: Tedrisât-ı İbtidâiye Dâir", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 96-97
- "Darülfünun Teşkilâtı", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 117-118.
- "Nüfus Meselesi", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 118.

- "Ferminizm Aleminde", Y. M., 21 Şubat 1918, nr. 33, s. 138.
- "Türkçemiz", Y. M., 21 Şubat 1918, nr. 33, s. 138.
- "Şuûn", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 158-159.
- "Çanakkale", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 198-200.
- "Şuûn: Kırım Hk.", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 218-219.
- "Şuûn: Harb Zenginleri; İzdivaç İlanları" Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 237.
- "Şuûn: Dâhilî İstikrâz; Malûl Gazilerimiz", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 259.
- "Şuûn: Bâ tum Hk.", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 279.
- "Şuûn: İâşe İşleri; Bir Sual", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 298.
- "Şuûn: 19. Asırda İstikrâz İşleri", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 308-312.
- "Üçüncü Sultan Selim ve Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel nüsha, s. 52-54.

Kemâl Behiç

- "Çanakkale Kara Muharebâtı", Y. M., Çanakkale özel nüsha, s. 18.

Köprülüzâde Mehmed Fuad

- "Millî Edebiyat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4-7.
- "Edebiyatta Şahsiyet", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 25-28.
- "Edebiyatta Marazîlik", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 45-48.
- "Edebiyatta Müşterek Kıymetler: Şekil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 65-68.
- "Edebiyatta Müşterek Kıymetler: Esas", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 84.
- "Vezin Meselesi", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 105-108.

- "Akıncı Türküleri", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114.
- "Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 173-175.
- "Deli Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 175.
- "Harabat", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 186-188.
- "Yamaçlarda Kaval", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 204.
- "Millî Vezin", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 213-217.
- "Bir Mektup Münasebetiyle", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 224-226.
- "Altın Sal", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234.
- "Harname", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13, s. 253-256.
- "Kurbâğalar", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13, s. 259.
- "Hayat ve Edebiyat", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 266-268
- "Yamaçlarda Kaval", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 274.
- "Harâbâd Erenleri: Deli Birader", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 15 s. 285.
- "Hakan", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 292.
- "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 17, s. 324-328.
- "Akıncı Türküleri", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 17, s. 334.
- "Acem Edebiyatında Mersiye", Y. M., 8 Teşrin-i Sâni 1917, 15 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 18-20, s.
- "Bizde Millî Tarih Yazılabilir mi?", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22 s. 427-28.
- "Roden ve Sanat", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 464-468.
- "Bir İstimzâç Münasebetiyle", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 485-488.
- "Ortaç Yolcuları", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 28, s. 34.

- "İran Tarih-i Edebiyatı", Y. M., 31 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 30, s. 63-67
- "Havri", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 106-107.
- "Sadâbâd Şâirleri", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 146-147.
- "Hüseyn Dâniş Bey'e", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35-36.
- "Asırlar Arasından", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 185-186.
- "Nigâr Hanım", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 249-252.
- "Bâki, Hayatı ve Tabiatı", Y. M., 25 Nisan 1918 - 9 Mayıs, nr. 41-43.
- "Eski İstanbul ve Şâirlerimiz", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 377-378
- "Fâtih Devrinde Edebî Hayat", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 389, 391.
- "Ahi", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 25-26.
- "Osmanlı Edebiyatının Başlangıcı", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 85-88.
- "Şeyh Gâlib'e Dâir", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 123-124.
- "Türk Sanatı", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 169-172.
- "Nihâlî", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 185-187.
- "Kayseriye Şehri", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 224.
- "Osmanlı İdaresinde İzmir", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 94-96
- "11. Asırda Türk Edebiyatı: Şehri", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 115-117.
- "Menâkıb-ı Eflâk Tercümesi", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 134-135.
- "Bursa'lı Harâbâd Erenleri: Nihâlî", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75.
- Not: 62. sayıdaki makalenin aynısıdır.
- "Bursa'ya Dâir Bazı Vesikalar", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 185.
- "Türklük Alemleri: Azerbaycan Cumhuriyeti", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 203-204.

"Milli Edebiyat Tetkikleri: Koşma", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 250-252.

"Milli Edebiyat Tetkikleri: Tuyuğ", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 262-264.

"Aşık Gevheri'ye Ait İki Vesika", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 363-365.

Kül Mustafa

"Kahramanlık Türküleri", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 186-187.

Le Roman De Roland

"Milliyet Kahramanları: Mohatma Gandi", Y. M., 15 Nisan 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 74-85.

Leon Tolstoy

"Rus Edebiyatından: Baba Vasili", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 435-438.

"İkinci Nikola'ya Mektup", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 472-474

"Genç Çar", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 32-36.

Maksim Gorki

"Şahin Türküsü", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 376-379.

"Fırtınalı Bir Gecede", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 517-520.

"Bir Kahraman", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 15-17.

Mazhar Osman (Dr.)

"İdman ve Terbiye", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 333-335.

Mehmet Emin

"Din, Felsefe, İlim", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 42-45.

"İstanbul'dan Ayrılırken", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 225-227.

"Çanakkale Husumeti ve Medeniyet", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 44.

M. G. N.

"Devlet-i Aliye-Rusya Siyasî Münasebetleri; Karadeniz-Boğazlar Meselesi", 21 Mart - 9 Mayıs 1918, nr. 36-43.

Mehmet Hâlit

"İstanbul Şâirler", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 222-224.

"Yunus Emre'den Sonra Tasavvufî Halk Edebiyatımızın Seciyesi", Y. M. 5-20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89-90. s.

Mehmet İhsan

"Sabâ Melikesine", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

Mehmet Nâzım

"Hâlâ Servilerde Ağlıyorlar mı?", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 219.

Mehmet Süreyya

"Yeşilde Tezyînat", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 165-166.

"Bursa'da İpekböcekçiliği", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 186.

Mehmet Şemseddin

"Kurt Başlı Sancak", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 176-178.

"Şimal Türkleri ve Tatarlık", Y. M., 4-11 Temmuz 1918, nr. 51-52.

"Millî Şehamet", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 57.

Mehmed Şükrü

"Şark Meselesi", Y. M., 15-22 Ağustos - 5 Eylül 1918, nr. 57, 58, 60.

M. Zekeriya

"Çanakkale'nin Psikolojisi", Y. M., Çanak özel nüshası, s. 109-110.

Mehmet Ziya

"Anadolu ve Rumeli Hisarları", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 28, s. 20-32.

"Eski Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 169-172.

Midhat Cemal

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 83.

Mimar Kemâleddin

"Türk Mimârisine Dâir", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 71-72.

"Türk Mimârisinde Renge Verilen Ehemmiyet", Y. M., 23 Ağustos 1917 nr. 7, s. 129-132.

"Şehirlerde Yiyeceği Temin Edecek Müessesât", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 192-194.

"Medenî İhtiyaçlar", Y. M., 8 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 18, s. 356-357.

"Yeşil Câmi", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 176-177.

Muallim Midhat Şâkir

"Anadolu Halk Türküleri", Y. M., 1-20 Teşrin-i Sâni, 5-20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 87-90.

Musa Süreyya

"İlk Opera", Y. M., 22 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 20, s. 386-388.

"Operadan Evvel Tiyatro'da Musiki", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 28, s. 33, 36.

Mustafa Lütfi

"Bursa'da Yıldırım Bayezid'in Düğünü", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 177-178.

Mustafa Nâmık

"Şuûn: Osmanlı Müellifleri", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 246.

Mustafa Nihat (Özön)

"Hastahanedey", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 25-29.

"Bayburt'tan Çıktığımız Gün", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 68-71.

"Eğlenti", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 146-148.

"Evliya Çelebi'de Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 187-189

"Tekrar Dirilenler", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 355-357.

"Bâhir Efendi'nin Ölümü", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 375-377

Münir Mazhar

"Bizans Tarihine Ait İki Ders", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 489-492.

"Bizans Sanatı ve Özellikleri", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 126-128.

"Bizans Konstantiniyyesi", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 170-173.

"Konstantiyye Lâtin İmparatorluğu", Y. M., 17 Teşrin-i ewel 1918, nr. 65, s. 252-258.

"İsveç Halk Hikâyelerinden: İki Kardeş", Y. M., 17 Teşrin-i ewel 1918 nr. 65, s. 255-257.

Nâmık Kemâl

"Fatih'in Maarif perverliği", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 394-395.

Nâmık İsmâil

"Sanat Musâhâbesi: Klâsikler", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 75-77.

"Kurun-ı Vusta-i Sanat", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 98-100

"Rönesans", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 121, 122.

Nasuhî Es'ad

"Yeni Bir Zevk", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 127-129.

"Ayıntab Müdafaasından Hâtıralar", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74 s. 144-145.

"Mercan Danesi", Y. M., 1 Haziran - 15 Haziran 1339/1923, nr. 77, 78

"Kızılı Adam", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 314-317.

"Konya'daki Selçukî Asâr-ı Bâkiyesi", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 367-370.

"Şair Şulet", Y. M., 20 Teşrin-i Sâni, 1339/1923, nr. 88, s. 452-456.

"Münzevî", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 467-469.

Nazmi Ziya

"Sanayi-i Neise", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 149-152.

"Sanatın Kıymeti", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 194-195.

Necip Fâzıl (Kısakürek)

"Allah", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Sevgilim", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Çılgın", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 252.

"Kitâbe", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 261.

"Yegâne", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 286.

"Sarhoş", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 295.

"Yârin Sesi", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338.

"Derbeder", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338.

Necmeddin Sâdık

"Genç Kızların Terbiyesi", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 15-16.

"Millet Terbiyesi-Devlet Terbiyesi", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 58-59.

"Harbin Çocuklar Üzerindeki Tesirleri", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114-116.

"Çocuk Vefâyâtı", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 206-208.

"Mefkûre Nasıl Teşekkül Eder", Y. M., 25 Teşrin-i ewel 1917, nr. 16, s. 313-314.

"Terbiye Meselesi: Vatan Terbiyesi", Y. M., 8 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 18, s. 354.

"Telkin ve Tenvîm", Y. M., 13 Kânun-ı ewel 1917, nr. 23, s. 448-452.

"Spor Tehlikesi" Y. M., 20 Kânun-ı ewel 1917, nr. 24, s. 473-474.

"Umumî Ahlâk, Meslekî Ahlâk", Y. M., 27 Kânun-ı ewel 1917, nr. 25, s. 496-498.

"Emile Durkheim", Y. M., 3 Kânun-ı Sâni 1917, nr. 26, s. 509-511.

"Yeni Kitaplar: Alman Hayat-ı İrfânı", Y. M., 24 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 29, s. 58.

"Yetimlerimiz", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 81-82.

"Sulh Müjdesi" Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 101-102.

"İki İctima", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 121.

"Fikir İrticâ Aleyhine", 7 Mart 1918, nr. 34, s. 141-142.

"Milletlerin Hukuku", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 161-163.

"Bolşevik Tehlikesi", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 201-202.

- "Rusya'da Aile ve Kadın Hayatı", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 294-295.
- "Karl Marx", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 316-317.
- "Adalet ve İhsan", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 332.
- "Şuûn", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 368.
- "Harbin İlk Neticeleri", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 486-488.
- "Hürmet Borcu", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502.
- "Din ve Hayat", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 17-18.
- "Harb ve Maarif", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 36-37.
- "Dişi Geyik", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 38-40.
- "Program Hataları", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 43-45.
- "Okuma Zevki", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 66-67.
- "Kumar", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 81-82.
- "Şuûn: Kitaplar; Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 95-96.
- "Asrın Ziyânları", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 121, 122.
- "Beynelmilel Siyaset Pazarı", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 62 s. 17-18.
- "Sınıf Mücadeleleri", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 205-207.
- "Çocuk Kolerası", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 141.
- "Milliyet Hududu, Vatan Hududu", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 73.
- "Kitaplar: Asya'da Milliyetperverlik Cereyanları", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77.
- "Şuûn: Kitaplar: Türkçülüğün Esasları", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 357-358.
- "Karl Marks ve Tarihi Maddecilik", Y. M., 13 Eylül 1923, nr. 84, s. 382-385.

"Karl Marx'ın Mesleği", Y. M., 15 Teşrin-i evvel - 1 Teşrin-i sâni - 20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 86, 87, 90.

"Çanakkale'nin Terbiyevî Kuvveti", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 114-116.

Nedim

"Sadâbâd Şarkısı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142.

"Sadâbâd Kasidesi", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 155.

"Şarkı I, II", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 162-163.

Nigâr Hanım

"Anarım", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 240.

"Çanakkale ve Türk Ordusu", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 36.

Odlu Türk

"Azerbaycan'ın Payitahtı", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 204-205.

Oscar Wilde

"Gül ve Bülbül", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 18, s. 350-352.

Orhan Seyfi (Orhan)

"Gözlerde Seyahat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1 s. 4.

"Nişanlıya Mektup", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 24.

"Çiçekler Açarken", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 73.

"Aşktan Sonra", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 97.

"Bahar Sabahında", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 114.

"Yazık", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.

"Gülle Bülbül Efsanesi", Y. M., 8 Teşrin-i sâni, nr. 18, s. 352.

"Bütün Güzellere", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 508.

"Geçme", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 284.

"İlk Çarşaf", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 344.

"Ordu Kafkasya'ya Girince", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 156.

"Harb İçinde Bahar", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 166.

Ömeroğlu Mustafa

"Çanakkale Destânı", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 117-119.

Ömer Seyfeddin

"Sivrisinek", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 18-20.

"Falaka", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 38-40.

"Bülbülün Ölümü", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 56.

"Hürriyet Gecesi", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 78-80.

"Elegim Sağma", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 98-100.

"Çanakkale'den Sonra", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 119-120.

"Ferman", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 136-139.

"Üç Nasihat", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 157-160.

"Kaç Yerinden", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 178-180.

"Kütük", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 234-238.

"Vire", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 275-278.

"Binecek Şey", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15, s. 295-298.

"Dağduğum Yer", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 312-314.

"Tesellî", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s. 315-317.

"Pembe İncili Kaftan", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1917, nr. 17, s. 333-337

"Aşk; Fantazi", Y. M., 8 Teşrin-i sâni 1917, nr. 18, s. 352.

"Mermer Tezgâh", Y. M., 15 Teşrin-i sâni, 1917, nr. 19, s. 374-377.

- "Başını Vermeyen Şehid", Y. M., 22 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20, s. 394-398.
- "Kızıl Elma Neresi", Y. M., 29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 21, s. 418-420.
- "Büyücü", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 434-436.
- "Teke tek", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 456-459.
- "Topuz", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 494-496.
- "Van Sadriştayn'ın Karısı", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 513-515.
- "Diyet", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1918, nr. 27, s. 16-19.
- "Düşünme Zamanı", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 36-40.
- "Muhteri", Y. M., 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 29, s. 54-58.
- "Von Sadriştayn'ın Oğlu", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 76-80
- "Cesaret", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 93-95.
- "Haktan Bir Seda", Y. M. 7 Mart 1918, nr. 34, s. 156-157.
- "Müjde", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 196-197.
- "Beyaz Ayı", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 216.
- "Terakki Fontazi", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 216-218.
- "Dama Taşları", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 256-258.
- "Ayın Takdiri", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 266-268.
- "Yalnız Efe", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 296-298.
- "Nakarat", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 216-220.
- "Tuhaf Bir Zulüm", Y. M., 26 Teşrin-i evvel", nr. 66, s. 278-280.
- "İlyada", Y. M., 23 Mayıs 1918 - 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 45-64.

Pierre Loti

- "Bir Kürek Mahkûmunun Kaderi", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 9, 12.

- "Yeni Bir Zevk", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 140-142.
 "Kasaplık Sığır", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 272-274.
 "Gün Batarken", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 416-418

Râif Necdet

- "Çanakkale Kahramanlarına Hitap", Y. M., Çanakkale özel nüshası, 3, 36-38.

Refik Hâlit

- "Şaka", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 80-82.
 "Sarı Bal", Y. M., 10-14 Şubat 1918, nr. 32, s. 113-115.
 "Yatır", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 135-138.
 "Harb Zengini", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 301-302.
 "Lisana Hürmet", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 221-222.
 "Koca Öküz", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 235-237.
 "Yazıya Hürmet", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 241-242.
 "Mizahta Ehliyet", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 261.
 "Yangeldizm", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 281.
 "Vehbi Efendi'nin Şübhesi", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 175-178.
 "Sinema Derdi", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 321-322.
 "İlkbahar", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 341-342.
 "Gazetecilikte Noksanlarımız", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 261.
 "Tanzimat Seyahati", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 381-382.
 "Yananlara Yardım", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 301-302.
 "Çocukluğumun Ramazanları", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 421-423.
 "Buğdaya Medhiye", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 441-442.

- "Şeftali Bahçeleri", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 457-460.
- "Bezgin Yürekler", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 461-462.
- "Tenbel Nesil", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 481.
- "Üç Dişli Kargı", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 1-2.
- "Son On Senelik Edebiyata Dâir Bir Hülâsa", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 21-23.
- "Kenan Çobanları", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 41-42.
- "Yaz", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 61-62.
- "Yatık Emine", Y. M., 8 Ağustos - 15 Ağustos - 22 Ağustos 1918, nr. 56, 57, 58.
- "İstanbul Sokaklarında", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 161-162.
- "Kitaplar: Dediklerimiz", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 201-202.
- "Sulh", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 221.
- "İnsâniyet", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 241-242.

Reşad Nuri (Güntekin)

- "Bir İnkısar-ı Hayâl", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 67-68.
- "Bizde Tiyatro Var mı?", Y. M., 1-15 Mart 1339/1923, nr. 71, 72.

Reşit Safvet

- "Hatıralar: Tefik Fikret", Y. M., 17 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 28, s. 28-31.
- "Ticarî Yollarımız", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325-327.

Rudolf Alexonder Scrayder

- "Sevgilim", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 175.

Ruşen Eşref (Ünaydın)

- "Şahin Türküsü", M. Gorki, Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 376-379.
- "Baba Vasili", L. Tolstoy, Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 435-438.
- "İkinci Nikola'ya Mektup", L. Tolstoy, Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 472-474.
- "Bir Kahraman", Maksim Gorki, Y. M., 8 Temmuz 1918, nr. 53, s. 517-519.
- "Genç Çar", L. Tolstoy, Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 64, s. 32-35.
- "Buyruk", İ. Turgonyef, Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 53-55.
- "Tevfik Fikret ve Rubab-ı Şikeste'nin Şiirleri", Y. M., 22 Ağustos 1918 nr. 58, s. 101-103.
- "Beyaz Geceler", Dostoyevsky, Y. M., 29 Ağustos - 12-26 Eylül 1918, nr. 59, 61, 62
- "Ölümler Evinin Hatıraları", Dostoyevsky, Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/ 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 68-85.
- "Mustafa Kemâl Paşa", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 129-134.

Sâlîme Servet Seyfi

- "Oğlumu Huduta Gönderdikten Sonra", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 103-104.

Sâmi

- "Sadâbâd Şarkısı", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 192.
- "Kasîde", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 212.
- "Ali Paşa Vafında Kasîde", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 272.

Sâmi paşazâde Sezâi

- "Çanakkale'ye Dâir", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 41.

Süleyman Selamî (Sedez)

"Sensiz", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 364.

"Kurumuş Menba", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 467.

Sehiller

"Dalgıç", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 473.

Sâtı Bey (Satı El Nusri)

"Mükâfât ve Mücâzât Meselesi", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142-144

"Mükâfât ve Mücâzât Hakkında", Y. M., 21 Mart - 2 Mayıs 1918, nr. 36-42.

"Çanakkale'ye Gelirken", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 27-28.

Selim Sırrı

"Türkler'de İdmân ve Riyazet", Y. M., 11 Temmuz 1917/13 Eylül 1917 nr. 2, 10.

"Gizli Rabitalar: Annemin Resmi", Y. M., 26 Eylül 1918/1 Teşrin-i evvel 1918/15 Teşrin-i evvel 1918, nr. 62, 64, 65, s.

"İsveç Halk Hikâyelerinden: imparatoriçe'nin Hazinesi", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 230-233.

Sıtkızâde Selâhattin Rıza

"Bursa'da Mahallî Hayat", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 75, s. 182-184.

"Tuhaf Tesadüf", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 145.

Şerafettin

"Türk Tarihine Dâir", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 194-195.

"Kurtulan Memleketlerimiz: Kars", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 327-328.

"Kırım'da Yetişen Türk Alimleri", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 353-355.

"Türk Melekeleri", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 306-307.

Şükufe Nihal (Başar)

"Son Dua", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 274.

Tekin Alp

"Memleketimizde İş Bölümü", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 117-118

"Tesânütçülük-Salidarizm", Y. M., 3 Kânûn-ı sâni, 1917, nr. 26, s. 517-19.

"Tesânütçülük-İçtimâi Siyâset", Y. M., 17-31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28-30.

"Yeni İstikâmet: Tesânütçülük", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 205-207

"Tesânütçülük, Harp Zenginleri Meselesi", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 313-314.

"Tesânütçülük: Tesânütçülüğün Gayesi", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 335-337.

"İnkılâbın Son Perdesi", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 358-359.

"Tesânütçülük: Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 406-408.

"Tesânütçülük: Demokrasinin Gayesi", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 67-68.

"Harp ve İktisad", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 133-134.

"Zevâid Vergileri", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 154-155.

"Tesânütçülük: Harp ve İktisad", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 178-179.

"Harb-i Umumi'den Sonra Çanakkale Meselesi", Y. M., Çanakkale özel sayısı, s. 98-99.

Tokadîzâde Şekib

"Kalender Nasihatları", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 212.

"Derviş Sözlere", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 291.

Turgut

"Nöbet Yerinde", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 212.

Uhland

"Küçük Mâbed", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 133.

Vâhid

"Anadolu Selçuk Abideleri", Y. M., 15-22-29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 19-21.

"Sanatta Hakikatperestlik", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 129-131

"Türk Sanatı ve Bursa'daki Mahsulâtı", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 173-175.

Victor Eftembu

"Romanya Edebiyatından: Dişi Geyik", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 34-36.

Yahya Kemâl (Beyatlı)

"Bir Sâki", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 146.

"Mâhurdan Gazel", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 147.

"Şerefâbâd", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 173.

"Nazar", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 288.

"Şarkılar", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 404.

"Şarkılar II", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 408.

"Telâkki", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 408.

"Abdülhak Hâmid'e Gazel", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.

"Şarkı", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.

"Özleyiş", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 6.

Yahya Sâim (Ozanoğlu)

- "Kır Akşamları", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 428.
- "Bir Heykel Parçasından", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.
- "Ölünün Kalbi", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 4.
- "Sahil ve Kır Akşamları", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 24.
- "Camii Avlusunda", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 65.
- "Ağaçlıklar İçinde", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 108.
- "Bir Başka Hayat", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 146.
- "Devrana Dâir", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 226.
- "İtiraflar", Y. M., 20 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 88, s. 450.
- "Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel sayısı, 108.

Zekeriyya

- "Ucuz ve Sihhî Meskenler", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 55-57.

Zeki Sâlih

- "Eski Günlerde", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 471.

Ziya Gökâlp

- "Ferdiyet ve Şahsiyet", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 2-6.
- "Anadolu'nun Sesi", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 3.
- "İhtilât ve İctimâ", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 22-25.
- "Tâife ve Zümre", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 62-65.
- "Delî Dumrul", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 73.
- "Zümreler Arasındaki İhtilât ve İctima", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 82-89.
- "Dede Korkud Masallarından: Tepegöz", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 93-97.

- "Şahsiyetin Muhtelif Şekilleri", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 102-105.
- "Yaradılış", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 113-114.
- "Ahlâk Buhranı", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 122-125.
- "Boğa ile Boğaç", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 127-128.
- "Şahsî Ahlâk", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 142-144.
- "Ortaç", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156.
- "Cinsî Ahlâk", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 162-168.
- "Aile Ahlâkı I: Simye", 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 182-185.
- "Aile Ahlâkı II: Ocak", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 203-206.
- "Aile Ahlâkı III: Konak", Y. M., 27 Eylül 1917 - 23 Teşrin-i evvel 1917 nr. 12-16.
- "Aile Ahlâk: Konaktan Yuvaya", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 17, s. 322-324.
- "Aile Ahlâkı Gevşek Yuva", Y. M., 8 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 18, s. 330-333.
- "Aile Ahlâkı: Şâvalye Aşkı ve Feminizm" Y. M., 15 Teşrin-i Sâni, nr. 19, s. 362-364.
- "Aile Ahlâkı: Asrî Aile-Millî Aile", Y. M., 22 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 20, s. 380-382.
- "Aile Ahlâkı: Düğün Adetleri", Y. M., 29 Teşrin-i Sâni 1917, nr. 21, s. 403-406.
- "Aile Ahlâkî: Türk Ailesinin Temelleri" Y. M., 6 Kânun-ı evvel, nr. 22 s. 422-424.
- "Türk Ailesinin Bünyesi", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 441
- "Türkçülük Nedir?", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917 - 10 Kânun-ı Sâni, 1918/24, Kânun-ı Sâni 1918, nr. 25, 27, 29.
- "Meslek Kadını", Y. M., 31 Kânun-ı Sâni 1918, nr. 30, s. 64-65.

"En Eski Türk Devleti: Tarihin İlk Kahramanı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s.153-155.

"En Eski Türk Devleti: Başlangıç", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 126-129.

"İçtimâî Mezhepler ve İçtimâiyyat", Y. M., 3 Kânun-ı Sâni, 1917, nr. 36, s. 501-503.

"Tûrân Nedir?", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 82-84.

"Mekteplerde Mükâfât ve Mücâzât", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 113-114.

"Milliyetçilik ve Beynelmilliyetçilik", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 162-164.

"En Eski Türk Devleti: Türk İttihadı", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 173-175.

"İki Tehlike", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 181-182.

"Milliyetçilik ve Cemâatçilik", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-203

"Rusya'daki Türkler Ne Yapmalı?", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 233-235.

"En Eski Türk Devleti: Türk Harsı", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 253-256.

"Bir İzah", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 258.

"Türkçülük Nasıl Doğdu", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 262-266.

"Para ve Tesanüd", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 282-285.

"Eski Türkçülük-Yeni Türkçülük", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 302-304.

"Müntezir ve Müteazzî Müeyyideler", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 307-308.

"İktisâdî Vatanperverlik", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 322-324.

- "Muhtelif İlim Telâkkileri", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 382-385.
- "Eski Türklerde Din", Y. M., 6-13-20-27 Haziran 1918, nr. 47-50.
- "Türkçülük ve Türkiyecilik", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 482-485
- "Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502-504.
- "İctihâd ve Mücahede", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 62-64.
- "Hars ve Siyâset", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 82-84.
- "Kayı Sülalesinin Eskiliği ve Şerefi", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59.
s. 122-126.
- "Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 142-145.
- "Harsla Medeniyetin Münasebetleri", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s.
162-165.
- "Hars ve Irk", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 182-185.
- "Hilafetin İstiklâli", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 2-3.
- "Millî Meseleler: Medeniyet", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1 Şubat 1339/1923
nr. 68, 69.
- "Millet Nedir?", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 53-54.
- "Bediî Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 341-343.
- "Türkçülüğün Tarihi", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 459-461.
- "Çanakkale", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 31.

İmzâsız Yazılar

- "Anadolu Türklerinde Nakkaşlık", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87, s. 429.
- "Avrupa'da Tahsil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 61-62.
- "Avrupa'da Türklüğe Ait Neşriyat", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 67, s. 16.
- "Beşinci Sultan Mehmed Han Hazretlerinin İrtihâli", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 501-502.
- "Bir Gemici Türküsü", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 216.
- "Bir Kaç Türkü", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 356.
- "Bir Kaç Varsağı", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 96.
- "Bugünkü Alaşehir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 42-43.
- "Bursa Kaplıcalarına Dâir Malûmat", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75 s. 188-190.
- "Bursadaki Ziyaretgâhlar İçin Rehber: Camiler", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 197-199.
- "Çanakkale Türküleri", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 197.
- "Darülfünun Hk. Fikirlerimiz", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 469-470.
- "Denizcilik", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 101-102.
- "Din Ticaretiyle Mücâdele", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 78, s. 256-258.
- "Eski Halk Türküleri", Y. M., 14-21 Şubat - 7 Mart 1918, nr. 32-34.
- "Fikir Aleminde Reklâmcılık", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 161-162.
- "Fikir İhtikârı", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 1-2.
- "Halk Terbiyesi", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 141-142.
- "Harp Edebiyatı", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 81-82.

- "Harsımızı Koruyalım", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 37-39.
- "İstilah Meselesi", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 76-78.
- Horsımızı Koruyalım
- "Olduğumuz Gibi Görünmek", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 118-119
- Horsımızı Koruyalım
- "Büyük Adamlarımızı Tebcîl Edelim", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 135.
- "Hürriyet Bayramı", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 41-42.
- "Irak Halk Şiirleri", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni, 1339/1923, nr. 68, s.
- "İhtilâle Kadar Rusya", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 247-248.
- "İstanbul'a Gelecek misiniz?", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 301-302.
- "İstinsah Edilmiş Sâhifeler: İlk Hilâfet", Y. M., 15 Kânun-ı Sâni 1339/1923, nr. 68, s. 23.
- "İşgal Altında Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 167-168.
- "Kadınlarımız ve İntihâbâd" Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 49-50
- "Kahramanlık Türküleri", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 197.
- "Kahveye Dâir", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 86.
- "Kâzım Karabekir Paşa ve Türk Ocakları", Y. M., 1 Teşrin-i Sâni 1339/1923, nr. 87.
- "Lâtife Hanımefendi", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 63.
- "Mânilerden", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 238.
- "Matbuat Arasında", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 261.
- "Memleket Türküleri", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 287.
- "Millî Bayram", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 23.
- "Musul ve Anadolu", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 61-62.

"Pierre Loti: Hayatı, Eserleri, Hususiyetleri", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 269-272.

"Pierre Loti'de Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 193-194.

"Şeyh Küşteri ve Karagöz", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 195-197.

"Tevfik Fikret", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s. 121.

"Türk Ocaklarında Konferans", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 317-318.

"Türk Ocakları ve Halk", Y. M., 1 Teşrin-i ewel 1339/1923, nr. 85, s. 397.

"Türk Ocağı", Y. M., 15 Haziran - 20 Kânun-ı ewel 1339/1923, nr. 78-90.

"Türk ve Osmanlı", Y. M., 1 Kânun-ı Sâni, 1339/1923, nr. 67, s. 11.

"Türkçülük Nedir?", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 156-157.

"Türkler Anadolu'da Nasıl Yerleşti", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 302-303.

"Türkler'in Acem Edebiyatına Tesirleri", Y. M., 20 Teşrin-i sâni, 1339/1923, nr. 88.

"Yeniçeriliğin İlgâsının Yüzüncü Yılı", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 289-291.

"Zavallı Türkçe", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 21-22.

Konu İndeksi

I- Edebiyat

a) Batı Edebiyatı :

Ağaoğlu Ahmet

"Rus Edebiyatının Umumî Seciyeleri", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 13-16.

"Rus Edebiyatının İlk Devirleri", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 87-88

"Karamzine'ye Kadar Rus Edebiyatı", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 217-218.

"Karamzin Devri", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 238-239.

"Puşkin Devrinin Mukaddimesi", Y. M., 4 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13, s. 245-248.

"Puşkin Devri", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917 24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 15-29.

Ali Cânib

"Leh Edebiyatı", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 23-26.

Ayas

"Don Kişot", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-204.

"Hamlet", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 120-125.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Millî Edebiyat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4-5.

Ziya Gökalp

"Bedîî Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 341-344.

b) Millî Edebiyat

Ali Cânib (Yöntem)

"Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66 s. 262.

Hakkı Süha

"Yine Vezin Meselesi", Y. M., 15 Ağustos 22 Ağustos 29 Ağustos 1918 nr. 57-59.

"Bir İzah", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 115-116.

Halit Fahri

"Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 93-95.

"Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 22 Ağustos 1918, nr. 58, s. 113-114.

"Edebî Tetkikler: Vezin Meselesi", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 124-126.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Millî Edebiyat", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 4-7.

"Edebiyatta Şahsiyet", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 25-27.

"Edebiyatta Marazilik", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 45-46.

"Edebiyatta Müşterek Kıymetler: Şekil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 65-68.

"Edebiyatta Müşterek Kıymetler: Esas", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 84-86.

"Vezin Meselesi", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 105-108.

"Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 173-175.

"Millî Vezin", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 213-217.

"Hayat ve Edebiyat", Y. M., 11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 14, s. 266-268

"Millî Edebiyat Tetkikleri: Koşma Tarzı", Y. M., 15 Haziran 1339/1923 nr. 78, s. 250-252.

"Millî Edebiyat Tetkikleri: Tuyuğ Şekli", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 262.

Refik Halit (Koray)

"Tembel Nesil", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 481.

"Son On Senelik Edebiyata Dair Bir Hülasa", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 22-23.

Reşat Nuri (Gürtekin)

"Bizde Tiyatro var mı?", Y. M., 1-15 Mart 1339/1923, nr. s. 71-72.

c) Edebiyat Tarihi

Ali Cânib

"Zübeyde Fitnat Hanım", Y. M., 31 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 73-76

"Epepe Nedir?", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 193-195.

"Tercüman-ı Hâkikat Edebiyatı", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66 s. 262-264.

Ayas

"Edebiyatta Enmuzeçler: Hamlet", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 124-126.

"Edebiyatta Enmuzeçler: Don Kişot", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-204.

Caferoğlu

"16. Asır Türk Edebiyatının Altın Devri", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 366-371.

Hakkı Süha

"Şâirlik Gururu", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 503-505.

Hüseyin Nâmık

"Oğuznâme", Y. M., 15 Teşrîn-i evvel 1339/1923, 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 86-89.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Ozan", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 173-175.

"Harâbât", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 186-188.

"Bir Mektup Münasebetiyle", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 224-226.

"Harnâme", Y. M., 4 Teşrîn-i evvel 1917, nr. 13, s. 253-256.

"Hayat ve Edebiyat", Y. M., 11 Teşrîn-i evvel 1917, nr. 14, s. 266-268

"Harâbât Erenleri: Deli Birader", Y. M., 18 Teşrîn-i evvel 1917, nr. 15 s. 285-288.

"Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", Y. M., 1 Teşrîn-i evvel 1917, nr. 17, s. 324-328.

"Acem Edebiyatında Mersiye", Y. M., 8-15-22 Teşrîn-i sâni 1917, nr. 18-20.

"İran Tarih-i Edebiyatı", Y. M., 21 Kânun-ı sâni 1918, nr. 30, s. 63-67

"Mileyhî", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 85-86.

"Havrî", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 106-107.

"Sadâbâd Şâirleri", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 146-147.

"Hüseyin Dâniş Bey'e", Y. M., 14 Mart 4 Temmuz 1918, nr. 35-36.

"Nigâr Hanım", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 249-252.

"Bâki, Hayatı ve Tabiatı", Y. M., 25 Nisan - 9 Mayıs 1918, nr. 41-43.

"Eski İstanbul ve Şâirlerimiz", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 377-378

"Fâtih Devrinde Edebî Hayat", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 389-391

"Ahî", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 25-26.

"Osmanlı Edebiyatının Başlangıcı", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 85-88.

"Şeyh Gâlib'e Dair", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 123-124.

"Nihâlî", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 185-187.

"11. Asırda Türk Edebiyatı: Şehrî", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 115.

"Bursalı Harâbât Erenlerinden Nihâlî", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 75, s. 154-157.

"Millî Edebiyat Tetkikleri: Koşma Tarzı", Y. M., 15 Haziran 1339/1923 nr. 78, s. 250-252.

"Millî Edebiyat Tetkikleri: Tuyuğ Şekli", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 262-263.

"Aşık Gevherî'ye Ait İki Vesika", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 363-364.

Mehmet Halit

"İstanbul'lu Şâirler: Gevherî", Y. M., 1 Haziran 1339/1923, nr. 77, s. 222-223.

"Gevherî'nin Şiirleri", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 411-412.

"Yunus Emre'den Sonra Tasavvufî Halk Edebiyatı'nın Umumî Seciyesi" Y. M., 5-20 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89-90.

Refik Halit (Köray)

"Tembel Nesil", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 481.

"Son On Senelik Edebiyata Dair Bir Hülasa", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 21-23.

Ruşen Eşref (Ünaydın)

"Tevfik Fikret ve Rûbâb-ı Şikeste'nin Şiirleri" Y. M., 22 Ağustos 1918 nr. 3, s. 101-103.

i) Sağlık ve Spor

Ali Sâmi (Yen)

"İdman Teşkilâtımıza Dâir", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 60-63

Kâzım Şinasi (Hisar)

"Nüfus Meselesi", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 117-118.

Necmettin Sâdık

"Çocuk Vefâyatı", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 11, s. 206-208.

"Spor Tehlikesi", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 473-474.

"Çocuk Kolerası", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 141.

Refik Halit (Köray)

"Üç Dişli Kargı", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 1-2.

Selim Sırrı (Tarcan)

"Türkler'de İdman ve Riyâzat", Y. M., 11 Temmuz 1917 - 13 Eylül 1917, nr. 2-10.

II. Dil

a) Umumî Türkçe

Ahmet Cevat

"Lisan Meselesi: Lisânın Eşsizliği", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 228-230.

"Lisan Meselesi: Şiveler, Lehçeler", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 346-349.

"Lisan Meselesi: Lafz ile Manâ", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 375-377.

"Türkçe ile Hint-Avrupa ve Sâmi Lisanlarda Kelimenin Tahlili", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 433-435.

"Lisanımızda Teksîr", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 507-509.

Refik Halit (Karay)

"Lisana Hürmet", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 221-222.

"Yazıya Hürmet", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 241-242.

Ziya Gökalp

"Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1339/1923, nr. 60, s. 142-144.

İmzasız Yazılar

"Harsımızı Koruyalım", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 17.

"Zavallı Türkçe", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 20.

b) Dil Tartışmaları

Avram Galanti

"Türk Liselerde Arabî ve Fârisi", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83 s. 344-346.

"Arabî ve Fârisî Kavaidinden Ayıklanmış Türkçe", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 362-364.

Fevzi Lütfi

"Türk Ocakları ve Türkçe", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 338

Ziya Gökalp

"Türkçülük Nedir?", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 480-483.

"Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 142-144.

İmzasız Yazılar

"Harsımızı Koruyalım: İstilah Meselesi", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 77.

c) Dilbilgisi

1- Marfoloji

Avram Galanti

"Türk Etimolojisi İçin", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 206.

"Türk Kelimesinin Menşei Etrafında", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 207-208.

"Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei", Y. M., 25 Nisan 1339/1923, nr. 41, s. 283-285.

"Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşeri", Y. M., 27 Haziran 1918 nr. 50, s. 476-478.

"Ümmet-Millet Kelimeleri", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 59.

"Padişah, Ağa, Bey, Paşa Kelimelerinin Menşei", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 303-305.

2- İmlâ

Ahmet Cevat

"İmlâmızın Islahı", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 73-75.

"İmlâmızın Islahı", Y. M., 26 Eylül -3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 62-63.

Avram Galanti

"Türkçe İmlâ Meselesi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 285-286.

"Konuşulan ve Yazılan Türkçe", Y. M., 20 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 88, s. 442-444.

"Türkiye Kelimesinin İmlâsı", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 460-461.

3- Alfabe :

Ahmet Cevat

"İmlâmızın İslahı", Y. M., 12-26 Eylül 1918, nr. 61-62.

Avram Galanti

"Lâtin Hurufâtı Meselesi", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 265-267.

"Ne İçin İslâmiyeti Müdafaa Ediyorum", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 391.

III. Diğer Konular

a) Tarih :

Abdullah Hâmit Zübeyir

"Macaristan'da Türk İstilâsına Dâir Bir Konferans", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 266-268.

Ahmet Nedim

"Çanakkale'nin Ölmez Hatıralarından", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 32

Ahmet Râsim

"Meşrutiyet Tarihi", Y. M., 1-15 Şubat, 1-15 Mart, 15 Nisan, 15 Mayıs 1-15 Haziran, 1 Temmuz, 2-16 Ağustos, 13 Eylül, 1-15 Teşrin-i evvel, 1 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 69-72, 74, 76-77, 79, 81-82, 84, 86-87.

Ahmet Refik

"Lehistan'da Osmanlı Nüfusu", Y. M., 12-26 Temmuz 1917, nr. 1, 3.

"Turhan Sultan ve Çanakkale", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 49-51

"Sultan Murat-ı Sâlis ve Kraliçe Elizabeth", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 69-71

"Müverrih Selânikli Mustafa Efendi", Y. M., 9-16 Ağustos 1917, nr. 5-6

"Alman Müverrihleri", Y. M., 23-30 Ağustos 1917, nr. 7-8.

"Bizde Şehnâmeilik; Seyit Lokman ve Halefleri", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 167-171.

"Osmanlı Medeniyeti: Vâlîde Câmileri", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 189-192.

"Sadâbâd", Y. M., 20 Eylül 1917, nr. 12, s. 229-232.

"Fransız Müverrihleri", Y. M., 27 Eylül 1917, nr. 12, s. 229-232.

"Mimar Sinan: Hayatı ve Asârı", Y. M., 4-11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13-14.

- "Topkapı Sarayı: Bağdat Köşkü", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15 s. 289-292.
- "Kâriye Câmîi ve Mazayikleri", Y. M., 1-8 Teşrin-i evvel 1917, nr. 17-18.
- "Alman Müverrihleri: Ranehe", Y. M., 22-29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20-21.
- "Bizanslılar Devrinde Büyükada", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 429-434.
- "Sultan Selîm-i Sâlis'te Halk ve Millet Muhabbeti", Y. M., 13-20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, 24.
- "Budin'de Osmanlılar", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 489-492
- "Dâmat İbrâhim Paşa Hakkında", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1917, nr. 27, s. 3-8.
- "Sultan Ahmet Sâlis Çeşmeleri", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1917, nr. 27, s. 9-12.
- "Cihan Harbinde Avrupa Muharripleri", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 95-98.
- "Hürrem Sultan'ın Son Seneleri", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 109-111.
- "Sultan Ahmet ve Dâmatı", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 149-153.
- "Pasarafça Akdedilirken", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 169-172.
- "Pasarafça'dan Sonra İstanbul", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 209-213
- "Sultan Ahmet-i Sâlis'in Hayatına Dâir", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 229-232.
- "Gâzi Zeynel Bey", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 243-246.
- "Sultan Mahmut-ı Sâni Devrinde Boğaziçi", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 429-431.
- "Çar J. Poul ve Zamanı", Y. M., 20 Haziran 1918, nr. 49, s. 449-453.

- "Koca Râgıp Paşa Sadâretinde Bâb-ı Ali", Y. M., 27 Haziran 18 Temmuz -18 Ağustos 22 Ağustos 1918, nr. 50, 53, 56-58.
- "Tarihte Kadın Simaları", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 52, s. 509-512.
- "18. Asırda Paris'te Türkkâri Sanat", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 29-31.
- "Nâima", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 49-53.
- "Cellat Kara Ali", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 147-149.
- "Ocak Ağaları: Hüseyin Ağa", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 164-168
- "Hoca Sâdettin", Y. M., 12-26 Eylül 1918, nr. 61, 62.
- "Osmanlı Tarihinde Kadın", Y. M., 17 Teşrin-i evvel 1918, nr. 65, s. 249-253.
- "Islahat Fermânı: Hıristiyanların Hukuku", Y. M., 26 Teşrin-i evvel 1918, nr. 66, s. 269-272.
- "II. Murat Zamanında Edirne", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 8-10.
- "Kurtulan Şehirlerimiz: Alaşehir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 41-43.
- "IV. Murat Zamanında Musul", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 60-62.
- "İzmir ve İzmiröğlü", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 101-103.
- "Tovlon'da Barbaros Hayrettin", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 114-115.
- "Yeşil Bursa Payitaht İken", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 162-164.
- "Mâzide Bahar Seyranlar", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 209-210.
- "Şehid Kara Mehmet", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 110.

Ahmet Süheyl

"Edirne Sarayı", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 403-411

Avram Galanti

"Kitab-ı Mukaddes'in Türkçe'ye Tercümelere", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 177-179.

"Türk Kelimesinin Menşei", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 207-208.

"Osmanlı Sancağının Menşei", Y. M., 23 Mayıs 1918, nr. 45, s. 373-374

"Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 476-478.

"Hazreti Halit'in Kabrinin Keşfi", Y. M., 18 Temmuz 1918, nr. 53, s. 14-15.

"Oğuz Han Efsânesi Etrafında", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 94-95.

"Yine Osmanlı Sancağının Menşei Etrafında", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 188-190.

"Türkler İki Tarihi Devre Açmışlardır", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 22-24.

"İspanyol Halkiyatında Barbaros ve Kılıç Ali Paşalar", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 143-146.

"Bursa'nın Fethi ve Museviler", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 184-185.

"Türk Etimolojisi", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 206-207.

"Türkler'de Salı Günü", Y. M., 16 Ağustos 1339/1923, nr. 82, s. 332-333.

Celâl Nuri (İleri)

"Gelibolu'da Türkler", Y. M., Çanakkale özel nüshası, s. 40.

Emin Ali

"Tarih Usulüne Dâir", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 514-517.

"Kahramanlar Tarihinden", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 106-107.

Fâik Sabri

"Kars, Ardahan, Batum Hakkında", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 189-191.

"Kırım Hakkında", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 349-353.

"Çanakkale Boğazı", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 81-83.

Falih Rifkı (Atay)

"Eski Eserlerimizin Muhafazası", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 361.

"Çanakkale İçin", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 145-148.

"Aile Tarihi: İslâmiyetten Evvel ve Sonra İzdivaç", Y. M., 15-20 Kânun-ı evvel 1917/10-24 Kânun-ı sâni 1918, nr. 23-24, 27, 29.

"Şimal Türklerinde Türkçülük ve Tatarcılık", Y. M., 18 Nisan 1918 - 25 Nisan 1918, nr. 40-41.

Hüsâmettin

"Osmanlı Arısı Karşısında İngilizler", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 70-72

Hüseyin Nâmık (Orkun)

"Osmanlı Tarihinde Kadın", Y. M., 1 Temmuz 1339/1923, nr. 79, s. 268-270.

"İlk Osmanlı Müverrihi", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 287-288.

"En Eski Osmanlı Tarihi", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 385-386.

"Mufassal Türk Tarihi", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 85, s. 395.

"Oğuznâme", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1339/1923 - 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 87, 89.

İsmâil Hakkı

"Çanakkale Muharebesi Nedir?", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 41.

Kâzım Şinasi

"Çanakkale", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 198-200.

"Bâtum Hakkında", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 279.

"Üçüncü Sultan Selim ve Çanakkale", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 52-54.

Kemâl Behiç

"Çanakkale Kara Muharebâtı", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 18.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Bizde Millî Tarih Yazılabilir mi?", Y. M., 6 Kânun-ı evvel 1917, nr. 22, s. 427.

"Eski İstanbul ve Şâirlerimiz", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 377-378.

"Fatih Devrinde Edebî Hayat", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 389-391.

"Osmanlı İdâresinde İzmir", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 94-96

"Bursa'ya Dâir Bazı Vesikalar", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 185.

"Türklük Alemi: Azerbaycan Cumhuriyeti", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 203.

Mehmet Emin

"Çanakkale Husûmeti ve Medeniyet", Y. M., Çanakkale Sayısı, s. 44.

M. G. N.

"Devlet-i Aliye-Rusya Siyasî Münasebetleri", Y. M., 21 Mart - 9 Mayıs 1918, nr. 36-43.

Mehmet Şemsettin

"Kurt Başlı Sancak", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9, s. 176-178.

"Şimal Türkleri ve Tatarlık", Y. M., 4-11 Temmuz 1918, nr. 51-52.

"Millî Şehamet", Y. M., Çanakkale Sayısı, s. 57.

Mehmet Şükrü

"Şark Meselesi", Y. M., 15-22 Ağustos - 5 Eylül 1918, nr. 57, 58, 60.

Mehmet Ziya

"Anadolu ve Rumeli Hisarları", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 20-22.

"Eski Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 169-172.

Mustafa Lütfi

"Bursa'da Yıldırım Bayezıt'ın Düğünü", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 177-178.

Mustafa Nihat (Özön)

"Evliya Çelebi'de Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 187-189

Münir Mazhar

"Bizans Tarihine Ait İki Ders", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 489-492.

"Bizans Sanatı ve Özellikleri", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 126-128.

"Bizans Konstantiniyesi", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 170-173.

"Konstantiniye Lâtin İmparatorluğu", Y. M., 17 Teşrin-i ewel 1918, nr. 65, s. 252.

Nâmık Kemâl

"Fatih'in Maarifperverliği", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 394-395.

Masuhî Es'ad

"Ayıntop Müdafaasın'dan Hatıralar", Y. M., 5 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 127-129.

"Konyadaki Selçuklu Asâr-ı Bâkiyesi", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 367-370.

Selim Sırrı (Tarcan)

"Türklerde İdman ve Riyazet", Y. M., 11 Temmuz - 13 Eylül 1917, nr. 2, 10.

Şerafettin

"Türk Tarihine Dâir", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 194-195.

"Kurtulan Memleketlerimiz: Kars", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 327-328.

"Kırım'da Yetişen Türk Alimleri", Y. M., 16 Mayıs 1918, nr. 44, s. 353-355.

Ziya Gökalp

"En Eski Türk Devleti: Türk İttihadı", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 173-175.

"En Eski Türk Devleti: Türk Harsı", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 253-256.

"Eski Türklerde Din", Y. M., 6-13-20 Haziran 1918, nr. 47-50.

"Kayı Sülalesinin Eskiliği ve Şerefi", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 122-126.

"Türkçülüğün Tarihi", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s. 459-661.

"Çanakkale", Y. M., Çanakkale nüshası, s. 31.

"İhtilâle Kadar Rusya", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 247-248.

"İşgal Altında Bursa", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 167-168.

"Musul ve Anadolu", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 61-62.

"Türkler Anadolu'da Nasıl Yerleşti", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 81, s. 302-303.

"Yeniçeriliğin İlgâsının Yüzüncü Yılı", Y. M., 15 Temmuz 1339/1923, nr. 80, s. 289-291.

b) Siyaset :

Abdullah Dâvut

"Rum Patrikliği Meselesi", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 40-41.

Ahmet Ağaoğlu

"İnkılabımıza Dâir", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 42-44.

Ahmet Emin

"Anadolu İnkılâbı", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 7-4.

Avram Galantı

"Türk İnkılâbı", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 22-23.

"Musul ve Anadolu", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 61-63.

Halim Sâbit

"Türkçülük ve Tatarcılık", Y. M., 18 Nisan 1918, nr. 40, s. 267-269.

Mehmet Şükrü

"Şark Meselesi", Y. M., 15 Ağustos 1339/1923, nr. 75, s.

M. Şemsettin

"Şimal Türkleri ve Tatarlık", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 505-509

Necmettin Sâdik

"Fikir İrticâı Aleyhine", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142-143.

"Milletlerin Hukuku", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 161-163.

"Milliyet Hudutu-Vatan Hudutu", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 82-83.

Ziya Gökalp

- "Türkçülüğün Tarihi", Y. M., 13 Eylül 1339/1923, nr. 84, s.
- "Türkçülük Nedir?", Y. M., 10 Kânun-ı sâni 1917, nr. 27, s. 1-3.
- "Turan Nedir?", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 82.
- "Eski Türkçülük-Yeni Türkçülük", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 302-305.
- "Türkçülük ve Türkiyecilik", Y. M., 4 Temmuz 1918, nr. 51, s. 482-484
- "Millet Nedir?", Y. M., 15 Şubat 1918, nr. 70, s. 60-62.
- "Halkçılık ve Milliyetçilik", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 104-106.
- "Milliyetçilik ve Beynelmilliyetçilik", Y. M., 14 Mart 1918, nr. 35, s. 162.
- "İki Tehlike", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s. 202-203.
- "Rusyadaki Türkler Ne Yapmalı", Y. M., 4 Nisan 1918, nr. 38, s. 233-235.
- "Hars ve Medeniyet", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 142-145.
- "Hars ve İrk", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 171-173.
- "Millî Meseleler", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 42-44.

c) İktisat :

Ahmet Emin (Yalman)

- "Muavenet-i Umumiye", Y. M., 16-30 Mayıs 1918, nr. 44-46.

Avram Galanti

- "İzmir İktisat Kongresi", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 74-75.
- "Türk Büyürüz", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 125.

Gâlip Haldun

- "Nâmık Kemâl, Muktesit", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 54-58.

Kâzım Şinasi

"Şuûn: İläşe İşleri", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 298.

"Şuûn: 19. Asırda İstikraz İşleri", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 308-312.

Refik Halit (Karay)

"Harp Zengini", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 301-302.

Reşit Safvet

"Ticarî Yollarımız", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 325-327.

Tekin Alp

"Memleketimizde İş Bölümü", Y. M., 16 Ağustos 1917, nr. 6, s. 117-118

"Tesânütçülük-Salidarizm", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 517-519.

"Tesânütçülük-İçtimai Siyaset", Y. M., 17-31 Kânun-ı sâni 1917, nr. 28-30.

"Yeni İstikâmet: Tesanütçülük", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 205-207.

"Tesanütçülük: Harp Zenginleri", Y. M., 2 Mayıs 1918, nr. 42, s. 313-314.

"Tesanütçülüğün Gayesi", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 335-337.

"Tesanütçülük", Y. M., 6 Haziran 1918, nr. 47, s. 406-408.

"Harp ve İktisat", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 133-134.

"Zevâit Vergileri", Y. M., 5 Eylül 1918, nr. 60, s. 154-155.

"Tesanütçülük: Harp ve İktisat", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 178-179.

Ziya Gökalp

"Para ve Tesanüt", Y. M., 25 Nisan 1918, nr. 41, s. 282-285.

"İktisadî Vatanperverlik", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 322-324.

d) Sosyoloji (İçtimâiyat)

Necmettin Sâdık

"İçtimâiyat: Sınıf Mücadeleleri", Y. M., 3 Teşrin-i evvel 1918, nr. 63, s. 205-207.

"İçtimâiyât: Karl Marks'ın Mesleği", Y. M., 1 Teşrin-i evvel 1339/1923 nr. 85, s.

"Yunanlara Yardım", Y. M., 13 Haziran 1918, nr. 48, s. 401.

Refet Muabbet

"Kulüpler, Gazinolar", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 147-149.

Refik Halit

"Bezgin Yürekler", Y. M., 2 Haziran 1918, nr. 50, s. 460.

Ziya Gökalp

"İçtimâiyât: Ferdîyet ve Şahsiyet", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 2-4.

"İçtimâiyât: İhlilât ve İçtima", Y. M., 19 Temmuz 1917, nr. 2, s. 12-15.

"İçtimâiyât: Tâife ve Zümre", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 62-65.

"İçtimâiyât: Zümreler Arasında İçtimâ", Y. M., 9 Ağustos 1917, nr. 5, s. 82-84.

"İçtimâî Mezhepler ve İçtimâiyât", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26 s. 500.

e) Din

Fevzi Lütfi

"Onbeş Günlük İstanbul: Din Ticaretiyle Mücadele", Y. M., 15 Haziran 1339/1923, nr. 8, s. 206.

"Onbeş Günlük İstanbul: Hamdullah Subhî ile Mülakat", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 74, s. 42-43.

İsmail Hakkı

"Felsefe Din ve İctimâî İctihâd", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 109-109.

"Felsefe, Ahlâk Mücadeleleri", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 223-225.

Ziya Gökalp

"Milliyetçilik ve Cemaatçılık", Y. M., 28 Mart 1918, nr. 37, s. 202-205

"İctihâd ve Mücadele", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 62-65.

"Hilafetin İstiklâli", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 2-3.

"Eski Türklerde Din", Y. M., 6-27 Haziran 1918, nr. 47-50.

"İki Tehlike", Y. M., 21 Mart 1918, nr. 36, s.

f) Ahlâk

Hüseyin Rahmi (Gürpınar)

"Hasbıhal: Ahlâk Nedir?", Y. M., 15 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 68, s. 20-22.

İsmâil Hakkı

"Ahlâk Mücadeleleri", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 62-64.

"Ahlâk Mücadeleleri", Y. M., 10 Teşrin-i evvel 1918, nr. 64, s. 223-225

Necmettin Sâdık

"Umumî Ahlâk-Meslekî Ahlâk", Y. M., 27 Kânun-ı evvel 1917, nr. 25, s. 496.

"Hafta Musahabesi: Kumar", Y. M., 15 Ağustos 1918, nr. 57, s. 81-82

Refik Halit (Karay)

"Hafta Musahabesi: Sinema Derdi", Y. M., 9 Mayıs 1918, nr. 43, s. 321-322

Ziya Gökalp

"Ahlâk Buhranı", Y. M., 23 Ağustos 1917, nr. 7, s.122-125

"Şahsi Ahlâk", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 142-143.

"Cinsî Ahlâk", Y. M., 6 Eylül 1917, nr. 9 ,s. 162-165.

"Aile Ahlâkı", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 182-184.

g) Terbiye

İbrahim Alaattin

"Harp Psikolojisi ve Terbiye", Y. M., 17 Teşrîn-i evvel 1918, nr. 65, s. 259.

Necmettin Sâdık

"Terbiye Meselesi: Genç Kızların Terbiyesi", Y. M., 12 Temmuz 1917, nr. 1, s. 15-17.

"Terbiye Meselesi: Millet Terbiyesi-Devlet-Terbiyesi", Y. M., 26 Temmuz 1917, nr. 3, s. 58.

"İçtimâî Terbiye", Y. M., 20 Teşrîn-i evvel 1917, nr. 16, s. 313-315.

"Vatan Terbiyesi", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 446-449.

"Hafta Musahabesi: Hürmet Borcu", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502.

Refik Halit (Koray)

"Tarz u Hareketimizi Islah Cemiyeti", Y. M., 26 Eylül 1918, nr. 62, s. 170-171.

Ziya Gökalp

"Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 501-504.

h) Eğitim-Öğretim

Ahmet Muhittin

"İlimcilik-Malumatçılık", Y. M., 15 Şubat 1339/1923, nr. 70, s. 55-57.

İsmail Hakkı (Eşitlikçi)

"Maarif Siyaseti Nedir?", Y. M., 1 Kânun-ı sâni 1339/1923, nr. 67, s. 4-6.

Kâzım Şinasi

"Tedrisât-ı İbtidâiye Dâir", Y. M., 8 Şubat 1918, nr. 31, s. 96-97.

"Darü'l-fünun Teşkilâtı", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 117-118.

Nâmık Kemal

"Fatih'in Maarifperverliği", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 394-395.

Necmettin Sâdık

"Telkin ve Tenvîm", Y. M., 13 Kânun-ı evvel 1917, nr. 23, s. 448-452.

"Spor Tehlikesi", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 473-474.

"Harp ve Maarif", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 36-37.

"Program Hataları", Y. M., 1 Ağustos 1918, nr. 55, s. 43-45.

"Okuma Zevki", Y. M., 8 Ağustos 1918, nr. 56, s. 66-67.

Sâtı Bey (Sâtı El Nusrî)

"Mükafat ve Mücâzat Meselesi", Y. M., 7 Mart 1918, nr. 34, s. 142-144

"Mükafat ve Mücâzat Hakkında", Y. M., 21 Mart - 2 Mayıs 1918, nr. 36, 42.

Ziya Gökalp

"Mekteplerde Mükâfât ve Mücâzat", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 113-114.

"Muhtelif İlim Telakkileri", Y. M., 30 Mayıs 1918, nr. 46, s. 382-385.

"Maarif ve Hars", Y. M., 11 Temmuz 1918, nr. 52, s. 502-504.

"Avrupa'da Tahsil", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 61-62.

"Darü'l-fünun Hakkında Fikirleriniz", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923 nr. 89, s. 469.

ı) Kadın

Fâlih Rifkı

"İnkılâb ve Kadınlarımız", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 77.

Fatma Aliye

"Kadın Nedir?", Y. M., 29 Teşrin-i sâni 1917, nr. 21, s. 415-417.

Hüseyin Ragıb

"Hayat Mücadelesinde Kadın", Y. M., 11 Nisan 1918, nr. 39, s. 242-243

İmzasız Yazılar

"Aile'de Kadının Hukukuna Dair", Y. M., 14 Şubat 1918, nr. 32, s. 117

"Kadınlarımız ve İntihabât", Y. M., 1 Şubat 1339/1923, nr. 69, s. 49-50

k) Güzel Sanatlar

Ahmet Refik

"18. Asırda Paris'te Türkkâri Sanat", Y. M., 25 Temmuz 1918, nr. 54, s. 29-31.

Ali Cânib

"Bedîî Haz", Y. M., 8-15-29 Teşrîn-i sâni 1917, nr. 18, 19, 21.

"Hazzın Bedîî Hayattaki Mevkii", Y. M., 3 Kânun-ı sâni 1917, nr. 26, s. 505-507.

"Lâ-bedîî Hisler", Y. M., 27 Haziran 1918, nr. 50, s. 467-468.

Celal Esat

"Hikayat (Gravure)", Y. M., 1 Temmuz 1923, nr. 79, s. 269-265.

Falih Rifkı

"Ferâgat", Y. M., 15 Mayıs 1339/1923, nr. 76, s. 201-202.

"Eski Eserlerimizin Muhafazası", Y. M., 5 Kânun-ı evvel 1339/1923, nr. 89, s. 361-363.

Köprülüzâde Mehmet Fuat

"Roden ve Sanat", Y. M., 20 Kânun-ı evvel 1917, nr. 24, s. 464-468.

"Türk Snatı", Y. M., 12 Eylül 1918, nr. 61, s. 169-172.

Mehmet Şükrü

"Yeşilde Tezyinat", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 75, s. 165-166.

Münir Mazhar

"Bizans Sanatı ve özellikleri", Y. M., 29 Ağustos 1918, nr. 59, s. 126-128.

Namık İsmail

"Sanat Musahabesi: Klasikler", Y. M., 1 Mart 1339/1923, nr. 71, s. 75.

"Kurun-ı Vustada Sanat", Y. M., 15 Mart 1339/1923, nr. 72, s. 98-99.

"Rönesans", Y. M., 1 Nisan 1339/1923, nr. 73, s. 121-122.

Nasuhi Esat

"Konya'daki Selçukî Asâr-ı Bakıyyesi", Y. M., 13 Eylül 1923, nr. 84, s. 367-370.

Nazmi Ziya

"Sanayi-i Nefise", Y. M., 30 Ağustos 1917, nr. 8, s. 149-152.

"Sanatın Kıymeti", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 194-195.

Vâhit

"Sanatta Hakikatperestlik", Y. M., 21-28 Şubat 1918, nr. 33, s. 129-131

"Türk Sanatı ve Bursa'daki Mahsulâtı", Y. M., 15 Nisan 1339/1923, nr. 75, s. 173-175.

Ziya Gökalp

"Bedîf Türkçülük", Y. M., 30 Ağustos 1339/1923, nr. 83, s. 341-343.

İmzasız Yazılar

"Anadolu Türkleri'nde Nakkaşlık", Y. M., 1 Teşrin-i sâni 1339/1923, nr. 87, s. 429-431.

1- Mimârî

Ahmet Refik

"Osmanlı Medeniyeti: Vâlîde Camileri", Y. M., 13 Eylül 1917, nr. 10, s. 189-192.

"Mimar Sinan, Hayatı ve Asârı", Y. M., 4-11 Teşrin-i evvel 1917, nr. 13-14.

"Topkapı Sarayı: Bağdat Köşkü", Y. M., 18 Teşrin-i evvel 1917, nr. 15 s. 289-292.

"Kâriye Camii ve Mazayikleri", Y. M., 1-8 Teşrin-i sâni 1917, nr. 27, s. 9-12.

Ahmet Süheyl

"Edirne Sarayı", Y. M., 15 Teşrin-i evvel 1339/1923, nr. 86, s. 409-411

Mimar Kemâlettin

"Türk Mimârisine Dâir", Y. M., 2 Ağustos 1917, nr. 4, s. 71-72.

"Türk Mimarisinde Renge Verilen Ehemmiyet", Y. M., 23 Ağustos 1917
nr. 7, s. 129-132.

"Yeşil Camii", Y. M., 1 Mayıs 1339/1923, nr. 75, s. 176-177.

2- Mûsiki

Musa Süreyya

"İlk Opera", Y. M., 22 Teşrin-i sâni 1917, nr. 20, s. 386-388.

"Evel Tiyatro'da Mûsukî", Y. M., 17 Kânun-ı sâni 1918, nr. 28, s. 33
36.

Rauf Yekta

"Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve Mûsiki", Y. M., 12 Temmuz 1917,
nr. 1, s. 8-10.

"Selim-i Sâlis Mûsikîşinaz", Y. M., 25 Teşrin-i evvel 1917, nr. 16, s.
309-312.

3- Resim

Karaosmanoğlu Yakup Kadri

"Beşinci Resim Sergisi", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923, nr. 84, s. 361-362

Nazmi Ziya

"Sanayi-i Nefise: Beşinci Resim Sergisi", Y. M., 2 Ağustos 1339/1923,
nr. 81, s. 309-311.